

Itä-Suomen yliopisto
Terveystieteiden tiedekunta

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSOPAS 2011 – 2013

(1.8.2011 – 31.7.2013)

(Päivitetty 1.1.2013: Akuuttilääketiede, lastenneurologia, radiologia ja erikoislääkärikoulutusta koskevat yleiset määräykset)

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUS

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVAT YLEISET MÄÄRÄYKSET

1.1. – 31.7.2013

Erikoislääkärikoulutusta koskevat pysyväismääräykset ovat tiedekuntaneuvoston hyväksymät määräykset koulutuksen suorittamisesta, ja ne koskevat kaikkia erikoisaloja ja kaikkia erikoistuvia. Pysyväismääräysten lisäksi erikoistuva suorittaa tutkintonsa oman erikoisalansa tutkintovaatimusten mukaisesti.

Pysyväismääräykset ja erikoisalakohtaiset tutkintovaatimukset ovat sitovat, ja niitä noudattavat kaikki erikoistumiskoulutuksen parissa toimivat henkilöt (niin erikoistuvat, opetushenkilökunta, vastuuhenkilöt kuin hallintohenkilökunta).

1 HALLINTO JA PÄÄTÖKSENTEKO

Erikoislääkärikoulutuksen parissa työskentelee monia toimijoita. Varsinainen päätäntävalta erikoislääkärikoulutuksessa on Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja koulutusyksiköillä eli lääketieteellistä opetusta antavilla yliopistoyksiköillä. Muut viranomaiset ja toimielimet ovat neuvoa-antavia tai niiden tehtävänä on koulutuksen kehittäminen ja koordinointi. Seuraavassa on kerrottu erikoislääkärikoulutuksen kannalta keskeisistä toimijoista ja heidän tehtävistään.

Erikoistuvan lääkärin edellytetään tutustuvan opinto-oppaassa selvitettyihin oman erikoisalansa vaatimuksiin sekä osallistuvan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman laatimiseen sekä lokikirjan pitämiseen saamastaan koulutuksesta. Lisäksi hänen tulee osallistua oman oppimisensa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen.

Koulutusohjelman vastuuhenkilö toimii oman koulutusohjelmansa osalta asiantuntijana ja vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta. Vastuuhenkilön tulee hyväksyä erikoistuvan lääkärin henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat sekä seurata ja arvioida koulutuksen ja oppimisen edistymistä.

Kouluttaja on koulutuksen vastuuhenkilön nimeämä. Hän vastaa osaltaan koulutuksen toteutumisesta ja osallistuu arviointiin. Lääketieteen tieteenalaysikkö myöntää yliopistosairaalan ulkopuoliselle koulutuspaikalle koulutusoikeuden ja nimeää kouluttajan. Kouluttaja vastaa koulutuspaikan koulutusedellytyksistä ja osallistuu arviointiin.

Henkilökohtainen ohjaaja (tutor) on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö ja ohjaa myös erikoistuvaa lääkäriä tämän työtehtävissä ja huolehtii laaditun koulutussuunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta sekä teoriakoulutuksen että käytännön koulutuksen osalta. Ohjaaja osallistuu myös arviointeihin.

Erikoislääkärikoulutuksen toimikunnan tehtävänä on vastata erikoislääkärikoulutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista Itä-Suomen yliopiston vastuualueella. Toimikunta käsittelee erikoislääkärin tutkintoon liittyviä asioita ja ohjaa koulutuksen käytännön toteutumista ja vastaa yleislääketieteen erityiskoulutuksesta ja erikoislääkärien lisäkoulutusohjelmista.

Alueelliset neuvottelukunnat toimivat yliopistojen yhteydessä alueellisina yhteistyöeliminä erikoislääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä (asetus erikoislääkäriin tutkinnosta 678/98). Lisäksi alueelliset neuvottelukunnat tekevät selvitykset koulutuspaikkojen saatavuudesta sekä antavat lausunnot yliopistolle koskien poikkeuspäätöstä yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (A401/2007). Neuvottelukunnissa ovat edustettuina yliopisto sekä sen erityisvastuualueen yliopistollinen keskussairaala, sairaanhoitopiirit, perusterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, lääninhallitukset ja opiskelijat.

Koulutusyksiköjen (eli yliopistojen lääketieteellistä opetusta antavat yksiköt) toimivaltaan kuuluu päättää siitä, mitkä virat, toimet tai tehtävät ovat erikoislääkärikoulutukseen soveltuvia koulutusvirkoja. Koulutusyksiköt hyväksyvät koulutussopimukset, jotka on tehty lääketieteen yksikön ja yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa.

Koulutusyksiköt hyväksyvät erikoistumaan hakeutuvat koulutusohjelmiin, hyväksyvät koulutussuunnitelmat, nimeävät vastuuhenkilöt, kouluttajat ja kuulustelijat, käsittelevät palveluja ym. opintoja koskevia asioita sekä antavat tutkintotodistukset.

Koulutusyksiköt valvovat erikoislääkärikoulutusta vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa yksiköissä. Koulutusyksiköiden tulee toimia keskenään yhteistyössä perustaessaan koulutusohjelmia, vahvistaessaan koulutusvaatimuksia ja järjestäessään niihin kuuluvaa koulutusta.

Yliopistollisissa sairaaloissa ja muissa koulutuspaikoissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimukset, suoritetaan erikoistuvien valinnat koulutusvirkoihin. Erikoistuvan lääkärin valinnasta koulutusvirkaan neuvotellaan vastuuhenkilön kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) päättää asianomaisen yliopiston esityksestä ja Sosiaali- ja terveysministeriötä kuultuaan, mitä erikoislääkäriin tutkintoon johtavia koulutusohjelmia kussakin koulutusyksikössä on. Erikoislääkäriin tutkinto voidaan suorittaa Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistojen lääketieteellistä opetusta antavissa yksiköissä.

Sosiaali- ja terveysministeriön alainen **Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)** myöntää lisenssiaatin tutkinnon jälkeen hakemuksesta oikeuden harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Myös erikoislääkäriin tutkinnon suorittaneet hakevat Valviralta erikoislääkäriin ammatinharjoittamisoikeutta.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan (TANK) tehtävänä on antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksesta, ammattitoiminnasta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä (laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/94 ja 1030/2000).

Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen neuvottelutilaisuus toimii koulutusyksiköiden ja muiden tahojen (OPM, STM, Valvira, Lääkäriliitto) yhteistyöelimenä koulutuksen kehittämisessä, ohjauksessa ja valtakunnalliseen kuulusteluun liittyvissä asioissa.

2 OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN JA LÄSNÄOLOILMOITUS

Erikoislääkärin tutkintoa voidaan ottaa suorittamaan henkilö, joka on Suomessa saanut oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä (A420/2012). Nämä oikeudet ja luvat myöntää lääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) lakien terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/94 ja 1030/2000) nojalla. Opinto-oikeutta ei voida myöntää rajoitetun luvan perusteella eli jos laillistus on määräaikainen ja/tai johonkin tiettyyn sairaalaan/terveyskeskukseen sidottu.

Opinto-oikeutta haetaan yliopistolta, jonka vastuualueella erikoislääkärikoulutus on tarkoitus suorittaa. Opinto-oikeutta erikoislääkärin tutkinnon suorittamista varten Itä-Suomen yliopistossa haetaan terveystieteiden tiedekunnalta ”Erikoislääkärin tutkinto/hakemus yliopiston opiskelijaksi” -lomakkeella <http://www.uef.fi/laake/lomakkeet>. Opinto-oikeus myönnetään kerrallaan vain yhteen koulutusohjelmaan. Erikoislääkärin tutkinnon voi suorittaa vain yhdessä yliopistossa kerrallaan.

Muulla kuin Suomessa lääkärin tutkinnon suorittaneelta edellytetään lisäksi todistuksella osoitettu vähintään tyydyttävä suomen tai ruotsin kielen taito. Hyväksyttäviä kielitodistuksia ovat Opetushallituksen järjestämä yleinen kielitutkinto tai Valtiohallinnon kielitutkinto). Lisäksi hyväksytään Kesäyliopiston suomenkielenkurssi tai muulla tavalla osoitettu vastaavan tasoisen kielitaito.

Erikoislääkärikoulutukseen hakeutuvat jättävät opinto-oikeushakemuksensa tiedekuntaan. Ilmoittautuminen erikoisalalle ei takaa opinto-oikeuden saamista. Erikoistumisvirkeihin pääsy ja niissä toimiminen edellyttää henkilön soveltuvuutta kyseiselle erikoisalalle. Valinta erikoistumistoiimiin tapahtuu terveystieteen palvelujärjestelmässä ja terveyskeskuksissa yhteistyössä koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa.

Opinto-oikeuden hakemiselle ja sen yhteydessä tehtävälle ensimmäiselle ilmoittautumiselle ei ole asetettu määräaikaa. Läsnä olevaksi ilmoittautunut opiskelija voi käyttää yliopiston tietoliikenne- ja kirjastopalveluja ja saada yliopiston henkilökohtaisen sähköpostiosoitteen. Erikoislääkäritutkintoa suorittavat opiskelijat eivät kuulu ylioppilaskuntaan ja näin ollen heidän ei tarvitse maksaa myöskään jäsenmaksua.

Opinto-oikeuspäätöksen liitteenä lähetetään ilmoittautumislomake yliopistoon. Erikoistuva täyttää lomakkeen ja toimittaa sen täytettynä osoitteella: Itä-Suomen yliopisto, opinto- ja opetuspalvelut, PL 1627, 70211 Kuopio. Erikoistuvan lääkärin on ilmoitauduttava joka lukuvuosi läsnä – tai poissaolevaksi siihen asti kunnes tutkinto on suoritettu. Läsnä olevaksi pitää ilmoittautua niinä lukukausina, joihin nauttii opetusta, saa säännöllistä ohjausta, suorittaa teoreettista kurssia, osallistuu kuulusteluun tai hakee tutkintotodistusta.

Ilmoittautuminen on tehtävä yliopiston Opinto- ja opetuspalveluihin vuosittain syyskuun 15. päivään mennessä. Jatko-opiskelija, joka ei ilmoitaudu ilmoittautumisaikana läsnä- tai poissaolevaksi yliopiston kirjoihin, poistetaan kirjoilta ja hänen on haettava uudelleen oikeutta päästä yliopiston kirjoille. Uudelleenhakulomakkeen saa Opinto- ja opetuspalveluista ja ilmoittautumisen yhteydessä on maksettava uudelleenkirjoittautumismaksu 35 euroa (asetus 1082/2009).

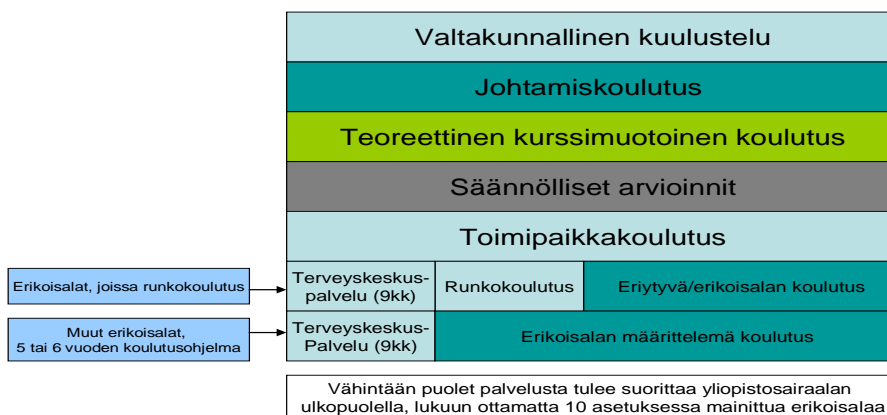
Erikoistuva suorittaa tutkintonsa niiden tutkintovaatimusten mukaan, jotka ovat voimassa opiskeluoikeuden myöntämisaikana. Opiskelupaikan vastaanottamalla erikoistuva sitoutuu noudattamaan koulutuksesta annettuja ohjeita ja määräyksiä sekä noudattamaan opinto-opiaan vaatimuksia.

3 TUTKINNON TAVOITTEET JA RAKENNE

Erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Erikoisalana lisäksi koulutuksessa perehdytään terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen johtamiseen ja yhteistyöhön.

Erikoislääkärikoulutuksen voi aloittaa heti lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja laillistamisen jälkeen. Erikoislääkärikoulutus jakaantuu seuraaviin kokonaisuuksiin:

Erikoislääkäritutkinnon rakenne

1. Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus: Tutkinnon pituus on 5 tai 6 vuotta alasta riippuen. Käytännön palvelu sisältää terveyskeskuspalvelun, osilla erikoisaloista runkokoulutuksen tai täydentävän koulutuksen sekä varsinaisen erikoisalana koulutuksen. Erikoislääkärikoulutuksessa tulee vähintään puolet suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa tietyjä erikoislääkäriasetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta (420/2012 8§). Poikkeuksen hakemisesta em. sääntöön säädetään asetuksessa 420/2012.

2. Koulutuksen arviointi: Erikoistuvan lääkärin tulee osallistua oman oppimisen ja koulutuksen kehittämiseen ja arviointiin.

3. Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus: Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta määrätään erikoisalakohtaisesti koulutusohjelmavaatimuksissa

4. Moniammatillinen johtamiskoulutus: Erikoislääkärin tutkintoon tulee sisältyä Moniammatilliset johtamisopinnot –opintokokonaisuus vähintään 10 opintopisteen laajuisena.

5. Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu:

Erikoislääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua ja ohjattua. Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuva lääkäri osallistuu normaaliin kliiniseen työhön ja hankkii näin erikoisalansa käytännön taidot.

4 ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON SUORITTAMINEN

4.1 Käytännön palvelu ja toimipaikkakoulutus

Terveyskeskuksessa suoritettava palvelu

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät koulutussopimuksissa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saivat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka myös suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo yleislääketieteen erityiskoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta: <http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus ja runkokoulutus

Joidenkin sisällöltään läheisten erikoisalojen koulutukseen sisältyy ns. runkokoulutus. Yhteinen runko-osa suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Tarkoituksena on varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveyspalvelujärjestelmän kannalta sekä taata mm. päivystystoiminnassa tarvittavat valmiudet. Runkokoulutusjaksolle voidaan nimetä oma vastuuhenkilö. Yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa työtä ohjaavat koulutusyksikön hyväksymä kouluttaja, henkilökohtainen ohjaaja ja muut erikoislääkärit. Hyväksytyt koulutuspaikat on listattu osoitteessa <http://www.uef.fi/laake/koulutuspaikat1>

Runkokoulutus tulee pääsääntöisesti suorittaa ennen eriytyvän koulutuksen aloittamista. Runkokoulutuksen jälkeen siirrytään sen alan eriytyvään koulutukseen, millä alalla erikoislääkärin tutkinto suoritetaan. Runkokoulutuksen päättyessä tarkistetaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja varmistetaan, että runkokoulutuksen tavoitteet on saavutettu.

Yliopistollinen keskussairaalapalvelu ja eriytyvä/erikoisalan koulutus

Eriytyvän/erikoisalan koulutuksen aikana erikoistuva lääkäri perehtyy oman erikoisalansa tietoon ja erikoislääkärin tehtäviin. Eriytyvä/erikoisalan palvelu suoritetaan pääosin yliopistollisessa sairaalassa, mutta alakohtaisesti osia voidaan suorittaa muissakin koulutussairaaloissa, joiden kanssa on tehty koulutussopimus. Hyväksytyt koulutuspaikat on listattu osoitteessa <http://www.uef.fi/laake/koulutuspaikat1> Koulutuksesta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella asetuksessa (A1343/2002) mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta. Koulutusyksiköt voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta, mikäli keskussairaalat tai muut sairaalat eivät voi osoittaa koulutuspaikka kohtuullisen ajan kuluessa (A401/2007).

Yliopistosairaalassa työtä ohjaavat koulutuksen vastuuhenkilö, muut kouluttajat, henkilökohtainen ohjaaja, yliopiston opetushenkilökunta ja sairaalan palveluksessa olevat erikoislääkärit.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään koulutuspaikassa työaikana 2–5 tuntia viikossa. Koulutustilaisuudet voivat olla seminaareja, demonstraatioita tai tilaisuuksia, joissa käydään järjestelmällisesti läpi oman erikoisalan ja terveydenhuollon kokonaisuuden keskeisiä kysymyksiä. Nämä koulutuksen eivät sisälly teoreettisen koulutuksen tunteihin.

4.2 Koulutusta ja palveluja koskevia yleisiä määräyksiä

Palveluita koskevat erikoisalakohtaiset koulutusvaatimukset on selvitetty koulutusohjelmakuvauksissa, jotka löytyvät Lääketieteen laitoksen verkkosivuilta osoitteesta: <http://www.uef.fi/laake/koulutusohjelmat>

Erikoislääkärin tutkintoon voidaan hyväksyä palveluita ja muita suorituksia (kuten teoreettinen koulutus), jotka ovat suoritettu lääketieteen lisensiaatin tutkinnon ja sitä seuranneen laillistuksen jälkeen. Laillistuksen tulee olla voimassa koko erikoistumisen ajan. Mikäli laillistuksessa on katkoksia, ei niiltä ajoilta voida hyväksyä palvelua eikä muita suorituksia tutkintoon. Mikäli laillistus on sidottu johonkin tiettyyn sairaalaan/terveyskeskukseen, ei myöskään siltä ajalta voida hyväksyä palveluita/suorituksia tutkintoon. Terveyskeskuspalvelun hyväksymisen osalta ks. luku 5.1.

Ulkomailla lääkärin tutkinnon suorittaneella erikoistujalla tulee olla voimassa oleva lupa toimia lääkärinä Suomessa. Laillistuksen tulee olla koko ajan voimassa, eikä se saa olla sidottu johonkin tiettyyn sairaalaan/terveyskeskukseen.

Opiskelija suorittaa tutkintonsa niiden opinto-oppaan erikoisalakohtaisten tutkintovaatimusten mukaisesti, jotka ovat olleet voimassa opinto-oikeuden myöntämishetkellä. Pysyväismääräyksiä päivitetään kahden vuoden välein, ja niiden vaatimukset koskettavat kaikkia opiskelijoita riippumatta opinto-oikeuden myöntämisaikankohdasta. Erikoistuva lääkäri on itse vastuussa opinto-oppaan seuraamisesta, opintojensa suunnittelusta ja niiden etenemisestä.

Palveluajat

Erikoislääkärikoulutus (sekä terveyskeskuspalvelu että erikoisalan palvelut) suoritetaan ensisijaisesti kokopäivätyössä. Mikäli palvelulle asetetut tavoitteet saavutetaan, se on mahdollista suorittaa myös osittain osapäiväisenä. Osa-aikainen palvelu on kuitenkin oltava vähintään 50 % kokopäiväisestä palvelusta (esimerkiksi vähintään 18,5 tuntia/viikko). Tällöin koulutusaika vastaavasti pitenee.

Kahta tai useampaa alle 50 %:lla työajalla samalla ajanjaksolla, eri työnantajan palveluksessa tehtyä palvelujaksoa ei voi yhdistää siten, että ne muodostavat yhteensä 100 % palvelusuhteen. Jos esimerkiksi yksi palvelujakso on samalla ajanjaksolla 60 % kokopäiväisestä palvelusta ja jälkimmäinen 40 % kokopäiväisestä palvelusta, ainoastaan ensimmäinen (eli 50 % kokopäiväisestä palvelusta ylittävä) palvelu hyväksytään. Mikäli palvelujaksot ovat molemmat 50 % ja 50 %, voidaan molemmat palvelujaksot hyväksyä.

Osa-aikaisesta palvelusta tulee sopia etukäteen koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa, mikäli yli puolet koulutuksesta suoritetaan osa-aikaisena.

Lyhin erikoiskoulutukseksi hyväksyttävä yksittäinen palvelujakso on yksi kuukausi (kalenterikuukausi tai 30 päivää).

Palveluiden laskeminen

Palveluita voidaan laskea hyväksi tutkintoon vain siihen päivämäärään asti, mihin palvelutodistus on päivätty (esim. jos työsuhde on merkitty ajalle 1.1.-31.3.2010, mutta palvelutodistus on päivätty 15.2.2010, lasketaan palveluita tutkintoon hyväksi ajalta 1.1.-15.2.2010).

Keskeytyksien vaikutus

Kunakin koulutusvuonna (kalenterivuonna) sairaudesta tai muusta pätevistä syistä pidetystä virkavapaudesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainlomasta ja opintovapaasta tentin lukua varten voidaan lukea koulutukseen **yhteensä** yksi kuukausi, mikäli virkamääräys on voimassa. Yhteen raskauteen tai adoptioon liittyvästä äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaasta voidaan lukea koulutukseen yhteensä vain kuukausi, vaikka loma/vapaat jakautuisivat eri vuosille. Yksityisasian vuoksi otettu virkavapaus pidentää palvelua virkavapauden ajan.

Keskeytyspäiviksi ei lasketa mm. seuraavia:

1. Vuosilomapäivät
2. Lomarahavapaat
3. Säästövapaat (palkalliset)
4. Aktiivivapaat
5. Päivystysvapaat
6. Täydennyskoulutus (työn edellyttämä/palkallinen)
7. Ulkomainen koulutus (palkallinen)

Kun mm. seuraavien päivien yhteenlaskettu määrä ylittää 30 päivää kalenterivuodessa, vähennetään ylimenevä aika suoraan palvelusta:

1. Sairausloma (palkallinen)
2. Tilapäinen hoitovapaa (palkallinen/palkaton)
3. Pakottavat perhesyyt
4. Äitiysloma, isyysloma, vanhempainvapaa (palkallinen/palkaton)
5. Opintovapaalain mukainen opintovapaa
6. Opiskelu (palkaton)
7. Lukuloma kuulustelua varten
8. Puolustusvoimien kertausharjoitukset

Seuraavat päivät vähennetään suoraan palvelusta:

1. Yksityisasia (palkaton)
2. Virkavapaus/työloma (palkallinen/palkaton)
3. Sairausloma (palkaton)
4. Hoitovapaa (palkaton)
5. Vuorotteluvapaa (palkaton)
6. Sopeuttamisvapaa.

Varusmieslääkärinä toimiminen/siviilipalvelu

Toimiminen varusmieslääkärinä tai siviilipalveluun sisältyvää työskentelyä päätoimisissa lääkärin tehtävissä tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa hyväksytään osaksi koulutusta tapauskohtaisesti toimenkuvan perusteella. Varusmieslääkärinä toimimisella ei voi kuitenkaan korvata tutkinnon pakollista 9 kk terveystieteiden palvelua.

Tutkijana toimiminen

Erikoisalan koulutukseen voidaan hyväksyä enintään kuusi kuukautta (6 kk) päätoimisena tutkijana toimimista, joka on erikoisalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa. Tutkimustyö lasketaan siihen koulutusosioon (keskussairaala/yliopistosairaala tai muu yliopistosairaalan ulkopuolella tehty tutkimus, esim. yliopisto), missä tutkimustyö on tosiasiallisesti tehty.

Lisäksi erityisistä syistä, mikäli vastuuhenkilö arvioi tutkimustyön tukevan erikoisalan koulutusta, voidaan tutkimustyötä lisäksi hyväksyä kuusi kuukautta (6 kk), mikäli koulutusohjelman kliiniset tavoitteet saavutetaan. Erikoistuvalla lääkärillä, joka on hyväksytty tutkijakouluun, voidaan hyväksyä tutkijana toimimisesta eriytyvään/erikoisalan koulutuksen vastuuhenkilön etukäteen tekemän koulutussuunnitelman mukaisesti enintään yksi vuosi (1v). Erikoislääkärin tutkintoon tutkimustyötä voidaan siis hyväksyä korkeintaan yksi vuosi (1v).

Tutkimustyöstä on esitettävä aina erillinen todistus, josta ilmenee tutkimuksen aihe, kuvaus työtehtävistä tutkimustyön aikana, tutkimustyöstä mahdollisesti syntyneet julkaisut, tutkimuksen vastuuhenkilö, tutkimusajanjakso ja mahdollinen osa-aikaisuus sekä keskeytykset. Tutkimustyöstä tehdyn selvityksen tulisi olla erikoistujan ja tutkimustyötä johtaneen henkilön allekirjoittama. Todistus liitetään tutkintotodistushakemuksen liitteeksi muiden palvelu- ja koulutustodistusten tavoin.

Palvelu eri tehtävissä

Koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymä palvelu erikoislääkärin pätevyyttä edellyttävässä virassa, toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseksi edellyttäen, että erikoistuva lääkäri osallistuu varsinaisissa koulutusviroissa oleville tarkoitettuun koulutukseen ja että hänellä on kouluttaja.

Toimimista apulaisopettajan/kliinisen opettajan tai päätoimisen tuntiopettajan virassa hyväksytään erikoiskoulutukseen enintään kaksi vuotta edellyttäen, että siihen liittyy ao. alan sivuvirka yliopistollisessa keskussairaalassa tai kliinistä toimintaa.

Minkä tahansa koulutusyksikön erikoistumisviroissa suoritettu erikoiskoulutuksen palvelu hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä ao. koulutusohjelman vaatimusten mukaiseksi palveluksi, mikäli se vastaa sisällöltään erikoisalaakohtaisten vaatimusten lisäksi myös pysyvää määrää.

Palvelu ulkomailla

Osa erikoislääkärin tutkintoon kuuluvasta palvelusta voidaan suorittaa ulkomailla. Lääketieteen yksikkö päättää palvelun hyväksymisestä sisällön perusteella kuultuaan vastuuhenkilöä. Ulkomaisen klinisen palvelun hyväksymisen edellytyksenä ovat lääkärin oikeudet kyseisessä maassa.

Erikoislääkärin tutkintoon voidaan lukea hyväksi palvelua, joka on tehty ulkomailla ennen erikoistumisen aloittamista. Palvelun edellytyksenä on lääkärin oikeudet kyseisessä maassa. Koulutusohjelman vastuuhenkilö tekee päätöksen ulkomaisen palvelun hyväksymisestä tutkintoon. Erikoistuvan on pyydettävä toimitettava ulkomaisen kouluttajan lausunto palvelun sisällöstä.

Erikoistujan on esitettävä ulkomailla tehdystä palvelusta suomen, ruotsin tai englanninkielinen työtodistus. Todistuksesta on käytävä ilmi palvelun sisältö, ajanjakso sekä mahdolliset keskeytykset tai maininta siitä ettei niitä ole.

Suoritusten vanheneminen

Pakollinen ja kaikille erikoisalaille yhteinen 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu sekä lähijohtajapätevyyden antava koulutus eivät vanhene. Mikäli koulutukseen kuuluu enemmän kuin 9 kuukautta terveyskeskuspalvelua, vanhenee se 10 vuodessa. Muuhun koulutukseen kuuluvat palvelut sekä teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kurssit vanhenevat kymmenessä (10) vuodessa. Valtakunnallinen kuulustelu vanhenee neljässä (4) vuodessa. Vanhenemissäännöt koskettavat myös toista tai kolmatta tutkintoa suorittavia: aiempi erikoislääkärintutkinto ei oikeuta automaattiseen palveluiden hyväksymiseen, jos ne ovat yli 10 vuotta vanhoja todistusta haettaessa. Vaikka erikoistujalle olisi tehty välipäätös, suoritukset eivät saa olla tutkintotodistusta haettaessa vanhentuneita (välipäätös ei estä palveluita vanhenemasta).

Erityisestä syystä erikoistuva lääkäri saa pidennystä suoritustensa voimassaoloon (esim. äitiys-, isyys- ja vanhempainloma, varusmiespalvelu). Hoitovapaan osalta palvelujen vanhenemisessa voidaan pidennyksenä huomioida äitiys- ja vanhempainrahaan oikeuttava aika (noin yksi vuosi). Muut poissaolot (kuten tutkimustyö) pidentävät palveluiden ja muiden suoritteiden voimassaoloaikaa vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Vanhentuneiden palvelujen hyväksymiseksi erikoistujan on esitettävä kirjallinen perustelu.

Aikaisempien opintojen hyväksyminen

Ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettut palvelut voidaan hyväksyä tutkintoon, mikäli ne vastaavat erikoisanalan tutkintovaatimuksia ja voimassa olevia pysyväismääräyksiä. Terveyskeskuspalvelun hyväksymisestä päättää yleislääketieteen erityiskoulutuksen vastuuhenkilö.

Yliopistolain (558/2009) 44 pykälän mukaan opiskelija voi lukea hyväkseen yliopiston päätöksen mukaisesti muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa tekemiään samantasoisia suorituksia (asetusmuutoksen 420/2012 perustelumiestio). Yliopistojen tutkintoja koskevan asetuksen (794/2004, 25§) mukaan opiskelija saa yliopiston päätöksellä lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa tai muissa oppilaitoksissa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa yliopiston päätöksen mukaan lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella (Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa OPM 2007:4). Näissä pysyväismääräyksissä on määritelty hyväksilukemisen kriteerit tarkemmin.

Koulutusohjelman ja koulutusyksikön vaihtaminen

Koulutusohjelman vaihtaminen tapahtuu samaa menettelyä noudattaen kuin haettaessa ensimmäistä kertaa opinto-oikeutta erikoislääkärin tutkintoon. Samalla erikoistuvan tulee ilmoittaa luopuvansa vanhasta opinto-oikeudesta. Uusi koulutusohjelma suoritetaan uuden opinto-oikeuden myöntämisen ajankohtana voimassa olevien säädösten mukaisena. Vaihtaessaan koulutusyksikköä erikoistuvan lääkärin on sekä ilmoitettava vaihdostaan vanhaan koulutusyksikköön, että haettava opinto-oikeutta uudesta koulutusyksiköstä.

Usean erikoislääkärin tutkinnon suorittaminen

Samaa palvelua on mahdollista hyväksyttää useampaan tutkintoon, jos se vain on ko. alan tutkinnon vaatimuksien mukaista. Eri erikoislääkärin tutkintoihin kuuluva koulutus on suoritettava vain niiltä osin kuin tutkintovaatimukset ja koulutusohjelma poikkeavat toisistaan. Suoritusten vanhenemista koskevat määräykset ovat voimassa myös tällaisissa tapauksissa. Aiempi erikoislääkärintutkinto ei oikeuta aiempien suoritusten automaattiseen hyväksymiseen, vaikka ne vastaisivatkin vaatimuksia, vaan ne täytyy hyväksyttää uudelleen uuteen tutkintoon. Suoritukset voidaan hyväksyä, mikäli ne vastaavat uuden koulutusohjelman tutkintovaatimuksia ja voimassa olevia pysyväämääräyksiä.

4.3 Kriteerit yliopiston ulkopuolisten koulutuspaikkojen hyväksymiselle

Lääketieteellistä opetusta antavat yliopistoyksiköt valvovat erikoislääkärikoulutusta. Yksikkö voi hyväksyä kriteerit täyttäviä yliopiston ulkopuolisia terveydenhuollon yksiköitä koulutuspaikoiksi, jotta voidaan taata riittävien valmiuksien saaminen erikoislääkärikoulutuksen aikana. Erikoislääkärikoulutuksen tulee myös kyetä vastaamaan terveyspalvelujärjestelmän ja sen asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin sekä turvata lääkäreiden saatavuus terveyspalvelujärjestelmässä.

Kouluttaja ja henkilökohtainen ohjaaja

Kouluttajan tulee olla pääsääntöisesti alan dosentti. Paikalliset olosuhteet huomioiden, kouluttajaksi voidaan nimetä myös alan erikoislääkäri. Kouluttajalla tulisi olla myös pedagogista koulutusta.

Koulutuspaikan resurssit

- koulutus tulee toteuttaa lääketieteen yksikön hyväksymän erikoisalan koulutusohjelman mukaan
- potilasaineiston tulee olla riittävän monipuolinen ja yliopistosairaalan potilasaineistoa täydentävä
- yksikön tulee päivystää niillä aloilla, joilla päivystys on olennaista, takapäivystyksen tulee olla kunnossa
- yksikössä tulee olla sopiva alan kirjasto, jossa on erikoisalan tenttivaatimuksissa vaadittavat kirjat ja lehdet sekä elektroniset tiedonsaantijärjestelmät
- erikoistuvan lääkärin tulee osallistua säännölliseen toimipaikkakoulutukseen (mm. säännöllinen meeting-toiminta), jota edellytetään 2–5 tuntia viikossa lukukausien aikana
- toimipaikkakoulutuksen lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää muuta, erikoistuvien lääkäreiden tarpeista lähtevää koulutusta, joka määritellään koulutussopimuksissa. Erikoistuvien lääkäreiden tulee myös voida osallistua (mm. evo-raham tai aluehallintoviraston kautta työntäjille maksettavan tuen turvin) ulkopuoliseen koulutukseen.

Koulutussopimus

Koulutuspaikaksi hakevan yksikön tulee ottaa yhteyttä ko. koulutusohjelman vastuuhenkilöön (tähän tehtävään nimetty professori tai dosentti) ja sopia koulutussopimuksesta ja sen sisällöstä. Koulutussopimuksessa tulee käydä ilmi hyväksyttävä koulutusaika, kouluttajat ja mitkä valmiudet erikoistuvan lääkärin tulee saavuttaa palvelun aikana. Erikoistuvalla lääkärillä tulee nimetä henkilökohtainen ohjaaja. Erikoistuvan edistymisen arviointiin tulee käyttää muodollista seurantajärjestelmää (lokikirja ja säännöllinen arviointi). Jos koulutuspaikan toiminnassa tapahtuu oleellisia muutoksia, harkitaan koulutusoikeuksia uudelleen.

Ulkopuolisen koulutuspaikan hyväksymisestä päättää kyseisen erikoisalan vastuuhenkilö. Koulutuspaikaksi hyväksytyyn sairaalan tai terveyskeskuksen tulee osallistua yliopiston järjestämään evaluaatioon (kustannukset evo-rahoista tai valtion maksamista erikoislääkärikoulutuksen korvauksista).

Koulutussopimuslomake löytyy lääketieteen laitoksen www-sivuilta <http://www.uef.fi/laake/koulutuspaikat1>

Henkilökohtainen koulutussopimus

Silloin kun ei ole tarkoituksenmukaista tehdä pysyvää koulutuspaikkasopimusta, voidaan tarpeen mukaan tehdä erikoistuvaa lääkäriä koskeva henkilökohtainen koulutussopimus. Sopimus tarkoittaa, että koulutusohjelman vastuuhenkilö ja sairaalassa tai terveyskeskuksessa oleva kouluttaja tekevät yhdessä erikoistuvan kanssa koulutussopimuksen, jossa määritellään hyväksyttävä koulutusaika sekä opeteltavat tiedot ja taidot. Henkilökohtaisen koulutussopimuksen hyväksyy koulutusohjelman vastuuhenkilö ja sopimuksesta toimitetaan kopio lääketieteen yksikön hallintoon opintohallinnon päällikölle.

Valinta yliopistosairaalan ulkopuoliseen koulutuspaikkaan

Jos yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus on ennen varsinaista yliopistosairaalassa suoritettavaa koulutusjaksoa, yliopistosairaalan ulkopuolisen kouluttajan tulee neuvotella koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa valinnasta ennen lopullista päätöksentekoa.

Ulkopuolisten koulutuspaikkojen määrä

Erikoislääkäreiden alueellinen ja valtakunnallinen tarve tulee ottaa huomioon erikoisaloittain päätettäessä ulkopuolisten koulutuspaikkojen määristä. Koulutuspaikkojen määrä tulisi mitoittaa siten, että erikoistuminen sujuu joustavasti.

Työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoisaloilla on omat sopimusmallit, jotka noudattavat pääosin em. kriteerejä.

4.4 Arviointi ja erikoistuvan lääkärin ohjaus

Henkilökohtainen koulutussuunnitelma ja lokikirja

Erikoistuva lääkäri tekee opinto-oikeutta hakiessaan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman, jonka vastuuhenkilö tai hänen valtuuttamansa kouluttaja käyvät läpi erikoistumiskoulutuksen alussa. Erikoistuvan lääkärin aikaisempi työkokemus ja omat oppimistavoitteet otetaan suunnitelmaa laadittaessa huomioon. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi koulutukselle asetettavat tavoitteet sekä eri koulutusvaiheiksi hyväksyttävät ajanjaksot ja suunnitellut koulutuspaikat. Koulutuksen edistymisestä tulee raportoida viimeistään runkokoulutusvaiheen lopussa, mutta tarvittaessa jo aikaisemmin. Koulutuksen seurannasta vastaa koulutuksen vastuuhenkilö.

Koulutusyksikön tulisi tarjota erikoistujalle ao. erikoisalan lokikirja koulutuksen alussa. Erikoisala vastaa lokikirjan sisällöstä, mutta erikoistuva lääkäri siihen tulevien merkintöjen ajantasaisuudesta. Lokikirjan merkinnöillä voidaan osoittaa jo saatu koulutus ja toisaalta, miltä osa-alueilta koulutusta tulisi vielä saada.

Henkilökohtainen ohjaaja/tutor

Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja, joka ohjaa kussakin koulutuspaikassa työtehtävissä toimimista. Ohjaaja voi olla sama koko koulutuksen ajan, runkokoulutusvaiheeseen ja eriytyvään vaiheeseen voidaan nimetä oma ohjaaja tai ohjaaja voi olla koulutuspaikkakohtainen. Ohjaajan tulee myös osallistua koulutusprosessin arviointiin.

Erikoislääkärikoulutuksen arviointi

Oppimisen ja koulutuksen arvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut tavoitteet, joihin suorituksia ja saavutuksia toistuvasti verrataan. Koulutusohjelmalla ja myös sen eri jaksoilla tulee olla selkeät ja tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna sitä varten laadittuja lomakkeita. Koulutuksen vastuuhenkilö vastaa koulutuksen seurannasta. Vastuuhenkilön ja erikoistuvan lääkärin tulee arvioida tarvittaessa koulutuksen alussa asettamiensa tavoitteiden saavuttamista toistuvasti ja laatia koulutuksen etenemisestä yhteenvedon vähintään vuosittain. Erikoistuva lääkäri ja kouluttaja selvittävät yhdessä eri koulutusjaksojen alkaessa jaksolle asetetut tavoitteet, sovittavat ne yhteen erikoistujan henkilökohtaisten tavoitteiden kanssa sekä arvioivat oppimista jaksojen ja koulutusohjelmien tavoitteiden pohjalta jaksojen aikana ja niiden lopulla.

On suositeltavaa, että erikoistuva lääkäri voi arvioida myös ohjaajansa toimintaa. Tämä hyödyttää myös ohjaajan työtä ja sen kehittämistä. Erikoisalot antavat yksityiskohtaisemmat ohjeet arvioinnista omissa koulutusohjelmissaan.

4.5 Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Tavoitteet

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Suunnitelma teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen eri osa-alueista tehdään henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhteydessä. Koulutuksen vastuuhenkilö hyväksyy suunnitelman. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjamerkinnoilla. Mikäli teoreettinen kurssimuotoinen koulutus tapahtuu työaikana, erikoistuvan lääkärin tulee olla virkavapaalla (palkallinen tai palkaton) tai hänet tulee määrätä koulutukseen.

Koulutusyksiköt vastaavat hyväksytyjen koulutusohjelmien tasosta ja laadusta. Tavoitteena on, että koulutusyksiköt tarjoaisivat koko vaaditun kurssimuotoisen koulutuksen itse tai yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa. Koulutusyksikkö voi hyväksyä kursseja, joiden järjestäjänä ovat mm. erikoisalayhdistys, lääkäriyhdistykset tai muu lääketieteellinen taho. Koulutuksen tulee tällöinkin täyttää teoreettiselle koulutukselle asetetut vaatimukset. Yksityisten yritysten tulee valmistella ja järjestää koulutus niin, että mukana on aina lääketieteellinen taho, kuten yliopisto, koulutusoikeuden saanut klinikka tai erikoisalayhdistys. Ulkopuolisten järjestäjien tulee selkeästi raportoida hakemuksessa yhteistyö lääketieteellisten tahojen kanssa.

Ohjelman sisällöstä vastaavan henkilön tai yhdistyksen (esim. erikoislääkäri- tai lääkäriyhdistys) tulee edustaa jotakin niistä erikoisaloista, joille koulutusta haetaan. Koulutus voidaan silti hyväksyä teoreettiseksi koulutukseksi myös muille anotuille erikoisaloille. Koulutusohjelman aiheiden otsikoinnissa ei saa näkyä kauppanimiä tai logoja.

Laajuus

Erikoistumisen tulee sisältää teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Tuntimäärä saattaa vaihdella erikoisaloittain (ks. erikoisalakohdaiset vaatimukset). Tämä voi olla ao. erikoisalan opintoja syventävää tai tiettyjä muita aihekokonaisuuksia käsittelevää koulutusta. Sellaisilla aloilla, joilla on yhteinen runkokoulutus, teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa myös runkokoulutuksen aikana alakohtaisten määräysten mukaisesti. Koulutuksen tulee sisältää myös alakohtaista koulutusta.

Koulutuksen kriteerit ja mitoitus

Suosittelavia ovat laajat kokonaisuudet, esimerkiksi oppiaineiden itsensä järjestämät vuosittain toistuvat kurssit. Pienillä erikoisaloilla voidaan kurssimuotoinen koulutus järjestää yhteistyönä. Yhtä opetustuntia vastaa 45 minuutin luento tai muu opetustilanne. Alle 3 tunnin mittaisia yksittäisiä (3x45 min) koulutustilaisuuksia ei hyväksytä.

Ulkomainen koulutus

Ulkomailla järjestettäviä kursseja hyväksytään vastuuhenkilön päätöksellä. Myös ulkomaisten kurssien kohdalla noudatetaan edellä esitettyjä kriteereitä. Jos kursseilla on käytössä täydennyskoulutukseen tarkoitettu ns. kredit-järjestelmä, sitä voidaan erikoisalakohdaisesti käyttää Suomeen sovellettuna.

Hallinnon koulutus

Erikoislääkäriin tutkintoon kuuluu joko 20 tunnin hallinnon vaatimus (31.7.2009 mennessä opinto-oikeuden saaneet) tai 1.8.2009 lähtien lähijohtajakoulutus.

Yleislääketieteen erityiskoulutukseen (tai aiemmin perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen) sisällytettyä teoreettista koulutusta (16 tuntia) ei voi hyväksilukea erikoislääkärintutkintoon, jossa vaatimuksena 20 tuntia hallintoa.

Arviointi ja laadunvarmistus

Koulutuksen järjestäjältä edellytetään palautteen keräämisestä koulutuksesta. Palaute voidaan kerätä strukturoidulla lomakkeella tai avoimilla kirjallisilla kysymyksillä. Kaiken palautteen ja arvioinnin tarkoituksena on auttaa kurssien järjestäjiä kehittämään jatkokoulutusta sekä samalla kehittää ja parantaa erikoislääkärikoulutuksen teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laatua. Koulutuksen järjestäjän on pyydettäessä annettava palautteen yhteenveto ja osallistujien lukumäärätieto tiedekunnan käyttöön arviointia varten.

Kurssien anominen, hyväksyminen ja vaadittava informaatio

Koulutuksen järjestäjän tulee hakea kurssien hyväksymistä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi etukäteen siltä koulutusyksiköltä, missä on kurssin suunnittelu- ja järjestämisvastuu. Täysin ulkopuoliset järjestäjät pyytävät hyväksymistä lähimmästä kyseisen erikoisalan koulutusta järjestävästä koulutusyksiköstä. Hakemuksesta tulee käydä ilmi kurssin järjestäjä(t), ohjelma, tuntimäärä ja kurssin vastuhenkilö. Lisäksi on ilmoitettava tavoitteet, kenelle kurssi on tarkoitettu, hinta ja mahdolliset vaatimukset etukäteismateriaalista ja -valmistautumisesta. Tieto tarvittavasta kirjallisuudesta, jos kyseessä on laajempi kokonaisuus, johon sisältyy tehtäviä tai kuulustelu. Yksityiskohtainen ohjelma liitetään hakemukseen. Hakemuksesta tulee ilmetä koulutuksen kohderyhmä.

Kun kurssi on hyväksytty teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi, koulutusyksikkö ilmoittaa järjestäjälle hyväksytyt erikoisalat ja tuntimäärät. Missä tahansa koulutusyksikössä hyväksytty kurssi hyväksytään kaikissa koulutusyksiköissä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi, mikäli ne vastaavat näitä pysyväismääräyksiä.

Koulutuspaikan tuki koulutukseen

Työnantajan, joka saa valtion maksamaa tukea erikoislääkärikoulutuksesta, tulee antaa erikoistuvalla lääkärille työaikana mahdollisuus osallistua vuosittain kurssimuotoiseen koulutukseen. Työnantajan tulee osallistua myös tästä aiheutuviin kustannuksiin. Koulutuksen tulee olla mahdollista suorittaa koko erikoistumiseen varatussa ajassa (esimerkiksi vaadittu teoreettisen koulutuksen kokonaismäärä jaettuna erikoistumiseen vaadittujen kouluttautumisvuosien määrällä).

4.6 Moniammatillinen johtamiskoulutus osana erikoislääkäriin tutkintoa

Opinto-oikeuden erikoislääkäriin tutkintoon 1.8.2009 jälkeen saaneet lääkärit:

Erikoislääkäriin tutkintoon tulee sisältyä 10 opintopistettä moniammatillista johtamiskoulutusta. Johtamiskoulutuksen tavoitteena on antaa vaadittava teoreettinen taustatieto, jota tarvitaan johtamiseen liittyvissä tehtävissä lääketieteen aloilla. Lähiopetuspäivien ohjelmassa käsitellään johtamisen, terveydenhuoltojärjestelmän, terveystalouden, potilas-lääkärisuhteen, tietohallinnon sekä priorisoinnin erityiskysymyksiä.

Kaikkiaan erikoistuvan lääkärin on mahdollista suorittaa yhteensä 30 opintopisteen lähijohtajakoulutus erikoistumisen aikana tai sen jälkeen suorittamalla vaaditun 10 opintopisteen lisäksi 20 opintopistettä johtamiskoulutusta tiedekunnan edellyttämällä tavalla. Johtamiskoulutus koskee 1.8.2009 ja sen jälkeen opinto-oikeuden saavia erikoistuvia lääkäreitä.

Erikoislääkärin tutkintoon pakollisena sisältyvää Moniammatilliset johtamisopinnot (10 op) koulutusta ei voi korvata muulla kuin toisen lääketieteen opetusta antavan yliopistoyksikön vastaavalla erikoislääkärikoulutukseen suunnitellulla koulutuksella.

Erikoistumiskoulutukseen liittyvät johtamiskoulutus (10 op) on tarkoitus suorittaa 1-6 vuoden aikana. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä. Koulutus toistuu ydinopetusteemoiltaan samanlaisena vuosittain. Ydinopetusteemojen mukaisiin lähiopetuspäiviin osallistuminen ja niihin liittyvien tehtävien suorittaminen on pakollista. Johtamiskoulutus on pakollinen osa laajempaa lähijohtajan pätevyuden antavaa koulutusohjelmaa (30 op).

Erikoistumiskoulutukseen liittyvä johtamiskoulutus tulee suorittaa jatkumona erikoistumiskoulutuksen eri vaiheissa; terveyskeskusjaksolla, runkokoulutuksen/täydentävän koulutuksen aikana keskus- ja aluesairaaloissa sekä yliopistosairaalassa eriytyvän/erikoisalalan koulutuksen aikana.

Opinto-oikeuden erikoislääkärin tutkintoon ennen 1.8.2009 saaneet lääkärit:

Opinto-oikeuden ennen 1.8.2009 saaneiden erikoislääkärin tutkintoa suorittavien koulutukseen tulee sisältyä 20 tuntia terveydenhuollon hallinnon ja johtamisen opintoja.

4.7 Valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu

Valtakunnallisen erikoislääkärikuulustelun koordinaatiosta huolehtii Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan opintotoimiston valtakunnallinen yhdyshenkilö. Yhdyshenkilön tehtävänä on kuulustelun koordinoinnin lisäksi kuulustelurekisterin ylläpitäminen, erilaiset tilastointitehtävät ja tarvittaessa kuulustelijoiden yhteistyön avustaminen. Valtakunnallinen erikoislääkärikoulutuksen asiantuntijakokous koordinoi ja käsittelee kuulustelua koskevia asioita. Kuulusteluun liittyvät ajankohtaiset tiedot, kuten kuulusteluajankohdat, ilmoittautuminen ja ohjeet, kuulusteluvaatimukset sekä vanhat kuulustelukysymykset löytyvät Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan www-sivuilta osoitteesta:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/ilmoittautuminen_kuulustelu.html

Tavoitteet

Valtakunnallisen erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on mitata erikoistuvan teoreettista tietoa ja osaamista sekä kykyä toimia tarkoituksenmukaisesti erikoislääkärin kohtaamissa tilanteissa.

Kuulustelijat

Kukin koulutusyksikkö nimeää kullekin omassa tiedekunnassa edustetulle erikoisalalle kuulustelijan, joka ilmoitetaan valtakunnallisen kuulustelun yhdyshenkilölle. Mikäli jollakin erikoisalalla kuulustelurasitus on suuri, voivat koulutusohjelmien vastuuhenkilöt sopia useamman kuulustelijan nimeämisestä samasta koulutusyksiköstä.

Koulutusyksiköiden pitää ryhtyä toimenpiteisiin uuden kuulustelijan nimeämiseksi esim. kuulustelijan eläkkeelle siirtymisen vuoksi. Mikäli kuulustelija ei pysty toimimaan ennalta sovitusti kuulustelijana (esim. ulkomaanmatkan tai virkavapauden vuoksi), pitää siitä ilmoittaa yhdyshenkilölle ja omaan koulutusyksikköön. Kullakin erikoisalalla eräitä erikseen sovittavia poikkeuksia lukuun ottamatta toimii kerrallaan kaksi kuulustelijaa.

Kuulusteluvaatimukset

Koulutusyksiköt vahvistavat kuulusteluvaatimukset koulutusohjelmien kuulustelijoiden valtakunnallisesti sovitusta yhtenäisestä esityksestä. Vaatimukset tarkistetaan kaikissa koulutusyksiköissä samanaikaisesti kahden vuoden välein. Kuulustelijat toimittavat yhteisenä esityksenään erikoisalakohtaiset kuulusteluvaatimukset yhdyshenkilölle tarkistettavaksi ennen niiden vahvistamista.

Kuulusteluissa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuja on opinto-oikeutensa saanut.

Kuulusteluajankohdat ja –paikat

Valtakunnallinen erikoislääkärikuulustelu järjestetään kaikissa koulutusyksiköissä – Helsingin yliopistolla, Itä-Suomen yliopistolla, Oulun yliopistolla, Tampereen yliopistolla ja Turun yliopistolla – samanaikaisesti kolme kertaa vuodessa: kaksi kertaa kevätlukukaudella ja kerran syyslukukaudella. Koulutusyksiköt järjestävät kuulustelutilaisuuden omalla paikkakunnallaan. Kuulusteluun voi osallistua millä tahansa kuulustelupaikkakunnalla, mikäli toisen yliopiston kuulustelupaikassa on tilaa.

Kuulusteluun ilmoittautuminen

Kuulusteluun ilmoittaututaan sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän kautta

<https://data.med.helsinki.fi/valtti/register.aspx> viimeistään **viisi (5) viikkoa** ennen kuulustelupäivää.

Ilmoittautuminen tallentuu viiden yliopiston yhteiseen järjestelmään, josta jokainen yliopisto hyväksyy omat erikoistuvansa kuulusteluun. Kuulusteluun ilmoittautuessaan kuulusteluun osallistuvan pitää olla ilmoittautunut läsnä olevaksi omaan yliopistoonsa.

Ilmoittautumisajan päätyttyä sähköinen ilmoittautumislomake sulkeutuu. Tämän jälkeen kuulusteluun ei pysty enää ilmoittautumaan. Kuulusteluun ei oteta jälki-ilmoittautuneita.

Patologian erikoistuvat voivat ilmoittautua kuulustelun eri osioihin (essee- ja preparaattikuulustelu) erikseen. Osiot voi halutessaan tehdä myös samalla kertaa. Radiologian erikoistuvat tekevät essee- ja kuvakuulustelun eri kuulustelukertoina. Esseekuulustelu on suoritettava hyväksytysti ennen kuin voi ilmoittautua kuvakuulusteluun.

Kuulustelun suorittaminen

1.8.2011 alkaen valtakunnallisen erikoislääkärikuulustelun voi suorittaa vain suomeksi tai ruotsiksi.

Kuulustelukysymykset laaditaan siis suomeksi ja myös ruotsiksi, jos kuulusteltava on sitä ilmoittautuessaan pyytänyt. 31.7.2011 mennessä opinto-oikeuden saaneilla on mahdollisuus tehdä erikoislääkärikuulustelu suomen ja ruotsin lisäksi englannin kielellä, mikäli kuulustelijat siihen suostuvat.

Kuulustelu perustuu kuulusteluvaatimuksissa mainittuun kirjallisuuteen, lehtiin ja lainsäädäntöön sekä kunkin erikoisalan käytännön tietoon, joka erikoistuvalla lääkäriä on erikoistumisensa aikana kertynyt.

Kuulustelujen arvostelu

Kuulustelut arvostellaan asteikolla hyväksyty/hylätty ja käyttäen pisteytystä. Hylätyistä suorituksista kuulustelijoiden pitää antaa aina kirjallinen vastine. Se voi olla joko vaadittavien asiakokonaisuuksien luettelo tai henkilökohtainen kirjallinen palaute.

Kuulustelujen tuloksista ilmoittaminen

Kuulustelijoiden on palautettava kuulustelun arvostelu **kuuden (6) viikon** kuluttua kuulustelupäivästä.

Kuulustelun tulosten saavuttua valtakunnallinen kuulustelun yhdyshenkilö ilmoittaa kuulustelun tulokset kuulusteltaville sähköpostitse.

Kuulusteluvastaukset säilytetään Helsingin yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa vähintään puoli vuotta. Kuulusteltavalla on mahdollisuus saada omalla kustannuksellaan jäljennös omista vastauksistaan. Hylätyt kuulusteltavat saavat kopiot vastauspapereistaan ilman eri maksua.

Mikäli erikoistuva hylätään kolmessa kuulustelussa, siitä tiedotetaan sekä erikoistuvaa että vastuuhenkilöä. Heitä kehoitetaan keskustelemaan ongelmista, jotka ovat johtaneet hylkäykseen. Kolmen hylkäyksen jälkeen erikoistuva ei voi osallistua seuraavaan kuulusteluun.

Oikaisumenettely

Kuulusteltava voi kirjallisesti pyytää oikaisua kuulustelun päätöksestä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut kuulustelun tulokset tietoonsa. Oikaisupyynnön toimitetaan valtakunnallisen kuulustelun yhdyshenkilölle, joka toimittaa oikaisupyynnön edelleen kuulustelun arvostelleille kuulustelijoille.

Kuulustelijoiden pitää antaa perusteltu vastauksensa saamaansa oikaisupyynnön kohtuullisessa ajassa. Kuulustelijat toimittavat oikaisupyynnön vastineensa valtakunnallisen kuulustelun yhdyshenkilölle, joka lähettää sen tiedoksi oikaisupyynnön tekijälle. Mikäli kuulusteltava on oikaisupyynnön vastineen saatuaan edelleen tyytymätön päätökseen, hän voi hakea oikaisua vielä yliopiston muutoksenhakulautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Kirjallisesti perusteltu oikaisupyynnön osoitetaan muutoksenhakulautakunnalle ja toimitetaan oman yliopiston kirjaamoon.

Suullinen kuulustelu

Kirjallisen kuulustelun lisäksi pidetään suullinen kuulustelu seuraavilla aloilla: lastenkirurgia ja plastiikkakirurgia. Erikoisalat suunnittelevat kuulustelun, joka suoritetaan hyväksytyyn kirjallisen osion jälkeen. Kuulustelupäivät ilmoitetaan kirjallisen kuulustelun tulosten saapumisen jälkeen.

Suullisen kuulustelun kuulustelijoita on kaksi. He ovat yleensä samat henkilöt kuin suullista kuulustelua edeltävässä kirjallisessa kuulustelussa. Kuulustelupaikkakunta sovitaan erikseen tapauskohtaisesti. Suullisen kuulustelun vaatimukset ovat samat kuin kirjallisessa kuulustelussa.

Suullisen kuulustelun tarkoitus on testata kuulusteltavan kykyä hallita kokonaisuuksia, ei detalleja. Kuulustelussa pyritään arvioimaan kuulusteltavan kykyä suunnitella diagnostiset tutkimukset, tulkita löydökset ja suunnitella nykytiedon pohjalta asianmukainen hoito ongelmatapauksissa. Kuulusteltavan on kyettävä loogisesti perustelemaan valitsemansa tutkimukset ja hoitolinjat, ei välttämättä löytämään oikeaa diagnoosia kuulustelutilanteessa.

Kuulustelussa käytettävä materiaali muodostuu kliinisistä tiedoista, röntgenkuvista ja laboratoriovastauksista. Lastenkirurgian suulliseen kuulusteluun liittyy mahdollisuuksien mukaan leikkausdemonstraatio, jossa kuulusteltava suorittaa tavallisen lastenkirurgisen toimenpiteen, esim. tyräleikkauksen. Plastiikkakirurgian suullisessa kuulustelussa kysytään pääasiallisesti hoitoratkaisuja kuvina esitettyihin potilastapauksiin. Suullisesta kuulustelusta annetaan kirjallinen lausunto ja jos kuulusteltava reputtaa, lausunnossa perustellaan reputuksen syy. Reputuksen jälkeinen ensimmäinen uusimismahdollisuus on seuraavan alalla järjestettävän kirjallisen kuulustelun jälkeinen suullinen kuulustelu. Sama pätee silloin jos erikoistuva ei pääse osallistumaan heti kirjallisen kuulustelun jälkeen järjestettyyn suulliseen tenttiin tai ei saa sovittua kuulustelijoiden kanssa erillistä ajankohtaa.

Kuulustelun vanheneminen

Kuulustelu vanhenee neljässä vuodessa.

5 LAINSÄÄDÄNTÖ JA SEN MUUTOKSET

Valtioneuvoston asetus erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista (420/2012) tuli voimaan 1.1.2013. Se kumosi aiemmin voimassa olleen asetuksen (678/1998, muutettu asetuksilla 1343/2002 ja 401/2007). Sen myötä erikoistumiskoulutukseen perustettiin uusi akuuttilääketieteen erikoisala ja radiologian sekä lastenneurologian koulutusalat pidentyivät vuodella. Asetuksessa määritellään mm. koulutusohjelmien pituus, terveyskeskuspalvelun määrä sekä vaatimus tehdä puolet koulutusajasta yliopistosairaalan ulkopuolella (asetuksessa mainittuja erikoisaloja lukuun ottamatta).

5.1 Kumottujen asetusten mukaisten opintojen hyväksyminen

Ne erikoistuvat lääkärit, jotka ovat saaneet opinto-oikeuden ennen 1.1.2013, voivat suorittaa opintonsa loppuun kumottujen asetusten mukaisesti. Siirtymäaika päättyy 31.12.2022. Tämän päivän jälkeen kaikki opiskelijat siirtyvät suorittamaan koulutusta asetuksen 420/2012 mukaisesti. Aiemmin suoritettavat opinnot luetaan hyväksi uuden asetuksen mukaiseen koulutukseen niiltä osin kuin ne vastaavat tutkintovaatimuksia ja pysyvääismääräyksiä.

Aiempi asetus erikoislääkärin tutkinnosta (678/1998) tuli voimaan 1.1.1999. Samalla kumoutuivat erikoislääkäriasetusten (691/1985,1436/1993) mukaiset koulutusohjelmat. Mikäli henkilö on suorittanut tai aloittanut vanhan asetuksen mukaisen erikoislääkärin koulutuksen, voidaan hänen suorittamansa opinnot ja palvelut hyväksyä uuden asetuksen mukaiseksi koulutukseksi niiltä osin kun ne vastaavat ko. koulutusohjelman vaatimuksia. Lääkärit, jotka ovat suorittaneet orientoivan vaiheen, voivat hyväksyttää orientoivan vaiheen perusterveydenhuollon palveluita uuden erikoislääkärin tutkinnon osaksi, mikäli ne vastaavat koulutusohjelman ja pysyvääismääräysten vaatimuksia (vanhenemissäntö huomioiden).

Terveyskeskuspalvelu

Terveyskeskuspalvelun pituus on asetuksen 420/2012 mukaan 9 kuukautta. Yliopisto voi hyväksyä terveyskeskuspalveluksi niiden erikoistuvien osalta, jotka ovat suorittaneet jo aiemmin erikoislääkärin tutkinnon, ennen 1.1.2003 perusterveydenhuollossa suoritettua palvelua enintään 6 kuukautta, jos lääkärin katsotaan saaneen ko. palvelulla riittävän kokemuksen perusterveydenhuollossa toimimisesta (asetusmuutoksen 1343/2002 perustelumuistio). Vähintään 3 kuukautta tulee olla terveyskeskuspalvelua tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa.

Asetusten 691/1985,1436/1993 ja 678/1998 mukaista perusterveydenhuollon palvelua ovat:

1. terveysneuvonta (kansanterveydellinen valistustyö, raskauden ehkäisyneuvonta, kunnan asukkaiden yleisten terveystarkastusten järjestäminen)
2. kunnan asukkaiden sairaanhoito (sisältäen myös lääkinällisen kuntoutuksen ja ensiavun)
3. sellaiset mielenterveyspalvelut, joita on mielekästä antaa terveyskeskuksessa
4. sairaankuljetus
5. hammashuolto
6. kouluterveydenhuolto
7. opiskelijaterveydenhuolto
8. työterveyshuolto
9. yksilön elinympäristöön kohdistuva terveydenhuolto ja siihen liittyvä toiminta

HUOM! Yllä mainitut koskevat siis vain niitä opiskelijoita, jotka ovat jo suorittaneet aiemmin erikoislääkäritutkinnon johon kuuluu 6 kk perusterveydenhuollon palvelua, ja suorittavat nyt tutkintoa jossa vaatimuksena on 9 kk terveyskeskuspalvelua. Muilta vaaditaan koko 9 kk palvelua terveyskeskuksessa.

6 TUTKINTOTODISTUKSEN HAKEMINEN

Välipäätös opintosuoritusten hyväksymisestä

Erikoistuva lääkäri voi hakea välipäätöstä koulutuksestaan, mikäli koulutukseen sisältyy tulkinnanvaraisuutta, halutaan varmennus koulutuksen hyväksymisestä tai koulutuksen vastuuhenkilön pyynnöstä. Pääsääntöisesti jokaiselle erikoistuvalla voidaan tehdä yksi välipäätös. Välipäätöksessä erikoistuva saa tiedon koulutuksensa sen hetkisestä vaiheesta ja jäljellä olevasta koulutuksesta. Välipäätöstä haetaan samalla lomakkeella kuin tutkintoa. Hakemuslomake www.uef.fi/laake/lomakkeet

Tutkintotodistuksen hakeminen

Tutkintotodistusta haetaan siitä yliopistosta, jonka vastuualueella yliopistollinen koulutus on pääosin suoritettu. Itä-Suomen yliopistosta valmistuvat täyttävät lomakkeen, joka löytyy lääketieteen laitoksen [www.sivuilla osoitteesta http://www.uef.fi/laake/lomakkeet](http://www.uef.fi/laake/lomakkeet). Hakemus toimitetaan tiedekuntaan siinä vaiheessa kun kaikki palvelut ja suoritukset (teoreettiset kurssit, lähijohtajakoulutus, valtakunnallinen kuulustelu) ovat tehtyinä.

Erikoistuvan pitää perehtyä ennen tutkintotodistushakemuksen täyttämistä koulutuksen rakenteeseen ja vaatimuksiin. Erikoistuvan tulee noudattaa sen vuoden opinto-opasta, jolloin opinto-oikeus on myönnetty. Erikoistuvan pitää perehtyä ennen tutkintotodistushakemuksen täyttämistä lisäksi yleisiin koulutusta koskeviin ohjeisiin, kuten pysyvääsmääräyksiin sekä keskeytysohjeisiin.

Tutkintotodistushakemukseen pitää eritellä selkeästi ne kaikki palvelusuhteet ja koulutustilaisuudet, jotka esitetään otettavaksi huomioon tutkintoon. Jokainen erikoistuva laskee itse palveluidensa keston tutkintotodistushakemukseen ja vähentää pois myös mahdolliset keskeytykset. Myös jokainen teoreettinen kurssi merkitään hakemuslomakkeeseen erikseen.

Kaikista tutkintotodistushakemuksessa esitetyistä palveluista ja koulutustilaisuuksista pitää olla hakemuksen liitteenä asianmukaiset todistukset. Palvelustodistuksissa on aina oltava mainittuna kaikki palvelujen keskeytykset (tai maininta jos keskeytyksiä ei ole ollut). Moniammatillisesta johtamiskoulutuksesta saatava erillinen todistus on myös liitettävä mukaan tutkintotodistushakemukseen. Tietyillä erikoisaloilla erikoistuvan pitää lisäksi liittää hakemukseen täytetty lokikirja.

Hakemus toimitetaan asianmukaisine todistusjäljennöksineen tiedekuntaan joko henkilökohtaisesti tai postitse. Tiedekunta hyväksyy palvelut ja muut suoritukset, mikäli ne ovat pysyvääsmääräysten ja tutkintovaatimusten mukaisia. Erikoisalan vastuuhenkilö vahvistaa allekirjoituksellaan palveluiden ja suoritusten sisällöllisen riittävyyden erikoislääkäriin tutkinnon saamiseksi.

Erikoistuva voi pyytää kirjallisesti oikaisua koulutusohjelman vastuuhenkilöltä opintosuoritusten hyväksi lukemista koskeviin päätöksiin 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin hän on saanut päätöksen tietoonsa. Mikäli erikoistuva on edelleen tyytymätön päätökseen, hän voi hakea oikaisua yliopiston muutoksenhakulautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon.

7 LAILLISTAMINEN ERIKOISLÄÄKÄRIN TUTKINNON JÄLKEEN

Valmistuneen erikoislääkärin tulee hakea Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) oikeutta harjoittaa erikoislääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Hakemuslomake ja tarkat ohjeet löytyvät osoitteesta www.valvira.fi

Hakemukseen tulee liittää tiedekunnan antama jäljennös erikoislääkärin tutkintotodistuksesta. Hakemus lähetetään Valviraan postitse (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, PL 210, 00531 Helsinki) tai henkilökohtaisesti toimittamalla (Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki, puh. 0295 209 111).

Ammatinharjoittamisoikeutta koskevasta päätöksestä peritään toimitusmaksu, ja päätös lähetetään hakijan ilmoittamaan osoitteeseen postiennakkona.

AKUUTTILÄÄKETIEDE

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: nimetään myöhemmin

Akuuttilääketiede vastaa kaikenikäisten potilaiden akuuttien vammojen ja sairauksien oireiden vaatimasta diagnostiikasta ja hoidosta kiireellisyysluokan vaatimalla tavalla. Akuuttilääketiede yhdistää ja täydentää muiden erikoisalojen akuuttitoimintoja. Korkealaatuinen päivystyshoito edellyttää etupainotteista diagnostiikkaa ja viiveetöntä hoidon aloitusta. Akuuttilääketieteen erikoislääkäri on ensisijaisesti päivystysklinikassa päivittäin toimiva klinikko, jonka tehtäviä ovat päivystystoiminnan suunnittelu, johto ja ohjaaminen, koulustoittoiminnan järjestäminen sekä talouden hallinta ja tutkimustyö.

TAVOITTEET

Erikoistumisalan koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla riittävät tiedot ja taidot kriittiseen itsenäiseen työskentelyyn sekä valmiudet ammattitaidon ylläpitämiseen akuuttilääketieteen erikoislääkärinä. Akuuttilääketieteeseen kuuluu ensihoidon laaja tuntemus. Akuuttilääketieteen erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee kliiniseen päätöksentekoon liittyvän kokonaisvaltaisen ajattelutavan ja lääketieteen eettiset periaatteet
- kykenee tunnistamaan ja hoitamaan potilaan vaikeat ja henkeä uhkaavat tilat sekä sairaudet, joiden hoidon viivästyminen aiheuttaisi potilaan tilan merkittävän huononemisen
- kykenee arvioimaan potilaan tutkimuksen ja hoidon kiireellisyyden ja luokittelemaan hoitoon hakeutuneet kiireellisyysjärjestykseen
- hallitsee erotusdiagnostiikan niin, että voi potilaan oireiden ja löydösten perusteella arvioida eri tautien todennäköisyyden
- kykenee vastaamaan päivystyspotilaan turvallisesta kotiutusprosessista
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon, kykenee johtamaan työtä päivystyksessä ja ymmärtää ensihoidon johtamisperiaatteet
- kykenee tilanteen edellyttämään kanssakäymiseen potilaiden ja omaisten kanssa sekä moniammatilliseen yhteistyöhön lääkärin, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden sekä viranomaisten ja tiedotusvälineiden kanssa
- hallitsee tieteellisen suhtautumistavan työhönsä, on perehtynyt tutkimusmenetelmiin sekä näyttöön perustuvan lääketieteen ja kriittisen tieteellisen arvioinnin menetelmiin ja kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään kolme vuotta on suoritettava yliopistosairaalan ulkopuolella ja vähintään yksi vuosi yliopistosairaalassa.

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden suorittavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteidenjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteidenpalvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteidenjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Erikoistumiskoulutus 5 v 3 kk:**

Koulutukseen kuuluu erikoisalaa tukeva koulutus, erikoistumisalan eriytyvä koulutus ja teoreettinen kurssimuotoinen koulutus. Erikoistumisalan koulutus koostuu käytännön palvelusta ja toimipaikka-koulutuksesta.

Akuuttilääketieteen erikoisalaa tukeva koulutus

Enintään 1 v 3 kk palvelua sairaalan tai muun sopivan terveydenhuollon organisaation akuuttilääketiedettä tukevan/täydentävän erikoisan (sisätautien erikoisalot, kirurgian erikoisalot, neurologia, yleislääketiede, keuhkosairaudet ja allergologia, lastentaudit, radiologia, naistentaudit ja synnytys, silmätaudit, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, psykiatria) lääkärin tehtävissä sisältäen palvelua vähintään kolmella erikoisalalla.

Akuuttilääketieteen erikoisan eriytyvä koulutus

Eriytyvä koulutus toteutetaan ensisijaisesti monipuolisen potilasmateriaalin omaavassa, erikoisalojen yhteispäivystyksenä toimivassa päivystysklinikassa. Vaihtoehtoisesti/täydentävästi palvelua voidaan myös suorittaa useammalla suppealla tai eriytyneellä päivystyspoliklinikalla. Koulutus sisältää vähintään 4 vuotta palvelua seuraavin laskennallisin palveluajoin.

- Konservatiivisten alojen (sisätautien erikoisalot, neurologia, keuhkosairaudet ja allergologia, yleislääketiede) potilaiden diagnostiikka ja hoito	vähintään 12 kk
- Operatiivisten alojen (kirurgian erikoisalot, neurokirurgia, naistentaudit ja synnytykset, KNK, silmätaudit) potilaiden diagnostiikka ja hoito	vähintään 12 kk
- Lapsipotilaiden diagnostiikka ja hoito	vähintään 6 kk
- Anestesia/ tehostettu valvonta/ tehohoito	vähintään 6 kk
- Ensihoito	vähintään 3 kk

Erikoisalaan liittyvää tutkimustyötä päätoimisena tutkijana voidaan hyväksyä erikoislääkärintutkintoon enintään 6 kk.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta (luentoja, seminaareja, demonstraatioita ja simulaatioita) järjestetään vähintään 3 – 5 tuntia viikossa ja 40 viikkona vuodessa. Niissä käydään läpi akuuttilääketieteen keskeiset alueet ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Muita toimipaikkakoulutuksen muotoja ovat mm. henkilökohtainen toimenpideohjaus. Toimenpiteiden suorittamisesta pidetään lokikirjaa. Koulutettava pitää erikoistumisalan koulutusjaksonsa aikana vähintään 6 seminaariesitelmää.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus, vähintään 100 tuntia

Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava koulutussuunnitelman mukaisesti koulutusyksikön/tiedekunnan järjestämään tai hyväksymään koulutukseen akuuttilääketieteen alalla. Koulutus toteutetaan siten, että se muodostaa erikoistuvan kannalta mielekkään kokonaisuuden akuuttilääketieteen erityiskysymyksistä ja niihin liittyvistä seikoista. Teoreettisen koulutuksen kesto on vähintään 100 tuntia, josta vähintään 60 tuntia on akuuttilääketieteen koulutusta.

Teoreettiseksi koulutukseksi lasketaan

- tiedekunnan hyväksymät kotimaiset erikoisalaa koskevat tai sitä läheisesti sivuavat koulutustilaisuudet
- vastuuhenkilön hyväksymät ulkomaiset kurssit ja kongressit.

Koulutuksen aikana voidaan järjestää kirjallisia tai suullisia kuulusteluja.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen.

Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

Erikoistuvan lääkärin ohjaus ja arviointi

Erikoistuva lääkäri tekee opinto-oikeutta hakiessaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman yhdessä koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa. Koulutussuunnitelmaa voidaan tarkistaa erikoistumisen kuluessa. Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, jonka koulutusyksikkö tarjoaa erikoistuvulle.

Koulutettava vastaa, että lokikirjan merkinnät ovat ajan tasalla. Vastuuhenkilön nimeämä koulutuspaikan kouluttaja osoittaa erikoistuvulle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, joka säännöllisesti seuraa ja tukee koulutettavan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yliopiston ulkopuolisen koulutusyksikön vastuuhenkilön (yleensä ylilääkäri) on vähintään kahdesti vuodessa seurattava koulutuksen edistymistä (palautekeskustelut) ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan koulutuskansioon.

Säännöllisissä tutorin, kouluttajien ja koulutettavan tapaamisissa arvioidaan koulutuksen edistymistä ja tuloksellisuutta. Arvioinnin kohteena on koulutettavan edistyminen ammatillisesti, suhtautuminen potilaisiin ja yhteistyökyky. Erikoistuva lääkärin itsearviointi muodostaa osan oppimisen arvioinnista.

KOULUTUSPAIKAT, KOULUTTAJAT

Koulutuspaikaksi hakevan terveydenhuollon yksikön tulee ottaa yhteyttä koulutusohjelman vastuuhenkilöön ja neuvotella koulutussopimuksesta ja sen sisällöstä. Koulutussopimuksessa tulee käydä ilmi hyväksyttävä koulutusaika, kouluttajat ja mitkä valmiudet erikoistuvan lääkärin tulee saavuttaa koulutusjakson aikana. Koulutusjakson tavoitteiden seuraamiseen tulee käyttää myös lokikirjaa.

Hyväksytyssä koulutuspaikassa tulee täytyä ainakin seuraavat kriteerit

- yhteispäivystyksenä toimivassa päivystysklinikassa tulee olla vuosittain vähintään 30 000 potilaskäyntiä
- koulutuspaikassa tulee olla tehtävään nimetty kouluttajalääkäri, joka vastaa työn monipuolisuudesta, käytännön työn ohjauksesta ja hyväksyy suoritettun palvelun. Hänellä tulee olla mahdollisuus kouluttautua tehtävään yliopiston kanssa sovitulla tavalla.
- koulutuspaikassa on säännöllistä toimipaikkakoulutusta vähintään 120 tuntia vuodessa.
- saatavilla tulee olla painettua tai sähköistä akuuttilääketieteen ja koulutusjaksoon liittyvää kirjallisuutta

Koulutuspaikan kouluttaja

- jokaisessa akuuttilääketieteen koulutuspaikassa on oltava koulutusohjelman vastuuhenkilön nimeämä kouluttaja
- kouluttaja on akuuttilääketieteen erikoislääkäri tai hänellä on joko ensihoito- tai päivystyslääketieteen erityispätevyys. Kouluttajan tulee olla toiminut päätoimisesti päivystysalueella vähintään 5 vuotta. Kouluttajan työkokemusta koskevan vaatimuksen siirtymäaika on 5 vuotta.
- kouluttaja on virkasuhteessa koulutuspaikkaan
- hän toimii erikoistuvien lääkärien klinisenä kouluttajana käytännön työssä
- hän vastaa paikallisesti erikoistuvien lääkärien koulutuksesta ja koulutusvaatimuksista
- hän järjestää säännölliset tapaamiset erikoistuvien kanssa
- kouluttajalla tulee mielellään olla pedagogista koulutusta

Koulutuspaikan tutor

- tutor on erikoistuvan lääkärin tukihenkilö, joka seuraa koulutuksen etenemistä
- tutor huolehtii koulutussuunnitelman toteuttamisesta ja osallistuu arviointeihin

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

Kirjallisuus

- Judith Tintinalli, J. Stapczynski, O. John Ma, David Cline, Rita Cydulka, Garth Meckler. Tintinalli's Emergency Medicine: A Comprehensive Study Guide, Seventh Edition. The McGraw-Hill Companies, Inc. 2011
- Alaan liittyvät kotimaiset ja kansainväliset lääketieteellisen lehdet sekä muu kirjallisuus, esimerkiksi Akuuttihoito-opas

ANESTESIOLOGIA JA TEHOHOITO

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö:

ma. professori Esko Ruokonen
Tehohoidon osasto, KYS
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: esko.ruokonen@kuh.fi

TAVOITTEET

Anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkäri tulee kyetä toimimaan erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- kykenee arvioimaan potilaan leikkausta edeltävän tilan ja hoitotoimenpiteiden tarpeen ja tunnista leikkaukseen liittyvät riskit
- hallitsee tutkimus-, synnytys-, leikkaus- yms. toimenpiteiden edellyttämät anestesia- ja kivunlievitysmenetelmät
- hallitsee välittömän leikkauksen jälkeisen valvonnan ja hoidon
- hallitsee yleisteho-osaston potilaiden potilasvalinnan ja hoidon periaatteet sekä kykenee toimimaan yleisteho-osaston lääkärimäisesti
- hallitsee elimistön fysiologisen tasapainon ylläpitämiseen ja palauttamiseen liittyvät diagnostiset toimenpiteet ja hoidon
- hallitsee kriittisesti sairaan tai vammautuneen ensiavun ja ensihoidon sekä kykenee lääkinälliseen pelastuspalvelutoimintaan suuronnettomuustilanteissa
- tuntee ongelmallisten kiputilojen yleisen diagnostiikan ja hoitoperiaatteet sekä hallitsee niiden edellyttämät alansa valmiudet
- kykenee hoitamaan muut alansa äkilliset tilanteet ja suorittamaan alansa kuuluvat muut diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet
- kykenee toimimaan oman alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa
- kykenee osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Erikoistumisalan koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla riittävät tiedot ja taidot anestesiologiasta ja tehohoidosta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn sekä valmiudet ammattitaidon ylläpitämiseen anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkärinä.

Muun kuin anestesiologian erikoisalan palvelun tarkoituksena on perehdyttää erikoistuva perusterveydenhuoltoon ja hoidon porrastukseen sekä syventää koulutettavan tietämystä erikoisalaa vahvistavilla, erityisesti diagnostiikkaan suuntautuneilla erikoisaloilla.

Erikoistuvalla nimetään kouluttaja, jonka kanssa laaditaan yksilöllinen koulutussuunnitelma, minkä koulutusohjelman vastuhenkilö hyväksyy ja jonka toteuttamista kouluttaja yhdessä vastuhenkilön kanssa seuraa. Koulutusohjelmaa voidaan tarvittaessa tarkistaa erikoistumisen kuluessa. Edistymistä seurataan toimenpidetietojärjestelmän ja keskusteluiden avulla.

Kun koulutus tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolella, sairaalan kanssa tehdään koulutussopimus ja erikoistuvalla nimetään ko. toimipaikassa koulutusvastaava ja henkilökohtainen ohjaaja ja edistymisen seurantamenetelmästä sovitaan.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Anestesiologian ja tehohoidon koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Erikoisalalle on myönnetty 14.12.2010 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta terveystieteiden keskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden keskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden keskuksen aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden keskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden keskuksen sisältö tulee selvittää terveystieteiden keskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden keskuksen suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettavan palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystieteiden keskuksen suorittamiseen yliopistojen hyväksymisissä terveystieteiden keskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden keskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden keskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden keskuksen koulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystieteiden keskuksen sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden keskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden keskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuksen palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden keskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

• **Erikoistumiskoulutus 5 v 3 kk:**

- vähintään 6 kk sairaalan tai muun sopivan terveydenhuollon organisaation anestesiologiaa ja tehohoitoa tukevan/täydentävän erikoisalalan lääkärin tehtävissä. Tällaisia aloja ovat sisätaudit, kardiologia, keuhkosairaudet ja allergologia, kirurgia, neurologia, lastentaudit, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen neurofysiologia, kliininen farmakologia ja lääkehoito ja muu koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä koulutus mukaan luettuna anestesiologiaan ja tehohoitoon liittyvä tutkimustyö

- erikoisalalan koulutusta anestesiologian ja tehohoidon alalla vähintään 4 vuotta siten, että pääsääntöisesti 2-3 vuotta yliopistosairaalassa ja loput Itä-Suomen yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymisissä keskus- tai aluesairaaloissa koulutussopimuksen mukaan. Koulutussuunnitelmaa laadittaessa yliopisto- ja keskussairaalassa suoritettavan koulutuksen osuudet määritellään joustavasti tapauskohtaisesti siten, että koulutukselliset tavoitteet voidaan saavuttaa.

Käytännön palvelun perusosa (vähimmäisvaatimukset) erikoistumisalan yliopistovaiheen koulutuksessa:
Anestesiologia ja tehohoito

- perehdytysjakso aiemman koulutuksen perusteella 1-2 kk
- gynekologia ja obstetriikka ja silmätaudit 3 kk
- korva-, nenä- ja kurkkutaudit, plastiikkakirurgia, urologia ja gastroenterologinen kirurgia 4 kk
- ortopedia 2 kk
- neurokirurgia 2 kk
- lastenkirurgia 2 kk
- päiväkirurgia 2 kk
- thorax- ja verisuonikirurgia ja sydänkirurgia (sis. perfuusiokoulutus) 3-4 kk
- teho-osasto 6-9 kk
- kipupoliklinikka 1 kk

Lisäksi koulutukseen kuuluu syventävä koulutus erikoistujan kanssa sopien perusosassa mainituilla alueilla, sairaalan ulkopuolinen ensihoito sekä anestesiologian ja tehohoidon tutkimustyö.

Tehohoitolääketieteen koulutuksen sisältö:

- tehohoidon aiheet ja vasta-aiheet
- tehohoidosta luopuminen
- hengenvaarallisen tai muiden nopeaa hoitoa vaativien tilanteiden tunnistaminen ja hallinta
- diagnostisten ja hoitotoimenpiteiden priorisointi vaikeissa kliinisissä tilanteissa
- patofysiologisten mallien hyväksikäyttö yksittäistapauksissa
- diagnostisten vaihtoehtojen ja hoitovaihtoehtojen etujen ja haittojen vertailu
- vastuu hoitokokonaisuudesta ja osallistuminen hoitotyön kehittämiseen
- tietoisuus ja kyky tulla toimeen hengenvaarallisen sairauden potilaalle ja omaisille aiheuttamien psykologisten ja sosiaalisten vaikutusten kanssa
- asianmukainen ja empaattinen suhtautuminen potilaisiin ja omaisiin
- kyky työskennellä monialaisessa työyhteisössä
- kustannusten ja hinta/hyöty -suhteen tunteminen tehohoidossa
- tehohoidon tietojärjestelmien hallinta

Opetus perustuu ensisijaisesti päivittäisillä kierroilla ja potilastyöskentelyssä tapahtuvaan henkilökohtaiseen ohjaukseen. Tämän lisäksi erikoistuvalla osoitetaan keskeinen lähdekirjallisuus. Koulutuksen sisällön toteutumista seurataan tietojärjestelmien avulla sekä henkilökohtaisella arvioinnilla.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen laajuus on 40 viikkoa vuodessa, jona aikana järjestetään toimipaikkakoulutustilaisuuksia (luennot, seminaarit, demonstraatiot) 2-3 tuntia viikossa. Niissä käydään läpi anestesiologian ja tehohoidon keskeiset alueet ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Muita toimipaikkakoulutuksen muotoja ovat henkilökohtainen työnohjaus ja henkilökohtainen toimenpideopastus. Teho-osastoilla erikoistuva saa opetusta ensisijaisesti päivittäisillä potilaskierroilla ja potilastyöskentelyn yhteydessä. Erikoistuva pitää toimipaikkakoulutukseen kuuluvana erikoistumisalan koulutusjakson aikana 2-4 seminaariesitelmää vuodessa. Teoreettisen koulutuksen ohjelmat julkaistaan lukukausittain hyvissä ajoin ennen lukukauden alkua.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 t

Erikoistuvan on osallistuttava koulutussuunnitelman mukaisesti koulutusyksikön/tiedekunnan järjestämään tai hyväksymään koulutukseen 60 tuntia anestesiologian ja tehohoidon alalla. Koulutus toteutetaan siten, että se muodostaa erikoistuvan kannalta mielekkään kokonaisuuden anestesiologian ja tehohoidon erityiskysymyksistä ja niihin liittyvistä seikoista. Koulutukseen katsotaan edelleen soveltuvan monet erikoislääkäriyhdistysten ja lääkäriyhdistysten järjestämät koulutustilaisuudet, joiden hyväksymisestä kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää yliopiston lääketieteellinen tiedekunta. Ulkomaisten kongressien ja muiden koulutustilaisuuksien hyväksymisestä päättää koulutusohjelman vastuuhenkilö.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina toimivat vastuuhenkilön lisäksi KYSissä ma. professori Hannu Kokki, dosentti Ari Uusaro, dosentti Minna Niskanen, dosentti Ilkka Parviainen sekä kliiniset opettajat Helena Jäntti ja Kirsimarja Metsävainio.

KYSissä on 8 erikoistuvan lääkärin virkaa, mutta koulutusta annetaan myös määräaikaissa työsuhteissa. Koulutusta annetaan myös koulutusopimukseen perustuen keskussairaaloissa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Säännöllisissä tapaamisissa henkilökohtaisen ohjaajan ja erikoistuvan kanssa arvioidaan koulutuksen edistyminen tiedollisesti ja ammatillisesti, suhtautuminen potilaisiin, sekä yhteistyökyky. Vastaavasti erikoistuva arvioi lukukausittain saamaansa opetusta, ohjaajaansa ja kouluttajiaan. Arvioista annetaan palautteet asianomaisille.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

ENDOKRINOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Leena Moilanen
KYS, Sisätautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173311
s-posti: leena.moilanen@kuh.fi
Professori Leo Niskanen
Keski-Suomen keskussairaala
s-posti: leo.niskanen@ksshp.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen jälkeen erikoistuvan on kyettävä itsenäisesti hoitamaan seuraavien sairauksien ja tilojen diagnostiikka ja hoito:

Endokrinologia

1. Kilpirauhassairaudet
  - tyreotoksikoosi
  - hypotyreoosi
  - kilpirauhastulehdukset
  - raskauteen liittyvät kilpirauhasongelmat
  - struuma
  - kilpirauhasen pahanlaatuiset kasvaimet (yhteistyössä kirurgien kanssa)
  - Basedowin taudin silmäoireyhtymä yhteistyössä oftalmologien kanssa
  - sattumoomat
  - laboratoriodiagnostiikan sudenkuopat
2. Luuston ja kalsiumaineenvaihdunnan sairaudet
  - hyperparatyreoosi
  - hypoparatyreoosi
  - hyperkalsemia
  - hypokalsemia
  - osteoporoosi
  - munuaissairauteen liittyvä luusairaus
  - muut metaboliset luustosairaudet kuten osteomalasia ja Pagetin tauti
3. Lisämunuaissairaudet
  - feokromosytooma
  - hyperkortisolismi
  - hyperaldosteronismi
  - lisämunuaiskuoren vajaatoiminta
  - steroidisynteessin häiriöt kuten 21-hydroksilaasidefekti
  - lisämunuaisten kuorikerrossyöpä yhteistyössä kirurgien ja onkologien kanssa
  - sattumoomat

4. Aivolisäkkeen sairaudet
  - prolaktinooma
  - akromegalia
  - Cushingin tauti
  - TSH:ta tuottavat aivolisäkekasvaimet
  - toimimattomat aivolisäkekasvaimet
  - aivolisäkkeen vajaatoiminta
  - pituitaarinen apopleksia
  - hypofysiitti
  - sattumoomat

5. Vesi- ja suolatalouden häiriöt
  - polyuria (hypotalaminen ja renaalinen diabetes insipidus sekä polydipsia)
  - hyponatremia mukaan lukien epätarkoituksenmukainen ADH:n erityys
  - hypernatremia
  - hypo- ja hyperkalemia
  - hypo- ja hypermagneseemia
  - hypo- ja hyperfosfatemia

6. Gonadien sairaudet
  - miehen hypogonadismi
  - naisen hypogonadismi
  - hirsutismi yhteistyössä gynekologiendokrinologien kanssa

7. Galaktorrea ja gynekomastia
8. Hypoglykemia
9. Porfyriasairaudet
10. Neuro-endokriiniset kasvaimet mukaan lukien karsinoidioireyhtymä ja GEP-tuumorit yhteistyössä kirurgien ja onkologien kanssa
11. MEN-oireyhtymät
12. APECED
13. Edellä esitettyjen sairauksien pre- ja postoperatiivinen konservatiivinen hoito
14. Lipoproteiiniaineenvaihdunnan erityisongelmat

Kliininen ravitseminen

- ravitsemustilan arviointi
- tehostettu ravitsemushoito
- sairaalloisen lihavuuden hoito
- lihavuuden leikkaushoidon valintaperusteet ja leikkauksen jälkeinen seuranta ja ravitseminen
- lihavuuteen liittyvät endokriiniset häiriöt
- syömishäiriöpotilaan endokriiniset häiriöt ja hoito sisätautiosastolla

Diabetologia

1. Diagnostiikka
  - alentunut glukoosin sieto
  - gestationaalinen diabetes
  - tyyppi 1 diabetes
  - tyyppi 2 diabetes
  - sekundaari-diabetes
  - MODY-diabetes

2. Hoito
  - tyyppin 2 diabeteksen ehkäisy
  - ruokavaliohoito tyyppi 1 ja tyyppi 2 diabeteksessa
  - liikunta
  - tyyppi 2 diabeteksen tablettihoito
  - tyyppin 2 diabeteksen pistoshoito (GLP1-analogit)
  - insuliinihoito tyyppi I ja tyyppi 2 diabeteksessa
  - insuliinipumppuhoito
  - sokeritasapainon seurantamenetelmät
  - diabeteksen hoito kirurgisten toimenpiteiden yhteydessä
  - infektiot
  - hypoglykemia-ongelmat
  - ketoasidoosi
  - hyperosmolaarinen, nonketoottinen kooma
  - maitohappoasidoosi
  - hoidon opetuksen periaatteet
  - omahoitoon ja hoitoon sitoutumiseen vaikuttavien tekijöiden tunteminen
  - silmäsairauden toteaminen yhteistyössä oftalmologien kanssa
  - munuais sairauden toteaminen, hoito ja seuranta yhteistyössä nefrologien kanssa
  - diabeettinen autonominen ja perifeerinen hermovaurio
  - diabeettiset jalkaongelmat
  - diabeteksen makroangiopaattiset komplikaatiot
  - lipidihäiriöt
  - kohonnut verenpaine
  - erektiohäiriöt
  - diabeteksen hoito raskauden aikana yhteistyössä obstetrikkojen kanssa
  - gestationaalisen diabeteksen hoito ja seuranta
  - raskautta edeltävä neuvonta

Koulutuksen jälkeen erikoistuvalla tulee olla perustiedot ja käsitys seuraavista asioista:

- edellä mainitut sairaudet lapsilla
- kasvuhäiriöt
- endokriinisten sairauksien kirurgisen hoidon pääperiaatteet
- pahanlaatuisten endokriinisten kasvaimien solusalpaajahoito
- vaihdevuosien hormonihoito
- prostatahyperplasian endokriininen hoito
- miehen infertiliteetti
- akuuttien diabeettisten silmäkomplikaatioiden hoidon pääperiaatteet

- uremian aktiivihoido diabeetikolla
- hormonimääritysten teoria ja käytäntö
- endokriinisten kuvantamismenetelmien teoria ja käytäntö
- perinnöllisyysneuvonta periytyvien endokriinisten sairauksien yhteydessä

Koulutuksen jälkeen erikoistuvalla tulee olla valmius:

- yhteistyöhön kirurgien, neurologien, gynekologien, pediatrien, onkologien ja oftalmologien kanssa
- toimia diabetestyöryhmän jäsenenä
- vastata yhteistyössä muiden diabetesvastaalääkäreiden ja -hoitajien kanssa alueensa diabeteksen hoidon ja ehkäisyn järjestelyistä ja laadunseurannasta
- järjestää yhteistyössä muiden endokriiniseen sairauksiin perehtyneiden lääkäreiden kanssa alueensa endokriinisten sairauksien diagnostiikka ja hoito

KOULUTUKSEN RAKENNE

Endokrinologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutuskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveystieteiden koulutuskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutuskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutuskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutuskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutuskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutuskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on nimetty jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutuskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden koulutuskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** 3 vuotta endokrinologian palvelua Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Kouluttajien sopimuksen mukaan osa siitä voidaan suorittaa muussa suomalaisessa yliopistosairaalassa tai ulkomaisessa yksikössä ja kouluttajan harkinnan mukaan osittain muussa sairaalassa. Mikäli koulutettavalla on sisätautien erikoislääkärin tutkinto, siitä voidaan hyväksyä 1 vuosi soveltuvilta osin endokrinologian palveluun.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön potilastyön ja omaehtoisen opiskelun lisäksi riittävien tietojen ja taitojen saavuttamisessa auttavat toimialan tieteelliset kokoukset sekä yhteiskokoukset kirurgien, neurokirurgien, radiologian, gynekologien, pediatrien, onkologien, silmälääkäreiden ja laboratoriolääkäreiden kanssa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 100 t (40 + 60)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan vähintään 100 tuntia, josta runkokoulutuksen osuus 40 tuntia. Tässä tarkoituksessa palvelevat ulkomaisten kongressien lisäksi Suomen Endokrinologiyhdistyksen koulutustilaisuudet. Erityisvaatimuksena pidetään osallistumista amerikkalaiselle, eurooppalaiselle tai skandinaaviselle postgraduate-kurssille.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Eriytyvän koulutuksen aikana kouluttajina toimivat oppiaineen vastuuhenkilön lisäksi erikoislääkäri LKT Erkki Voutilainen. Keskussairaaloissa kouluttajina toimivat koulutussopimuksen mukaan nimetyt henkilöt. Runkokoulutuksen aikana henkilökohtaisena ohjaajana toimii eri henkilö. Näistä asioista sovitaan yhteisesti eri sisätautierikoisalojen kesken.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Arviointi toteutetaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti, yleensä 2-3 kertaa koulutuksen aikana. Arvioinnissa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittelemaa tapaa. Arvioinnissa korostuu tasapuolisuus ja -arvoisuus. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja taitoja korostetaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Koulutuksen tukena suositellaan käytettäväksi portfolioa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

FONIATRIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö:

LT Mari Qvarnström

KYS, Puhe- ja äänihäiriöpoliklinikka

PL 1777, 70211 KUOPIO

p. (017) 173 311 (vaihde)

s-posti: mari.qvarnstrom@kuh.fi

TAVOITTEET

Viisivuotisen foniatrian (puhe- ja äänihäiriöt) koulutusohjelman suoritettuaan foniatrian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee oman alansa sairauksien ehkäisyä, diagnostiikan, hoidon ja lääkinällisen kuntoutuksen,
- tuntee puhutun kielen kommunikaatiojärjestelmän rakenteen, toiminnan ja toimintahäiriöt sekä hallitsee näiden hoidon ja terapian sekä tuntee tärkeimmät korvaavat ja tukevat kommunikaatiomenetelmät
- hallitsee instrumentaalisen foniatrian diagnostiikan
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa,
- kykenee osallistumaan alansa kehittämiseen ja suunnitteluun,
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoutta,
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Koulutuksessa käydään läpi foniatrian alan kliinisen tutkimuksen, hoidon ja kuntoutuksen yleiset järjestelyt ja käytännöt. Aihealueita ovat äänihäiriöt, lasten puheen ja kielen kehityshäiriöt, hankitut kielelliset häiriöt, ääntämisen häiriöt, suulaen rakenteen ja toiminnan häiriöt, puherytmin häiriöt, lukemisen ja kirjoittamisen häiriöt sekä nielemishäiriöt. Aihealueet voivat painottua eri tavoin koulutusohjelman vastuuhenkilön ja erikoistuvan sopimuksella. Tämän lisäksi koulutukseen kuuluu runkokoulutuksena perehtyminen kuulontutkimukseen ja -kuntoutukseen sekä korva-, nenä- ja kurkkutautien tutkimus- ja hoitomenetelmiin.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Foniatrian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden keskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden keskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden keskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden keskuksenkoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden keskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden keskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuksen palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden keskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:** Runkokoulutuksen tavoitteena on perehdyttää foniatriaan erikoistuva korva-, nenä- ja kurkkutautien tutkimusmenetelmiin ja yleisimpiin hoitotoimenpiteisiin sekä audiologisiin tutkimus- ja kuntoutusmenetelmiin ja -järjestelyihin. Tämän lisäksi runkokoulutukseen sisällytetään koulutusta jollakin tai joillakin alla mainituilla aloilla.
  - 6 kk audiologian palvelua, pääosin yliopistosairaalassa
  - 6 kk palvelua korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisalalla, voidaan kokonaan tai osittain suorittaa keskussairaalassa.
  - Yhteensä 3 kk palvelua jollakin tai joillakin seuraavista erikoisaloista: ihotaudit ja allergologia, keuhkosairaudet ja allergologia, lastentaudit, lastenneurologia, lastenpsykiatria, neurologia, psykiatria ja plastiikkakirurgia, voidaan suorittaa keskussairaalassa.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** palvelua vähintään 3 vuotta foniatrian erikoisalan koulutusvirassa yliopistosairaalassa.
  - Tämän lisäksi erikoistumiskoulutuksena voidaan hyväksyä enintään 6 kk työskenteleminen fonetiikan, logopedian tai fysiologian vastaavassa laitoksessa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen laajuus on 3-5 tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutuksen muodot ovat:

- luennot, seminaarit ja kirjallisuusreferaatit
- ohjattu puhe- ja äänihäiriöiden tutkimus ja terapia
- potilasmeetingit
- muiden erikoisalojen konsultaatiot.

Toimipaikkakoulutukseksi voidaan hyväksyä myös muiden alojen (esim. lastenneurologia, lastenpsykiatria, neurologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, logopedia) aiheiltaan sopivat seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 60 tuntia. Kurssimuotoisen koulutuksen tulee sisältää opintoja vähintään 60 tuntia seuraavista aihepiireistä:

- puhe- ja äänifysiologia, äänihäiriöt ja -terapia
- kuulontutkimus ja kuntoutus
- kielen- ja puheenkehitys ja sen häiriöt
- puheen rytmin häiriöt
- psykogeeniset kommunikaation häiriöt
- neurologisten sairauksien aiheuttamat puheen ja kielen häiriöt
- puhe-elinten anomaliat ja puhehäiriöt
- geneettiset sairaudet foniatriassa
- geriatriinen foniatria
- instrumentaalinen foniatriinen diagnostiikka
- korvaavat ja tukevat kommunikaation apuvälineet
- fonetiikan ja lingvistiikan perusteet
- (neuro)psykologiset ja logopediset tutkimusmenetelmät
- fonokirurgian periaatteet ja indikaatiot

Erikoistuva voi käyttää hyväkseen foniatrian ja muiden erikoisalayhdistysten sekä yliopistojen järjestämää jatko- ja täydennyskoulutusta sekä soveltuvia ulkomaisia kursseja.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitekävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii vastuuhenkilö Mari Qvarnström.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Arvioinnin apuvälineinä toimivat palautekeskustelut.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

FYSIATRIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Dosentti Olavi Airaksinen
KYS, fysiatrian osasto
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: olavi.airaksinen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan fysiatrian erikoislääkäriin tulee

- hallita tuki- ja liikuntaelimestön anatomiaa, kinesiologiaa, fysiologiaa, patofysiologiaa ja biomekaniikkaa sekä sairauksien ja vammojen vaikutus näiden elinjärjestelmien toimintaan (patokinesiologiaan)
- hallita tärkeiden ja tavallisten tuki- ja liikuntaelinsairauksien diagnostiikkaa, preventiota, epidemiologiaa, ergonomiaa, hoitoa ja kuntoutusta
- tunnistaa fysiatrian mahdollisuudet ja keinot toimintarajoitusten arvioimisessa, vähentämisessä ja ennaltaehkäisyssä
- tuntee eri harjoitusmenetelmien vaikutukset elimistöön
- pystyä toimimaan asiantuntijana fysiatrian alaan kuuluvissa elinympäristön kysymyksissä
- hallita tuki- ja liikuntaelinsairauksien konservatiivisen hoidon lisäksi fysiatrian toimintamuodot neurologian, ortopedian ja traumatologian, reumatologian, pediatrian, keuhkosairauksien, geriatrian, psykiatrian, työterveyshuollon yhteydessä
- tuntee vammaisteknologian mahdollisuudet helpottaa vammaisten selviytymisessä ja päivittäisissä toiminnoissa, liikunta mukaan lukien
- osata oman erikoisalansa menetelmien kautta auttaa vammaisten sopeutumista yhteiskuntaan ja yhteistyössä kuntoutusorganisaatioiden kanssa myös psyykkisen ja sosiaalisen selviytymisen huomioon ottaminen
- tuntee eri kuntoutusjärjestelmät pystyäkseen ohjaamaan potilaita näiden piiriin
- tuntee eri eläke- ja keskeiset vakuutusjärjestelmät
- hallita fysiatrian alan palvelujärjestelmä sitä koskevina säädöksineen
- pystyä tekemään fysiatrian alan resurssi- ja toimintasuunnitelma palvelujärjestelmän eri tasoilla
- tuntee keskeiset alueet terveydenhuollon hallinnosta omata valmiudet fysiatrian yksiköiden johtamiseen ja yhteistyöhön mm. fysioterapeuttien, toimintaterapeuttien ym. alaan liittyvien tahojen kanssa

KOULUTUKSEN RAKENNE

Fysiatrian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Fysiatrian erikoisalalle on myönnetty 15.6.2009 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuunottamatta).

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

• **Erikoistumiskoulutus 4 v 3 kk:**

- 3 kk palvelua seuraavilla erikoisaloilla: psykiatria, kliininen fysiologia, kliininen neurofysiologia, liikuntalääketiede, neurologia, kirurgia, ortopedia ja traumatologia, kliininen radiologia ja reumatologia tai palvelua kuntoutuslaitoksessa kuntoutustutkimusyksikössä tai tutkijana teoreettisella laitoksella.
- erikoisalan varsinainen koulutus 4 vuotta fysiatrian alalla. Tästä palvelusta vähintään 2 vuotta on suoritettava yliopistosairaalan fysiatrian klinikassa. Jäljelle jäävä 2 vuotta voidaan suorittaa seuraavasti:

- 1) Miljoonapiirin keskussairaalat:
  - Pohjois-Karjalan keskussairaala, kouluttajana ylilääkäri Päivi Sutinen
  - Keski-Suomen keskussairaala, kouluttajana ylilääkäri, dosentti Jari Ylinen
  - Etelä-Savon shp, Mikkeli, kouluttajana ylilääkäri Seppo TenhonenMuut keskussairaalat:
  - Etelä-Karjalan keskussairaala, kouluttajana ylilääkäri Markku Hupli
  - Seinäjoen keskussairaala, kouluttajana ylilääkäri Jussi Korpi
- 2) Palvelua voidaan hyväksyä 1-2 vuotta:
  - Siilinjärven Kuntoutumiskeskus, kouluttajana LKT Rolf Danner
  - Peurungan kuntoutuslaitos, kouluttajana fysiatrian erikoislääkäri Seppo Hämeenoja
  - Herttuan kuntoutuslaitos, kouluttajana vastaava lääkäri Pekka Nousiainen
  - Punkaharjun kuntoutussairaala, kouluttajana ylilääkäri Matti Nykänen
- 3) Palvelu Helsingin, Turun, Oulun ja Tampereen yliopistojen koulutusohjelmissa mainituissa keskussairaaloissa ja kuntoutuslaitoksissa voidaan hyväksyä ao. yliopistojen edellyttämin ehdoin (mm. Kuntoutus Orton, Käpylän kuntoutuskeskus jne).

Erikoistumiskoulutuksen edellytyksenä on, että em. laitoksissa on koulutettavien käytössä kirjasto, jossa mm. kuulusteluissa vaadittava kirjallisuus on saatavilla. Lisäksi erikoistumiskoulutuspaikassa edellytetään säännöllistä viikoittaista käytännön ohjausta ja teoreettista toimipaikkakoulutusta, joka on ennalta suunniteltu ja koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä lukukausittain.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa (syys-toukokuu) 3 - 5 tuntia/viikko. Koulutuksen muodot: luennot ja seminaarit (käydään läpi fysiatrian keskeiset alueet sekä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä, seminaarit toimivat täydennyskoulutustilaisuuksina myös alueen erikoislääkäreille), potilasseminaarit, kirjallisuusseminaarit, yhteiset opetuskokoukset lääkintävoimistelijoiden ja toimintaterapeuttien kanssa, opetuskäynnit eräissä sairaaloissa ja kuntoutuslaitoksissa, röntgendemonstraatiot, erikoisalojen potilasseminaarit, henkilökohtainen opetus potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan vähintään 60 tuntia. Koulutuksen tulee sisältää keskeisiä asioita koulutusohjelman tavoitteista. Teoreettiseksi koulutukseksi voidaan myös hyväksyä ulkomaisia tieteellisiä kokouksia edellyttäen, että ne soveltuvat erikoistuvan koulutuskokonaisuuteen. Teoreettiseksi koulutukseksi hyväksytään tiedekunnan järjestämiä tai harkinnan mukaan muiden järjestämiä koulutustilaisuuksia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina ja henkilökohtaisina ohjaajina toimivat kussakin työyksikössä erikoistumiskoulutuksen kohdalla mainitut vastaavat lääkärit. Keskussairaaloissa ja kuntoutuslaitoksissa tapahtuvista koulutuksista tehdään erilliset sopimukset ao. ylilääkärin kanssa. Peruseriaatteena on, että kouluttajan tulee olla kokenut erikoislääkäri, mieluummin väitellyt tai dosentti.

1 erikoistuvan lääkärin virka, KYS.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Koulutuskokonaisuuden alussa erikoistuvalla lääkärillä laaditaan koulutussuunnitelma. Suunnitelma noudattaa lokikirjaperiaatetta. Samalla sovitaan koulutuspaikkakohtaisesti suunnitelman toteuttaminen ja aikataulu sekä teoreettisen koulutuksen tarve.

Koulutuksen aikana hyödynnetään työyksiköissä olevia seniorilääkäreitä sekä KYS:ssä myöskin apulaisopettajan työpanosta.

Pyritään jatkuvaan evaluaatioon oppimisolosuhteista, työtehtävistä ja kehittämistarpeista. Koulutusohjelman lopussa lokikirjan avulla arvioidaan koulutuksen onnistumista eri osa-alueilla.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

GASTROENTEROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Markku Heikkinen
KYS, sisätautien klinikka
Gastroenterologinen tutkimusosasto
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihe)
s-posti: markku.heikkinen@kuh.fi

Gastroenterologien koulutuksen tulee täyttää European Union Medical Specialities Gastroenterology Section/European Board of Gastroenterology (EUMS / EBG) antamien suositusten vähimmäisvaatimukset. Saatuaan gastroenterologin pätevyyden Suomessa erikoistuva voi anoa EBG:ltä Eurodiplomia, joka myönnetään EBG:n suositusten mukaisesti ja EBG:n hyväksymässä koulutuspaikassa koulutetulle gastroenterologille.

TAVOITTEET

Koulutuksen saatuaan gastroenterologin tulee

- hallita tavanomaisten endoskopiitutkimusten tekniikka ja niissä tavattaviin löydöksiin liittyvä diagnostiikka
- osata tavalliset endoskopiaihin liittyvät toimenpiteet
- omata riittävät teoreettiset ja käytännön tiedot gastrointestinaalikanavan, haiman, sappiteiden ja maksasairauksien etiologiasta, patogeenisistä, kliinisestä kuvasta ja hoidosta
- tuntee perustiedot mainittujen elinten sairauksien diagnostiikkaan käytettävistä laboratorio- ja kuvantamismenetelmistä
- olla perillä alueen sairauksien hoitoon liittyvistä eettisistä ja terveystaloudellisista näkökohdista

KOULUTUKSEN RAKENNE

Gastroenterologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystaloudellisuuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveystaloudellisuuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystaloudellisuuspalvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystaloudellisuusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystaloudellisuuden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystaloudellisuuspalvelun sisältö tulee selvittää terveystaloudellisuuden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystaloudellisuusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystaloudellisuusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystaloudellisuuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** Kts. sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** gastroenterologian palvelua yhteensä 3 vuotta, josta vähintään 1 v 6 kk vuotta Kuopion yliopistollisessa sairaalassa ja enintään 1 v 6 kk muualla koulutussopimuksen mukaisesti. Muualla koulutus voi tapahtua yliopiston ja koulutuksen vastuuhenkilön hyväksymissä sairaaloissa ja avoterveydenhuollon osalta terveystieteiden keskuksessa, joiden kanssa solmitaan koulutussopimus. Myös yliopistosairaalan ulkopuolisessa yksikössä tulee koulutussopimuksen mukaisena kouluttajana olla gastroenterologian erikoislääkäri.

Gastroenterologin koulutus tapahtuu joko erikoistuvan lääkärin virassa tai muussa tarkoitukseen sopivassa virassa.

Toimipaikkakoulutus

Potilastyö:

Erikoistuva osallistuu gastroenterologisen vuodeosaston ja/tai muiden gastroenterologisten vuodeosastopotilaiden tutkimuksiin ja hoitoon sekä konsultaatiotoimintaan kouluttajan ohjauksessa. Gastroenterologisten poliklinikkapotilaiden tutkiminen ja hoitaminen tapahtuvat kouluttajan ohjauksessa. Potilastapausmeetingit kirurgien, patologioiden ja radiologioiden ym. yhteistyötahojen kanssa ovat osa koulutusta.

Endoskopiakoulutus:

Käytännön työtä täydentävät ohjatut endoskopiakoulutusilanteet, joiden tarkoitus on syventää taitoja ja tietämystä erikoisalasta. Koulutettava perehdytetään ruoansulatuskanavan tähystystutkimuksissa tarvittaviin diagnostisiin ja hoidollisiin toimenpiteisiin. Koulutuksen aikana suoritettavat toimenpiteet on lueteltu lokikirjassa.

Korvaava koulutus:

Korvaavaa koulutusta voidaan hyväksyä enintään yhteensä 6 kk, ja se voi olla:

- a) kliinistä fysiologiaa, ellei funktiotutkimuksiin saa riittävää koulutusta omassa yksikössä
- b) kirurgista koulutusta akuuttihoitoyksikössä ja / tai toimenpide-endoskopiassa
- c) gastroenterologista patologiaa
- d) gastroenterologisten syöpien hoitoon perehtymistä
- e) gastroenterologisten sairauksien sädediagnostiikkaa
- f) alan tieteellistä tutkimustyötä

Korvaavaksi koulutukseksi voidaan hyväksyä myös koulutuksen vastuuhenkilön harkinnan mukaan ulkomailla saatu koulutus (trainee exchange EU-maissa).

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 110 tuntia (40 + 70)

Teorettinen koulutus hankitaan kansallisissa ja kansainvälisissä alan kokouksissa. Erikoistuvan on osallistuttava vähintään yhteen kansalliseen kokoukseen/koulutusvuosi ja vähintään kahteen kansainväliseen kokoukseen/koulutusaika, joista toisen voi korvata kansainvälisellä post graduate -kurssilla.

Runkokoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, joka painottuu sisätautien alan akuuttien sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon. Eriytyvän gastroenterologian teoreettista koulutusta tulee olla yhteensä vähintään 70 tuntia.

Erikoistuva osallistuu koulutuspaikan järjestämiin sisäisiin meetingeihin vähintään 3 tuntia viikossa, josta puolet käsittää gastroenterologiaa.

Erikoistuvan on pidettävä koulutusaikanaan vähintään yksi (1) esitelmä joko kansallisessa tai kansainvälisessä gastroenterologian alan kokouksessa.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina Kuopion yliopistollisessa sairaalassa toimii vastuuhenkilön lisäksi gastroenterologisen tutkimusosaston gastroenterologian erikoislääkärit Markku Pajala ja Mikko Kiviniemi.

2 koulutuspaikka, KYS (erityisjärjestelyin)

Kuopion yliopistollisen sairaalan vastualueella voi em. osan eriytyvästä gastroenterologian koulutuksesta saada koulutussopimuksen perusteella myös seuraavissa keskussairaaloissa:

- Pohjois-Karjalan keskussairaala, Joensuu. Vastaava kouluttaja osastonylilääkäri, LT Jouni Silvennoinen
- Keski-Suomen keskussairaala, Jyväskylä. Vastaava kouluttaja, ylilääkäri dosentti Markku Voutilainen ja LT Markku Peräaho
- Mikkelin keskussairaala, Mikkeli. Vastaava kouluttaja osastonylilääkäri Mika Puhto

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva sopii koulutuksen vastuuhenkilön kanssa koulutusohjelmasta. Erikoistuva pitää lokikirjaa (kansiota) koulutuksestaan. Käytännön koulutuksen toteutumista seurataan atk:lle rekisteröityjen henkilökohtaisten suoritteiden perusteella. Mikäli toimenpiteet eivät kuulu atk-tallennuksen piiriin, suorite kirjataan lokikirjaan. Ohjaava kouluttaja tai koulutuksen vastuuhenkilö varmentaa lokikirjan merkinnät nimikirjoituksellaan. Oppimista ja koulutusta arvioidaan koulutettavan ja kouluttajien kesken tapahtuvien palautekeskustelujen avulla.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

GASTROENTEROLOGINEN KIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Hannu Paajanen
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
P. 017 173 311 (vaihde)
s-posti: hannu.paajanen@kuh.fi

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet,
- osaa laatia potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät,
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit tapaukset,
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein gastroenterologisen kirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet,
- hallitsee ja osaa järjestää gastroenterologiskirurgisen potilaan pre- ja postoperatiivisen hoidon ja seurannan,
- pystyy moniammatilliseen yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa,
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin menetelmin ja pystyy priorisointiin,
- osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet,
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikoiden ja leikkausosaston välistä yhteistyötä työyksikössään.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Gastroenterologisen kirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelman (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

· Terveystieteiden koulutusohjelma 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusohjelmassa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusohjelman aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutusohjelman sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusohjelmaa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritetun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusohjelma suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutusohjelmissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusohjelman koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** Katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Gastroenterologisen kirurgian alalla erikoistumiskoulutus (kesto 3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti yliopistoklinikassa. Erikoislääkärin koulutusta voidaan myös suorittaa erillisen sopimuksen perusteella korkeintaan 1 vuoden ajan niissä keskussairaaloissa, joissa ylilääkärinä tai apulais-/osastonylilääkärinä toimii dosentti ja gastroenterologisen kirurgian erikoislääkäri.

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään kolme tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset opetuskierrat osastoilla,
- säännölliset viikoittaiset röntgenmeetingit,
- henkilökohtaisesti ohjattua potilastyöskentelyä ja toimenpiteiden tekemistä,
- henkilökohtaisesti ohjattua leikkaustoimintaa
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa,
- osasto- ja poliklinikkapotilaiden konsultaatiotoimintaa,
- kirurgian klinikan runkokoulutuksen viikoittaiset yhteismeetingit
- gastroenterologian viikoittaiset meetingit
- gastroenterologian patologimeetingit
- ohjausta tieteellisten esitelmien tekoon

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Erikoistuva osallistuu koulutusyksikön tai muiden yliopistojen järjestämiin tai hyväksymiin alansa teoreettisiin koulutuksiin koti- ja ulkomailta (esim. Suomen Gastrokirurgien ja Gastroenterologiyhdistyksen kokoukset); näitä ovat hallinnolliset, kurssi-, kongressi- ja opintomatkakokoukset. Erikoiskirurgian jakson aikana toivotaan erikoistuvan osallistuvan tieteelliseen tutkimustyöhön.

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia runkokoulutuksen aikana 60 tuntia ja eriytyvän koulutusjakson aikana 60 tuntia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta <http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi klinikassa toimivat erikoislääkärit.

4 koulutuspaikkaa, KYS.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutusyksikössä erikoistuvalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna ratkottaessa erikoistumiseen liittyviä ongelmia ja jonka tulee seurata säännöllisesti erikoistuvan kehitystä ja edistymistä (kehityskeskustelut). Vastuuhenkilön ja tutorin kanssa on oltava vähintään kahdesti vuodessa keskustelutilaisuus, jolloin tarkastetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Tilaisuudet kirjataan lokikirjaan. Jokainen erikoistuva pitää erikoistumisjakson ajalta lokikirjaa, johon merkitään kaikki leikkaukset, joihin erikoistuva on osallistunut. Erikoistumisjakson viimeisen kahden vuoden aikana erikoistuva suorittaa valtakunnallisen kuulustelun.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

GERIATRIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Raimo Sulkava
Itä-Suomen yliopisto
Kansanterveystiede ja kliininen ravitsemustiede
PL 1627, 70211 KUOPIO
p. 0207 872 211 (vaihe)
s-posti: raimo.sulkava@uef.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan geriatrian erikoislääkärin

- on pystyttävä hoitamaan potilaita, joiden tutkiminen, kokonaistilanteen selvitys, toiminnalliset haitat ja sosiaaliset selviytymisvaikeudet sekä hoidon, kuntoutuksen ja hoidon jatkuvuuden toteuttaminen sisältävät ikääntyneelle ihmiselle ominaisia erityisongelmia. Nämä erityisongelmat liittyvät ikääntyneen ihmisen muuttuneeseen biologiseen, psykologiseen ja sosiaaliseen tilanteeseen;
- on osattava kliinisessä potilashoidossa keskeiset diagnostiset toimenpiteet sekä potilaan toiminnallisen kyvyn ja kokonaistilanteen arviointi;
- on pystyttävä hoitamaan iäkkäät potilaat ottaen huomioon iän ja sairauksien aiheuttaman toimintakyvyn vajeus sekä sosiaalisen ja psyykkisen tilan sanelemat erityispiirteet;
- on hallittava alan keskeinen teoreettinen tietous ja pystyttävä seuraamaan sen kehitystä;
- tulee pystyä osallistumaan oman alansa tieteelliseen tutkimustyöhön;
- tulee pystyä toimimaan alan terveyden- ja sairaanhoidon kouluttajana ja alan asiantuntijatehtävissä;
- tulee pystyä alan terveydenhuollolliseen suunnitteluun ja ennalta ehkäisevään toimintaan sekä
- on osattava koordinoita iäkkään väestönosan terveydenhoito- sekä sosiaalipalveluja sekä johtaa iäkkäiden potilaiden hoidossa ja kuntoutuksessa oleellista ryhmätyöskentelyä.

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Geriatrian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden keskuksessa (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden keskuksen aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden keskuksen palvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v:** Runkokoulutus muodostuu avoterveydenhuollon erikoisalojen (geriatria, terveydenhuolto, työterveyshuolto, yleislääketiede) yhteisestä runkokoulutuksesta ja se vastaa sisällöltään perusterveydenhuollon lisäkoulutusta. Perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen sisältyy vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa, vähintään 6 kk sairaalassa sekä enintään 6 kk muussa yliopiston hyväksymässä yleislääkärin tehtäviin suuntautuvassa terveydenhuollon laitoksessa tai yksikössä. Lisäksi koulutukseen sisältyy vähintään 16 tuntia hallinnon koulutusta. Tämä palvelu tulisi olla suoritettu ennen varsinaisen erikoistumiskoulutuksen alkua.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Geriatrian koulutusohjelman erikoiskoulutuksessa erikoistuvan on suoritettava:
  - 6 kk palvelua sisätautien erikoisalalla.
  - 6 kk neurologian palvelua, josta enintään 3 kk voidaan korvata psykiatrian palvelulla
  - 2 vuotta palvelua geriatrian erikoisalan erikoistumisvirassa.

Kouluttajat ja koulutusvirat

Erikoiskoulutuksen palvelu geriatrian koulutusvirassa tai -toimessa tapahtuu määräaikaissa koulutukseen tarkoitetuissa apulaislääkärin tai muissa viroissa seuraavissa paikoissa:

- Kuopion kaupungin terveyskeskussairaala (2 v)
- Keski-Suomen keskussairaalan geriatrian yksikkö (2 v)
- Jyväskylän kaupungin terveyskeskussairaala (1 v)
- Jämsän terveyskeskus (1 v)
- Iisalmen veljeskoti (6 kk)
- Kotkan terveyskeskus, Kotkansaaren sairaala (6-12 kk)
- Kajaanin seudun sairaala (2 v)
- Iisalmen terveyskeskus (1 v)
- Reumasäätien sairaala (6 kk)
- Punkaharjun kuntoutuskeskus (6 kk)

- Seinäjoen keskussairaala/geriatria (2 v)
- Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron (6 kk)
- Pieksämäen kaupungin terveystoimi- ja sosiaalitoimi.

1 vuosi palvelua voidaan suorittaa keskus-, alue-, kuntoutus- tai terveystieteiden keskuksen erikoislääkärijohtoisessa osastossa, jossa geriatrian erikoislääkäri toimii kouluttajana. 6 kk erikoistumiskoulutusta voidaan suorittaa ohjatussa tieteellisessä tutkimustyössä.

Erikoiskoulutuksen aikana erikoistuvan tulee saada sekä geriatrian koulutusvirassa tai -toimissa että kliinisten erikoisalojen palvelun aikana ohjausta. Geriatrian koulutusviroissa tai -toimissa palvelevilla tulee olla erillinen kouluttaja.

Kouluttajina toimivat vastuuhenkilön lisäksi LT, dosentti, geriatrian erikoislääkäri Sirpa Hartikainen, LKT, sisätautien ja geriatrian erikoislääkäri Pertti Karppi, sisätautien ja geriatrian erikoislääkäri Jorma Lahti, LL, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Eija Lönnroos, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Pekka Voutilainen, sisätautien ja geriatrian erikoislääkäri Veikko Aitta, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Martti Aukee, geriatrian erikoislääkäri Katri Laitinen, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Satu Paanila ja LT, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Terhi Rahkonen, LL, geriatrian erikoislääkäri Jarmo Ålander, LL, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Aino Törnävä-Rytkönen, LT, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Mari Nuotio, LL, geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri Päivi Jokiranta..

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkäriksi riittävät perustiedot ja -taidot geriatrian alalla. Toimipaikkakoulutus sisältyy virkaan tai toimeen kuuluviin työtehtäviin.

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa (työviikot ajanjaksona syyskuu-toukokuu) 3-5 tuntia viikossa. Koulutuksen muotoina ovat luennot, seminaarit, konsultaatiotilaisuudet, opettajana toimivan lääkärin kierrot sekä henkilökohtainen ohjaus.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää, tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittelevää suunnitelmallista opetusta, jonka järjestää tai hyväksyy koulutusyksikkö. Koulutukseen kuuluu oman erikoisalan opintoja sekä terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun perehdyttäviä opintoja.

Geriatrician koulutusohjelman suorittamiseen erikoistuvalla vaaditaan vähintään 60 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Teoreettista koulutusta tullaan järjestämään yhteistyössä yleislääketieteen, työterveyshuollon ja terveydenhuollon koulutusohjelmien kanssa. Erikoistuva voi käyttää hyväkseen myös eri erikoislääkäryhdistysten tai vastaavien järjestämiä koulutustilaisuuksia, joiden hyväksymisestä teoreettiseksi koulutukseksi päätetään erikseen. Koulutukseen voidaan hyväksyä myös osallistuminen alan ulkomaiseen kongressiin. Koulutuksessa suositetaan isoja koulutuskokonaisuuksia. Koulutustilaisuuden minimipituus on 3 tuntia, mutta jos se liittyy toistuvaan kokonaisuuteen, on minimi 2 tuntia. Ryhmätyöt lasketaan luentojen kanssa samanarvoisiksi. Kouluttaja suunnittelee erikoistuvan kanssa teoreettisen koulutuksen sisällön niin, että koulutus vastaa kokonaisuutena sille asetettuja tavoitteita.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Jokaiselle erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja. Erikoistumista varten laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma yhteistyössä vastuuhenkilön kanssa. Suunnitelma pohjautuu EU:n geriatrian koulutusvaatimuksiin. Koulutussuunnitelman etenemistä ja toteutumista seurataan säännöllisesti yhteistyössä erikoistuvan ja kouluttajan sekä vastuuhenkilön kanssa. Seurannan ja arvioinnin apuna käytetään portfolioa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

IHOTAUDIT JA ALLERGOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Ilkka Harvima
KYS, Ihotautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: ilkka.harvima@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen tavoitteena on, että koulutusohjelman suoritettuaan ihotautien ja allergologian erikoislääkäri

- hallitsee ihotautien diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen,
- hallitsee allergisten sairauksien diagnostiikan, niiden testausmuodot, erityisesti kaikki ihotestaukset, allergisten sairauksien hoidot sekä lääkinnällisen ja ammatillisen kuntoutuksen,
- hallitsee ammatti-ihotautien diagnostiikan, niitä koskevan lainsäädännön ja lääkinnällisen ja ammatillisen kuntoutuksen,
- hallitsee sukupuolitauteja koskevan lainsäädännön, epidemiologian, diagnostiikan, hoidon ja tartuntojen torjunnan,
- hallitsee erikoisalaansa liittyvät ihokirurgiset ja lasertoimenpiteet,
- kykenee toimimaan alansa opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa ja on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon,
- lisäksi erikoislääkärillä on oltava valmius tieteelliseen tutkimustyöhön sekä kyky arvioida kriittisesti oman erikoisalansa diagnostiikkaan ja hoitomenetelmiin liittyviä tutkimustuloksia.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Ihotautien ja allergologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Ihotaudit ja allergologian erikoisalalle on myönnetty 14.12.2009 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta). Yliopistosairaalan ulkopuolinen palvelu koostuu 9 kk:n terveyskeskuspalvelusta, 3 kk:n sisätautipalvelusta ja 2 vuoden ihotautien ja allergologian alan erikoistumiskoulutuksesta. Yliopistosairaalan ulkopuolinen palvelu suoritetaan hyväksytyissä koulutusyksiköissä.

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Täydentävä koulutus: 3 kk** palvelua sisätautien alalla
- **Erikoistumiskoulutus 5 v:**
Erikoisalan koulutus 3 vuotta kokonaisuudessaan yliopistollisten keskussairaaloiden iho- ja allergiasairaaloiden sekä 2 vuotta yliopistollisten sairaaloiden ulkopuolella tiedekunnan hyväksymissä koulutusyksiköissä. Koulutuksen on sisällettävä:
  - yleisdermatologiaa vähintään 3 vuotta: palvelua ihotautilinikalla, avohoito- ja vuodeosastolla
  - ihoallergologiaa vähintään 1 vuosi: palvelua ihotestilaboratoriossa, allergisia- ja ammatti-ihosairauksia tutkivalla poliklinikalla tai osastolla
  - palvelua sukupuolitautilinikalla vähintään 3 kk
  - valinnainen täydentävä jakso enintään 9 kk. Tämä voidaan suorittaa yliopistollisessa sairaalassa tai muussa kouluttajan hyväksymässä yksikössä. Se voi sisältää seuraavia osa-alueita: allergologia, kliininen immunologia, ammatti-ihotaudit, ihokirurgia, ihopatologia, sukupuolitaudit, pediatrian allergologia (3 kk) ja keuhkosairauksien ja allergologian klinikan allergologia palvelua (3 kk)
  - tieteellisellä työllä voidaan korvata enintään 6 kk yleisdermatologiasta tai erityisin perusteluin enintään 9 kk, mikäli tieteellinen työ on keskeisesti erikoisalan kliinistä tutkimusta. Edellä mainittuihin 6 tai 9 kk:n maksimiaikajaksoihin sisältyen tieteellisellä työllä voidaan korvata enintään 3 kk allergologiasta tai valinnaisesta jaksosta riippuen siitä mihin osa-alueeseen tutkimustyö liittyy
  - erikoistumiskoulutuksessa olevilta edellytetään vähintään yhtä EVO-pisteitä tuottavaa peer review -julkaisua kotimaisessa tai ulkomaisessa lääketieteen alan lehdessä. Tohtorin tutkinto tai aiemmat vastaavat artikkelit hyväksytään korvaamaan ko. vaatimuksen.

Toimipaikkakoulutus

Säännöllisiä toimipaikkakoulutustilaisuuksia järjestetään 37 viikkoa vuodessa, syys-toukokuussa. Toimipaikkakoulutuksen muodot ovat seminaarit, luennot ja tieteelliset, kliiniset, ammattitauti-, dermatopatologiset tai kirjallisuusmeetingit, teemaseminaarit- ja opetuskierrat. Koulutukseksi voidaan hyväksyä myös muiden yliopistojen, Suomen Ihotautilääkäriyhdistyksen, Suomen Allergia- ja Immunologiyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen sekä valtakunnallisten laitosten ja järjestöjen järjestämät alan koulutustilaisuudet sekä osallistuminen alan kansainvälisiin koulutustilaisuuksiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

60 tuntia varsinaista erikoisalalan koulutusta. Erikoistuvan lääkärin on osallistuttava valtakunnallisesti järjestettyihin aihekokonaisuutta käsitteleviin syventäviin koulutusohjelmiin, joiden kokonaisvolyymi on 60 tuntia. Nämä koulutustilaisuudet järjestetään vuosittain eri yliopistojen toimesta ja aiheena ovat allergologia, ammatti-ihotaudit, ihotautien tutkimus- ja hoitomenetelmät, sukupuolitaudit ja ihokirurgia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

2 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS.

KYS:n alueen keskussairaaloissa suoritettavaa koulutusta hyväksytään seuraavasti:

- Keski-Suomen keskussairaala 2 vuotta
- Pohjois-Karjalan keskussairaala 2 vuotta
- Mikkelin keskussairaala 2 vuotta

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoisalalan palvelua ja opintoja seurataan lokikirjan avulla. Kullekin erikoistuvalla nimetään henkilökohtainen ohjaaja. Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisensa ja koulutuksensa arviointiin ja kehittämiseen.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

INFEKTIOSAIRAUDET

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Ayl, LT Irma Koivula
KYS Medisiininen keskus/Sisätaudit/Infektioyksikkö
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. 044 7172196
s-posti: irma.koivula@kuh.fi

TAVOITTEET

Infektiosairauksien erikoislääkärin tulee:

- pystyä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä ja hallita sekä avohoidossa että sairaaloissa esiintyvien tavallisten ja harvinaisten infektiosairauksien ja lisääntyneen infektiokerkkyyden etiologia, epidemiologia, patogeneesi, kliininen kuva, diagnostiikka, erotusdiagnostiikka, hoito, komplikaatiot ja ehkäisy
- pystyä antamaan infektioalan konsultaatiopalveluja muiden alojen ja avohoidon lääkäreille
- hallita mikrobilääkkeiden ominaisuudet, käyttöindikaatiot ja käyttöpolitiikka mikrobilääkeresistenssin minimoimiseksi
- hallita rokotteiden ominaisuudet ja käyttöindikaatiot
- pystyä laatimaan sairaalaa ja sen vastuualuetta koskevia infektio- ja sairaalahygieniaohjeita, mukaan lukien poikkeusolojen varalta ennalta laadittavat suunnitelmat
- pystyä antamaan suosituksia epidemiatilanteissa toimien yhteistyössä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa
- osata tiedottaa infektioista ja niiden ehkäisystä suurelle yleisölle
- osata ohjata infektioita koskevaa täydennuskoulutusta sairaalan ja sen vastualueen lääkäreille
- olla perehtynyt säädöksiin, valtakunnallisiin ohjeisiin ja hallintoon siltä osin kuin ne koskevat infektiosairauksia ja epidemioiden torjuntaa
- pystyä toimimaan puheenjohtajana tai asiantuntijana sairaalahygieniatyöryhmässä ja mikrobilääketyöryhmässä

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta, josta vähintään puolet tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Terveyskeskuspalvelu (9 kk)

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen

- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta: <http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

Runkokoulutus (2 v 3 kk)

Ks. sisätautien yhteinen runkokoulutus.

Eriytyvä koulutus (3 v)

- Kolme vuotta palvelua yliopistosairaalan infektiosairauksien koulutusvirassa tai infektioerikoislääkärin viransijaisena, josta ajasta enintään 6 kk voidaan suorittaa kliinisen mikrobiologian yksikössä. Myös kliinisen apulaisopettajan viransijaisuuteen kuuluva infektioyksikössä suoritettu sivuvirka-osuus lasketaan palveluksi
- eriytyvästä koulutuksesta vähintään 18 kk tulee suorittaa yliopistosairaalan koulutusvirassa tai infektiolääkärin viransijaisena
  - on toivottavaa, että vähintään 3 kk tästä ajasta suoritetaan HUSissa tutustumalla HIV-potilaiden ja elinsiirtopotilaiden infektioihin
- kolmen vuoden koulutusajasta korkeintaan 12 kk voidaan korvata jo suoritettulla sisätautien koulutusohjelmaan kuuluneella jaksolla, mikäli se on suoritettu yliopistosairaalan infektioyksikössä viransijaisena
- kolmen vuoden koulutusajasta korkeintaan 12 kk voidaan korvata palvelulla hyväksyttävässä koulutusvirassa jollakin tai joillakin seuraavista infektiosairauksien osa-alueista:
  - keskussairaalan infektioerikoislääkärin viransijaisena tai tehtävissä (hyväksytään korkeintaan 9 kk, josta enintään 3 kk ennen yliopistosairaalan jaksoa)
  - kliinisen mikrobiologian yksikössä (korkeintaan 6 kk)
  - Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen infektioepidemiologian yksikössä (korkeintaan 9 kk)
  - Infektioalan tutkijana (korkeintaan 6 kk)
  - Trooppisten infektiosairauksien yksikössä tai kurssilla Suomessa tai ulkomailla (korkeintaan 6kk) (kurssin minimikesto 1 kk)

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen aikana perehdytään mm. seuraaviin osa-alueisiin:

- hoitoon liittyvät infektiot ja niiden torjunta
- infektiosairauksien epidemiologia ja infektioepidemioiden selvittely
- moniresistenttien mikrobien aiheuttamat erityisongelmat
- mikrobilääkkeet
- HIV-infektio
- elinsiirto- ja muiden immunosuppressiopotilaiden infektiot
- tehohoitopotilaan infektiot
- septiset infektiot ja endokardiitti
- pneumonia
- luu- ja pehmytkudosinfektiot
- kirurgiset infektiot
- vierasesineinfektiot
- keskushermostoinfektiot

- hepatiitit ja vatsan alueen infektiot
- urogenitaaliset infektiot
- trooppiset taudit ja matkailulääketiede
- epäselvä kuumeilu
- lisääntynyt infektioherkkyys ja primaarit immuunivajavuudet
- infektioihin liittyvät immuunisairaudet

Infektiosairauksien varsinaista koulutusta voidaan hyväksyä 3-6 kk sisätautien tai keuhkosairauksien erikoisalaille.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2-5 tuntia viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan infektiosairauksien erikoislääkäriltä yhteensä 80 tuntia, josta puolet voidaan suorittaa runkokoulutuksen aikana ja siihen liittyvistä aiheista. 40 tuntia on infektiosairauksien varsinaista teoreettista kurssimuotoista koulutusta.

1.8.2009 alkaen erikoislääkärin tutkintoon sisältyy pakollinen ”Moniammatilliset johtamisopinnot” 10 op, se suoritetaan valtakunnallisesti yhtenäisen sisältövaatimuksen mukaisesti jonkin lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymän ohjelman mukaisesti.

Erikoistuvat lääkärit, joille opinto-oikeus on myönnetty ennen 1.8.2009, voivat suorittaa tutkintovaatimustensa mukaiset hallinnon ja johtamisen opinnot (20h) osallistumalla 10 op:n kokonaisuudesta vapaavalintaisesti kahteen lähijaksoon tehtävineen (1 lähijakso = 10h). Moniammatillisten johtamisopinnot 10 op:n lähijaksoja ei voi korvata muilla hallinnon koulutuksilla. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet

Koulutuksen vastuuhenkilö ja koulutettavat pohtivat säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa yhteisissä palavereissa koulutusohjelman toimivuutta ja tarvittaessa korjausmahdollisuuksia. Vastuukouluttajan on tarkoitus tavata säännöllisesti jokainen koulutettava henkilökohtaisesti. Tällöin käydään läpi koulutettavan oppimistavoitteiden saavuttaminen, mahdolliset puutteet ja niiden korjausmahdollisuudet sekä pyritään luomaan kullekin erikoistuvalla yksilöllinen koulutussuunnitelma. Näissä tapaamisissa on koulutettavalla mahdollisuus myös arvioida kouluttajan onnistumista.

Näiden tapaamisten lisäksi kouluttajat ja koulutettavat noudattavat tiedekunnan määräämiä yleisohjeita koulutuksen kehittämistä ja arvioinnista.

Valtakunnallinen kuulustelu

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään yliopistojen koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KARDIOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Juha Hartikainen
  KYS-Sydänkeskus
  PL 1777, 70211 KUOPIO
  p. (017) 173 311 (vaihde)
  s-posti: juha.hartikainen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan kardiologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän:

- hallitsee oman alansa tautien ehkäisyyn, diagnostiikan, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen,
- tuntee edellä mainittujen tautien esiintyvyyden, patogeneesin ja syyt,
- kykenee hoitamaan alansa äkilliset sairaustapaukset,
- kykenee suorittamaan alansa kuuluvat diagnostiset ja terapeuttiset toimenpiteet,
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa,
- kykenee jakamaan alansa yleistä terveystietoa.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Koulutusvaatimukset noudattavat European Heart Journalissa 1996, 17: 996-1000 julkaistuja suosituksia, jotka European Board for the Speciality Cardiology (EBSC) ja Suomen Kardiologinen Seura on hyväksynyt.

Yleiset näkökohdat kardiologikoulutuksessa:

Erikoistuvan tulee olla laillistettu lääkäri Suomessa. Koulutuksessa noudatetaan valtakunnallisesti ”kardiologikouluttajien” yhdessä hyväksymiä periaatteita. Runkokoulutus on yhteinen sisätautien runkokoulutuksen kanssa. Eriytyvä koulutusta osa voidaan suorittaa joko yliopistosairaалassa tai osa siitä voidaan suorittaa myös keskussairaалassa jäljempänä olevien periaatteiden mukaisesti. Koulutuksen edistystä seurataan mm. valtakunnallisesti hyväksytyllä lokikirjalla, joka on muokattu UEMS:n ns. eurooppalaisen kardiologikoulutuksen lokikirjasta. Tuorein version löytyy Suomen Kardiologisen Seuran kotisivuilta (www.fincario.fi). Koulutuksen lyhin hyväksyttävä kesto on kuusi vuotta. Kouluttaja arvioi vuosittain erikoistuvan edistymisen. On mahdollista ja jopa suositeltavaa, että koulutukseen sisältyy jaksoja muissa hyväksytyissä kotimaisissa tai ulkomaisissa keskuksissa varsinaisen koulutuskeskuksen lisäksi.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Kardiologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutuspalvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutuspalvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutuskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden koulutuskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Koulutus kardiologiaan tapahtuu kardiologiaan erikoistuvana lääkärinä, kardiologin sijaisena tai kliinisenä opettajana pääsääntöisesti yliopistosairaaloissa. Lisäksi koulutuksen aikana hyväksytään palvelua muilla KYS:n sisätautiklinikan osastolla seuraavasti, kuitenkin enintään 12 kk ajan (tämän palvelun korvaamisesta muissa sairaaloissa päättää kardiologian kouluttaja yksilökohtaisesti):
  - 2101: 3 kk erikoistuvana lääkärinä tai erikoislääkärin sijaisena (tästä 1 kk voidaan korvata palvelulla osastolla 2102 erikoistuvana lääkärinä tai erikoislääkärin sijaisena),
  - CCU: 3 - 4 kk erikoistuvana lääkärinä tai kardiologin sijaisena.
  - Koulutukseen suositellaan lisäksi palvelua KYS:n muissa klinikoissa seuraavasti: Teho: 2 - 4 kk ja kliininen fysiologia: 2 - 3 kk.
  - Tapauskohtaisesti voidaan enintään 6 kk palvelusta korvata alaan liittyvällä tutkimustyöllä.

- Palvelusta vähintään 18 kk suoritetaan kardiologisessa yksikössä kardiologiaan erikoistuvana lääkärimä, kardiologin sijaisena tai kliinisenä opettajana (opettajakoulutuksesta 50 % hyväksytään erikoistumiskoulutukseen).
- eriytyvästä koulutuksesta voidaan 6 - 18 kk suorittaa Kuopion yliopiston hyväksymässä keskussairaalassa (erillinen koulutussopimus) seuraavien periaatteiden mukaisesti:
  - Mikäli keskussairaalassa on invasiivista toimintaa, sisältäen sepelvaltimoiden varjoainekuvauksia ja pallolaajennuksia hyväksytään kardiologikoulutukseen 18 kk.
  - Mikäli keskussairaalassa suoritetaan tahdistimen asennuksia, hyväksytään kardiologikoulutukseen 12 kk
  - muussa tapauksessa hyväksytään palvelua kardiologikoulutukseen 6 kk

Koulutukseen kuuluvat seuraavat toimenpiteet:

EKG:n, rasitus-EKG:n ja pitkäaikais-EKG-rekisteröintien tulkintaa, kaikukardiografiatutkimuksia, pysyvien tahdistimien asennuksia, tahdistimen ja rytmihäiriötahdistimen ohjelmointia, oikean ja vasemman puolen sydänkatetrisaatioita, sepelvaltimoiden varjoainekuvauksia, pallolaajennus- ja muita interventionaalisia toimenpiteitä, elektrofysiologisia tutkimuksia, sydänlihaskiopsiat tai väliaikaisen tahdistimen asennukset, sydämen isotooppitutkimukset.

Toimenpiteiden määrät käyvät ilmi lokikirjasta (ks. edellä).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla riittävät perustiedot ja -taidot kardiologian eri osa-alueilta jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn kardiologina. Toimipaikka koulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa 3 - 5 tuntia viikossa. Koulutuksen muodot:

- Luennot, seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet 1 - 3 tuntia viikossa
- Potilastapauseseminaarit 1 - 2 tuntia viikossa
- Kirjallisuus ja tutkijakoulutusseminaarit ½ - 1 tuntia viikossa

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 100 tuntia (40 + 60)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 100 tuntia. Tästä 40 tuntia kuuluu runkokoulutukseen (ks. sisätautialojen runkokoulutusvaatimukset) ja vähintään 60 tuntia tulee koskea kardiologian erikoisalaa.

Kardiologian erikoisan teoreettiseen koulutukseen kuuluu osa KYSn järjestämästä radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun kurssia (2 päivää), joka soveltuu Säteilyturvakeskuksen julkaiseman ohjeen ST 1.7 tarkoittamaksi säteilysuojelukoulutukseksi.

Suosittelaa osallistumista valtakunnalliseen Suomen Kardiologisen Seuran järjestämään kurssitoimintaan sekä Euroopan Kardiologiseuran järjestämään jatkokoulutukseen.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuvilla lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi myös muut kardiologian erikoislääkärit. Käytössä on 3 kardiologiaan erikoistuvan lääkärin tointa, KYS. Koulutus voi tapahtua myös kardiologian erikoislääkärin sijaisuudessa ja osittain myös kliinisen opettajan tai sisätautien erikoislääkärin viroissa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Kullekin erikoistumassa olevalle lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja, joka on klinikassa toimiva kardiologi. Ohjaajan tehtävänä on opastaa erikoistumassa olevaa lääkärinä ja seurata hänen edistymistään koko koulutuksen ajan. Kullakin kardiologian osa-alueella on vastaava kouluttaja. Seurannan apuvälineenä käytetään henkilökohtaista lokikirjaa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KEUHKOSAIRAUDET JA ALLERGOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Ma. professori Heikki Koskela
KYS, Keuhkosairauksien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: heikki.koskela@kuh.fi

TAVOITTEET

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkärin on:

- hallittava alan keskeinen teoreettinen tietous ja pystyttävä seuraamaan sen kehitystä,
- osattava alan keskeiset diagnostiset toimenpiteet, niiden suorittaminen ja tulkinta; toimenpiteet luetellaan tarkemmin erikoistuvan lääkärin lokikirjassa,
- tiedettävä alan sairauksien ehkäisyn mahdollisuudet ja hoito sekä kyettävä eri hoitomenetelmien kriittiseen arvioon ja vertailuun,
- pystyttävä toimimaan alan terveyden- ja sairaanhoidon hallinnollisena kouluttajana ja alan asiantuntijatehtävissä.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Keuhkosairauksien ja allergologian erikoisala käsittää suuren joukon keuhkosairauksia, joista astmaa, keuhkohtaumatautia ja uniapneaa voidaan pitää kansantauteina niiden tavallisuuden takia. Erikoisalaan kuuluu myös keuhkoinfektiot, mukaan lukien tuberkuloosi, keuhkojen pahanlaatuiset kasvaimet, keuhkokudoksen ja keuhkopussin sairaudet sekä työperäiset keuhkosairaudet. Keuhkosiirtoarviot sekä siirtopotilaiden hoito edustavat harvinaisempia ongelmia, mutta vaativat erityisosaamista. Keuhkoakutologian merkitys on korostunut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. Myös keuhkoallergologia on korostunut, allergiat ovat lisääntyneet ja keuhkoallergologia on liitetty myös virallisesti keuhkosairauksien erikoislääkärikoulutukseen.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Keuhkosairauksien ja allergologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelman (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveystieteiden koulutus 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusta vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutuksen aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutuksen sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusta suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritetun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystieteiden koulutusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset.

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:**

- Vähintään 1 vuotta 9 kk palvelua sisätautien erikoisalalla ja 6 kk palvelua millä tahansa lääketieteen erikoisalalla tai toimimista keuhkosairauksien ja allergologian tutkijan virassa.

- **Eriytyvä koulutus 3 v:**

- 2 v – 2 v 3 kk palvelua keuhkosairauksien alalla
- 3 - 6 kk palvelua valvotun hoidon tai tehohoidon yksikössä ja
- 3 - 6 kk palvelua yliopistollisen sairaalan allergiapoliklinikalla tai allergiatutkimusyksikössä, missä tehdään allergiatestauksia ja hoidetaan allergiopotilaita
- Eriytyvästä koulutuksesta pääsääntöisesti vähintään 2 vuotta on suoritettava yliopistollisessa sairaalassa
- Muusta kuin yliopistollisen sairaalajakson palveluajasta voidaan 3 kk suorittaa anestesiologian ja tehohoidon, ihotautilien ja allergologian, infektiosairauksien, kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen, kliinisen neurofysiologian, korva-, nenä- ja kurkkutautien, radiologian, syöpätautien tai työterveyshuollon erikoisalalla.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot kaikilta erikoisalaan liittyviltä osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkärinä.

Säännöllisiä toimipaikkakoulutuksia järjestetään 2 - 5 tuntia viikossa.

Koulutuksen muodot ovat seuraavat:

- seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet, joissa käsitellään systemaattisesti alan keskeisiä alueita sekä ajankohtaisia kysymyksiä. Näistä viimeksi mainitut tilaisuudet toimivat täydennyskoulutustilaisuuksina myös alueen erikoislääkäreille
- potilasmeetingit ja kliinispatologiset yhteismeetingit, joissa käsitellään tapauselostusten lisäksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä kirjallisuusreferaatit
- röntgendemonstraatiot
- potilaskonsultaatiotilaisuudet
- opettajana toimivan ylilääkärin tai erikoislääkärin kierrot
- henkilökohtainen ohjaus potilastyöskentelyssä ja toimipisteissä.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 100 tuntia (runkokoulutuksen aikana 30 t ja eriytyvän koulutuksen aikana 70 t)

Erikoisalan opinnot tulee valita siten, että ne muodostavat erikoistujan kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Kursseja pyritään järjestämään mm. seuraavista aihepiireistä:

- keuhkosairauksien epidemiologia
- kansanterveydellinen merkitys ja kuntoutus
- keuhkoalan kliininen fysiologia
- keuhkosairauksiin liittyvät hätätilanteet
- kliininen immunologia ja allergologia
- kliininen farmakologia keuhkosairauksissa
- keuhko-onkologia
- keuhkoparenkymisairaudet
- systeemisairauksien ja lääkkeiden aiheuttamat keuhkomuutokset
- keuhkoputkien ja rintakehän endoskopia
- tuberkuloosi ja muut infektioaudit
- radiologinen kuvantaminen
- unenaikaiset hengityshäiriöt
- apuvälineet.

Erikoistuva voi myös käyttää hyväkseen keuhkosairauksien erikoisalayhdistysten ja vastaavien järjestämiä koulutustilaisuuksia, joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen opetuksen tavoitteita.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta <http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii vastuuhenkilö, ma. professori Heikki Koskela

2 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS

2 erikoistuvan lääkärin virkaa, Keski-Suomen keskussairaala

1 erikoistuvan lääkärin virka, Savonlinnan keskussairaala

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistumiskoulutuksen edistymistä ja koulutussuunnitelman toteutumista seurataan kehityskeskusteluihin ja lokikirjoihin. Kehityskeskustelujen yhteydessä myös erikoistuva antaa palautetta koulutuksesta ohjaajalle.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KLIININEN FYSIOLOGIA JA ISOTOOPPILÄÄKETIEDE

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dos. Tomi Laitinen
KYS-Kuvantamiskeskus
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311
s-posti: tomi.laitinen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan erikoisalansa lääkärin tehtävissä siten, että hän

- hallitsee ihmisen perusfysiologian ja patofysiologiset muutokset eri sairauksissa,
- hallitsee kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen tutkimus- ja hoitomenetelmät, mittauksen suorituksen ja tulkinnan siten, että osaa hyödyntää niitä sairauksien diagnosoinnissa, seurannassa, leikkaus- ja toimenpideriskien arvioinnissa, työkyvyn arvioinnissa, epidemiologisissa tutkimuksissa sekä työlääketeessä,
- kykenee antamaan alansa konsultaatiopalveluja muille erikoisalaille ja terveydenhuollon yksiköille,
- kykenee laatimaan vastuualueelleen kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen palvelusuunnitelman, valvomaan sen toteuttamista ja johtamaan laboratorion toimintaa ottaen huomioon yleisesti hyväksytyt eettiset normit,
- hallitsee tieteelliseen työskentelyyn periaatteet ja kykenee eri tutkimusmenetelmien kriittiseen arviointiin sekä uusien tutkimusmenetelmien kehittämiseen,
- kykenee toimimaan kliinisen fysiologian ja isotooppilaboratorion henkilökunnan koulutuksen asiantuntijana ja jakamaan alansa yleistä tietoutta,
- pystyy toimimaan säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavana johtajan isotooppilääketieteen ja terveydenhuollon röntgentoiminnan aloilla.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Koulutusohjelman kokonaispituus on 6 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisaloiden koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden suorittavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteidenjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteidenpalvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteidenjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteidenjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteidenkeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteidenkeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteidenkeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

• **Erikoistumiskoulutus 5 v 3 kk:**

- Erikoistumiskoulutuksesta 6 kk tulee olla palvelua sisätautien, kardiologian, keuhkosairauksien ja allergologian, anestesiologian, syöpätautien ja/tai pediatrian erikoisalalan lääkärin tehtävissä.

- Palvelu kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen varsinaisella erikoisalalla kestää 4 v 9 kk, johon tulee sisältyä 3 kk palvelua radiologian erikoisalalla. Varsinaiseen erikoistumiskoulutukseen voidaan sisällyttää kaikkiaan 9 kk palvelua radiologian erikoisalalla.

- Erikoisalalan varsinaisesta palvelusta enintään 2 vuotta voidaan suorittaa muun kuin yliopistosairaalan kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen laboratoriossa, jonka kanssa on tehty koulutussopimus.

- Erikoistumiskoulutukseksi voidaan hyväksyä myös enintään 6 kk palvelua erikoisalaan läheisesti liittyvässä tutkijan toimessa. Palvelua, joka sisältää isotooppitoimintaa tai radiologiaa, tulee olla vähintään 3 vuotta. Erikoisalalan varsinaista palvelua yliopistosairaalan kliinisen fysiologian päävirassa tulee kuitenkin olla vähintään 2 v 9 kk.

- Yliopistokoulutukseen kuuluu myös säteilysuojelukoulutus, jonka tavoitteena on säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavan johtajan pätevyys isotooppilääketieteen ja terveydenhuollon röntgentoiminnan aloilla.

Jos erikoistuvalla on erikoislääkärin oikeudet sisätautien, kardiologian, keuhkosairauksien, anestesiologian ja tehohoidon, kliinisen kemian, kliinisen neurofysiologian, radiologian, syöpätautien tai lastentautien erikoisalalla, voidaan tästä lukea hänelle 1 vuosi hyväksi erikoisalalan varsinaisessa koulutuksessa. Tällöinkin palvelua yliopistollisen sairaalan kliinisen fysiologian laboratoriossa on oltava vähintään 2 v 9 kk.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2 - 5 tuntia viikossa. Säännöllisen toimipaikkakoulutuksen lisäksi osallistutaan soveltuvin osin mm. sisätautien, kardiologian, keuhkosairauksien ja allergologian, kirurgian, ortopedian, lastentautien, syöpätautien, radiologian ja kliinisen kemian jatkokoulutusohjelmiin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoisalan opinnot, joiden laajuus on vähintään 60 tuntia.

Kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoisalan teoreettinen 60 tunnin koulutus sisältää seuraavia aiheita: mittaustekniikka, radiofarmasia, lääketieteellinen informaatiotekniikka, statistiikka, sydän- ja verenkiertotutkimukset, isotooppitutkimukset, radiologinen leikekuvantaminen, keuhkofunktio- ja ruuansulatuskanavan funktiotutkimukset, eritystoiminnan tutkimukset, tyofysiologiset tutkimukset, pediatriininen kliininen fysiologia, eri elintoimintojen pitkäaikaisrekisteröinnit ja telelääketiede ja laadunvarmennus.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTUSSAIRAALAT JA KOULUTTAJAT

ma.professori, ma. ylilääkäri Tomi Laitinen, KYS
Ylilääkäri Pentti Rautio, Pohjois-Karjalan keskussairaala
Ylilääkäri Tapani Parviainen, Keski-Suomen keskussairaala
Ylilääkäri, dosentti Esa Ahonen, Kainuun keskussairaala
Ylilääkäri Tuula Tarkiainen, Mikkelin keskussairaala

OPPIMISPROSESSIN SEURANTA JA ARVIOINNIN VÄLINEET

Erikoistuvalla lääkärillä nimetään henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka yhdessä erikoistuvan kanssa seuraa opintojen edistymistä. Koulutussuunnitelmaan sisältyy tasapuolinen käytännön perehtyminen kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen piiriin kuuluviin sydän- ja verenkiertotutkimuksiin, keuhkofunktio- ja ruuansulatuskanavan tutkimuksiin, munuais- ja virtsaelintutkimuksiin, luuston isotooppitutkimuksiin, onkologisiin ja endokrinologisiin isotooppitutkimuksiin, isotooppihoitoihin ja radiologisiin tomografiatutkimuksiin. Valtakunnallisesti on sovittu vähimmäismäärät keskeisistä tutkimuksista, joita koulutusaikana tulee suorittaa. Soveltuvien osien noudatetaan UEMS:n suosituksia isotooppilääketieteen koulutusvaatimuksista (Eur J Nucl Med 2007; 34: 433-436).

Koulutuksen toteutumista seurataan lokikirjan ja erikoistuvan kanssa käytävien säännöllisten keskustelujen avulla. Tutorin tehtävänä on valvoa, että erikoistuvalla on mahdollisuus perehtyä vaadittuihin tutkimuksiin.

Koska kliinisen fysiologian laboratorioden toiminta Suomessa painottuu jossain määrin vaihtelevasti, pidetään suotavana, että erikoistuva toimisi useammassa kuin yhdessä koulutuspaikassa erikoistumiskoulutuksensa puitteissa näin varmistaen koulutuksen riittävän monipuolisuuden.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KLIININEN HEMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Tapio Nousiainen
KYS, Sisätautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: tapio.nousiainen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittaneen tulee

- hallita erikoisalaansa kuuluvat diagnostiset toimenpiteet ja menetelmät
- hallita erikoisalaansa kuuluvien sairauksien syyt, patogeneesi ja hoito
- hallita alan keskeinen teoreettinen tietous ja kyetä seuraamaan sitä
- kyetä arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- kyetä osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- pystyä toimimaan alan hoitohenkilökunnan kouluttajana sekä asiantuntijana

KOULUTUKSEN RAKENNE

Kliinisen hematologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Kliinisen hematologian erikoisalalle on myönnetty 15.6.2009 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuunottamatta).

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettavan palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Toteutetaan pääsääntöisesti palveluna alan koulutusoikeudet omaavassa yliopistosairaalan hematologisessa yksikössä ja koulutusvirassa. Kuopion yliopistollisessa sairaalassa koulutus tapahtuu hematologian osastolla ja hematologian poliklinikalla. Palveluun kuuluu osallistuminen sisätautien klinikan päivystystoimintaan.
- Koulutukseen tulee sisältyä palvelua allogenisiä kantasolusiirtoja tekevässä yksikössä kotimaassa tai ulkomailla.
- Koulutuksesta voidaan suorittaa palvelua keskussairaalassa 1 v, jos kouluttajana toimii hematologian erikoislääkäri ja ½ vuotta, jos kouluttajana toimii hematologiasta vastaava kokenut sisätautien erikoislääkäri.

Koulutukseen voidaan hyväksyä yhteensä 6 kk palvelua:

- yliopistollisen sairaalan hematologinen laboratorio
- yliopistosairaalan infektioyksikkö
- SPR:n veripalvelu
- hematologian alan tutkimustyö (enintään 3 kk)
- yliopistosairaalan syöpätautien ja sädehoidon yksikkö

Toimipaikkakoulutus

- Runkokoulutukseen vaadittava toimipaikkakoulutus
- Osallistuminen hematologisen yksikön koulutustilaisuuksiin, joissa käydään läpi hematologian keskeisiä osa-alueita (1 h/viikko)
- Osallistuminen sisätautien klinikan yleisiin meetingeihin (3 h/viikko)
- Osallistuminen yhteismeetingeihin hematologisen laboratorion, kliinisen genetiikan ja patologian laitoksen kanssa (2 h/kk)
- Osallistuminen henkilökohtaiseen ohjaukseen potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä
- Osallistuminen alan erikoislääkärin ylikiertoihin (2 - 3 x/viikko)

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 100 tuntia (40 + 60)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 100 tuntia seuraavasti: 40 tuntia runkokoulutuksen yhteydessä ja 60 tuntia varsinaisen erikoistumiskoulutuksen yhteydessä.

Runkokoulutukseen kuuluvaan teorettiseen koulutukseen hyväksytään koulutusta seuraavilla alueilla: sydän- ja verisuonitaudit, keuhkosairaudet, endokrinologia, infektiosairaudet, gastroenterologia, nefrologia, reumatologia, akuutti sisätautioppi. Varsinaisen erikoistumiskoulutuksen teorettinen kurssimuotoinen koulutus koostuu koulutuksesta hematologian eri osa-alueilta.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana toimii KYSissä vastuuhenkilön lisäksi erikoislääkäri, dosentti Esa Jantunen.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Koulutuksen edistymistä seurataan lokikirjan avulla.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KLIININEN KEMIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Kari Pulkki
ISLAB, Kuopion aluelaboratorio
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. 044-717 8713
s-posti: kari.pulkki@islab.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen suoritettuaan kliinisen kemian erikoislääkärin tulee:

- ymmärtää laboratoriotutkimusten merkitys sairauksien diagnostiikan, hoidon seurannan ja ennaltaehkäisyn osana
- hallita kliiniskemiallisten ja hematologisten tutkimusten ja näistä sovellettujen vieritutkimusten kliininen käyttö, suorittaminen ja laadunvarmistus sekä tulosten tulkinta.
- kyetä konsultoimaan muiden alojen lääkäreitä laboratoriotutkimusten käyttöön ja tulkintaan liittyvissä kysymyksissä
- kyetä johtamaan ja kehittämään kliinisen laboratorion toimintaa yhdessä muiden ammattiryhmien ja sidosryhmien kanssa
- olla perehtynyt terveydenhuollon etiikkaan, säädöksiin, hallintoon, tietotekniikkaan ja terveystaloustieteen perusteisiin kliinisen laboratoriaoalan kannalta
- hallita sekä keskitettyjen että alueellisten laboratorion palvelujen järjestämisperiaatteet, jotta hän voi ohjata niiden käyttöä ja sopia niiden toteuttamisesta
- hallita sekä keskitettyjen että alueellisten laboratorion palvelujen järjestämisperiaatteet, jotta hän voi ohjata niiden käyttöä ja sopia niiden toteuttamisesta
- kyetä toimimaan laboratoriolääketieteen opettajana muille ammattihenkilöille
- olla hyvin perehtynyt lääketieteelliseen kirjallisuuteen ja pystyä arvioimaan laboratoriotutkimusten käyttöön ja merkitykseen liittyviä tieteellisiä julkaisuja,
- tuntea laboratoriolääketieteellisen tutkimus- ja kehitystyön periaatteet.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Kliinisen kemian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta.

Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteissä, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteissä on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteen koulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteissä työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteissä on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteen palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteistä löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

Erikoistumiskoulutus 4 v 3 kk

Erikoistumiskoulutuksesta 3 kk suoritetaan sairaalalääkärin työssä muualla kuin kliinisen kemian ja hematologian alalla. Oman erikoisalalan koulutus on 4 vuotta ja se tulee suorittaa toimimalla kliinisen kemian lääkärinä koulutusvirassa yliopistollisen keskussairaalan laboratoriossa. Tästä ajasta voidaan hyväksyä 1 vuosi palvelua kliinisen kemian assistentin tai kliinisen opettajan (tai vastaavassa) tehtävässä, johon liittyy yliopistollisen keskussairaalan laboratorion sivuvirka. Vastuuhenkilön harkinnan mukaan voidaan hyväksyä myös 1 vuosi palvelua kliinisen kemian lääkärin virassa jonkun muun sairaalan laboratoriossa edellyttäen, että kyseisessä sairaalassa on kouluttajana kliinisen kemian dosentin pätevyyden omaava erikoislääkäri. Erikoisalalan koulutukseen voidaan hyväksyä enintään 6 kuukautta päätoimisena (palkallisena) tutkijana toimimista, joka on erikoisalalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa. Koulutuksen vastuuhenkilö voi erikoistapauksissa hyväksyä tutkimusta enemmänkin, mutta korkeintaan yhden vuoden.

Koulutus tapahtuu ensi sijassa siten, että erikoistuva tekee ohjattuna laboratoriolääkärin työtä. Hän osallistuu käytännön laboratoriotyöhön, perehtyy eri menetelmien perusteisiin, osallistuu niiden laadunvarmistukseen ja uusien menetelmien sisään ajamiseen ja kehittämiseen. Hän osallistuu seminaareihin ja muihin laboratorion jatkokoulutustilaisuuksiin ja toimipaikkakoulutukseen pitäen niissä myös esitelmiä sekä perehtyy laboratorion johtamiseen esim. osallistumalla määräajan laboratorion johtoryhmän tai jonkin laboratorion osan pienjohtoryhmän työskentelyyn. Erikoistuva osallistuu myös tutkimustulosten tulkintaan ja lausuntojen antamiseen ohjattuna toimintana. Edelleen hän osallistuu klinikkakokouksiin ja klinikoille laboratorioasioista järjestettäviin koulutus- ja informaatiotilaisuuksiin. Erikoistuva osallistuu tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Pääaiheet

Yleiset laboratoriolääketieteeseen liittyvät asiat, tutkimusten automaatio sekä laadunhallinta.

Tavoitteena on oppia

- näytteenotto ja preanalytiikka
- kliiniskemiallisten tutkimusten yleisimmät virhelähteet, lääkeaineiden vaikutukset mukaan lukien
- tartuntavaara, säteily ja kemialliset terveystriskit laboratoriotyössä
- tietotekniikan hyväksikäyttömahdollisuudet laboratoriotyössä
- laboratoriolääketieteen termistö, yksiköt, viitearvot ja biostatistiikan perusteet
- vierianalytiikka (point-of-care-analytiikka)
- laboratoriotutkimusten prosessien, tuotantotalouden ja automaation periaatteet
- laboratoriotulosten laadunohjauksen periaatteet ja laatujärjestelmät

Kemiallinen perusanalytiikka

Tavoitteena on oppia

- neste- ja elektrolyyttitasapainoon, verikaasuihin ja muihin peruselintoimintoihin liittyvät laboratoriotutkimukset
- tavallisimmat sairauksien diagnostiikkaan ja hoidon seurantaan liittyvät laboratoriotutkimukset
- tavallisimpien mittausten menetelmien periaatteet ja käyttöalueet
- elektroforeettisten proteiinitutkimusten suoritus ja tulkinta
- laboratoriotutkimusten järjestäminen päivystysaikana
- eri ruumiin nesteiden perustutkimukset

Hematologia

Tavoitteena on oppia

- solulaskennan periaatteet
- veren solujen morfologia
- anemioiden ja polysytomioiden laboratoriodiagnostiikka
- luuydinnäytteen solujen morfologia ja tulkinta
- leukemoiden ja lymfoomien luokittelu immunofenotyypityksen avulla
- verensiirtoserologiset tutkimukset
- verikeskuksen toiminta
- verivalmisteiden käyttöindikaatiot ja käytön seuranta
- hyytymishäiriöiden laboratoriodiagnostiikka
- sytomolekyylogeneettisten tutkimusten käyttö hematologisessa diagnostiikassa

Hormoni-, lääkeaine- ja kasvainmerkkitutkimukset ja aineenvaihduntasairauksiin liittyvät tutkimukset

Tavoitteena on oppia

- erityistason immunologisten, kromatografisten ja massaspektrometrinen menetelmien periaatteet
- hormonitutkimuksien käyttö aivolisäkkeen, kilpirauhasen, lisäkilpirauhasten, haiman, lisämunuaisen kuoren ja ytimen, munasarjojen ja kivesten, ruoansulatuskanavan hormoneja tuottavan solukon sekä raskauden häiriöiden diagnostiikassa
- raskaudenajan trisomiaseulonta
- kasvainmerkkiainetutkimukset
- lääkeaine- ja toksikologiset tutkimukset
- huumausainetutkimukset
- allergiatutkimukset verinäytteistä
- hivenaine- ja vitamiinitutkimukset

– aineenvaihduntasairauksien diagnostiikassa tarvittavien metaboliittitutkimusten käyttöalueet ja saatavuus

Molekyyligenetiikka

Tavoitteena on oppia

- ymmärtämään, miten perimän muutokset aiheuttavat tai altistavat sairauksille
- ymmärtämään yleisellä tasolla perusteet monitekijäisten sairauksien perimävariaatioiden diagnostisesta merkityksestä
- ymmärtämään perusteet somaattisten mutaatioiden ja perimän uudelleenjärjestymien osoittamisen merkityksestä syöpätautien diagnostiikassa
- nukleiinihappojen muutosten osoittamisessa käytettävät perustekniikat (esim. DNA:n ja RNA:n eristäminen, PCR-menetelmät, sekvensointi, pistemutaation osoitus, nukleiinihappotutkimuksissa käytettävät elektroforeesi- ja blottausmenetelmät)
- perinnöllisten aineenvaihduntasairauksien tavallisimmat geenitutkimukset
- molekyyligeneettisten tutkimusten tulosten tulkinta

Huomautus: Molekyyligenetiikan tutkimusten koulutus tulee soveltuvin osin koordinoida hematologisten ja aineenvaihduntasairauksien diagnostiikassa tarvittavien tutkimusten koulutuksen kanssa

Erikseen sovittavan suuntautumisvaihtoehdon mukainen erityisperehtyminen räätälöidään erikoistuvan tarpeen ja kiinnostuksen mukaan.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2–5 tuntia viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus (60 tuntia)

Kliinisen kemian ja hematologian teoreettisia kurssimuotoisia opintoja tulee olla 60 tuntia. Koulutuksen aihepiirejä voivat olla yleisen kliinisen kemian lisäksi kaikki ne teoreettiset tai kliiniset aiheet, joissa merkittävässä määrin käsitellään kliiniskemiallisia laboratoriotutkimuksia ja niiden käyttöä.

Opetus voidaan järjestää koulutusyksiköiden välisenä yhteistyönä. Koulutustilaisuuksien hyväksymisestä teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää tiedekunta.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina toimivat ISLAB:issa vastuuhenkilön lisäksi kliinisen kemian erikoislääkärit.

2 erikoistuvan lääkärin virkaa, ISLAB

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva seuraa koulutuksensa etenemistä lokikirjan avulla. Koulutuksen vastuhenkilö käy erikoistuvan kanssa puolen vuoden välein arviointikeskustelun, jossa arvioidaan sekä kouluttajan toimintaa ja koulutusympäristöä että oppimistuloksia. Kunkin jakson päätyttyä käyvät asianomainen kouluttaja ja erikoistuva yllä mainitun kaltaisen arviointikeskustelun. Koulutuksen tukena voidaan käyttää myös portfolioa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KLIININEN MIKROBIOLOGIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Jukka Pelkonen
Itä-Suomen yliopisto
Kliininen laitos, kliininen mikrobiologia
PL 1627, 70211 KUOPIO
puh. 050 338 4736
s-posti: jukka.pelkonen@uef.fi

Erikoiskoulutuksen läpikäytyään erikoistuvan tulee osata ne tiedot ja taidot, joita hän tarvitsee voidakseen vastata kliinisen mikrobiologian erikoislääkärijohtoisen yksikön toiminnasta. Hänen tulee hallita

- pääpiirteittäin infektioautien taudinkuvat, epidemiologia, ehkäisy ja hoito
- infektioautien mikrobiologinen laboratoriodiagnostiikka
- immuunisairauksien ja immuunipuutostilojen laboratoriodiagnostiikka
- yllä mainittujen laboratoriomienetelmien laadunvalvonta
- sairaalainfektioiden tutkiminen, epidemiologia ja torjunta
- yleiset mikrobiologiset työturvallisuusnäkökohdat ja mikrobiologisen laboratorion työturvallisuusvaatimukset
- infektioautilainsäädäntö

Lisäksi hänen tulee kyetä toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilöstön koulutuksessa, jakamaan alansa yleistä terveystietoutta ja tuntea terveydenhuollon hallintoa

KOULUTUKSEN RAKENNE

Kliinisen mikrobiologian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

• **Erikoistumiskoulutus 4 v 3 kk:**

- yhteensä 3 kk palvelua koulutusyksikön hyväksymässä, päätoimisessa kliinisen alan tai alojen lääkärin virassa, toimessa tai tehtävässä. Tavoitteena on antaa laaja-alaista kokemusta kliinisestä lääketieteestä ja kliinisten yksikköjen toiminnasta.
- erikoisalan koulutus: 4 vuotta palvelua kliinisen mikrobiologian näytetutkimustoimintaa suorittavassa laboratorioissa siten, että
- vähintään 1.5 vuotta koulutuksesta on kliinistä bakteriologiaa,
- vähintään 1 vuosi kliinistä immunologiaa (ml. infektioserologia),
- vähintään 1 vuosi kliinistä virologiaa.

Erikoiskoulutuksen tulee myös sisältää koulutusyksikön riittäväksi katsoma määrä mykologiaa ja parasitologiaa.

Erikoistumiskoulutuksesta voidaan enintään 2 vuotta suorittaa koulutusyksikön ulkopuolisessa laboratorioissa, jonka kanssa on tehty koulutussopimus. Yhteensä enintään 6 kk erikoistumiskoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla infektioautien yksikössä tai tutkijana koulutusyksikön hyväksymässä kliinisen mikrobiologian tutkimuslaitoksessa.

Koulutusohjelman yksityiskohtaiset sisällölliset tavoitteet on mainittu lokikirjassa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa 2-4 tuntia viikossa. Koulutuksen muotoja ovat:

- luennot, seminaarit ja vastaavat tilaisuudet (2 h/vk), joissa käydään läpi kliinisen mikrobiologian ja infektioautien keskeisimpiä alueita ja käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Nämä tilaisuudet toimivat täydennyskoulutus-, informointi- ja keskustelutilaisuuksina myös erikoislääkäreille, sairaalamikrobiologeille ja sairaalamikrobiologikoulutuksessa oleville.
- Potilastapausseminaarit (1 h/vko) yhdessä infektioautien kanssa.
- Koulutettaville erikseen järjestettävät konsultaatio-, opastus-, ohjaus- ja kyselytilaisuudet.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Kliinisen mikrobiologian erikoisalan teorettinen kurssimuotoinen opetus, 60 tuntia, järjestetään koulutusyksikköjen yhteistyönä. Siihen sisältyvät kurssit ja luentotilaisuudet käsittelevät erityisesti seuraavia aiheita:

- Bakteri-infektioiden laboratoriodiagnostiikka
- Virusinfektioiden laboratoriodiagnostiikka
- Sieni- ja parasiitti-infektioiden laboratoriodiagnostiikka
- Uudet diagnostiset menetelmät
- Yleisimmunologian ja mikrobiologian perusteet
- Mikrobilääkkeet

- Infektiotaudit ml. etiologia, diagnostiikka, hoito, preventio, epidemiologia ja lainsäädäntö
- Kliinisen mikrobiologisen laboratorion johtaminen, toiminnan erityiskysymykset hallinto, ATK-järjestelmät, laaduntarkkailu, yhteistyö infektiolääkärien, sairaalamikrobiologien ja muun sairaalahenkilökunnan kanssa.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina toimivat vastuuhenkilön lisäksi koulutuspaikan kliinisen mikrobiologian erikoislääkärit.

Koulutuspaikkana toimii ISLAB Kuopion aluelaboratorio, kliininen mikrobiologia. Koulutusvirkoja ovat 1 erikoistuvan lääkärin virka ja 1 sivuvirka Kuopion aluelaboratoriossa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Kullekin erikoistuvalla lääkärillä määrätään, yhteistyössä erikoistuvan kanssa, henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka on kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri. Ohjaaja saattaa olla sama koko koulutuksen ajan tai tarpeen mukaan vaihtua. Henkilökohtaisen ohjaajan ja erikoistuvan tulee tavata toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksensa mukaan.

Vastuuhenkilön tulee laatia erikoistuvalla lääkärillä henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Koulutuksen edistymistä seurataan ns. lokikirjan avulla. Erikoiskoulutuksen aikana siihen kirjataan erikoistuvan toimipisteet. Lokikirjassa on myös luettelo oppialan keskeisimmistä tiedollisista ja taidollisista asioista; erikoistuvan tulee saada opetusta kaikissa näissä asioissa ja annettu opetus kirjataan lokikirjaan. Koulutuksen tukena käytetään portfoliodokumentteja (ks. alempana).

Erikoistuvan lääkärin tulee käydä koulutusohjelmaa suuntaavia keskusteluja kouluttajansa kanssa kerran kuukaudessa. Tällä tavalla on mahdollista nopeasti reagoida puutteisiin tai väärin painotuksiin koulutuksessa. Kouluttajan tulee olla aina valmiina auttamaan ja arvioimaan erikoistuvan tekemiä ratkaisuja.

Arviointi toteutetaan erikoiskoulutusosion aikana koulutusyksikön toimesta kerran vuodessa.

Arviointitilaisuuteen osallistuu erikoistuva koulutuksen vastuuhenkilö sekä kouluttajia.

Arviointitilaisuudessa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittamaa tapaa ja siinä korostuu tasapuolisuus ja -arvoisuus sekä mahdollisuus vastavuoroiseen kritiikkiin. Arvioinnin tulee toimia myös kehityskeskusteluna. Erikoistuva laatii arviointitilaisuudesta ja kehityskeskustelusta portfoliodokumentin. Arviointiin liittyy myös kouluttajien ja koulutusyksikön laatima kirjallinen arvio, joka liitetään portfoliodokumentiksi.

Runkokoulutusta varten ei nimetä erillisiä kouluttajia. Runkokoulutuksen päätyttyä erikoistuva arvioi kirjallisesti saamansa koulutuksen laadun ja tarkoituksenmukaisuuden sekä oman edistymisensä (portfoliodokumentti).

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Esa Mervaala
KYS, Kliinisen neurofysiologian osasto
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: esa.mervaala@kuh.fi

TAVOITTEET

Erikoislääkärikoulutuksen keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

- Kliinisen neurofysiologian tutkimusmenetelmien hallinta
- Kliinisen neurofysiologian tutkimusmenetelmien käyttö diagnostiikassa, tulosten kliinisen merkityksen arviointi,
- Kliinisen neurofysiologian osaston toiminnan johtaminen ja kehittäminen sekä osaston henkilökunnan ohjaus ja opettaminen
- Erikoisalan tieteellisen tutkimustyön periaatteiden ymmärtäminen, tulosten tulkinta ja valmiudet tieteellisen tutkimustyön suorittamiseen.
- Niiden erikoisalojen riittävä tuntemus, jotka käyttävät kliinisen neurofysiologian palveluja.
- Perehtyminen terveydenhuollon hallintoon ja lainsäädäntöön.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Kliinisen neurofysiologian koulutusohjelma jakautuu runkokoulutukseen ja eriytyvään koulutukseen, joiden yhteispituus on 5 vuotta. Ohjelmaan otettavien lääkärien valinnasta päättää vastuuhenkilö. Tultuaan valituksi koulutukseen erikoistuva laatii yhdessä vastuuhenkilön kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman. Ohjelman päätettyään ja valtakunnallisen erikoislääkäritutkinnon suoritettuaan erikoistuva saa kliinisen neurofysiologian erikoislääkärin oikeudet.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Kliinisen neurofysiologian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu ja runkokoulutus 1 v 3 kk:**
- **9 kk terveyskeskuspalvelua:**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettua palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- vähintään 6 kk palvelua tulee suorittaa neurologian tai lastenneurologian erikoisalalla, tästä 3 kk voidaan korvata valinnaisesti neurokirurgian palvelulla.

• **Eriytyvä koulutus 3 v 9 kk:** annetaan pääsääntöisesti runkokoulutuksen jälkeen kliinisen neurofysiologian yksikössä yliopistosairaalassa tai muussa tiedekunnan hyväksymässä koulutuspaikassa. Ellei jälkimmäinen ole yliopistosairaala, sen palvelua hyväksytään enintään 1 vuosi.

Yliopistosairaalapalvelua vaaditaan näin ollen vähintään 2 v 9 kk. Eriytyväksi koulutukseksi voidaan hyväksyä enintään 6 kk päätoimista tutkimustyötä kliinisen neurofysiologian alalla. Eriytyvä koulutus muodostuu kliinisen neurofysiologian alan eri osa-alueista.

Vastuuhenkilö nimeää kullekin erikoistuvalla henkilökohtaisen ohjaajan eriytyvän koulutuksen ajaksi. Eriytyvä koulutus tarjoaa erikoistuvalla erikoislääkärin tarvitsemat tiedot, taidot, valmiudet ja asenteet kliinisen neurofysiologian eri osa-alueilla. Koulutuksen kliiniset tavoitteet on yksityiskohtaisesti lueteltu erikoistuvan lokikirjan liitteenä.

Toimipaikkakoulutus

Koulutukseen kuuluu n. 4 h/viikko klinikkakokouksia, demonstraatioita, teemaseminaareja, luentoja ja klinisiä meetingejä (esim. lihasmeeting, epilepsiakirurgiameeting).

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettista koulutusta on hankittava vähintään 60 tuntia. Kliinisen neurofysiologian teoreettisessa koulutuksessa perehdytään alan keskeisiin alueisiin ja siitä pääosa annetaan toimipaikkakoulutuksena. Lisäksi erikoistuva voi käyttää hyväkseen yliopistojen järjestämien kurssien lisäksi erikoislääkäriyhdistysten ja vastaavia koulutustilaisuuksia sekä kansainvälisiä koulutustilaisuuksia ja kongresseja joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen kurssimuotoisen opetuksen tavoitteita.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

KYSissä toimivat kliinisen neurofysiologian kouluttajina professori Esa Mervaala sekä erikoislääkärit Susanna Westerén-Punnonen, Sara Määttä, Tuula Ojala, Anu Muraja-Murro ja Andre Öun.

KYS, 3 kliinisen neurofysiologian kokopäivätoimista erikoistuvan lääkärin koulutusvirkaa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuvan tulee koulutuksen päätyttyä pystyä vastaamaan lokikirjaan kirjattujen kliinisen neurofysiologian alan tutkimuksien suorittamisesta ja tulkinnasta. Koulutuksen aikana erikoistuva vastaa yhdessä vastuuhenkilön ja henkilökohtaisen kouluttajan kanssa koulutussuunnitelman etenemisestä ja kirjaamisesta.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KORVA-, NENÄ- JA KURKKUTAUDIT

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Juhani Nuutinen
KYS, Korva-, nenä- ja kurkkutautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihte)
s-posti: juhani.nuutinen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittanut

- on perehtynyt hyvin korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisalan teoreettiseen sisältöön ja hallitsee erikoisalalla vaadittavat käytännölliset tehtävät ja toimenpiteet,
- on valmis korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkärin tehtäviin sekä itsenäiseen erikoislääkärin toimen harjoittamiseen.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Korva-, nenä- ja kurkkutautien koulutusohjelman pituus on 5 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu ja runkokoulutus 1 v:**
- **9 kk terveyskeskuspalvelua**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- 3 kk päätoimista palvelua jollakin kirurgisella erikoisalalla tai neurokirurgiassa tai anestesiologyassa ja tehohoidossa

• **Eriytyvä koulutus 4 v:**

- eriytyvän koulutuksen osuudesta suoritetaan yksi (1) vuosi ja 6 kk ei-yliopistollisen keskussairaalan korva-, nenä- ja kurkkutautien osastossa tai vastaavassa paikassa. Yliopisto tekee koulutuspaikan kanssa erillisen koulutus sopimuksen, joka varmistaa koulutuspaikan sopivuuden koulutukseen. Korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoisalalle on myönnetty 18.6.2007 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuunottamatta)
- loput 2,5 vuotta erikoiskoulutuksesta tulee suorittaa yliopistosairaalan korva-, nenä- ja kurkkutautien klinikassa
- eriytyvästä koulutuksesta enintään 3 kk voidaan korvata mm. toimimalla päätoimisena tutkijana.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistumiseen kuuluva toimipaikkakoulutus käsittää luentoja, seminaareja, demonstraatioita, tapausselostuksia, kliinispatologisia kokouksia, röntgendemonstraatioita, kirjallisuuden referointia, opetuskiertoja, leikkaussaliopetusta ja muuta henkilökohtaista ohjausta potilastyöskentelyssä sekä perehdyttämistä erikoisalan tutkimustoimintaan. Toimipaikkakoulutuksen laajuus on noin 4-6 tuntia viikossa. Koulutukseen kuuluvissa tilaisuuksissa käsitellään erikoisalan keskeiset kysymykset 3-4 -vuotiskausittain.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laajuus on 60 tuntia. Teoreettiseksi koulutukseksi hyväksytään lääketieteellisten tiedekuntien erikoislääkärikoulutustoimikuntien vahvistamat koulutustilaisuudet kuitenkin siten, että kunkin vastaavan kouluttajan tulee erikseen arvioida ja hyväksyä koulutuksen lopullinen sisältö ja laajuus.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

5 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Käytännöllinen toimipaikkakoulutus toteutetaan UEMS:n ORL-HNS-sektion laatiman lokikirjan mukaisesti. Jokaiselle erikoislääkärikoulutukseen hyväksytylle määrätään vastaava kouluttaja sekä henkilökohtainen koulutuksen ohjaaja (tutor). Vastaava kouluttaja ja tutor voivat olla myös sama henkilö. Lisäksi jokaiselle koulutukseen hyväksytylle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma, jonka vastaava kouluttaja ja henkilökohtainen ohjaaja yhdessä erikoistuvan kanssa allekirjoittavat. Vastaava kouluttaja ja henkilökohtainen ohjaaja seuraavat ja tarvittaessa tarkentavat koulutussuunnitelman etenemistä. Erikoistuvalla järjestetään mahdollisuus osallistua oman oppimisensa ja koulutuksensa toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KÄSIKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: ei nimetty

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittaneen tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alan diagnostiset menetelmät
- kykenee laatimaan käsikirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja informoimaan niistä potilasta ja hoitohenkilökuntaa
- osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauskelpoisuuden arvioinnin
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti ja teknisesti oikein käsikirurgian erikoisalaan kuuluvissa toimenpiteissä
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- hallitsee postoperatiivisen jälkihoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston yhteistyötä sekä potilashallintoa ja kustannusseurantaa oman työyksikkönsä puitteissa
- kykenee osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun

Erityisesti käsikirurgian erikoislääkärin tulee hallita

- yläraajan ja käden funktionaalinen ja kirurginen anatomia, tavallisimmat taudit ja niiden hoito
- ääreishermoston vammojen ja kirurgisten sairauksien diagnostiikka ja hoito (myös alaraajat ja muut alueet)
- alan diagnostiset menetelmät ja toimenpiteet mukaan lukien yläraajan artroskopia
- akuuttien käsivammojen hoito sisältäen replantaatiokirurgian
- käden rekonstruktiviset menetelmät
- käsikirurgiassa vaadittava mikrokirurginen leikkaustekniikka
- reumakäsikirurgian erikoisongelmat
- synnynnäisten käsianomalioiden hoitoperiaatteet
- käsi- ja kättilään kuntoutuksen suunnittelu ja toteutus yhdessä käsiterapeuttien (fysio- ja toimintaterapeutit) kanssa
- yläraajaprotetisoinnin periaatteet

KOULUTUKSEN RAKENNE

Käsikirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutuskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveystieteiden koulutuskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisaloiden koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutuskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutuskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutuskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutuskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystieteiden koulutuskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutuskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutuskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden koulutuskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Käsikirurgian alalla erikoiskirurgian koulutus suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti yliopistoklinikassa. Erillisen sopimuksen perusteella voidaan hyväksyä korkeintaan 1 vuoden ajan koulutusta niissä keskussairaaloissa, jossa on kyseisen erikoisalalan ylilääkärinä tai osastonylilääkärinä ko. erikoisalalan dosentti (koulutussopimukset). Sairaala Ortonissa voidaan erikoisalalan koulutusta suorittaa enintään 6 kk. Erikoistuva suorittaa koulutusjakson aikana 6 - 12 kk käytännön palvelusta OYS:n käsikirurgian yksikössä koulutussopimuksen mukaisesti erikseen sovituin jaksoin. Palvelua ulkomaisessa korkeatasoisessa käsikirurgian yksikössä voidaan kouluttajan harkinnan mukaan hyväksyä enintään 1 vuosi.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta järjestetään vähintään kolme tuntia viikossa ja se sisältää

- meetingit (erikoisalakohtaiset meetingit, kirurgiset teemaseminaarit, röntgenmeetingit)
- opetuskierrat
- avustaminen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- henkilökohtainen, ohjattu toimenpide ja leikkaustoiminta
- osasto ja poliklinikkapotilaiden konsultaatio
- mikrokirurgisen leikkaustekniikan peruskurssin suorittamista suositetaan heti eriytyvän koulutuksen alkuvaiheessa
- koulutettavalle pyritään järjestämään OYS-jaksoilla mikrokirurgian käytännön harjoittelu koe-eläinkeskuksessa
- erikoistuva osallistuu käsikirurgiseen mikrokirurgiseen päivystystoimintaan.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Teoreettista oman alan koulutusta tulee suorittaa vähintään 120 tuntia, josta 60 tuntia runkokoulutuksen aikana.

Koulutukseksi voidaan hyväksyä mm. erikoisalayhdistysten jatko- ja täydennyskoulutustilaisuuksia, kotimaisia ja kansainvälisiä kokouksia ja kursseja. Koulutuksen hyväksyy koulutusyksikkö. On suositeltavaa, että erikoiskirurgian jakson aikana erikoistuva saa henkilökohtaista kokemusta tieteellisen tutkimustyön suorittamiseksi.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii vastuuhenkilö (ei nimetty).

Oppimisen seuranta ja arviointi

Erikoistuvalla tulee olla henkilökohtainen ohjaaja (tutor), jonka tulee auttaa erikoistuvaa erikoistumiseen liittyvissä käytännön tilanteissa ja jonka tulee seurata säännöllisesti erikoistuvan kehitystä ja edistymistä. Tutorin nimittää koulutuksen vastuuhenkilö erikoistuvan suostumuksen mukaan.

Koulutuksen vastuuhenkilön kanssa tulee olla keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan koulutuksen toteutuminen.

Erikoistuvalla tulee olla henkilökohtainen lokikirja, johon merkitään toimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut. Lokikirjaan tehdään merkinnät myös vastuuhenkilön kanssa pidetyistä evaluaatiotilaisuuksista sekä suoritetusta kurssimuotoisesta koulutuksesta. Koulutuksen päätteeksi suoritetaan valtakunnallinen kuulustelu.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

LASTENKIRURGIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Kari Vanamo
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173311 (vaihde)
s-posti: kari.vanamo@kuh.fi

TAVOITTEET

Tavoitteena on antaa koulutettavalle kirurgisen peruskoulutuksen jälkeen lastenkirurgian erikoisalan hyvät teoreettiset ja käytännön taidot. Elektiivisen toiminnan osalta on koulutuksen jälkeen pystyttävä keskeisten lastenkirurgisten sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon. Lisäksi koulutus antaa valmiudet toimia itsenäisesti oman alan takapäivystäjänä. Koulutus tapahtuu yliopistosairaalassa ja koulutusaika on kolme vuotta. Koulutuksesta vähintään 3 kk suositellaan suoritettavaksi HYKS lasten ja nuorten sairaalassa, jotta koulutettavalle syntyy näkemys myös harvinaisimpien lastenkirurgisten tautien hoidosta. Korkeintaan yksi vuosi koulutuksesta voi tapahtua ulkomailla, kouluttajan etukäteen hyväksymässä laitoksessa. Koulutus koostuu sekä teoreettisesta että käytännön opetuksesta lastenkirurgia eri osa-alueilla.

Koulutuksen aikana koulutettavan tulee leikkausmenetelmien lisäksi perehtyä kirurgisten tautien diagnostiikkaan, hoidon suunnitteluun, pre- ja postoperatiiviseen hoitoon, kuntoutukseen, seurantaan ja hoitotuloksen arviointiin. Koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja (tutor).

Erikoistumisohjelman suorittaneen tulee:

- Pystyä tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallita alansa diagnostiset toimenpiteet
- Osata laatia lastenkirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osata valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät.
- Osata arvioida eri kirurgisten sairauksien optimaaliset hoitoajankohdat
- Osata hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat tapaukset itsenäisesti
- Osata suorittaa itsenäisesti lastenkirurgian erikoisalaan kuuluvat perustoimenpiteet (luetellaan yksityiskohtaisesti lokikirjassa)
- Hallita ja osata järjestää lastenkirurgisen potilaan postoperatiivinen hoito ja kuntoutus
- Osata arvioida hoitotuloksia tieteellisin menetelmin
- Kytä seuraamaan alan kirjallisuutta ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta käytävää keskustelua
- Olla perehtynyt potilashallintoon ja kustannuseurantaan
- Osata johtaa poliklinikan, vuodeosaston ja toimenpideyksikön välistä yhteistyötä
- Osata ohjata perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon hoitoketjua lastenkirurgisten potilaiden osalta
- Osata huomioida lastenkirurgisen potilaan perheen ongelmat
- Osata antaa oman alan koulutusta muulle sairaalan ja avoterveydenhuollon henkilöstölle

KOULUTUKSEN RAKENNE

kk) mukaan lukien voi suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk**
- 2 vuotta 3 kk yleiskirurgiaa keskussairaalassa.
- **Eriytyvä koulutus 3 v**

Lastenkirurgian varsinainen koulutus kestää 3 vuotta ja se suoritetaan yliopistollisessa sairaalassa. Koulutuksesta vähintään 3 kk tulee suorittaa HYKS Lasten ja nuorten sairaalassa. Koulutuksesta voidaan korkeintaan 1 vuosi suorittaa kouluttajan etukäteen hyväksymässä ulkomaisessa alan yksikössä.

Käytännön koulutus

Tavoitteena on kolmen vuoden koulutusjakson aikana oppia tekemään tietyt tyyppileikkaukset, jotka jokaisen lastenkirurgin tulisi hallita. Koulutuksen aikana koulutettava työskentelee eri lastenkirurgian osa-alueilla (neonataalikirurgia, gastroenterologinen kirurgia, urologia, ortopedia, traumatologia, neurokirurgia, thorax ja sydänkirurgia, poliklinikka ja tehohoito). Kirurgisen taidon saavuttaminen edellyttää yleisempien leikkausten tekemistä koulutusaikana ensin avustettuna ja sitten itsenäisesti.

Toisen ryhmän muodostavat leikkaukset, joiden itsenäistä suorittamista ei kaikkien osalta voida edellyttää vielä kolmen vuoden koulutusjakson jälkeen. Nämä toimenpiteet pitäisi kuitenkin pyrkiä suorittamaan seniorin avustamana.

Kolmannen ryhmän muodostavat leikkaukset, jotka harvinaisuutensa tai vaativuutensa takia ei voida katsoa kuuluvan jokaisen lastenkirurgin kokemuspiiriin mutta joiden teoreettinen tausta on tunnettava ja leikkaustekniikka ymmärrettävä. Käytännön koulutuksen edistymistä seurataan lokikirjalla.

Toimipaikkakoulutus

Koulutusyksikkö järjestää vuosittain toimipaikkakoulutusta 60 tuntia. Tämä koostuu viikottaisesta lastenkirurgian koulutuksesta, kirurgian perjantai-meetingeistä, röntgenmeetingeistä ja ohjaajan opetuskiertoista sekä pediatrian ja muiden kirurgian erikoisalojen meeting-toiminnasta.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Vähintään 120 tuntia oman alan tai siihen läheisesti liittyvän alan teoreettista koulutusta oman yksikön ulkopuolella. Tästä koulutuksesta korkeintaan 1/3 voi olla yhden ainoan suppean alueen (esim. urologia, ortopedia) koulutusta. Osa koulutuksesta voidaan korvata osallistumalla alan kansainvälisiin koulutuksiin. Runkokoulutuksen aikana suoritetaan 60 tuntia.

Koulutuksen aikana on myös perehdyttävä hoitotulosten tieteelliseen arviointiin. Viimeisen koulutusvuoden aikana on suoritettava valtakunnallinen lastenkirurgian tentti.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTUKSEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Koulutettava, henkilökohtainen ohjaaja ja kouluttaja käyvät teoreettisen ja käytännön koulutuksen oppimisen kartoittavia keskusteluja kerran lukukaudessa. Näillä keskusteluilla pyritään seuraamaan koulutuksen edistymistä ja korjaamaan koulutuksessa todettuja puutteita. Näistä tapaamisista suoritetaan merkinnät koulutettavan kehityskansioon (portfolioon).

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

LASTENNEUROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Erikoislääkäri Pekka Nokelainen
KYS, Lastenkliniikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: pekka.nokelainen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman tavoitteena on perehdyttää koulutettava lastenneurologian erikoisalalan tietopuoliseen ja käytännön hallintaan ja antaa valmiudet erikoislääkärin tehtäviin ja ammattitaidon ylläpitoon.

Lastenneurologian erikoislääkärin tulee

- tuntee hermoston normaali ja poikkeava kehitys, rakenne ja toiminta
- tuntee pre-, peri- ja postnataaliset lastenneurologiset taudit ja vammat ja niiden mekanismit, diagnostiikka, hoito, kuntoutus ja ehkäisy
- hallita lastenneurologiset tutkimus- ja hoitotoimenpiteet
- omata keskeiset tiedot lastentaudeista, neurologisilta erikoisaloilta ja lastenpsykiatriasta, tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä

KOULUTUKSEN RAKENNE

Lastenneurologian koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Lastenneurologian erikoisalalle on myönnetty 23.6.2010 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta).

Käytännön palvelun suorittaminen

- Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettavan palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen

- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:**
- 12 kk palvelua lastentaudeilla (sisältää vastasyntyneiden tutkimista) esim. vastasyntyneiden seurantaopl
- 3 kk aikuisneurologiaa

- **Eriytyvä koulutus 4 v:**

48 kk lastenneurologiaa, josta enintään 12 kk voidaan korvata lastentaudeilla, muulla neuroalalla (neurologia, neurofysiologia, -kirurgia, -patologia, -radiologia, neurotieteellinen tutkimus), perinnöllisyyslääketieteellä, kehitysvammalääketieteellä, lasten- ja/tai nuorisopsykiatrialla. Koulutukseen kuuluu vähintään 3,5 vuotta palvelua yliopistosairaalan lastenneurologian yksikössä. Koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa voidaan sopia, että 6 kk eriytyvästä koulutuksesta voidaan korvata palvelulla muulla neuroalalla tai keskussairaalan lastenneurologisessa yksikössä, missä on nimetty lastenneurologikouluttaja. On suotavaa, että koulutettava on ennen eriytyvään koulutukseen tuloaan suorittanut suurimman osan runkokoulutukseen kuuluvasta lastentautien palvelusta. Eriytyvän koulutuksen aikana koulutettava osallistuu lastentautien etupäivystykseen.

Toimipaikkakoulutus

Koulutettava saa päivittäistä erikoislääkärin ohjausta potilastyöstä ja toimenpiteissä osastokiertojen ja poliklinikkatyöskentelyn puitteissa ja osallistuu konsultaatiotoimintaan. Toimipaikkakoulutukseen kuuluu säännöllinen, 4 kertaa viikossa tapahtuvana meeting-toiminta. Koulutustilaisuuksissa käydään 3 vuoden aikana läpi lastenneurologian keskeinen oppisisältö. Toimipaikkakoulutus tapahtuu yhteistyössä lastentautien, kliinisen neurofysiologian, neuroradiologian ja neuropatologian kanssa. Aikuisneurologian meetingeihin koulutettavan on mahdollisuus osallistua oman mielenkiinnon mukaan. Yhteistyökumppaneina toimipaikkakoulutuksessa on myös lastenpsykiatria, silmätaudit, neurokirurgia, audiologia ja foniatria.

Toimipaikkakoulutuksen runko:

- lastenneurologian seminaari (meeting) 45 minuuttia 2:sti viikossa
- potilasmeeting 45 min kerran viikossa (vuoroviikoin epilepsiapotilaiden tyypitys, liikuntavammojen tyypitys, ongelmapotilasmeeting)
- kliinisen neurofysiologian meeting (30 min) kerran viikossa
- neuroradiologian meeting (30 min) kerran viikossa
- yhteismeeing pediatrien kanssa (45 min) 1-2 kertaa kuukaudessa
- kirjallisuusreferaatit (45 min) kerran kuukaudessa
- neuropatologian meeting (2 x /lukukausi)
- moniammatillinen seminaari (kuntoutus, 45 min) kerran kuukaudessa

Kurssimuotoinen teoreettinen koulutus 60 tuntia

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta järjestetään valtakunnallisesti yhdessä neuroalojen ja lastentautien ja lastenpsykiatrian kanssa. Koulutustilaisuuksien hyväksymisestä kurssimuotoiseksi koulutukseksi päättää yliopisto. Koulutuksen aikana on suosituksena osallistua ainakin yhteen lastenneurologiaa sivuvaan kansainväliseen kongressiin. Lastenneurologian erikoisalan koulutusta vaaditaan vähintään 60 tuntia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitekivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana toimivat vastuuhenkilön ohella klinikassa työskentelevät lastenneurologian erikoislääkärit. Lastenneurologialla on käytössä 2 erikoistuvan lääkärin virkaa.

OPPIMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Erikoistumiskoulutuksen vastuuhenkilö laatii erikoistujan kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelma heti koulutukseen hyväksymisen jälkeen. Erikoistuvalla nimetään eriytyvän koulutuksen alussa henkilökohtainen ohjaaja (tutor). Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla. Koulutuksen vastuuhenkilö käy koulutettavan kanssa keskustelun puolivuositain koulutuksen etenemisestä. Koulutettava osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

LASTENPSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Kirsti Kumpulainen
KYS, Lastenpsykiatrian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 172 425
s-posti: kirsti.kumpulainen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen tavoitteena on:

- perehdyttää lastenpsykiatrian tieteelliseen tietoon,
- antaa valmiudet lastenpsykiatrian erikoislääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen, lastenpsykiatrian erikoisalalan kehittämiseen ja toimimiseen lastenpsykiatrian erikoislääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä,
- perehdyttää lastenpsykiatrisen terveydenhuollon suunnitteluun, hallintoon ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Runkokoulutuksen tavoitteena on:

- varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus palvelujärjestelmän kannalta,
- taata pätevystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet.

HENKILÖKOHTAINEN KOULUTUSSUUNNITELMA, SEURANTA JA ARVIOINTI

Koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja ja laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma, jonka toteutumista ohjaaja seuraa. Koulutettavan oman oppimisen sekä koulutuksen toimivuuden arviointi ja kehittäminen tapahtuvat koulutettavan ja henkilökohtaisen ohjaajan välisissä keskusteluissa, joita järjestetään kahdesti lukukaudessa.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Lastenpsykiatrian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Lastenpsykiatrian erikoisalalle on myönnetty 16.6.2008 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuunottamatta).

•   Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvaille.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk**, josta suoritetaan 6 kk aikuispsykiatriassa (akuutti aikuispsykiatria) ja 9 kk lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa, aikuispsykiatriassa ja/tai oikeuspsykiatriassa. Koulutukseen tulee sisältyä vähintään 12 kk psykiatrian alojen päivystystä.

Runkokoulutus suoritetaan pääsääntöisesti yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutusyksiköissä ennen erikoistumiskoulutusta.

- **Eriytyvä koulutus 4 v**, josta suoritetaan 3 – 4 v lastenpsykiatriassa ja 0 kk – 1 v nuorisopsykiatriassa. Koulutuksesta n. 2 vuotta tulee suorittaa yliopistosairaalassa, ellei erillisellä sopimuksella ole toisin sovittu tilanteissa, joissa yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa on monipuolista lastenpsykiatriasta toimintaa ja koulutusjärjestelyt ovat erityisen hyvät. Palvelua tulee olla eri ikäisten lasten parissa sekä avohoidossa ja vuodeosastohoidossa siten, että koulutuksesta muodostuu monipuolinen ja tasapainoinen kokonaisuus. Erikoistumiskoulutukseen voi sisältyä koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä 6 kk koulutus kliinisellä erikoisalalla, joka vastaa koulutuksellisia päämääriä (esimerkiksi lastentaudit, lastenneurologia, raskaus ja synnytykset). Erikoistumiskoulutukseen voi sisältyä enintään 6-12 kk erikoisalaa koskeva päätoiminen tutkimustyö.

Perusterveydenhuollon koulutukseen ja/tai eriytyvään koulutukseen tulee sisältyä 6 kk koulutusta lääketieteen alueella, joka liittyy lapsen ruumiilliseen kasvuun, kehitykseen tai terveydentilaan.

Koulutuksen sisältö:

Runkokoulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa on omat sisältöalueet, joita käsitellään teoreettisessa koulutuksessa, toimipaikkakoulutuksessa ja psykoterapiakoulutuksessa.

Runkokoulutuksen sisältöalueita ovat:

- perustiedot elämänkaaresta, lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden psyykinen kehitys ja häiriöt,
- psykiatrinen diagnostiikka,
- perustiedot lasten, nuorten, aikuisten ja vanhusten psykiatrisista hoitomahdollisuuksista
- perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä

- perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta
- psykoterapian perusteet
- perustiedot psykiatriaan liittyvästä lainsäädännöstä ja oikeuspsykiatriset näkökohdat

Runkokoulutuksen päätteeksi ennen eriytyvään koulutukseen siirtymistä koulutusohjelman vastuuhenkilö tarkistaa, että erikoistuva on omaksunut runkokoulutuksen tavoitteet ja sisältöalueet.

Erikoistumiskoulutuksen sisältöalueita ovat:

- lapsen ja nuoren normaali psyykinen kasvu ja kehitys sekä yhteydet ruumiilliseen kasvuun
- lasten ja nuorten psyykkisten häiriöiden ja sairauksien kliininen kuva sekä niiden yksilö-, perhe- ja yhteisödynamiikka
- lasten ja nuorten psykiatristen häiriöiden ja sairauksien tutkimus ja diagnostiikka sekä lapsen ja hänen perheensä lastenpsykiatrisen hoidon tarpeen arviointi
- lastenpsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen menetelmät
- yksilöpsykoterapian ja perhepsykoterapian sekä verkostoterapian perusteet
- lastenpsykiatrinen konsultaatio ja työnohjaus
- lastenpsykiatristen häiriöiden ennaltaehkäisy sekä preventiivisen työn periaatteet
- lasten mielenterveystyön ja lastenpsykiatrisen erikoissairaanhoidon organisaatio ja hallinto sekä niiden suunnittelu ja kehittäminen sekä lastenpsykiatrisen työyhteisön johtajuus
- lastenpsykiatrisen tieteellisen tutkimuksen perusteet

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus toteutuu koulutusyksikön käytännön toiminnassa ja sitä annetaan lukuvuoden aikana noin 4 tuntia viikossa (runkokoulutuksen aikana noin 240 tuntia, eriytyvän koulutuksen aikana noin 640 tuntia). Toimipaikkakoulutus tarkoittaa jatkuvaa ja säännöllistä

- käytännön työhön ohjaavaa koulutusta eli potilaan tutkimiseen ja hoitamiseen liittyvää kliinisen työn opetusta, ohjaamista ja valvontaa (ml työnohjaus),
- työaikana ryhmälle annettavaa ohjattua, seminaarityyppistä teoriaopetusta.

Psykoterapiakoulutus

Tavoitteena on, että koulutettava saa erikoistumisaikana perusvalmiudet joko yksilöpsykoterapian tai perhepsykoterapian alueella. Erikoistumisaikana koulutettava voi hankkia psykoterapeuttikoulutuksen, joka oikeuttaa psykoterapeutin ammattinimikkeen käyttöön.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on koulutusyksikön järjestämää tai hyväksymää tiettyä aihekokonaisuutta käsittelevää opetusta. Koulutuksen laajuus on vähintään 60 tuntia. Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen tulee pääsääntöisesti tapahtua varsinaisen erikoistumiskoulutuksen aikana.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuvilla lääkäreillä erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi muut klinikassa toimivat erikoislääkärit.

6 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS

Muut koulutusyksiköt ja -virat

Virkojen käyttö erikoistumiseen edellyttää koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksyntää ja tiedekunnan päätöstä.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä.

Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

LASTENTAUDIT

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Raimo Voutilainen
KYS, Lasten ja nuorten klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihe)
s-posti: raimo.voutilainen@kuh.fi

KOULUTUKSEN RAKENNE

Lastentautien koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Lastentautien erikoisalalle on myönnetty 23.6.2010 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta).

RUNKOKOULUTUS 3 v

Lastentautien runkokoulutus kestää 3 vuotta, siihen **lasketaan 9 kuukauden terveyskeskuspalvelu**. Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

Kun lääkäri on ilmoittautunut koulutusohjelmaan, tulee hänen neuvotella koulutusohjelman vastuhenkilön kanssa koulutuksensa toteuttamisesta. Seuraavaksi he tekevät yhdessä erikoistuvan lääkärin henkilökohtaisen koulutussuunnitelman ja sopivat koulutuksen aloittamisesta KYSissa tai KYSin ulkopuolisen sairaalan lastentautien yksikössä sikäläisen kouluttajan (pediatritylilääkäri) ohjauksessa. Vastuhenkilö nimeää henkilökohtaisen ohjaajan kullekin erikoistuvalla lääkärillä.

Pääsääntöisesti runkokoulutus suositellaan hankittavaksi KYSin ulkopuolisissa sairaaloissa. Koulutusprosessin seuraamiseksi ja kehittämiseksi kouluttajat arvioivat erikoistuvan lääkärin oppimista ja erikoistuvat lääkärit arvioivat opetusta, koulutusympäristöä ja -ohjelmaa. Erikoistuvan itsearviointi on keskeinen osa oppimisen arvioinnista.

Runkokoulutuksen tavoitteet

Tavoitteena on omaksua riittävät tiedot, taidot (kliiniset ja tekniset) sekä asenteet seuraavilla osa-alueilla: kasvu ja kehitys, nuoren terveys, ravitsemus, neonatologia, kardiologia, endokrinologia, gastroenterologia, nefrologia, hematologia ja onkologia, aineenvaihduntasairaudet, tuki- ja liikuntaelimet sekä reumatologia, allergia ja pulmologia, ihotaudit, infektioaudit, immunologia, kliininen farmakologia, psykosomatiikka, kliininen genetiikka, akutologia, etiikka, sosiaali- ja yhteisöpediatria.

ERIYTYVÄ KOULUTUS 3 v

Eriytyvän koulutuksen kesto ja toteutus

Eriytyvän koulutuksen kesto on **3 vuotta**. Se suoritetaan yleensä pääosin KYSissa. Eriytyvää koulutusta voi hankkia allergologian ja pulmologian, endokrinologian, gastroenterologian, hematologian ja onkologian, infektioauditien, kardiologian, nefrologian, neonatologian, reumatologian ja yhteisöpediatrian aloilla. Yhteisöpediatrian osalta merkittävä osa eriytyvästä koulutuksesta suoritetaan yliopistollisen sairaalan ulkopuolella. Koulutukseen voidaan sisällyttää myös muiden, lastentautien opintoja tukevien, erikoisalojen palveluja yhteensä 6 - 12 kk (esim. anestesiologia ja tehohoito, lastenneurologia, lastenpsykiatria, lastenkirurgia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, naistentaudit ja synnytykset). Eriytyvä koulutus koostuu em. osa-alueita sisältävistä moduuleista, joiden kesto on 3 - 6 kk.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

Koulutus on suotavaa seuraavissa asioissa:

- vuorovaikutus
- johtajuus
- portfolio
- näyttöön perustuva lääketiede
- statistiikka
- epidemiologia

KOULUTUKSESTA VASTAAVAT LÄÄKÄRIT

Vastuuhenkilö

Lastentautien erikoisalan vastuuhenkilönä toimii professori Raimo Voutilainen.

Lastentautien koulutusohjelman KYS-kouluttajat

Yliopistosairaalakouluttajina toimivat seuraavat lääkärit:

Allergologia: dosentti Sami Remes

Endokrinologia: professori Leo Dunkel, professori Raimo Voutilainen, dosentti Jarmo Jääskeläinen

Gastroenterologia: erl Pekka Arikoski

Hematologia & onkologia: dosentti Mikko Perkkiö ja dosentti Pekka Riikonen

Infektiotaudit: erl Tarja Heiskanen-Kosma

Kardiologia: erl Ulla Sankilampi ja erl Hanna Markkanen

Nefrologia: erl Pekka Arikoski

Neonatologia: erl Kari Nikolajev ja erl Ulla Sankilampi

Reumatologia: erl Liisa Kröger

Lastentautien koulutusohjelman KYSin ulkopuoliset kouluttajat

Kouluttajina toimivat KYS:n erityisvastuualueen keskussairaaloiden lastenosastojen ylilääkärit. Myös muiden Suomen suurimpien keskussairaaloiden lastentautien ylilääkärit voivat toimia kouluttajina. Yhteisöpediatrian kouluttajana toimii lastentautien erikoislääkäri, ylilääkäri Matti Pietikäinen (Kuopion kaupunki).

Henkilökohtaiset ohjaajat

Kullekin erikoistuvalla lääkärille nimetään, yhteistyössä erikoistuvan ja vastuuhenkilön kanssa, henkilökohtainen ohjaaja, joka on alan erikoislääkäri. Ohjaaja saattaa olla sama koko koulutuksen ajan, tarpeen mukaan vaihtua, tai olla eri henkilö runko- ja eriytyvän koulutuksen aikana.

Tavoitteena on, että ohjaaja ja erikoistuva tapaavat toisensa säännöllisesti keskinäisen sopimuksensa mukaan.

ARVIOINNIN TOTEUTUS

Portfolio on (lokikirjan ohella) suositeltava tapa kirjata erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita ja niiden toteutumista. Erikoistuvan lääkärin tulee käydä koulutusohjelmaa suuntaavia keskusteluja kouluttajien ja vastuuhenkilön kanssa koulutuksen aikana. Tällä tavalla on mahdollista reagoida ajoissa puutteisiin tai epätarkoituksenmukaisiin painotuksiin koulutuksessa.

Kouluttaja arvioi oppimista ainakin kunkin modulin loppuvaiheessa. Arviointi perustuu strukturoituihin keskusteluihin, joissa erikoistuvalla lääkärillä on mahdollisuus vastavuoroiseen koulutuksen arviointiin. Kouluttaja raportoi koulutuksen edistymisestä koulutusohjelman vastuuhenkilölle.

Arvioinnissa tulee korostua tasapuolisuus ja -arvoisuus. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja taitoja korostetaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Arviointiin liittyy myös kouluttajien ja koulutusyksikön kerran vuodessa tapahtuva arvio.

Kurssimuotoinen teoreettinen koulutus 80 tuntia

Teoreettista koulutusta vaaditaan vähintään 80 tuntia. Tämä edellyttää 2 - 3 työpäivän virkavapautta erikoistuvan lääkärin tehtävistä vuosittain koulutuksen aikana.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitehtävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

LIIKUNTALÄÄKETIEDE

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Rainer Rauramaa
Kuopion yliopisto /Kuopion Liikuntalääketieteen
tutkimuslaitos,
Haapaniementie 16, 70100 KUOPIO
puh. 0440 375513
s-posti: rainer.rauramaa@uef.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan liikuntalääketieteen erikoislääkärin pitää:

- tuntee liikunnan terveysvaikutukset kasvuiässä, aikuisvuosina ja ikääntyessä
- hallita liikunnan käyttömahdollisuudet terveyden edistämiseksi, sairauksien ehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa
- hallita terveyden, toimintakyvyn ja fyysisen suorituskyvyn mittaamisessa, selvittämisessä ja diagnostiikassa keskeisten arviointi-, mittaus- ja diagnostisten menetelmien käyttö
- tuntee liikuntaan liittyvät kardiovaskulaariset ja ortopedistraumatologiset riskit
- hallita liikunta- ja urheiluvammojen ennaltaehkäisy, diagnostiikka, hoito ja kuntoutus
- kyetä toimimaan alansa asiantuntijatehtävissä, välittämään tietoa alansa erityiskysymyksistä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan henkilöstölle sekä liikunnan harrastajille
- tuntee dopingin ilmenemismuodot ja antidopingtyön lähtökohdat
- hallita urheilujoukkueen lääkärin tehtävät
- hallita liikuntalääketieteellisen tutkimustyön periaatteet ja kyetä tieteellisten julkaisujen kriittiseen seuraamiseen
- olla perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

KOULUTUKSEN RAKENNE

• **Terveyskeskuspalvelu ja runkokoulutus 1 v:**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatukriteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

Lisäksi 3 kk voi olla työskentelyä lääkärinä muussa avoterveydenhuollon yksikössä, työterveyslääkärinä, lääkärinä kuntoutusyksikössä ja kirurgian, sisätautien sekä neurologian klinikoissa.

- **Eriytyvä koulutus 4 v:**

- Eriytyvän koulutuksen pääosa suoritetaan ensisijaisesti Terveystieteiden ja ravinnon tutkimussäätiön Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitoksen (3 vuotta) tai Liikunnan ja Kansanterveyden Edistämissäätiön LIKES-tutkimuskeskuksen (3 vuotta) tähän koulutukseen osoittamassa toimessa. Näissä toimissa erikoistuvan lääkärin työnkuva painottuu liikunnan terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan, liikunnalliseen kuntoutukseen, liikunta- ja urheiluvammojen diagnostiikkaan ja hoitoon, liikuntaa rajoittavien sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon, liikuntakelpoisuuden arviointiin, liikuntaan liittyvien riskien arviointiin ja ja hallintaan, kliinifysiologisiin diagnostisiin toimenpiteisiin sekä suorituskyvyn testaukseen sekä koulutustoimintaan. Tärkeä osa erikoistuvan lääkärin työtä on osallistuminen liikuntalääketieteelliseen tutkimustoimintaan.

- muu eriytyvä koulutus (1 vuosi) suunnitellaan henkilökohtaisesti koulutettavan kanssa seuraavasti: loput neljästä vuodesta voidaan suorittaa palveluna vähintään kahdella seuraavista erikoisaloista (1–6 kk/valittu erikoisala) siten, että sopiva painotus suunnitellaan vastuhenkilön kanssa: fysiatria, yleiskirurgia, ortopedia, kliininen fysiologia, kliininen kemia, lastentaudit, neurologia, sisätaudit. Ensisijaisina koulutuspaikkoina ovat tältä osin KYS ja Keski-Suomen keskussairaala. Henkilökohtaiset kouluttajat ja ohjaajat näiden valinnaisten erikoistumispisteiden osalta nimetään samassa yhteydessä kuin henkilökohtainen erikoistumissuunnitelma täsmennetään. Eriytyvään koulutukseen voidaan hyväksyä 1 – 6 kk toimimista liikuntalääketieteeseen liittyvässä tutkimustyössä.

Toimipaikkakoulutus

Eriytyvän koulutuksen jaksoon liittyy toimipaikkakoulutus, jonka tavoitteena on antaa erikoistuvalla riittävät perustiedot ja taidot liikuntalääketieteen eri osa-alueilla, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn liikuntalääketieteen erikoislääkärinä. Säännöllisiä klinisiä ja teoreettisia toimipaikkakoulutustilaisuuksia järjestetään 37 viikkona vuodessa syys-toukokuussa, 3 - 5 tuntia viikossa. Osa toimipaikkakoulutuksesta tapahtuu henkilökohtaisena työnohjauksena ja konsultaationa. Koulutusohjelma suunnitellaan kutakin lukuvuotta varten erikseen.

Toimipaikkakoulutuksen opetusmuotoina ovat seuraavat:

- luennot, seminaarit ja vastaavat tilaisuudet, joissa käydään läpi systemaattisesti liikuntalääketieteen keskeiset alueet sekä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä
- läheisten alojen koulutustilaisuudet. Erikoistuva sopii koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa, mihin koulutustilaisuuksiin hän osallistuu säännöllisesti
- kliiniset demonstraatiot, meetingit ja tapauselostukset
- kirjallisuusreferaatit
- henkilökohtainen ohjaus liikuntapoliklinikkatoiminnassa, kuntotestaus- ja terveystarkastustoimenpiteissä, joukkue- ja kilpailulääkäritoiminnassa sekä dopingvalvonnassa
- osallistumalla tutkimus-, ja opetustilaisuuksiin sekä tiedotustoimintaan
- koulutusyksiköiden yhteisseminaarit lukukausittain

Teoreettinen kurssimuotoinen 60 tuntia

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee suorittaa vähintään 60 tuntia. Koulutus tulee hankkia siten, että se muodostaa tarkoituksenmukaisen, erikoistuvan suuntautumista tukevan kokonaisuuden.

Tiedekunnan yhteisten kurssien lisäksi aihepiireinä voivat olla: liikunnan ennaltaehkäisevät, hoitavat ja kuntouttavat vaikutukset keskeisissä kansanterveysongelmissa kuten esim. sydämen ja verenkiertoelimistön sairauksissa, tuki- ja liikuntaelimistön sairauksissa ja traumaissa sekä erilaisissa mielenterveyden oireissa ja ongelmissa. Muita tärkeitä aihepiirejä ovat ravitsemustiede, endokrinologia, erityisryhmien liikunta (erityisesti kasvuikäisten, vammaisten, kroonisesti sairaiden ja ikääntyneiden henkilöiden liikunta), biomekaniikka, liikuntafysiologia, liikuntapsykologia ja epidemiologia.

Kurssimuotoiseksi teoreettiseksi koulutukseksi voidaan hyväksyä yllämainittuja aiheita käsitteleviä kansainvälisiä symposiumeja ja kursseja.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina toimivat Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitoksella professori Rainer Rauramaa ja LIKES:ssä professori Urho Kujala. Lisäksi toimipaikkakouluttajina voivat toimia professori Markku Alen, dosentti Mauri Kallinen ja LT, erikoislääkäri Harri Selänne.

Koulutuspaikat: Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiön Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos, Kuopio, Liikunnan ja Kansanterveyden Edistämissäätiön LIKES-tutkimuskeskus.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuvan lääkärin osallistuminen oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin:

Erikoistuva lääkäri osallistuu lukukausittain valtakunnalliseen liikuntalääketieteen kouluttajien ja koulutettavien yhteiskokoukseen, jossa samassa yhteydessä annetaan teoreettista koulutusta ja arvioidaan koulutuksen toimivuutta. Vastuuhenkilö tapaa koulutettavan eriytyvän koulutuksen perusjakson aikana lähes päivittäin toimipaikallaan ja valinnaisten jaksojen aikana vähintään lukukausittain, jolloin koulutuksen toimivuutta myös voidaan analysoida.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet:

Perustan muodostaa lokikirja sekä vastuuhenkilön ja erikoistuvan väliset tapaamiset. Ennen valinnaisia jaksoja vastuuhenkilö, kouluttaja ja koulutettava asettavat lokikirjaan merkittävät tavoitteet ko. koulutusjaksolle ja jakson kuluessa ja sen päätyttyä tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

NAISTENTAUDIT JA SYNNYTYKSET

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Seppo Heinonen
KYS, Naistentautien ja synnytysklinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: seppo.heinonen@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan naistentautien ja synnytysten erikoislääkärillä tulee olla

- riittävät tiedot synnyttelinten rakenteesta ja toiminnoista
- riittävät tiedot reproduktion fysiologiasta ja patofysiologiasta, raskauden kulkuun ja seurantaan liittyvistä tekijöistä
- riittävät tiedot synnytyksen hoitoon ja tehosteiseen valvontaan liittyvistä sekä lapsivuodeajan tapahtumista normaaleissa ja poikkeavissa tapauksissa
- taito hallita itsenäisesti gynekologisten sairauksien diagnostiikka ja hoito
- valmius liitteessä mainittujen toimenpiteiden sekä valmius erikoislääkäriltä vaadittavien kirurgisten toimenpiteiden suorittamiseen.

Erikoislääkäritutkintoa varten tapahtuva opiskelijaksi kirjaaminen

Koulutussopimus ei välttämättä takaa viran saantia yliopistosairaalaista, koska virat ovat kuntainliiton virkoja ja ne täytetään kilpailuperiaatteen mukaisesti. Erikoistuva henkilö voidaan yliopistosairaaloiden kouluttajien tekemän periaateratkaisun mukaan kirjata synnytys- ja naistentautioppiin erikoistuvaksi jossakin maan yliopistossa seuraavien ehtojen täytyttyä

- a) opiskelija hakee erikoistumiseen
- b) hänellä on perusterveydenhuollon koulutusjakso (9 kk) suoritettuna
- c) kirurgian koulutusjakso (6 kk) pääosin suoritettuna
- d) hän on toiminut riittävän ajan synnytys- ja naistentautiosastolla jossakin koulutuspaikassa, jotta asianomainen kouluttaja on tullut vakuuttuneeksi siitä, että koulutukseen pyrkivä on alalle sopiva
- e) hänellä on lausunto d-kohdan kouluttajalta sopivuudesta erikoistujaksi
- f) yliopistokoulutuksen vastuhenkilö (yo-sairaala) puoltaa kirjaamista
- g) tiedekunta (dekaani) hyväksyy opiskelijan erikoistumiskoulutukseen

Kirjaaminen opiskelijaksi tapahtuu näin ollen esikoulutuksen suorittamisen jälkeen aikaisintaan muutamien kuukausien kuluttua työskentelyn aloittamisesta naistentautien ja synnytysten alalla. Erikoistuvaa arvioidaan jatkuvasti, ja hän pitää kirjaa suorittamistaan toimenpiteistä.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Naistentautien ja synnytysten koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Erikoisalalle on myönnetty 14.12.2010 lukien kahden vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta).

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

• **Erikoistumiskoulutus 5 v 3 kk**, josta

- 6 kk palvelua kirurgian alalla

- 0 - 6 kk palvelua vaihtoehtoisesti jollakin/joillakin seuraavista erikoisaloista:

anestesiologia ja tehohoito, yleiskirurgia, kliininen mikrobiologia, lastenkirurgia, lastenpsykiatria, lastentaudit, neurologia, patologia, psykiatria, sisätaudit, syöpätaudit tai enintään 6 kk tieteellistä tutkimustyötä tai toimintaa yliopiston teoreettisella laitoksella.

- erikoisalan koulutus 4 v 3 kk - 4 v 9 kk naistentautien ja synnytysten alalla siten, että 2 – 3 v palvelua yliopistosairaalassa ja 1,5 – 2 vuotta palvelua yliopistosairaalan ulkopuolella vastuuhenkilön kanssa tehdyn yksilöllisen koulutusohjelman mukaisesti.

Käytännön koulutuksen järjestely synnytys- ja naistentautiopissa:

1. Gynekologinen kirurgia:

Opetuksesta huolehtivat alan erikoislääkärit, apulaisopettaja, dosentit ja professorit.

Toimittuaan avustajana tietyssä määrässä leikkauksia erikoistuva lääkäri suorittaa leikkauksia ensin kouluttajan avustamana, sitten kouluttajan konsultaatioavun tukemana. Gynekologista kirurgista toimintaa edellytetään sisältyvän koulutukseen vähintään 6 kuukautta. Osastotoimintaan liittyy myös akuuttien tilanteiden tutkiminen ja hoito.

2. Gynekologinen polikliininen toiminta

Jatkokoulutettava työskentelee gynekologisessa poliklinikassa vähintään 6 kuukauden ajan.

Hänelle on järjestetty konsultaatiomahdollisuus, ja hän osallistuu poliklinikan erikoiskysymyksiä käsitteleviin koulutustilaisuuksiin. Jaksoon sisältyy toimiminen päivystyspoliklinikalla sekä perehtyminen gynekologisten tulehdusten diagnostiikkaan ja hoitoon. Tavanomaisen gynekologisen poliklinikan lisäksi jatkokoulutettava seuraa erikoispoliklinikoiden toimintaa.

3. Gynekologinen endokrinologia, nuorisogynekologia, vaihdevuosisongelmat, lisääntymishäiriöt

Jatkokoulutettava tutustuu yliopistokoulutuksensa aikana gynekologisen endokrinologian ja vaihdevuosien erityiskysymyksiin kouluttajan opastamana. Samalla hän perehtyy kouluttajan opastuksella myös nuorisogynekologian ja lisääntymisterveyden ongelmiin. Gynekologinen endokrinologia, lapsettomuustutkimukset ja -hoidon perusteet sisältyvät koulutukseen, jonka lisäkoulutusta voidaan antaa 2 vuoden ajan erillisen koulutusohjelman mukaisesti.

4. Gynekologinen onkologia

Jatkokoulutettava osallistuu gynekologisen syövän diagnostiikkaan ja hoitoon. Erikoistuva perehtyy tässä yhteydessä kolposkopiaan, gynekologiseen sytologiaan ja patologiaan. Lisäksi hän avustaa gynekologisissa syöpäleikkauksissa. Gynekologisen onkologian lisäkoulutusta voidaan antaa 2 vuoden ajan erillisen koulutusohjelman mukaisesti.

5. Normaalin ja patologisen raskauden ja synnytyksen hoito

Jatkokoulutettava perehtyy vähintään vuoden ajan normaalin ja patologisen raskauden ja synnytyksen seurantaan ja hoitoon. Tänä aikana hän perehtyy äitiyspoliklinikan toimintaan, toimii antenataaliosastolla ja synnytyssalissa, osallistuu alaa käsitteleviin seminaareihin ja kokouksiin ja opettelee toimenpiteet kouluttajansa ohjaamana. Perinatologian lisäkoulutusta voidaan antaa 2 vuoden ajan erillisen koulutusohjelman mukaisesti.

6. Ehkäisyneuvonta ja perhesuunnittelu, raskauden keskeytykset, aborttilaki

Jatkokoulutettava perehtyy ehkäisymenetelmiin teoriassa ja käytännössä. Sterilisaatiota koskeva lainsäädäntö ja menetelmät opetellaan. Erikoistumisaikanaan jatkokoulutettavan tulee oppia hallitsemaan raskauden keskeyttämistä koskeva lainsäädäntö ja menetelmät.

7. Ultraäänidiagnostiikka

Jatkokoulutettava saa opetuksen obstetriseen ja gynekologiseen ultraäänidiagnostiikkaan.

Tavoitteena on hallita itsenäisesti tilanteiden vaatimat kaikututkimukset, raskaudenaikaiset perustutkimukset ja gynekologinen kaikututkimus.

8. Tähystyskirurgia ja -diagnostiikka

Gynekologiset tähystykset: kolposkopia, laparoskopia, hysteroskopia, kystoskopia ja niihin liittyvät toimenpiteet opitaan eri työpisteissä (poliklinikka ja leikkausosasto).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa jatkokoulutettavalle lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot naistentautien ja synnytysten eri osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn gynekologina.

Toimipaikkakoulutus annetaan synnytys- ja naistentautien klinikassa ja se sijoittuu pääosin normaaliin päivittäiseen työaikaan. Tavoitteena on käydä läpi erikoisalain kliinisiin ongelmiin liittyvät erikoistilanteet ja tuottaa niihin teoreettiseen taustatietoon sekä kliiniseen kokemukseen pohjaavat ratkaisumallit. Painotus on käytännönläheisempi kuin varsinaisessa teoreettisessa koulutuksessa.

Kliininen koulutus annetaan sellaisessa laajuudessa, että se täyttää Euroopan erikoislääkäriyhdistyksen UEMS:n gynekolo-gisen osaston ja sen opetuksesta ja tutkimuksesta vastaavan elimen EBCOGin (European Board and College of Ob/Gyn) asettamat koulutusvaatimukset.

Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa (= työviikot ajanjaksona syyskuu - toukokuu) 3 - 5 tuntia viikossa. Koulutuksen muodot:

- seminaarit ja vastaavat käytännön koulutustilaisuudet, joissa käsitellään naistentautien ja synnytysten keskeisiä alueita ja ajankohtaisia kysymyksiä
- potilasseminaarit, joissa käsitellään tapausselostusten lisäksi myös aiheeseen liittyvä keskeinen kirjallisuus
- kliinispatologiset seminaarit
- demonstraatiot
- kirjallisuusreferaatiokokoukset
- opettajana toimivan lääkärin kierrot
- potilaskonsultaatiotilaisuudet
- yllälääkärin ja muiden seniorilääkäreiden antama henkilökohtainen ohjaus potilastyöskentelyssä, toimenpiteissä ja tieteellisessä tutkimuksessa
- tieteelliseen työhön osallistuminen ja vähintään yhden raportin laatiminen

Toimipaikkakoulutuksen opetussuunnitelma julkaistaan kutakin lukuvuotta varten erikseen.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Naistentautien ja synnytysten erikoisalalla teoreettisen opetuksen laajuus on vähintään 60 tuntia.

Naistentautien ja synnytysten erikoisalakohtaisessa koulutuksessa käydään synnytys- ja naistentautiopin pääalueiden keskeiset ongelmat läpi 5,5 vuoden aikana. Kursseja ja seminaareja järjestetään mm. seuraavista aihepiireistä:

- lapsuus- ja nuoruusiän gynekologia
- gynekologinen endokrinologia
- infertiliteetti
- vaihdevuosi-ongelmat
- perhesuunnittelu ja raskauden ehkäisy
- gynekologiset infektiot
- gynekologinen onkologia
- gynekologinen urologia

- gynekologinen kirurgia
- raskauden aikaan ja synnytykseen liittyvät erikoistapaukset ja perinataalikauden ongelmat
- naistentauteihin, synnytyksiin ja perinatologiaan liittyvä kliininen genetiikka
- gynekologisobstetriset ultraäänitutkimukset
- seksologia

Erikoistuva voi käyttää hyväkseen oman yliopiston tai muiden koulutusyksikköjen järjestämän koulutuksen lisäksi muita kotimaisia koulutustilaisuuksia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi toinen professori, klinikan apulaisylilääkäri, kliiniset opettajat ja erikoislääkärit.

6 erikoistuvan lääkärin virkaa ja 2 tp. erikoistuvan lääkärin virkaa KYS
 4 erikoistuvan lääkärin virkaa, Keski-Suomen keskussairaala
 2 erikoistuvan lääkärin virkaa, Pohjois-Karjalan keskussairaala
 2 erikoistuvan lääkärin virkaa, Mikkelin keskussairaala

KYSin piirin koulutuspaikat, kouluttajat ja koulutukseksi hyväksyttävä aika:
 Mikkelin keskussairaala (kouluttaja LL Timo Tiilikainen), 2 vuotta
 Savonlinnan keskussairaala (kouluttaja LL Oliver Bonifer), 2 vuotta
 Pohjois-Karjalan keskussairaala, Joensuu (kouluttaja LL Jaana Fraser), 2 vuotta
 Iisalmen aluesairaala (kouluttaja LL Jorma Kääriäinen), 6 kk
 Keski-Suomen keskussairaala, Jyväskylä (kouluttaja Jyrki Jalkanen), 2 vuotta

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Portfoliota ja lokikirjaa käytetään opiskeluun seurannan kirjallisena pohjana:

- 1) kirurgisesta esikoulutuksesta opiskelija laatii 1-sivuisen selvityksen saamansa koulutuksen sisällöstä
- 2) yliopistokoulutuksesta ja yliopistokoulutuksen ulkopuolisista hyväksyttävistä koulutuksista tehdään yksi yhteinen lokikirja, johon merkitään saadut koulutustapahtumat ja suoritettut toimenpiteet

Tutorit ja paikalliset kouluttajat voivat vaihtua työpisteen mukaan. Opiskelija voi valita itse tutorinsa, joka primaaristi vastaa erikoistuvan lääkärin kliinisestä koulutuksesta ja seuraa hänen opiskelunsa etenemistä tukien tätä. Tutoreita voi olla useampikin kuin yksi esim. sekä yo-sairaalaan että ei-yo-sairaalaan.

Lain edellyttämä evaluaatio toteutuu portfolion ja kouluttajien arvioiden perusteella.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

NEFROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: LT Pauli Karhapää
KYS, Sisätautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: pauli.karhapaa@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen jälkeen nefrologian erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän hallitsee:

- Munuaisten ja virtsateiden anatomian ja fysiologian.
- Seuraavien sairauksien patogeneesin, kliiniset löydökset, diagnostiikan, ennalta ehkäisyn ja hoidon: glomerulustaudit, systeemiset sidekudostaudit ja vaskuliitit, tubulusten ja interstitiumin taudit, neste-, elektrolyytti- ja happo-emästasapainon häiriöt, verenpainetauti, perinnölliset sairaudet, virtsateiden tulehdukset, virtsakivitauti, diabeettinen nefropatia, raskauteen liittyvät munuaiskomplikaatiot, metaboliset häiriöt, akuutti munuaisten vajaatoiminta, krooninen munuaisten vajaatoiminta.
- Munuaistautien immunologian ja immunodiagnostiikan perusteet.
- Lääkeaineet ja munuainen.
- Munuaispatologian: histologia, immunohistologia, elektronimikroskopia.
- Munuaisbiopsian indikaatiot, suoritus ja löydösten merkitys.
- Virtsateiden radiologiset tutkimukset: indikaatiot, toteutus ja löydösten merkitys: ultraäänitutkimus, tietokone- ja magneettikuvaus, angiografia ja angioplastia, isotooppitutkimukset, laskimourografia.
- Luubiopsian indikaatiot, johtopäätökset.
- Ravitsemuksen: munuaistautien vaikutus ravitsemukseen, munuaistautien ravitsemushoito.
- Hemodialyysin, peritoneaalidialyysin, plasmafereesin, hemoperfuusion sekä teho-osaston akuutin nefrologian.
- Munuaisensiirron.

Nefrologian koulutukseen asetetut yksityiskohtaiset vaatimukset luetellaan tarkemmin lokikirjassa.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Nefrologia on sisätautien erikoisala, johon kuuluu akuuttien ja kroonisten munuaissairauksien ennaltaehkäisy, diagnostiikka ja hoito. Nefrologiassa edellytetään pitkäjänteistä, laajaa kliinistä osaamista, toimenpiteiden oppimista, teknistä osaamista, ripeää toimintaa akuuteissa tilanteissa ja toimimista sekä yksin että osana moniammatillista ryhmää. Erikoisalan keskeisiä toimintoja ovat myös dialyysihoidot sekä potilaiden valmistelu munuaisensiirtoon ja tämän jälkihoito. Koska nefrologiassa hoidetaan paljon kroonisesti sairaita potilaita, yhteistyö perusterveydenhuollon kanssa on tärkeää, ja nefrologian edustajilla täytyy olla selkeä käsitys sen ja muun sairaanhoito-organisaation ehdoista ja toimintatavoista. Samoin nefrologiassa toimitaan ja alaa kehitetään yhteistyössä muiden erikoisalojen kanssa, joten hyvä yhteistyö esimerkiksi laboratorion, radiologian, munuaispatologian, kardiologian, infektiosairauksien,

endokrinologian, tehohoidon ja siirtokirurgian edustajien kanssa on olennainen osa toimintaa. Nefrologin pitää myös kyetä arvioimaan toimintansa tuloksia tieteellisin keinoin ja pystyä osallistumaan alansa kehittämiseen ja suunnitteluun.

Koulutusohjelmaan valitaan laillistettu lääkäri, joka on palvellut terveyskeskuksessa vähintään yhdeksän kuukautta. Ennen nefrologian eriytyvän koulutuksen aloittamista on toivottavaa, että erikoistuva on palvellut suurimman osan sisätautien runko-osan 27 kuukauden koulutuksesta. Yhteistyötä yliopiston ja omien keskussairaaloiden välillä tarvitaan koulutustarpeen arvioimisessa. Nefrologiaan koulutettavia voidaan ottaa myös muiden yliopistosairaaloiden alueilta tai ulkomailta.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Nefrologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveyskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

• **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** Katso sisätautien yhteinen runkokoulutus

• **Eriytyvä koulutus 3 v:**

nefrologian palvelua KYS:n nefrologian yksikössä koostuen palvelusta munuaissairauksien vuodeosastolla, poliklinikalla ja dialyysiosastolla.

- Koulutukseen tulee kuulua (tosin yleensä suoritettu jo runkokoulutuksen aikana) palvelua 3 kk tehostetun hoidon osastolla (akuutin munuaisten vajaatoiminnan diagnostiikka ja hoito, myrkytykset, vaikeat happo-emästasapainohäiriöt jne.) ja
- 2-3 kk munuaisensiirtoyksikössä Helsingin yliopistollisessa keskussairaалassa.
- Eriytyvästä koulutuksesta 12 kk voidaan suorittaa Keski-Suomen keskussairaalan munuaisyksikössä. Muiden keskussairaaloitten (Joensuu, Savonlinna, Mikkeli) munuaisyksiköissä suoritetusta palvelusta hyväksytään 6 kk. Sopimuksen mukaan osa eriytyvästä koulutuksesta voidaan myös suorittaa muussa suomalaisessa yliopistosairaалassa tai ulkomaisessa yksikössä. Eriytyvää koulutusta voi korvata korkeintaan 6 kk tieteellisellä tutkimustyöllä vastuuhenkilön harkinnan mukaan.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksella annetaan erikoistuvalla riittävät perustiedot ja -taidot nefrologian eri osa-alueilta, jotta hän pystyy itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn alalla. Sisätautien seminaariohjelman lisäksi erikoistuvan tulee osallistua kouluttajan kiertoon dialyysiosastolla ja vuodeosastolla, munuaisbiopsiakokouksiin, viikoittain (tarvittaessa päivittäin) tapahtuviin ongelmatapauskonsultaatiotapaamisiin, joiden yhteydessä mm. tehdään potilaskohtaisia hoitosuunnitelmia ja käsitellään saapuneet uudet läheteet.

Käytännön potilastyön ja omaehtoisen opiskelun lisäksi riittävien tietojen ja taitojen saavuttamiseksi edellytetään, että erikoistuva ylläpitää kontakteja sekä konsultaatioita ainakin seuraavien erikoisalojen kanssa: kliininen kemia, urologia, verisuonikirurgia, sädediagnostiikka ja toimenpideradiologia, kliininen immunologia, gynekologia ja obstetriikka, oftalmologia, kaikki sisätautien jatkoalat.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 80 tuntia (40 + 40)

Teorettista koulutusta vaaditaan vähintään 80 tuntia, josta runkokoulutuksen osuus 40 tuntia. Keskeisimmät koulutustilaisuudet ovat Suomen nefrologiyhdistyksen kaksi vuotuista kokousta, joka toinen vuosi tapahtuvat pohjoismaisen tai kansainvälisen nefrologiseuran kongressit ja vuotuiset Euroopan ja USA:n nefrologiseurojen kongressit. Lisäksi järjestetään sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa 3 - 7 päivän pituisia nefrologian keskeisimpiä asioita käsitteleviä kurseja, jotka sopivat erinomaisesti erikoistuvan koulutukseen.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuvilla lääkäreillä erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi nefrologian erikoislääkärit.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksessa olevan lääkärin ohjaus:

Eriytyvän koulutuksen aikana kouluttajat tapaavat erikoistuvan päivittäin. Koulutuksen alussa erikoistuva seuraa kouluttajien toimintaa poliklinikalla ja vuodeosastolla henkilökohtaisen potilasvastuun ollessa vielä vähäinen. Tietojen ja taitojen karttuessa erikoistuva siirtyy enenevästi ottamaan vastuuta potilastyön ratkaisuksista. Kouluttajat ovat kuitenkin aina valmiita auttamaan ja arvioimaan erikoistuvan tekemiä ratkaisuja.

Arvioinnin toteutus:

Arvioinnissa korostetaan tasapuolisuutta ja tasa-arvoisuutta. Arviointi toteutetaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti, yleensä 2 - 3 kertaa koulutuksen aikana. Arvioinnissa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittamaa tapaa. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja taitoja korostetaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Arviointiin liittyy myös kouluttajan ja koulutusyksikön kerran vuodessa tapahtuva arvio.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet:

Suunnitelma tehdään lokikirjaan tiedekunnan yleisellä kaavakkeella, jota täydennetään liitteiden mukaisten oppimistapahtumien luettelolla. Koulutuksen tukena suositellaan käytettäväksi portfolioa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

NEUROKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö

Professori Juha E Jääskeläinen
Neurokirurgian klinikka / KYS Neurokeskus
PL 1777, 70211 KUOPIO,
puh. 017 173 311 (KYSin vaihde)
sposti:juha.e.jaaskelainen@kuh.fi

TAVOITTEET JA VAATIMUKSET

Tavoitteet

Neurokirurgiaan erikoistunut

- kykenee toimimaan erikoislääkärinä 1) suomalaisissa ja 2) eurooppalaisissa yksiköissä
- kykenee toimimaan takapäivystäjänä suomalaisissa neurokirurgisissa yksiköissä
- hallitsee akuuttia ja elektiivistä neurokirurgista hoitoa vaativien tilojen diagnostiikan ja hoidon
- pystyy suorittamaan itsenäisesti neurokirurgian perustoimenpiteet ja hoitamaan komplikaatiot
- on perehtynyt neurotehohoitoon ja neurovalvontaan
- voi toimia alansa opettajana terveydenhuollon henkilöstölle
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon
- pystyy arvioimaan alansa tieteellistä kirjallisuutta ja on perehtynyt tutkimuksen menetelmiin

Vaatimukset

1. Erikoistuvan on tehtävä vähintään 600 neurokirurgista leikkausta itsenäisesti tai ohjattuna. Toistaiseksi käytetään EANSin suosituslistaa.
2. Erikoistuvan on läpäistävä kansallinen neurokirurgian kirjallinen kuulustelu. Lisäksi EANSin kuulustelu on suositeltava.

Valinta koulutusohjelmaan

Koulutusohjelman vastuhenkilö suorittaa valinnan koulutusohjelmaan, kun tarvittava esikoulutus ja vähintään yksi vuosi neurokirurgiaa on pääsääntöisesti suoritettu. Ennen valintaa vastuhenkilö kuulee seniorilääkärien sekä hoitohenkilökunnan mielipiteitä.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Koulutusohjelman pituus on kuusi (6) vuotta.

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

• **Runkokoulutus 1 v 3 kk**

- 3 kk neurologiaa
- 6 kk valinnaista (kirurgia, neurologia, lastenneurologia, neuroradiologia, neuroanestesiologia, neuropatologia, neuro-onkologia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, kliininen neurofysiologia ja neurotehoahoito, HUOM ei neurokirurgiaa)
- 6 kk neurokirurgiaa.

• **Eriytyvä koulutus 4 vuotta**

- neurokirurgian koulutus on suoritettava yliopistosairaalassa
- osa koulutuksesta voidaan suorittaa muissa suomalaisissa tai ulkomaisissa koulutusyksiköissä

Toimipaikkakoulutus

Käytännön koulutus sisältää

- neuroradiologiset päivittäiset meetingit (125 h/v)
- neurotehon ja tehovalvonnan päivittäiset kierrot (125 h/v)
- neurokirurgisen osaston viikottaiset potilasmeetingit (80 h/v)
- neuro-onkologiameetingit viikottain (40 h/v)
- neurovaskulaarimeetingit viikottain (40 h/v)
- selkäryhmän meetingit viikottain (40 h/v)
- neurokirurgian klinikan viikottainen tieteellinen meetingsarja (40 h/v)
- mikroneurokirurgisen anatomian opiskelu kadaveridissektiioissa (20 h/v)
- leikkausopetus ensin avustajana, sitten seniorilääkärin avustamana ja lopulta itsenäisesti
- merkittävä osa koulutusta päivistysaikana

Teoreettista koulutusta järjestetään lukukausien aikana.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Merkittävä osa neurokirurgista erityiskoulutusta järjestetään Suomen, Skandinavian ja eurooppalaisten (EANS) koulutusyksikköjen yhteistyönä

- neurokirurgiaan erikoistuvien valtakunnalliset opintopäivät vuosittain (10 h/v)
- Helsinki Live Microneurosurgery Course vuosittain (40 h/v)
- Skandinaavisen Neurokirurgiyhdistyksen viikon kurssit 4 vuoden aikana (30 h/v)
- Euroopan Neurokirurgiyhdistyksen viikon kurssit 4 vuoden aikana (40 h/v)
- muut erilliskysymyksiin ja uusiin tekniikoihin liittyvät kurssit (10 h/v)

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitehtävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

Tutkimustyö

Erikoistuvaa kannustetaan osallistumaan klinikan tutkimusprojekteihin. Väitöskirjaa neurotieteiden alueelta pidetään suotavana. Neurokirurgia tukee väitöskirjatyötä kliinisten yhteisalojen ja perustutkimuksen yhteistyönä. Tutkimustyön edellyttämiin virkavapauksiin pyritään järjestämään rahoitus. KYS Neurokirurgia järjestää osarahoituksen väitelleille neurokirurgeille 12 kk post doc -jaksoa varten tunnetun ulkomaisen yliopiston korkeatasoisessa yksikössä.

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina/varahenkilöinä KYSissä vastuuhenkilön lisäksi toimivat dosentti Jaakko Rinne, dosentti Antti Ronkainen ja dosentti Timo Koivisto.
KYSissä on 4 erikoistuvan lääkärin virkaa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutusyksikkö (resurssit, tavoitteet, koulutusohjelma, toteutuminen) ilmoitetaan EU:n neurokirurgian koulutusohjelmaan auditointimahdollisuutta varten.

Erikoistuvien leikkausmäärien ja leikkaustyyppien kertyminen tarkastetaan koulutusohjelman johtajan kanssa kuuden kuukauden välein järjestettävässä yhteiskokouksessa. Johtaja kirjaa kunkin erikoistuvan leikkaukset yhteiseen kumulatiiviseen leikkauslistaan. Toistaiseksi käytetään EANSin suosituslistaa. Kokouksessa päätetään aina seuraavan 6 kuukauden jakson leikkaustyypeistä ja neurokirurgian erityisaloihin paneutumisesta. Koulutettavat käyvät lisäksi vuosittain kehityskeskustelun koulutusohjelman johtajan kanssa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen neurokirurgian kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Ajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

NEUROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Prof. ma Pekka Jäkälä
KYS Neurokeskus, neurologia
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: Pekka.jakala@kuh.fi

TAVOITTEET

Eriytyvän koulutuksen keskeiset teoreettiset tavoitteet ja kliiniset valmiudet ovat seuraavat:

- Tuntea hyvin neurologian alan teoreettinen ja tieteellinen ajattelu sekä kyetä kriittisesti soveltamaan uusinta tieteellistä tietoa omassa työssään.
- Omata valmiudet neurologian erikoislääkärin tehtäviin ja itsenäiseen toimintaan neurologina.
- Hermoston kehityksen, neuroanatomian, neurobiologian, neurofysiologian, neuroendokrinologian ja neuroimmunologian tuntemus.
- Neurologisten oireiden ja sairauksien syiden, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen tuntemus.
- Neurologisten palvelujen saatavuuden ja työnjaon tuntemus.
- Neurologiaan liittyvien alojen, erityisesti kliinisen kemian, kliinisen neurofysiologian, neuroradiologian, neuropatologian, neurogenetiikan, neurokirurgian, neurooftalmologian, neuropsykologian, psykiatrian, lastenneurologian ja kliinisen farmakologian tuntemus.
- Omata neurologisten potilaiden tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät ihmissuhdetaidot.
- Olla perehtynyt terveydenhuollon etiikkaan, hallintoon ja suunnitteluun.
- Kyetä yhteistyöhön muiden erikoisalojen, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen eri tahojen, sekä työsuojelu- ja koulutusviranomaisten kanssa.

Sisällölliset koulutustavoitteet:

Erikoistuvan on koulutuksen päättyessä kyettävä itsenäisesti vastaamaan seuraavien neurologisten oireiden ja sairauksien tutkimuksesta, hoidosta ja kuntoutuksesta.

Oireet:

- päänsärky, kipu, huimaus, tajunnanhäiriöt, epilepsia, unihäiriöt, mielenterveyden häiriöihin liittyvät neurologiset oireet, kohonnut kallonsisäinen paine, halvaukset, puutuminen, aivohermojen toimintahäiriöt, kognitiiviset häiriöt, liikehäiriöt, spinaaliset oireyhtymät, aivokuolema, sekavuustilat.

Sairaudet:

- verenkiertohäiriöt, kasvaimet, infektiot, demyelinaattisairaudet, degeneratiiviset sairaudet, extrapyramidijärjestelmien sairaudet, ääreishermostojen sairaudet, lihassairaudet ja hermolihasliitoksen sairaudet, hermoston kehityssairaudet, vammat ja niiden jälkitilat, aineenvaihdunnan sairaudet ja yleissairauksiin liittyvät neurologiset häiriöt, neurologiset alkoholisairaudet ja neurotoksikologia, dementiaa aiheuttavat sairaudet, amyotrofinen lateraaliskleroosi ja syringomyelia.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Neurologian koulutusohjelma jakautuu runkokoulutukseen ja eriytyvään koulutukseen ja sen kokonaispituus on 6 vuotta. Ohjelmaan otettavien lääkärin valinnasta päättää terveystieteiden tiedekunta kuultuaan vastuuhenkilöä. Tultuaan otetuksi koulutukseen erikoistuva laatii yhdessä vastuuhenkilön kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman. Ohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen erikoislääkäritutkinnon suoritettuaan erikoistuva saa neurologian erikoislääkärin oikeudet.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Neurologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Neurologian erikoisalalle on myönnetty 19.6.2012 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuun ottamatta) kuitenkin siten, että neurologiaan erikoistuva tekee vähintään 1 vuoden palvelua keskussairaalaissa.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:** 1 v 3 kk palvelua päätoimisessa sairaalalääkärin virassa esimerkiksi sisätautien, psykiatrian, neurokirurgian, lastenneurologian ja kliinisen neurofysiologian yksiköissä. Runkokoulutukseksi voidaan hyväksyä myös enintään 6 kk päätoimista tutkimustyötä.
- **Eriytyvä koulutus 4 v:** Neurologian palvelua 4 vuotta, josta vähintään 1 vuosi yliopistosairaalan neurologian yksikössä ja vähintään 1 vuosi neurologian palvelua koulutuspaikaksi hyväksytyssä keskussairaalassa. Vastuhenkilö nimeää kullekin erikoistuvalla henkilökohtaisen ohjaajan eriytyvän koulutuksen ajaksi. Eriytyvä koulutus annetaan neurologian klinikan vuodeosastolla ja poliklinikalla.

Toimipaikkakoulutus

Neurologian toimipaikkakoulutuksessa perehdytään keskeisiin neurologian alueisiin. Siitä pääosa annetaan toimipaikkakoulutuksena ja koulutukseen kuuluu tällöin 4-5 tuntia viikossa klinikkakokouksina, luentoina, seminaareina ja demonstraatioina, jossa erikoistuvalla on läsnäolovelvollisuus.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta on oltava vähintään 60 tuntia. Neurologian erikoisalan teoreettisessa koulutuksessa perehdytään keskeisiin neurologian alueisiin. Lisäksi erikoistuva voi käyttää hyväkseen yliopistojen järjestämien kurssien lisäksi neurologian ja sitä lähellä olevien alojen erikoislääkäriyhdistyksen koulutustilaisuuksia, joiden sisältö ja laajuus vastaavat teoreettisen kurssimuotoisen opetuksen tavoitteita.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitekävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta <http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat

- professori Hilikka Soininen
- professori Pekka Jäkälä
- professori Reetta Kälviäinen
- osastonylilääkäri, LT Päivi Hartikainen
- kliininen opettaja, LT Anne Koivisto
- kliininen opettaja, LT Kaisa Sandell

5 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS

Pohjois-Karjalan keskussairaala (kouluttaja ylilääkäri Asta Hiltunen),
Savonlinnan keskussairaala (kouluttaja ylilääkäri Hannu Kilpeläinen),
Keski-Suomen keskussairaala (kouluttaja ylilääkäri Aimo Rissanen),
Mikkelin keskussairaala (kouluttaja ylilääkäri Ilkka Tarvainen).

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Ohjaaja ohjaa ja arvioi erikoistuvan edistymistä päivittäisten työsuoritusten ja kahdenkeskisten keskustelujen perusteella. Kouluttajan ja vastuuhenkilön kanssa säännöllisesti käytyistä keskusteluista tehdään merkinnät erikoistuvan lokikirjaan. Sekä ohjaaja että kouluttaja voidaan perustellusta syystä vaihtaa. Koulutuksen tukena käytetään lokikirjaa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

NUORISOPSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Eila Laukkanen
Alava, rak B2 ovi 7, 5. krs
Käyntiosoite: Kaartokatu 9
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: eila.laukkanen@kuh.fi

TAVOITTEET

Nuorisopsykiatrian erikoislääkärikoulutuksen suorittaneen lääkärin tulee hallita nuorten psyykkisten häiriöiden epidemiologia, diagnostiikka, etiologia, tutkimus- ja hoitomenetelmät, ennuste ja ennaltaehkäisymahdollisuudet.

Erikoislääkärillä tulee olla valmiudet moniammatilliseen yhteistyöhön ja hänen tulee osata soveltaa alansa tietoa yhteistyössä muiden erikoisalojen, perusterveydenhuollon ja muiden asiaan kuuluvien tahojen kanssa (esim. koulu, sosiaalitoimi, oikeuslaitos). Hänen tulee tuntea sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toiminta ja olla perehtynyt alansa tieteelliseen tietoon.

Tavoitteiden osakokonaisuuksia:

- perustiedot elämänkaaresta; lapsuuden, nuoruuden, aikuisuuden ja vanhuuden psyykkinen kehitys
- psykiatriaan tarvittavat perustiedot neurobiologiasta
- psykiatrinen diagnostiikka
- perustiedot psykiatrisesta lääkehoidosta
- perusvalmius akuutissa psykiatriassa ja päivystyksessä
- psykoterapian perusteet
- psykiatriaan liittyvä lainsäädäntö
- nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen häiriöt
- nuoruusiän fyysinen kehitys
- nuoruusiän diagnostiikka
- riittävän laajasti psykologiset, biologiset ja fysiologiset tutkimusmenetelmät
- riittävä tieto nuorten psykoterapiamuodoista ja taito ainakin yhdessä terapiamuodossa
- nuoren psykiatrinen lääkehoito
- työryhmän ohjaaminen
- moniammatillinen yhteistyö
- nuorten mielenterveyshäiriöiden häiriöiden ennaltaehkäisy
- perehtyneisyys psykiatrian alan tieteellisiin menetelmiin, valmius tutkimuksen tekemiseen
- nuoria koskeva lainsäädäntö ja osattava tehdä asiantuntijalausunto
- valmius kehittää omaa erikoisalaansa ja opettaa alan tietoutta muille
- nuorisopsykiatrisen terveydenhuollon rahoitus, organisaatio ja hallinto

Koulutukseen hakeutuminen

Nuorisopsykiatrian erikoistumiskoulutus voi alkaa lääketieteen lisensiaattitutkinnon ja laillistuksen jälkeen. Nuorisopsykiatrian erikoistumiskoulutukseen pääseminen edellyttää todettua soveltuvuutta nuorisopsykiatrian erikoislääkäriksi. Hakijan aikaisempi kokemus ja tieteellinen ansio lasketaan hyväksi.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Nuorisopsykiatrian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Erikoisalalle on myönnetty 16.6.2008 lukien kolmen vuoden määräajaksi asetuksen 401/2007 mukainen poikkeus yliopistosairaalan ulkopuolella suoritettavan koulutusajan vaatimuksesta (terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua lukuunottamatta).

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:** Katso psykiatrian alojen yhteinen runkokoulutus
- **Eriytyvä koulutus 4 v:** 2 – 4 v. nuorisopsykiatriassa ja 0 kk – 12 kk jollakin muulla psykiatrian erikoisalalla. Eriytyvä koulutus tapahtuu yliopistollisessa sairaalassa ja/tai sovitussa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. Palvelua yliopistosairaalassa vaaditaan kouluttajan harkinnan mukaan, riippuen muusta koulutuksesta, 1-2 vuotta. Palvelua tulee olla sekä nuorisopsykiatrian osastolla että avohoidossa. Muina koulutuspaikkoina voivat toimia sellaiset nuorisopsykiatrian yksiköt, joissa voidaan taata päivittäinen mahdollisuus konsultaatioon nuorisopsykiatrian erikoislääkärin kanssa ja joissa muu toimipaikkakoulutus on järjestetty. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 6 kk erikoisalaa koskevaa, päätoimista tutkimustyötä ja 6 kk palvelua kliinisellä nuoren terveyteen liittyvällä erikoisalalla (esim. pediatria, neurologia, sisätaudit).

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus sisältää luentoja, seminaareja, potilaskokouksia ja henkilökohtaista opetusta. Koulutuksen tulee sisältää diagnostiikkaa, epidemiologiaa, sosiaalipsykiatriaa, psykopatologiaa, spesifejä sairauksia ja oireyhtymiä, somaattisiin sairauksiin liittyvää psykiatriaa, päihdepsykiatriaa, psykoterapiaa, psykofarmakologiaa, tutkimusmenetelmiä, työryhmätyöskentelyä ja hallintoa.

Koulutusta on keskimäärin neljä tuntia viikossa ja se muodostuu seuraavasti:

- nuorisopsykiatriaan liittyvät luennot ja seminaarit
- nuorisopsykiatrian teoreettiset seminaarit
- kouluttajan antama henkilökohtainen ohjaus kerran viikossa
- työryhmätyöskentelyä
- potilaskonsultaatiot
- henkilökohtainen psykoterapian työnohjaus

Psykoterapiakoulutus

Psykoterapiakoulutusta sisältyy sekä runko- että eriytyvän vaiheen koulutukseen. Psykoterapiakoulutusta annetaan erikoislääkärinkoulutuksen aikana nuoren hoitosuhteen perusteista, kriisien hoidosta, pitkäkestoisesta psykoterapiasta ja työskentelystä nuoren vanhempien ja perheen kanssa. Erikoistuva lääkäri perehtyy myös ryhmä-, toiminta- ja verkostoterapiaan.

Tavoitteena on, että erikoistuva voi hakeutua psykoterapeuttikoulutukseen, joka johtaa ammattinimikkeeseen.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 80 tuntia (40 + 40)

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen määrä on nuorisopsykiatriassa 80 tuntia. Näistä tunneista suoritetaan runkokoulutuksen aikana 40 tuntia ja eriytyvän koulutuksen aikana 40 tuntia. Koulutus jaetaan tasaisesti erikoistumisvuosille.

Erikoistuvan on osallistuttava eri yliopistojen yhteistyönä kerran vuodessa järjestämään nuorisopsykiatriseen kliiniseen ja teorettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

Teorettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi hyväksytään yliopistojen, Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatrisen yhdistyksen, Suomen Psykiatriyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen koulutustilaisuudet sekä alaa koskevat ulkomaalaiset ja kansainväliset kokoukset ja kongressit, jotka käsittelevät nuorisopsykiatriaa ja nuorisolääketiedettä.

Toimipaikkakoulutuksen ja teorettisen koulutuksen tavoitteet on esitetty kohdassa tavoitteet. Yksityiskohtainen koulutuksen seuraaminen tapahtuu lokikirjan avulla.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta <http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1> Koulutettava voi hankkia erikoistumisaikanaan myös laajemman johtamiskoulutuksen.

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi nimetyt nuorisopsykiatrian erikoislääkärit.

3 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS

Mahdollisten muiden koulutuspaikkojen kanssa tehdään erilliset sopimukset silloin, kun edellytykset koulutuksen antamiselle täyttyvät (esim. miljoonapiirin muut nuorisopsykiatrian yksiköt).

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuva seuraa koulutuksen toteutumista lähikouluttajan kanssa säännöllisesti kahden viikon välein. Tapaamisissa seurataan erikoistuvan kliinisen työn ja koulutuksen monipuolisuuden toteutumista sekä erikoistuvan edistymistä ja siinä mahdollisesti olevia esteitä. Koulutettavalle järjestetään myös tuutori hänen niin halutessaan.

Tämän lisäksi koulutuksen vastuuhenkilö seuraa erikoistuvan oppimisprosessia puolivuositain. Lokikirjan pohjalta tarkastellaan koulutuksen etenemistä; kliinistä työtä, taitojen kertymistä, teoreettista osaamista ja erikoistuvan asennoitumista potilaisiin, potilaiden vanhempiin, työtovereihin ja erikoistuvan kykyä moniammatilliseen työskentelyyn sekä kliinisissä että hallinnollisissa tehtävissä ja erikoistuvan johtamistaitojen kehittymistä.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

OIKEUSLÄÄKETIEDE

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Pekka J. Karhunen
Oikeuslääketieteen laitos, Tampereen yliopisto
33014 TAMPEREEN YLIOPISTO
puh. 050 318 6304
s-posti: pekka.karhunen@uta.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suoritettuaan oikeuslääketieteen erikoislääkäri pystyy toimimaan alansa erikoislääkäriin tehtävissä (useimmiten-Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen oikeuslääkäriin virassa) siten, että hän

- hallitsee oikeuslääketieteellisen ja siihen liittyvän juridisen ajattelutavan,
- hallitsee kuolemansyynselvityksen perusteet ja lainsäädännön,
- kykenee itsenäisesti tekemään oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia ja tutkimaan niihin liittyvät histologiset kudosnäytteet sekä tulkitsemaan biokemiallisten ja toksikologisten analyysien tulokset ja antamaan hyvän ruumiinavauslausunnon,
- hallitsee lääkärintodistusten ja lausuntojen antamisen kliinisessä oikeuslääketieteessä ja yleisemminkin, ymmärtää oikeuslääketieteellisen näytön ja todistelun periaatteet sekä rajoitukset toimiessaan oikeudessa todistajana ja asiantuntijana.
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten kouluttajana ja konsulttina terveydenhuollon henkilöstölle ja osallistumaan tämän henkilöstön valvontaan,
- pystyy osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun,
- tuntee lääkintä-, siviili-, hallinto-, prosessi- ja rikosoikeutta alalle soveltuvien osin,
- on perehtynyt valtion hallintoon ja eri viranomaisten väliseen yhteistyöhön lähinnä läänin tasolla, mutta myös valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Oikeuslääketieteen koulutusohjelman palvelu 5 vuotta.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen

- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 9 kk:** Runkokoulutus järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteisenä patologiaan ja oikeuslääketieteeseen erikoistuville ja sen pituus on 9 kk. Runkokoulutus pyrkii vastaamaan kysymykseen, mitä sairaalapatologin ja oikeuspatologin tulee tietää selvitäkseen ammatissaan.
  - Yhteisiä runkokoulutuksen aiheita ovat:
    - sairauksien tarkka rekisteröinti pitämällä yllä riittävää määrää obduktioita,
    - kuolemansyynselvityksen yleiset periaatteet ja obduktioiden jakautuminen lääketieteellisiin ja oikeuslääketieteellisiin,
    - obduktioiden suoritustekniikat,
    - tautien aiheuttamien elinmuutosten mikroskooppinen tunnistaminen,
    - ammattitautien patologia,
    - lainsäädännön tuntemus, lähinnä kuolemansyynselvityslaki ja potilaslaki.
- **Eriytyvä koulutus 3 v 6 kk:** Vähintään 3 vuotta 6 kuukautta palvelua oikeuslääketieteeseen erikoistuvan lääkärin virassa joko yliopistossa tai Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa, jona aikana pitää suorittaa 175 ruumiinavausta/vuosi niihin liittyvine lisätutkimuksineen ja lausuntoineen. Kokonaiskoulutusajasta vähintään 1 v 6 kk täytyy palvella yliopisto-opettajan virassa. Näihin tapauksiin liittyy esiintymisiä todistajana oikeusistuimissa. Käytännön taitojen oppiminen tapahtuu kouluttajan henkilökohtaisessa ohjauksessa ja valvonnassa ja samanaikaisesti perehtymällä alan kirjallisuuteen ja aikakauslehtiin.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistumisvirassa tapahtuvan koulutuksen tarkoituksena on antaa tutkintoa suorittavalle hyvät perustiedot ja taidot oikeuslääketieteen eri osa-alueilla, jotta hän voi menestyksellisesti työskennellä itsenäisesti ja kriittisesti oikeuslääketieteen erikoislääkärinä. Koulutus toimipaikalla on ympärivuotista ja se tapahtuu henkilökohtaisena kouluttajan ja erikoistuvan vuorovaikutteisena työnä seuraavia opetusmuotoja soveltaen:

- Oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten suorittaminen kouluttajan valvonnassa.
- Henkilökohtainen histologisten tutkimusten opetus mukaan lukien erikoisvärjäysten oppiminen.
- Henkilökohtainen oikeuslääketieteellisten lausuntojen laatimisen opettaminen ja niihin liittyvien lisätutkimusten tulkinnan ohjaus.
- Laitoksen kokoustilaisuudet ja seminaarit, mutta myös alaan liittyvät muiden yksiköiden tai yhteisöjen järjestämät seminaarit. Sairaalapatologian osalta koulutus tapahtuu sen yksikön ohjelman mukaisesti, samoin oikeustieteen osalta.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettisen koulutuksen tunteja tulee olla vähintään 60 tuntia.

Koulutuksen aiheita ovat mm. seuraavat:

- oikeuspatologia, erityisesti vaikeat oikeudellisia аспекteja sisältävät tapaukset sekä histologisissa tutkimuksissa sovellettavat erikoisvärjäykset
- kriminalistiikka yleisesti ja erityisesti DNA-tutkimusten soveltaminen
- yleinen traumatologia
- alkohologia
- oikeustoksikologia
- seksuaaliset kysymykset
- suuronnettomuuksien tutkinta
- vainajien ja myös elävien henkilöiden tunnistaminen mukaan lukien DNA-tutkimukset
- liikennelääketiede
- ammattitaudit
- vakuutuslääketiede (korvauskysymykset yleensäkin)
- oikeuspsykiatria
- isyyden selvittämisen periaatteet
- terveydenhuollon yleinen oikeusturva
- lainsäädännön ja lääkintäetiikan suhteet

Teoreettinen koulutus järjestetään yhteistyössä muiden tiedekuntien ja erikoislääkäriyhdistysten kanssa ja myös hyödyntämällä vakiintuneita lääkäreiden jatko- ja täydennyskoulutustilaisuuksia. Osallistumista alan kansainvälisiin kongresseihin rohkaistaan.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana toimii vastuhenkilö.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuvalla on lokikirja, johon merkitään ruumiinavaukset, jotta voidaan seurata sitä, että syntyy riittävä kokemus erityyppisistä tapauksista. Lokikirjaan merkitään myös suoritettavat teoreettiset kurssit ja erikoistumisaikana tehdyt julkaisut. Kouluttaja suorittaa lisäksi erikoistumisen kestäessä jatkuvaa arviointia yhteistyössä erikoistuvan kanssa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

OIKEUSPSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Jari Tiihonen
Itä-Suomen yliopisto, Oikeuspsykiatrian klinikka
Niuvanniemen sairaala, 70240 KUOPIO
puh. (017) 203 202
s-posti: jari.tiihonen@niuva.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen jälkeen erikoistuvalla tulee olla perustiedot ja valmiudet seuraavissa asioissa:

A. Yleinen oikeuspsykiatria

- Psykkisten häiriöiden DSM- ja ICD-luokitukseen perustuva psykiatrinen diagnostiikka
- Psykkisten häiriöiden näyttöön perustuva hoito (lääkehoito, psykoterapia, kuntoutus)
- Rikollisen käyttäytymisen yleiset riskitekijät ja etiologia
- Psykkisten häiriöiden sekä rikollisen ja väkivaltaisen käyttäytymisen välinen yhteys
- Väkivaltaisen käyttäytymisen etiologia
- Väkivaltaisen käyttäytymisen biologia
- Rikollisuuteen vaikuttavat ympäristötekijät
- Persoonallisuushäiriöt
- Sukupuoli-identiteetin häiriöt sekä seksuaaliset poikkeavuudet
- Impulssikontrollihäiriöt
- Alkoholien ja huumeiden väärinkäytön ja siihen liittyvien komplikaatioiden diagnostiikka ja hoito
- Maahanmuuton, kulttuurikonfliktien ja traumaattisten kokemusten yhteydet psykkisiin häiriöihin ja rikollisuuteen
- Neuropsykologinen diagnostiikka
- Itsemurhariskin arvio
- Oikeuspsykiatrisen ryhmätyöskentelyn suunnittelu ja johto
- Todistajana esiintyminen oikeudessa
- Yksilö-, ryhmä- ja perheterapian muodot
- Eettiset kysymykset erityisesti vastuuseen, syyllisyyteen, tahallisuuteen ja hoitoon liittyen

B. Rikosoikeudellinen oikeuspsykiatria

- Rikosoikeudellinen lainsäädäntö
- Syyntakeisuus ja sen arviointi
- Simulaatio ja dissimulaatio
- Vaarallisuuden arviointi
- Kriminaalipotilaiden hoito sairaalassa ja avohoidossa mukaan lukien lääkehoito, psykoterapia ja kuntoutus sekä vaarallisuuden arviointi
- Vaarallisten ja vaikeahoitoisten psykiatristen potilaiden hoito

C. Hallinnollinen oikeuspsykiatria

- Tahdosta riippumaton hoito
- Mielenrveyslaki
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta
- Päihdehuoltolaki
- Kastroimiseen liittyvät lainsäädännölliset seikat

D. Siviilioikeudellinen oikeuspsykiatria

- Oikeustoimikelpoisuus
- Edunvalvonta (holhouslainsäädäntö)
- Testamentintekokelpoisuus

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Oikeuspsykiatrian koulutusohjelma kestää 6 vuotta, josta eriytyvän koulutuksen osuus on 4 vuotta. Oikeuspsykiatrian erikoislääkärikoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla valmiudet erikoisalansa tehtäviin, sen kehittämiseen ja suunnitteluun, moniammatilliseen työhön, ammattitaidon ylläpitämiseen, yhteiskunnallisissa palvelujärjestelmissä toimimiseen sekä arvioimaan hoidon tuloksia tieteellisin menetelmin.

Koulutukseen hakeutuminen

Kun lääkäri on ilmoittautunut koulutusohjelmaan, tulee hänen neuvotella vastuuhenkilön kanssa koulutuksen toteutumisesta. Seuraavaksi he tekevät yhdessä erikoistuvan lääkärin henkilökohtaisen koulutussuunnitelman ja sopivat sen runkokoulutusosuuden toteuttamisesta runkokoulutusosuuden vastuuhenkilön ja koulutussairaalan psykiatrian kouluttajan kanssa. Kullakin erikoistuvalla lääkäriellä on runkokoulutuksen aikana henkilökohtainen ohjaaja.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Oikeuspsykiatrian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveyskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen

- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:** Ks. psykiatrian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 4 v:** Eriytyvästä koulutuksesta tapahtuu 2 – 3 v yliopistollisen sairaalan oikeuspsykiatrian osastolla. Muun eriytyvän koulutuksen tulee olla vastuuhenkilön hyväksymää ja 0–12 kuukautta voi tapahtua jollain muulla psykiatrian erikoisalalla sellaisessa koulutuspaikassa, jonka kanssa tehdään koulutussopimus. Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä enintään 6 kuukautta erikoisalaa koskevaa, päätoimista tutkimustyötä ja 6 kuukautta palvelua muulla kliinisellä erikoisalalla.

Erikoistuvan siirtyessä eriytyvään koulutukseen vastuuhenkilö arvioi erikoistuvan saavuttamat taidot ja tiedot runkokoulutuksen aikana.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus sisältää luentoja, seminaareja, hoitopotilaita ja mielentilatutkittavia koskevia kokouksia sekä henkilökohtaista opetusta.

Koulutusta on ainakin neljä tuntia viikossa ja se muodostuu seuraavasti:

- Oikeuspsykiatriaan liittyvät luennot ja seminaarit
- Kouluttajan antama henkilökohtainen ohjaus
- Työryhmätyöskentelyt ja aamuraportoinnit
- Tutkimus- ja hoitopotilaita koskevat konsultaatiot

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen määrä on oikeuspsykiatriassa 60 tuntia. Sen laatua pyritään parantamaan valtakunnallisilla voimin.

Teoreettiseksi koulutukseksi voidaan hyväksyä yliopistojen, Suomen Psykiatriyhdistyksen, Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatriyhdistyksen ja muiden tieteellisten seurojen koulutustilaisuudet sekä alaa koskevat ulkomaiset ja kansainväliset kokoukset ja kongressit, jotka käsittelevät tavalla tai toisella oikeuspsykiatrian kenttää. Myös Oikeusministeriön rikosseuraamusviraston koulutustilaisuudet tulevat kouluttajan harkinnan mukaan kysymykseen.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Pääkouluttajana on koulutusohjelman vastuhenkilö ja lähikouluttajina toimivat mielentilatutkimusten osalta dosentti Eila Tiuhonen sekä oikeuspsykiatrisen potilaan hoidon osalta oikeuspsykiatrian erikoislääkärit Jarmo Paanila, Tero Hallikainen, Kari Ojala ja Kristiina Kivimies.

Niuvanniemen sairaalan lääkärin viroista/määräaikaisista virkasuhteista vähintään kaksi virkaa on käytettävissä oikeuspsykiatrian erikoislääkärikoulutukseen.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Yksityiskohtainen koulutuksen seuraaminen tapahtuu lokikirjan avulla. Arviointi suoritetaan kouluttajan toimesta eriytyvän koulutuksen aikana.

Erikoistuvan lääkärin tulee käydä koulutusohjelmaan liittyviä keskusteluja kouluttajan kanssa tarvittaessa ja vastavuoroinen kritiikki pitää olla mahdollista. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja tietoja arvioidaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Tällä tavalla on mahdollista nopeasti reagoida puutteisiin tai väärin painotuksiin koulutuksessa. Muut kouluttajat raportoivat säännöllisesti vastuuhenkilölle.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

ORTOPEDIA JA TRAUMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Heikki Kröger
KYS, Ortopedian, traumatologian ja käsikirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: heikki.kroger@kuh.fi

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittaneen tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alan diagnostiset menetelmät
- kykenee laatimaan ortopedisen ja traumatologisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja informoimaan niistä potilasta ja hoitohenkilökuntaa
- osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauskelpoisuuden arvioinnin
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti ja teknisesti oikein ortopedian ja traumatologian erikoisalaan kuuluvista toimenpiteistä
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit traumatologiset tapaukset
- hallitsee postoperatiivisen jälkihoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston yhteistyötä sekä potilashallintoa ja kustannusseurantaa oman työyksikkönsä puitteissa
- kykenee osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun

KOULUTUKSEN RAKENNE

Ortopedian ja traumatologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelman (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveystieteiden koulutusohjelma 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusohjelmassa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusohjelman aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutusohjelman sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusohjelmaa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritetun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusohjelma suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutusohjelmissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusohjelman koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** palvelua 3 vuotta ortopedian ja traumatologian alalla pääsääntöisesti yliopistoklinikassa. Erillisen sopimuksen perusteella voidaan hyväksyä 6 kk koulutusta niissä keskussairaaloissa, joiden kanssa yliopisto on tehnyt erillisen koulutus sopimuksen. Keskussairaaloissa tapahtuvan eriytyvän vaiheen koulutuksesta tulee keskustella etukäteen koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutusta järjestetään vähintään 3 tuntia viikossa ja se sisältää:

- meetingit (erikoisalohtaiset meetingit, kirurgiset teemaseminaarit, röntgenmeetingit)
- opetuskierrat
- avustaminen toimenpiteissä ja leikkauksissa
- henkilökohtainen ohjattu toimenpide- ja leikkaustoiminta
- osasto- ja poliklinikkapotilaiden konsultaatio

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus runkokoulutuksen aikana on 60 tuntia, eriytyvän jakson aikana se on vähintään 60 tuntia. Koulutukseksi voidaan hyväksyä mm. erikoisalayhdistyksen jatko- ja täydennyskoulutustilaisuuksia, kotimaisia sekä kansainvälisiä kokouksia ja kursseja. Yhdestä koulutustilaisuudesta voidaan lukea hyväksi enintään 15 tuntia. Koulutuksen hyväksyy koulutusyksikkö.

On suositeltavaa, että eriytyvän koulutusjakson aikana erikoistuva lääkäri saa henkilökohtaista kokemusta tieteelliseen tutkimustyön suorittamisesta.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitehtävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi ortopedian ja traumatologian erikoislääkärit. Keskussairaaloissa tapahtuvan eriytyvän vaiheen koulutuksesta tulee keskustella etukäteen koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistuvalla tulee olla henkilökohtainen ohjaaja (tutor), joka auttaa erikoistuvaa erikoistumiseen liittyvissä käytännön tilanteissa ja seuraa säännöllisesti erikoistuvan kehitystä ja edistymistä. Tutorin nimittää koulutuksen vastuuhenkilö erikoistuvan suostumuksen mukaan.

Erikoistuvan lääkärin on täytettävä henkilökohtaista tai elektronista lokikirjaa koulutuksen aikana.

Koulutuksen vastuuhenkilön kanssa pidetään evaluointitilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

PATOLOGIA

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Veli-Matti Kosma
Itä-Suomen yliopisto
Kliininen patologia ja oikeuslääketiede
PL 1627, 70211 KUOPIO
p. 0207 872 211 vaihde
s-posti: velimatti.kosma@uef.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman suorittaneella tulee olla riittävät teoreettiset ja käytännön valmiudet toimia itsenäisesti erikoislääkärin tehtävissä, ylläpitää ammattitaitoaan ja kehittää erikoisalaansa.

Nämä vaatimukset edellyttävät:

- kykyä tehdä itsenäisesti lääketieteellisiä kuolemansyyselvityksiä
- kykyä tulkita itsenäisesti kudospäätteitä, toimenpiteen aikaisia pikanäytteitä ja irtosolunäytteitä sekä kykyä laatia tehdyistä tutkimuksista asianmukainen lausunto
- tavanomaisen patologian laboratoriotekniikoiden tuntemusta ja kykyä ohjata patologian laboratorion toimintaa
- patologian alan diagnostisten erikoistekniikoiden (mm. immunologisten sekä solu- ja molekyylibiologisten tekniikoiden) käytännön sovellusten tuntemusta
- kykyä järjestää kliinispatologista konsultaatio- ja potilaskokoustoimintaa
- patologian laatu-, diagnoosi- ja tiedonhallintajärjestelmien tuntemista
- alan tieteellisen ja ammatillisen kehityksen seuraamista.

Lisäksi erikoistuvalla lääkäriltä edellytetään käytännön toiminnan kannalta riittäviä tietoja perusterveydenhuollon palvelujärjestelmistä, terveydenhuollon organisaatioista, suunnittelusta, hallinnosta ja johtamisesta sekä terveydenhuollon etiikasta. Terveydenhuollon lainsäädäntö on tunnettava keskeisiltä osin.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Patologioiden koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden palvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

Yliopistosairaalan ulkopuolinen koulutus 2 v 6 kk

• Terveystieteiden palvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden palvelun aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden palvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden palvelua suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystieteiden palvelu suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden palveluissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden palveluissa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja

- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta: http://www.uta.fi/tiedekunnat/laak/tutkinnot/uta_laaktdk_-_tutkinnot_eriklaak.html

- **Yliopistosairaalan ulkopuolinen patologiakoulutus 1 v 9 kk**

Koulutus (1 v 9 kk) tulee suorittaa lääketieteellisen tiedekunnan koulutuspaikaksi hyväksymässä yliopiston ulkopuolisessa koulutuspaikassa (esim. keskussairaalan patologian yksikkö), jossa tulee olla myös lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymä kouluttaja.

Yliopistosairaalakoulutus 2 v 6 kk

- **Runkokoulutus 1 v**

Runkokoulutus voidaan tarvittaessa järjestää yhdessä oikeuslääketieteen opetusohjelman kanssa. Siihen kuuluu 1 vuosi palvelua yliopiston kliinisen patologian oppiaineen tutkijaopettajan/assistentin/apulaisopettajan/kliinisen opettajan/yliassistentin/tutkijatohtorin/tohtorikoulutettavan toimessa ja samanaikaisesti yliopistollisen sairaalan kuvantamiskeskukseen kliinisen patologian palveluryhmän sivuvirassa tai -toimessa tai 1 vuosi palvelua yliopistollisen sairaalan kuvantamiskeskukseen kliinisen patologian palveluryhmän virassa tai toimessa. Oikeuslääketieteen osuudesta sovitaan tapauskohtaisesti.

- **Eriytyvä koulutus 1 v 6 kk**

1 v 6 kk palvelua yliopiston kliinisen patologian oppiaineen tutkijaopettajan/assistentin/apulaisopettajan/kliinisen opettajan/tutkijatohtorin/tohtorikoulutettavan toimessa ja samanaikaisesti yliopistollisen sairaalan kuvantamiskeskukseen kliinisen patologian palveluryhmän sivuvirassa tai -toimessa tai 1 v 6 kk palvelua yliopistollisen sairaalan kuvantamiskeskukseen kliinisen patologian palveluryhmän virassa tai toimessa.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistuva lääkäri työskentelee patologian yksiköissä koulutusohjelman mukaisesti. Jaksojen ajoitus ja muut ohjelman järjestelyihin liittyvät asiat sovitaan vastuuhenkilön ja erikoistuvan kesken koulutuksen alkaessa, kun henkilökohtaista koulutussuunnitelmaa laaditaan. Koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla itsenäisen työskentelyn edellyttämät perustiedot ja -taidot patologian eri osa-alueilta.

Toimipaikkakoulutuksen sisältö

Perehdytys

Laboratoriotekniikka

Ohjattu diagnostinen työskentely

- ruumiinavauspatologia
- histopatologia ja kliininen sytologia, joissa elinkohtaiset jaksot
  - ruuansulatuskanavan patologia
  - gynekologinen patologia
  - keuhkopatologia
  - sydän- ja verisuonitautien patologia
  - munuaisten ja virtsaelinten patologia
  - endokriininen patologia
  - maksapatologia
  - rintarauhasen patologia
  - imukudos- ja luuydinpatologia
  - luu- ja pehmytkudospatologia
  - ihopatologia
  - pään ja kaulan alueen patologia
  - pediatriinen patologia
  - neuropatologia

Molekyylipatologia

Konsultaatio- ja meetingtoiminta

- päivittäiset erikoislääkärinkonsultaatiot
- yksikön sisäiset ongelmatapauskokoukset
- yksikön sisäiset koulutuskokoukset
- sairaalan erikoisalakohdittaiset kliinispatologiset yhteistyökokoukset
- sairaalan kliinispatologiset ongelmatapauskokoukset
- sairaanhoitopiirin ja sairaalan hallinnolliset yms. yhteiset kokoukset

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 80 tuntia

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus on perusopintoja syventävää, määrättyjä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Koulutukseen kuuluu oman erikoisalan opintoja ja terveydenhuollon hallintoon ja suunnitteluun perehdyttäviä opintoja. Teoreettista koulutusta järjestävät koti- ja ulkomaiset yliopistot, sairaalat, tieteelliset erikoisalayhdistykset sekä muut yhteisöt. Suositeltavaa on osallistua International Academy of Pathology Suomen osaston/Suomen Patologiyhdistyksen kokouksiin ja mahdollisuuksien mukaan kansainvälisiin tieteellisiin ja jatkokoulutuskokouksiin. Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus suunnitellaan yhdessä vastuuhenkilön kanssa siten, että kurssit muodostavat mielekkään ja kattavan kokonaisuuden.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

Koulutuksen ja oppimisen seuranta ja arviointi

Koulutusohjelman vastuhenkilö nimeää jokaiselle erikoistuvalla henkilökohtaiseksi ohjaajaksi patologian erikoislääkärin. Erikoistuva lääkäri ja hänen henkilökohtainen ohjaajansa/koulutuksen vastuhenkilö laativat yksilöllisen koulutusohjelman, jonka koulutusohjelman vastuhenkilö hyväksyy. Koulutuksen edistymistä laaditun suunnitelman mukaisesti seurataan jatkuvasti. Yksilöllisen koulutusohjelman kuluessa suoritukset rekisteröidään lokikirjaan. Lokikirjaan dokumentoidaan myös sekä henkilökohtaisen ohjaajan/vastuuhenkilön että erikoistuvan lääkärin arviot opintojen toteutumisesta sekä erikoistuvan lääkärin arvio opetuksen sisällöstä, laadusta ja toteuttamistavasta. Koulutusohjelman vastuhenkilö tarkastaa yhdessä erikoistuvan lääkärin ja tämän henkilökohtaisen ohjaajan kanssa koulutusohjelman etenemisen vähintään kerran lukuvuodessa.

Erikoistuvan suositellaan osallistuvan koko erikoistumiskoulutuksena ajan vuosittaiseen Europals-tenttiin (<http://www.eapcp.org/Europals/europals.htm>., <http://www.pathxl.com/europals/>).

Europals on kaikille eurooppalaisille patologiaan erikoistuville tarkoitettu testi, jonka perusteella erikoistuva saa käsityksen oman ammattitaitonsa kehittymisestä ja tasosta suhteessa muihin erikoistuviin ja valmiisiin erikoislääkäreihin. Suositeltavaa on, että erikoistuva kirjaa Europals-tentin tuloksensa lokikirjaansa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

PLASTIIKKAKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Paula Mustonen
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: paula_k.mustonen@kuh.fi

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittaneen tulee kyetä toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että hän

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alan diagnostiset menetelmät
- kykenee laatimaan plastiikkakirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat ja informoimaan niistä potilasta ja hoitohenkilökuntaa
- osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät
- hallitsee leikkausindikaatioiden ja leikkauskelpoisuuden arvioinnin
- kykenee suoriutumaan itsenäisesti ja teknisesti oikein plastiikkakirurgian erikoisalaan kuuluvista toimenpiteistä
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit plastiikkakirurgiset tapaukset
- hallitsee postoperatiivisen jälkihoidon, kuntoutuksen ja seurannan
- kykenee arvioimaan hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- kykenee osallistumaan oman alansa kehittämiseen ja suunnitteluun

Erikoistuvalla plastiikkakirurgilla tulee olla lokikirja.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Plastiikkakirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelmasta (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveystieteiden koulutusohjelma 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusohjelmassa suorittavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusohjelman aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutusohjelman sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusohjelmaa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritetun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusohjelma suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutusohjelmissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusohjelman koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** 3 vuotta plastiikkakirurgian palvelua yliopistosairaalassa. 3 - 6 kk plastiikkakirurgian koulutuksesta voi suorittaa käsi-, verisuoni- tai lastenkirurgian alalla, suu- ja leukakirurgiassa tai korvatautien klinikassa tai tehohoidon osastolla. Vastuuhenkilön päätöksellä osan koulutuksesta voi suorittaa myös muulla operatiivisella alalla.

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään kolme tuntia viikossa ja se sisältää ohjaajien viikoittaiset kierrot osastoilla, viikoittaiset oman erikoisalalan meetingit, henkilökohtaisen ohjatun leikkaustoiminnan, sekä jatkuvan konsultaatiomahdollisuuden osasto- ja poliklinikkapotilaiden hoidossa.

Erikoistuvan tulee omaksua teoreettiset tiedot ja käytännön taidot seuraavilla plastiikkakirurgian alueilla:

- plastiikkakirurgian historia
- haavan paraneminen
- ihonsiirron periaatteet ja tekniikka
- iho- ja lihaskielekkeiden periaatteet, fysiologia (kehon vaskulaariset territoriot) ja käytännön suoritus
- fysiologia (kehon vaskulaariset territoriot)
- mikrokirurgian periaatteet ja tekniikka. Replantaatio, periferisten hermojen (raajahermit, plexus brachialis, kasvohermo) ja lymfasuonten kirurgia
- vapaat mikrovaskulaariset kudossiirteet (free flap)
- endoproteesit, implantit ja alloplastiset materiaalit plastiikkakirurgiassa
- kudosten siirron periaatteet ja tekniikka
- palovammat
- pään ja kaulan anatomia, halkioiden ja muiden kasvojen epämuodostumien ilmentymät ja embryologia
- kraniofakiaalikirurgian ja halkioiden kokonaishoidon periaatteet
- kasvovammat, kasvojen rekonstruktiot ja korjaava kirurgia: silmäluomi- ja muiden kasvojen alueiden rekonstruktiot
- rinoplastia; korvalehden korjaava kirurgia; blefaroplastia ja kasvojen kohotus (face lift), kasvohermoalvauksen korjaava kirurgia
- ihotuumorit: diagnostiikka ja hoito; hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet, vaskulaariset malformaatiot
- pehmytkudossarkoomien diagnostiikka ja hoidon periaatteet

- tietyt imusolmuke-evakuaatiot (radiacal neck dissektio, kainalon-, nivustaipeen ja iliaca-alueen dissektio)
- pään ja kaulan alueen pahanlaatuisten kasvainten hoitoperiaatteet ja rekonstruktiot
- vartalon alueen rekonstruktiiivinen ja muovaava kirurgia: painehaavauma; rintakehän ja vatsan alueen syvän defektin rekonstruktio; abdominoplastia ja vartalon muotovirheen korjaaminen (body coutouring)
- rintasyövän hoitoperiaatteet ja kirurginen hoito. Rintarauhasen kirurgian periaatteet ja tekniikka: rintarekonstruktio, mammaplastia ja rintarauhasen esteettinen kirurgia
- genitourinaarisen plastiikkakirurgian yleiset periaatteet ja tekniikka
- käden tuumorit ja käsivamman hoito, osteosynteetit, ja jänne- ja hermonekonstruktiot, vapaat mikrokirurgiset siirteet yläraajaan
- alaraajan anatomia, tutkiminen ja vamman sekä tuumorikirurgian periaatteet ja tekniikka, krooninen alaraajahaava, akuutti komplisoitunut vamma, osteosynteetit ja eksternifiksaatio, jalkaterän pehmytkudosten rekonstruktio, vapaat mikrokirurgiset siirteet alaraajaan; makro-mikrovaskulaarisen verisuonikirurgian periaatteet
- lymfödeeman hoito

Tiettyjen harvinaisten sairauksien, kuten halkiot, kraniofakiaalikirurgia, vaikeiden palovammojen hoito, sarkoomakirurgia ja vaativat mikrokirurgiset rekonstruktiot, hoidon kohdalla erikoistuva ei saavuta valmiutta hoitaa näitä sairauksia itsenäisesti, vaan ainoastaan perehtyneisyyden hoitoperiaatteisiin. Halkio- ja kraniofakiaalikirurgian osalta oppiminen tapahtuu Helsingissä kyseisessä yksikössä suoritettavalla 2-3 kuukauden mittaisella koulutusjaksolla, mikä toteutetaan koulutuksen loppupuolella ennen sen päättymistä, tai muulla kouluttajan ja alayksikön esimiehen ja koulutettavan keskinäisellä sopimuksella kirjallisesti vahvistettavalla tavalla.

Palovammojen ja vaikeiden infektiosairauksien hoidon osa-alueena on tehohoito- ja nestehoidon toteutus. Sen oppiminen tapahtuu KYS:ssa suoritettavalla 2 kuukauden mittaisella tehohoitojaksolla, mikä toteutetaan kouluttajan ja alayksikön esimiehen kyseiselle henkilölle sopivaksi katsottavan ajanjaksona.

Mikrovaskulaaristen siirteiden oppimisessa pyritään antamaan valmius yksinkertaisen mikrovaskulaarisen siirteiden suorittamiseen erikoislääkärin valvonnassa ja toimenpiteeseen liittyvän kokonaisvastuun kantamisen oppiminen eli postoperatiivisen jälkiseurannan ja komplikaatioiden hoidon hallinta.

Suotavaa on mahdollisuuksien mukaan käydä tutustumisjaksolla muulla plastiikkakirurgiaa sivuavalla erikoisalalla, esimerkkinä käsikirurgia tai verisuonikirurgia.

Esteettisen kirurgian koulutus järjestetään yhteistyössä yksityissektorin kanssa. Erikoistuvaa rohkaistaan ja hänelle järjestetään myös mahdollisuus tutustua esteettiseen kirurgiaan asiaa käsittelevillä kursseilla ja seuraamalla erikoislääkärien toimintaa kyseisten toimenpiteiden osalta.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Teoreettinen koulutus on vähintään 120 tuntia, josta runkokoulutuksen aikana 60 tuntia ja tapahtuu Suomessa sekä ulkomailla. Erikoistuvan tulee olla osallistunut joko 1) neljään Pohjoismaiseen plastiikkakirurgian jatkokoulutukseen (30 t/jokainen), joiden aiheet ovat seuraavat: transplantation och sår-läkning, onkologi, traumatologi, kongenitala missbildningar, estetisk kirurgi tai 2) osaan ko. kursseista ja sen lisäksi kansainvälisiin plastiikkakirurgian kursseihin (yhteensä em. kanssa 4 kurssiin)

Erikoistuvan tulee osallistua vähintään yhteen kansainväliseen kongressiin plastiikkakirurgian, halkio- tai kraniofakiaalikirurgian, palovammahoidon tai mikrokirurgian alalta.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivästä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Koulutuksen sisällöstä vastaa vastuuhenkilö ja kouluttajina toimivat kaikki plastiikkakirurgisen yksikön erikoislääkärit. Koulutuksen järjestelyistä vastaa koulutuksen vastuuhenkilö yhdessä alayksikön esimiehen kanssa. Koulutusvirkoja on KYS:ssa 2. Koulutuksen käytännön toteuttamiseen osallistuvien erikoislääkäreiden ja kouluttajan välillä käydään vuosittain läpi koulutuksen käytännön toteuttaminen. Kirjallisesti pidetään esillä ne ohjeet, joita erikoislääkäreille annetaan esimerkiksi koulutettavien viikottaisesta työohjelmasta, millä turvataan riittävä toimenpiteiden määrä ja vaativuustason eteneminen kunkin koulutettavan kohdalla.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Tutor

Kullakin erikoistuvalla on henkilökohtainen ohjaaja, jonka vastuuhenkilö nimeää tutorin ja erikoistuvan suostumuksen mukaan. Tutorin tehtävät käydään läpi kerran vuodessa pidettävässä koulutuksen vastuuhenkilön ja erikoislääkäreiden kokouksessa. Erikoistuvan ja tutorin palavereista pidetään lokikirjan liitteeksi tallennettua kirjaa.

Koulutuksen vastuuhenkilö pitää erikoistuvan kanssa 1-2 kertaa vuodessa kokouksen, missä evaluoidaan koulutuksen eteneminen. Koulutuksen loppupuolella koulutuksen vastuuhenkilö neuvottelee erikoistuvan kanssa tentin ajankohdan. Koulutuksen vastuuhenkilö arvioi koulutuksen loppupuolella koulutusajan riittävyyden tarvittavan ammattitaidon saamiseksi.

Lokikirja

Erikoistuva pitää lokikirjaa suorittamistaan leikkauksista. Lokikirjaan merkitään potilaan alkukirjaimet ja suorituspäivä. Vaadittavat leikkaukset jakaantuvat kolmeen ryhmään: 1) Itse suoritettu leikkaus, 2) on avustanut tai leikannut kouluttajan ohjauksessa, 3) on perehtynyt leikkaukseen. Lokikirjan avulla voidaan seurata koulutuksen edistymistä ja sen avulla varmistetaan koulutuksen riittävä laajuus ja monipuolisuus.

Tieteellinen tutkimustyö

Plastiikkakirurgiksi erikoistuvalla on mahdollisuus osallistua yliopistoon ja yliopistosairaalaan tehtävään tieteelliseen tutkimukseen.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

PSYKIATRIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Professori Heimo Viinamäki
KYS, Psykiatrian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: heimo.viinamaki@kuh.fi

TAVOITTEET

Yleistavoitteet

- Psykiatrian erikoislääkärikoulutuksen suorittaneen lääkärin tulee tuntea vallitsevat käsitykset psyykkisten häiriöiden epidemiologiasta, diagnostiikasta, etiologisista tekijöistä, tutkimus- ja hoitomenetelmistä, esiintyvyydestä ja ennaltaehkäisyn mahdollisuuksista.
- Erikoislääkärin tulee kyetä toteuttamaan itsenäisesti tai moniammatillisen työryhmän avulla psyykkisten häiriöiden edellyttämät tutkimukset ja hoidot.
- Erikoislääkärillä tulee olla valmius psykiatrisen yksikön johtamiseen.
- Erikoislääkärin tulee osata soveltaa alan tietoa yhteistyössä muiden erikoisalojen samoin kuin perusterveydenhuollon sekä muiden asiaankuuluvien tahojen kanssa (mm. koulu-, sosiaalitoimi ja oikeuslaitos). Erikoislääkärillä tulee olla valmius kehittää erikoisalaa ja opettaa muille alan tietoutta. Erikoislääkärin tulee hallita tieteellisen tutkimuksen perusteet.

Runkokoulutuksen tavoitteet

- antaa valmiudet toimia psykiatristen alojen päivystäjänä,
- antaa perustiedot psykiatristen häiriöiden kirjosta, diagnostiikasta ja epidemiologiasta
- antaa valmiudet kliinisen tutkimuksen suorittamiseen, hoidolle tarpeellisen yhteistyösuhteen luomiseen, toimimiseen yhteistyössä omaisten ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa,
- opettaa hallitsemaan yleisimmät hoitomenetelmät erityisesti akuuttipsykiatriassa,
- antaa yleiskuva psykiatrian tehtävistä terveydenhuollon kentässä,
- perehdyttää psykiatrian alan lainsäädäntöön,
- kehittää valmiuksia yhteistoimintaan perusterveydenhuollon kanssa,
- perehdyttää elämänkaaren perustekijöihin psyykkisen terveyden kannalta.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

- perehdyttää koulutettava vallitseviin käsityksiin psyykkisten häiriöiden etiologiasta,
- syventää tietoja psykososiaalisten ja biologisten tutkimusmenetelmien käytöstä psykiatrisilla potilailla,
- opettaa psyykkisten häiriöiden hoitomuodot siten, että erikoistuva kykenee toimimaan itsenäisenä psykiatrian alan erikoislääkärinä,
- perehdyttää psykiatrian eri alueiden erityiskysymyksiin,
- opettaa tieteellisen tutkimuksen perusteet, jotta erikoistuva voi seurata alan tieteellistä kehitystä ja osallistua tieteellisten tutkimusryhmien toimintaan,
- perehdyttää talous- ja hallintokysymyksiin.

Koulutukseen hakeminen

Erikoislääkärikoulutukseen hyväksytään hakemuksesta, johon tarvittavia kaavakkeita saa lääketieteellisen tiedekunnan kansliasta. Hakemus hyväksytään tiedekunnassa koulutusohjelman vastaavan annettua siitä puoltavan lausunnon.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Psykiatrian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelmassa (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveystieteiden koulutusohjelma 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusohjelmassa suorittavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusohjelman aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutusohjelman sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusohjelmaa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusohjelmaa suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutusohjelmissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusohjelman koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusohjelmassa 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden koulutusohjelmissa löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 1 v 3 kk:** Kts. psykiatrien alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 4 v:**
  - Eriytyvän koulutuksen tulee sisältää vähintään 12 kuukautta palvelua psykiatrisessa sairaalassa ja 12 kk palvelua psykiatrian poliklinikalla tai muussa psykiatrisessa avohoidossa.
  - Palvelu muilla psykiatrian erikoisaloilla on toivottavaa. Palvelua hyväksytään yhteensä 6 kuukautta joko lastenpsykiatriassa, nuorisopsykiatriassa, tai oikeuspsykiatriassa.
  - Eriytyvään koulutukseen voi sisältyä valinnaisesti 6 kk palvelua millä tahansa kliinisellä erikoisalalla.

- 6 kk eriytyvästä palvelusta voidaan suorittaa psykiatrian alan tutkijana. Vastuhenkilö voi hyväksyä poikkeustapauksessa vielä 3 kuukautta lisää palvelua tutkijana, jos tutkimus on kliinistä ja laadultaan korkeatasoista.
- Sairaalapalvelun tulee sisältää riittävästi akuutin vastaanotto-osaston, hoito-osaston ja kuntoutustoiminnan palvelua.
- **Yliopistosairaalan osuus.** Erikoisalan koulutuksen kokonaispituudesta (6 v) puolet (3 v, 50 %) suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolella, mihin sisältyy myös terveyskeskuspalvelu (9 kk) sisältyy. Kolmen vuoden yliopistopalvelusta osa voidaan suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa edellyttäen, että koulutuspaikka on tehnyt koulutussopimuksen yliopiston kanssa. Hyväksyttävät palvelupituudet määritellään tarkemmin koulutussopimuksessa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus muodostuu viikoittaisesta tieteellisestä meetingistä, teoreettisesta seminaarista ja kliinisestä tapausseminaarista sekä lähikouluttajan kliinisestä ohjauksesta sekä hoidettujen potilastapausten työnohjauksesta. Teoreettisen koulutuksen määrä on keskimäärin 3 - 5 tuntia/viikko ja ohjatun kliinisen koulutuksen määrä 2 - 4 tuntia/viikko.

Suullinen ja tieteellinen esittäminen:

Erikoislääkärikoulutuksen aikana erikoistuvan tulee pääsääntöisesti pitää koulutusyksikön tieteellisessä meetingissä yksi esitelmä lukuvuodessa. Tieteellisen artikkelin laadinta on suositeltavaa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kokonaismäärä on 60 tuntia. Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus hankitaan valtakunnallisissa tai alueellisissa koulutustapahtumissa, jotka sisältävät psykiatriasta ohjelmaa ja jotka tiedekunta on hyväksynyt teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi. Myös kansainväliset koulutustapahtumat voidaan hyväksyä vastuuhenkilön harkinnan mukaan.

Psykoterapiakoulutus

Psykoterapiakoulutusta sisältyy sekä runko- että eriytyvän vaiheen koulutukseen. Oppiaineen toteuttamaa psykoterapiakoulutusta annetaan erikoislääkärikoulutuksen aikana ensisijaisesti hoitosuhteen perusteissa, kriisien hoidossa ja johdantona keskeisiin psykoterapian muotoihin (dynaaminen, kognitiivinen, interpersonaalinen psykoterapia sekä lyhytterapia tai perhe- ja ryhmäterapia).

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen.

Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat psykiatrian klinikan opetus- ja erikoislääkäriviroissa toimivat alan erikoislääkärit sekä erikseen sovitulla tavalla yliopiston ulkopuoliset erikoislääkärikouluttajat.

Erikoistumispalvelu suoritetaan yliopistoklinikassa pääsääntöisesti erikoistuvan lääkärin viroissa. Muualla tehty palvelu suoritetaan alueella käytössä olevissa psykiatrian alan lääkärin viroissa. Palvelun toteutuessa KYS:n psykiatrian klinikan ulkopuolella edellytetään koulutussopimuksen mukaista ja sen kriteerit täyttävää koulutusyhteistyötä KYS:n psykiatrian klinikan kanssa.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI JA SEURANTA

Erikoistuvalla tulee olla henkilökohtainen ohjaaja, joka voi olla sama koko koulutusjakson ajan tai eri ohjaaja yliopiston ulkopuolisen koulutuksen ja yliopistokoulutuksen aikana. Ohjaajan tehtävänä on tukea erikoistuvan edistymistä ja auttaa sen arvioinnissa. Erikoistuvalla laaditaan koulutuksen alussa koulutussuunnitelma, jota tarkistetaan eriytyvän koulutuksen alkaessa. Koulutussuunnitelman hyväksyy oppiaineen vastuhenkilö.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

RADIOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Ritva Vanninen
KYS, Kliininen radiologia
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: ritva.vanninen@kuh.fi

TAVOITTEET

Radiologikoulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet suoriutua tulevan työn lääketieteellisestä, teknisestä, hallinnollisesta, kommunikatiivisesta, lainsäädännöllisestä ja koulutuksellisesta osuudesta. Radiologin tulee osata suorittaa ja valvoa radiologinen tutkimus, tuntea patologiset radiologiset löydökset ja osata raportoida löydökset, erotusdiagnostiikka ja mahdolliset tarvittavat jatkotutkimukset kliinikkolääkäreille.

Koulutuksen läpäistyään radiologin tulee kyetä toimimaan itsenäisesti kliinisenä radiologina ja kyetä ylläpitämään radiologian tietotaitoaan ajan tasalla. Kliinisessä työssä tulee hallita radiologiaa kolmitasoisesti lokikirjassa tarkemmin luetelluilla alueilla.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Radiologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveyskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- Terveyskeskuspalvelu 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatukriteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- Erikoistumiskoulutus 5 v 3 kk:
- 3 kk sairaalapalvelua jollakin/joillakin seuraavista erikoisaloista: sisätaudit, kirurgiat, lastentaudit, neuroalat, naistentaudit, onkologia, keuhkotaudit, kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede, kliininen neurofysiologia, fysiatria tai patologia
- 2 vuotta yliopistosairaalan ulkopuolista radiologista palvelua. Tähän palveluun soveltuvat koulutuspaikat hyväksytään ja luokitellaan erillisten kriteerien mukaan ja kouluttajan kanssa tehdään koulutussopimus. Tietyissä paikassa hyväksyttävän palvelun määrä riippuu mm. paikallisen vastaavan kouluttajan pätevyydestä, röntgenosaston erikoislääkärien määrästä, vuotuisesta tutkimusten kokonaismäärästä, tutkimukseen käytettävissä olevien laitteistojen monipuolisuudesta, toimipaikkakoulutuksesta, käytettävissä olevasta kirjallisuudesta ja etäopetusmahdollisuuksista.
- Keskussairaalassa annettava koulutus toimii modaaliteettipohjaisena ja varmistaa sen että koulutettava saa monipuolisen kokemuksen eri laitealustoista ja kuvantamiseen liittyvästä teoreettisesta tiedosta. Koulutettavan tulisi suorittaa radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun kurssi keskussairaalajakson aikana.

Yliopiston ulkopuolisessa radiologian koulutuspaikassa erikoistuva lääkäri oppii:

- perusradiologian eli thorax-, luusto- ja natiivivatsatutkimusten tekniikan ja tulkinnan
- läpivalaisututkimusten ja urografian sekä venografian tekniikan ja tulkinnan
- perusultraäänitutkimusten tekniikan ja tulkinnan
- perustiedot tietokonetomografiasta, magneettikuvauksesta ja angiografioista
- perusteet yleisimmistä radiologisista toimenpiteistä
- 3 vuotta yliopistollisessa sairaalassa tapahtuvaa radiologista palvelua.

Yliopistosairaalakoulutus perustuu elin pohjaiseen kuvantamiseen ja diagnostiikkaan. Elinspesifinen jaottelu ja jaksojen suositeltu kesto pohjautuu Euroopan Radiologiyhdistyksen (ESR) suositukseen. Koulutuksen seurannassa käytetään valtakunnallista lokikirjaa. Lokikirja sisältää liitteinä mallit koulutettavan taitotason seurannasta

- radiologian alan tutkimustyöllä voi erikoislääkärikoulutuksesta kattaa korkeintaan 6 kk

Radiologisen fysiikan ja menetelmien oppiminen

Radiologiseen palveluun sisältyy perehdytys radiologisten tutkimusmenetelmien fysiikkaan. Lisäksi Itä-Suomen yliopisto ja Suomen radiologiyhdistys järjestävät vuosittain radiologiaan erikoistuville lääkäreille Radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun kurssin. Kurssin laajuus on 0,7 opintoviikkoa ja se suositellaan suoritettavaksi erikoistumisen alkuvaiheessa. Kurssi antaa perustiedot radiologiseen kuvantamiseen liittyvästä fysiikasta, tekniikasta ja säteilysuojelusta. Kurssiin liittyy kuulustelu. Radiologian erikoislääkärin pätevyys edellyttää kurssin fysiikan osuuden hyväksytysti suorittamista.

Oppikirjoina suositellaan (viimeisin painos):

- 1) Curry T.S., Dowdey J.E. & Murry Jr.R.C. (Eds.): Christensen´s physics of diagnostic radiology (Lea & Febiger)
- 2) Grainger R.G. & Allison D.J.: Diagnostic radiology (Churchill Livingstone).
Erityisesti luku: Technics and imaging modalities.

Erikoistuvan lääkärin käytössä on lisäksi radiologisesta fysiikasta mallikysymyssarja, jonka kysymyksiä käydään läpi muun radiologian opiskelun yhteydessä.

Säteilyturvallisuuden oppiminen

Yliopistokoulutukseen kuuluu lisäksi säteilysuojelukoulutus, jota annetaan sekä osana käytännön toimipaikkakoulutusta että teoreettisesti, sekä yllä mainitulla Radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun kurssilla.

Kurssin säteilysuojeluosuuden kuulustelun hyväksytysti suorittanut osallistuja saa todistuksen siitä, että on suorittanut hyväksytysti säteilylain (592/91) 18 §:n tarkoittaman säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavan johtajan kuulustelun ohjeen ST 1.8 mukaisella pätevyysalalla Terveystieteiden tutkimuskeskuksen röntgentoiminta. Vain em. kuulustelun suorittanut henkilö voi jatkossa toimia vastaavana johtajana säteilyn käyttöorganisaatioissa.

Oppimateriaali: säteilylainsäädäntö soveltuvin osin ja voimassa olevat lääketieteelliseen kuvantamiseen liittyvät ST-ohjeet, sekä oppikirjat Soimakallio ym. (toim.) Radiologia, osa säteilysuojelu. 1. painos 2005, WSOY, STUK: Säteilyn käyttö ja STUK, Säteilyn terveysvaikutukset.

Toimipaikkakoulutus

Radiologian erikoislääkärit antavat käytännön toimipaikkakoulutusta ja opetusta päivittäin työpaikalla sekä yliopistosairaalassa että yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa. Yliopiston ulkopuoliset radiologiset koulutuspaikat tekevät määrääjain koulutussopimuksen koulutuksen yliopistollisen vastuuhenkilön kanssa. Koulutuspaikan koulutusbudjetissa huomioidaan erikoistuvat lääkärit ja koulutuspaikassa järjestetään kliiniradiologisia meetingejä ja radiologien omia koulutusseminaareja. Lähellä yliopistosairaalaa erikoistuville lääkäreille tulee varata mahdollisuus osallistua yliopistosairaalan seminaareihin ja meetingeihin.

Yliopistosairaalassa koulutuksen sisältö kattaa laaja-alaisesti sekä radiologian alan perus- että erityistason tietomäärän, joka opitaan toimimalla yliopistosairaalan radiologian osaston eri työpisteissä erikseen sovittavan kierto-ohjelman puitteissa. Yliopistosairaalassa erikoistuvan lääkärin tulee osallistua eri aihealueiden kliiniradiologisiin meetingeihin. Yliopistosairaalassa järjestetään lisäksi koulutusmeetingejä ja seminaareja lukukauden aikana. Erikoistuvan lääkärin tulee osallistua näihin seminaareihin ja meetingeihin.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 130 tuntia

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen kokonaistuntimäärä tulee olla 130 tuntia strukturoitua koulutusta radiologian eri aihealueilta. Edellä mainittu Radiologian fysiikan ja säteilysuojelun kurssi ei sisälly tähän tuntimäärään. Teoreettisen radiologisen koulutuksen tulisi sisältää riittävä koulutus radiologian tärkeimmiltä osa-alueilta. Valtaosa koulutuksesta tulee hankkia kotimaisissa koulutustilaisuuksissa. Myös ulkomaiset kokoukset ja kongressit hyväksytään koulutukseksi vastuuhenkilön harkinnan mukaan.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitekävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii vastuuhenkilön lisäksi toimenpideradiologian professori Hannu Manninen. (7 erikoistuvan lääkärin virkaa)

Yliopistosairaalan ulkopuoliset koulutuspaikat, hyväksyttävän koulutuksen maksimimäärä ja kouluttaja:

Keski-Suomen keskussairaala (2 vuotta, Jarkko Nyrhinen)

Pohjois-Karjalan keskussairaala (2 vuotta, Juha Kainulainen)

Mikkelin keskussairaala (2 vuotta, Jari Karonen)

Savonlinnan keskussairaala (2 vuotta, Ilpo Hovi)

Iisalmen sairaala (1 vuosi, kouluttaja määritellään myöhemmin)

Varkauden sairaala (8 kk, Lasse Hovi)

Virkojen lisäksi voi myös erikoistua toimimalla pitkäaikaisena sijaisena. Muiden yliopistojen vastualueiden erikoistumissairaalat hyväksytään myös, mikäli ei toisin nimenomaan ole ilmoitettu. Toimiminen erikoistumisviroissa EU-maissa hyväksytään pääsääntöisesti. Muissa ulkomaisissa ei-EU-toimipaikoissa toimiminen hyväksytään tapauskohtaisesti. Koulutus sopimus tehdään käyttäen Itä-Suomen yliopiston sopimusmallia.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Henkilökohtainen koulutussuunnitelma:

Yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa tehdään erikoistuvan lääkärin ja paikallisen vastuuhenkilön toimesta koulutussuunnitelma. Koulutussuunnitelman toteutumista seurataan erikoistuvan lääkärin ja vastuuhenkilön keskustelu- ja arviointitilaisuudessa koulutuksen loppuessa.

Yliopistosairaalan koulutussuunnitelman tekevät erikoistuva lääkäri, hallinnollinen apulaisylilääkäri ja koulutuksen vastuuhenkilö. Suunnitelman toteutumista seurataan kalenterivuositain keskusteluilla ja palautteella.

Lokikirja:

Koulutuksessa noudatetaan lokikirjaa, jonka päälinjat on valtakunnallisesti yhteisesti sovittu. Lokikirja on erikoistuvan lääkärin ja kouluttajien työkirja, jonka avulla voidaan seurata opetuksen sisältöä ja erikoistuvan edistymistä. Oppimisvaatimukset on jaettu kolmeen tasoon: A: Kykenee itsenäisesti tekemään ja tulkitsemaan, B: Tuntee hyvin ja hallitsee, C: Osaa teoriassa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä.

Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

Kuulustelu on kaksivaiheinen, kirjallinen kuulustelu ja kuvakuulustelu. Kirjallisessa kuulustelussa on noin 6 alaan liittyvää kysymystä, jotka käsittelevät kuvausdiagnostiikan periaatteita, tutkimusstrategioita ja menetelmiä ja niiden perusteella tautien erotusdiagnostiikkaa. Kuvakuulustelussa esitetään potilaille tehtyjä tutkimuksia (röntgen-, ultraääni-, isotooppi-, TT, MK). Vastauksissa tulee olla oleelliset löydökset, erotusdiagnostiikka ja suositus lisätutkimuksista. Kirjallinen kuulustelu on suoritettava ja tulee olla hyväksytty ennen kuvakuulusteluun osallistumista. Fysiikka ja säteilytyöstä vastaavan johtajan tutkinto suoritetaan erillisellä kurssilla (ns. Kuopion kurssi) ennen yliopistosairaalavaihetta ja kuuluu erikoistumisohjelmaan.

REUMATOLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Dosentti Oili Kaipiainen-Seppänen
KYS, sisätautien pkl
PL 1777, 70211 KUOPIO
Puh. 044-717 2555
sposti: oili.kaipiainen-seppanen@kuh.fi

TAVOITTEET

Reumatologian koulutusohjelma on yleiseurooppalainen, Euroopan erikoislääkäriliiton (U.E.M.S) reumatologisen jaoksen hyväksymä.

Koulutusohjelman suoritettuaan reumatologian erikoislääkärin tulee:

- hallita reumatologian alaan kuuluvat diagnostiset ja hoidolliset menetelmät sekä kuntoutus
- hallita alan keskeinen teoreettinen tietous ja pystyä seuraamaan sen kehitystä
- hallita tuki- ja liikuntaelimistön anatomia ja fysiologia sekä sairauksien siinä aiheuttamat muutokset
- tuntea vammaisteknologian mahdollisuudet toiminnanvajausten ehkäisyssä ja parantamisessa
- tuntea muiden erikoisalojen (fysiatría, ortopedia) mahdollisuudet hoitaa tuki- ja liikuntaelinsairauksia
- pystyä toimimaan alan hoitohenkilökunnan kouluttajana sekä asiantuntijana
- pystyä toimimaan reumatologian erikoislääkärinä yksityisvastaanotolla ja työyhteisön konsultoivana erikoislääkärinä
- pystyä toimimaan kuntoutuksesta vastaavana lääkärimä avohoidossa ja vuodeosastolla

KOULUTUSOHJELMAAN VALINTA

Koulutusohjelmaan valitaan laillistettu lääkäri, jonka runkokoulutus on riittävässä määrin suoritettu. Valintamenettely on julkinen ja pyrkiminen on avoin kaikille lääketieteen peruskoulutuksen suorittaneille.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Reumatologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveyskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:**
  - Eriytyvä koulutus annetaan Keski-Suomen keskussairaalan tai Kuopion yliopistollisen sairaalan reumatologiaan erikoistuvan lääkärin viroissa. Yksi (1) vuosi palvelusta voidaan korvata palvelulla erikoistuvan lääkärin virassa Pohjois-Karjalan keskussairaalan reumatologisessa yksikössä. Palvelut muiden suomalaisten yliopistollisten sairaaloiden (HUS, TYKS, TAYS, OYS) reumatologiaan erikoistuvan lääkärin viroissa hyväksytään täysimääräisesti. Koulutussopimusten mukaisesti osa eriytyvästä koulutuksesta voidaan suorittaa pätevän reumatologin ohjauksessa myös muissa suomalaisissa reumatologisissa yksiköissä.
  - Osa (korkeintaan 1 v) eriytyvästä koulutuksesta voidaan kouluttajan harkinnan mukaisesti suorittaa myös ulkomaisessa koulutusyksikössä.
  - Eriytyvän koulutuksen palveluun voi sisältyä tutkimustyötä enintään 6 kk, mikäli se selvästi syventää reumatologian alaan kuuluvaa osaamista.
  - Eriytyvästä koulutuksesta voidaan hyväksyä myös korkeintaan 6 kk työskentelyä ortopedian ja traumatologian, fysiatrian, kliinisen fysiologian, radiologian, kuntoutuksen, neurologian tai muun kouluttajan hyväksymän erikoisalan erikoistuvan lääkärin tehtävissä.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön potilastyön ja omaehtoisen opiskelun lisäksi riittävien tietojen ja taitojen saavuttamisessa auttavat tieteelliset kokoukset ja yhteistyökokoukset muiden erikoisalojen (kuten ortopedien, neurokirurgien, radiologien, fysiatrien, infektioleäkäreiden, nefrologien, gastroenterologien, hematologien, endokrinologien, kardiologien, neurologien, ihotautilääkäreiden, silmä-, korva- ja keuhkolääkäreiden, gynekologien, mikrobiologien, farmakologien, patologioiden, laboratoriolääkäreiden ja tehohoitolääkäreiden) lääkäreiden kanssa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 100 tuntia (40 + 60)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan vähintään 100 tuntia (40 tuntia runkokoulutus, 60 tuntia eriytyvä koulutus). Erikoislääkäriyhdistysten ja muiden kotimaisten koulutusjärjestäjien koulutusten lisäksi tässä tarkoituksessa palvelevat myös ulkomaiset koulutustilaisuudet (korkeintaan 20 tuntia/koulutustilaisuus, maksimissaan 5 tuntia/koulutuspäivä).

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Koulutusohjelman vastuuhenkilönä ja koordinoijana sekä kouluttajana Keski-Suomen keskussairaalassa toimii professori, sisätautien ja reumatologian erikoislääkäri Pekka Hannonen.

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa kouluttajana toimii dosentti, sisätautien ja reumatologian erikoislääkäri, dosentti Oili Kaipainen-Seppänen ja Pohjois-Karjalan keskussairaalassa sisätautien ja reumatologian erikoislääkäri Kai Immonen.

Eriytyvän koulutuksen aikana kouluttajina toimivat em. kouluttajien lisäksi opetussairaaloissa toimivat erikoislääkärit.

Runkokoulutuksen aikana henkilökohtaisena ohjaajana toimivat erikseen nimetyt henkilöt, joista on sovittu sisätautierikoisalojen kesken.

Pääasiallisina koulutusvirkoina toimivat reumatologiaan erikoistuvan lääkärin virat:

1 Keski-Suomen keskussairaalassa ja 1 Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Erikoistua voi myös muissa viroissa ja sijaisuuksissa edellyttäen, että muut koulutusehdot täyttyvät.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksessa olevan lääkärin ohjaus:

Eriytyvän koulutuksen aikana kouluttajat tapaavat erikoistujan päivittäin. Erikoistuja toimii ohjattuna joko vuodeosastolla, päiväsairaalassa tai poliklinikalla. Tietojen ja taitojen karttuessa erikoistuja ottaa enenevästi vastuuta potilastyön ratkaisuksista. Kouluttaja on kuitenkin aina valmiina auttamaan ja arvioimaan erikoistujan ratkaisuja.

Arvioinnin toteutus:

Arviointi toteutetaan henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti, yleensä 2 - 3 kertaa koulutuksen aikana. Arvioinnissa käytetään EU:n ja tiedekunnan suosittelemaa tapaa. Arvioinnissa huomioidaan tasapuolisuus ja -arvoisuus. Erikoistuvan lääkärin hyviä ominaisuuksia ja taitoja korostetaan tehtäessä kehityssuunnitelmia. Arviointiin liittyy myös kouluttajan ja koulutusyksikön kerran vuodessa tapahtuva arvio (koulutettava, koulutusyksiköiden vertaisarviointi).

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet:

Koulutuksen etenemistä seurataan mm. lokikirjan avulla, mikä määrittelee koulutuksen tavoitteet ja hankittavat käytännön taidot tarkasti. Ohjaava kouluttaja on vastuussa erikoistujan ohjelman toteutuksesta.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdasta ja -paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

SILMÄTAUDIT

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Kai Kaarniranta
KYS, Silmätautien klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 172 485
s-posti: kai.kaarniranta@uef.fi

TAVOITTEET

Silmätautien erikoislääkärin tulee kyetä toimimaan alansa tehtävissä ja hän

- pystyy diagnosoimaan sekä yleiset että harvinaiset silmäsairaudet
- tuntee alansa sairauksien ja vammojen etiologian, patogeneesin, hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen
- tuntee yleissairauksien ja niiden hoitojen aiheuttamat silmänmuutokset ja silmäsairauksien yhteydet muihin sairauksiin
- pystyy määräämään erilaisia silmälaseja, piilolaseja ja optisia heikkonäköisten apuvälineitä niitä tarvitseville
- hallitsee silmäsairauksien ja vammojen vaatiman operatiivisen hoidon
- kykenee toimimaan alansa erityiskysymysten opettajana terveydenhuollossa henkilöstön koulutuksessa ja jakamaan myös yleistä terveystietoutta alaltaan
- kykenee osallistumaan alansa kehittämiseen ja suunnitteluun
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon

KOULUTUKSEN RAKENNE

Silmätautien koulutusohjelman pituus on 5 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveyskeskuspalvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät

- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

• **Erikoistumiskoulutus 4 v 3 kk:**

- Erikoisalan koulutusta 4 vuotta, josta 1,5 vuotta koulutukseen hyväksytyyn keskussairaalan silmäosastolla ja 2,5 vuotta yliopistosairaalan silmätautien klinikassa.
- Poikkeuksellisesti voidaan hyväksyä koulutusta edellä kuvatulla keskussairaalan silmäosastolla 2 vuotta ja yliopistosairaalan silmätautien klinikassa 2 vuotta, jos asianomainen koulutettava on osoittanut hallitsevansa silmätautien erikoislääkärille kuuluvat tehtävät ja on hyväksytysti suorittanut silmätautien erikoislääkäritentin sekä siirtynyt yliopistosairaalakoulutuksen jälkeen välittömästi hoitamaan keskussairaalan silmäosaston lääkärin virkaa.
- 6 kk erikseen hyväksytyssä tutkijan tehtävässä
- erikoistumiskoulutuksessa 3 kk voidaan suorittaa millä tahansa erikoisalalla.

Koulutuksen sisältö:

Oftalmologiset perustutkimukset, refraktion ja optiikan perusteet, silmälasien määrääminen, näön tutkiminen lasten eri ikäkausina, ambyopian diagnosointi ja hoito, karsastuksen diagnosointi ja mittaukseen käytetyt menetelmät, karsastuksen kirurginen ja konservatiivinen hoito, tavallisimmat silmiin/ näkökykyyn vaikuttavat synnynnäiset anomaliat, lasten ja nuorten näköä huonontavat silmätaudit, lapsen kyynelteiden tutkiminen, retinoplastooman hoitoperiaatteet. Mykiön anatomia, embryologia ja ikääntyminen, kaihiyypit ja niiden etiologia, kaihihileikkauksen indikaatiot ja kaihihileikkaustekniikat, tekomykiön vahvuuden määrittäminen, kaihihileikkauksen komplikaatiot ja niiden hallitseminen, jälkikaihen syyt ja hoito. Silmävammat. Sarveiskalvon anatomia ja fysiologia, sarveiskalvon tulehdukset, dystrofiat ja degeneraatiot, sarveiskalvon siirto, refraktiivisen kirurgian eri menetelmät, sarveiskalvon kantasolut ja niiden siirrot, amnionkalvon käyttö silmäkirurgiassa. Sidekalvon tulehdukset ja kasvaimet, kuivasilmäisyys, kyynelteiden anatomia ja sairaudet, kyynelteiden tutkiminen, kyyneltiekirurgian indikaatiot ja tekniikat. Uveiitin eri muodot, yhteydet yleistauteihin, uveiitin hoito ja komplikaatiot. Silmäkuopan tavallisimmat sairaudet. Silmäluomien tulehdukset, asentovirheet ja kasvaimet. Glaukooman diagnostiset menetelmät, konservatiivinen hoito, laserhoito ja kirurginen hoito. Lasiaisen sairaudet ja vitrektomia. Verkkokalvon toiminta, vaskulaariset sairaudet, diabeettinen retinopatia ja sen hoito, muihin yleissairauksiin liittyvät silmänpohjasairaudet, makulan sairaudet, silmänpohjan tulehdukset, perinnölliset verkkokalvon dystrofiat, ablaation diagnostiikka ja hoidon periaatteet. Suonikalvon melanooman ja silmänpohjan muiden kasvaimien diagnostiikka ja hoidon perusteet. Tavallisimmat neuro-oftalmologiset sairaudet ja tutkimuksen perusteet, elektrofysiologisten tutkimusten perusteet. Näkövammaisuuden määritelmä ja tavallisimmat syyt, näkövammarekisteri, näönkuntoutus silmälääkärin kannalta ja näkövammaisten apuvälineet. Oftalmologinen farmakologia, silmäpatologian ja -genetiikan perusteet, kuvantaminen silmätaudeissa. Näyttöön perustuvan lääketieteen perusteet.

Tutkimusmenetelmät:

Näöntarkkuuden tutkiminen, skiaskopia, ristisynterinin käyttö, subjektiivinen refraktio, fokimetria, aplanaatio- ja muu tonometria, keratometria ja sarveiskalvon topografia, sarveiskalvon endoteelin tutkiminen, sarveiskalvotunnon tutkiminen, gonioskopia, Amslerin kartta, kolmi-peilitutkimus, indirekti ja direkti oftalmoskopia, Volkin linssien käyttö, kovakalvon indentaatio ja silmänpohjakartan piirtäminen, ultraäänimittaukset ja -tutkimus (A- ja B-kuva), karsastusstatus, Fresnellin prismakokeilu, synaptoforitutkimus, kaksoiskuvien tutkiminen, Hessin kartta, stereonäköttestien käyttö, näkökenttätutkimus (automaattiperimetria, Goldmann), värinäkötestit, pimeä-adaptaatio, ERG, elektro-okulografia, visuaaliset herätepotentiaalit, fluoreskiini- ja indosyaaniivihreäangiografia.

Hoitotoimenpiteet:

Refraktion määrittäminen, silmälasien ja piilolasien määrääminen, heikkonäköisten optisten apuvälineiden määrääminen, tekomykiön vahvuuden määrittäminen, tekomykiön vahvuuden määrittäminen, silmätapaturmien ensiapu, sarveiskalvorikan poisto, sarveiskalvon bakteerinäytteen otto, lääkkeen anto sidekalvon alle, etukammio/lasiaspunto ja lääkkeen anto etukammioon/ lasiaiseen, perokulaaripuudutus, subtenonpuudutus ja lääkkeen anto tenonkalvon alle, kyyneltiehuuhtelu, kyynelkanavan sondeeraus, kyyneltieputkitus, dakryokystorinostomia ja kyynelpussin poisto, entropiumin ja ektropiumin kirurginen hoito, dermatokalaasin hoito, browptoosin hoito, tarsorafia, siipikalvon poisto, sarveiskalvohaavan ompelu, fototerapeuttinen ja fotorefraktiivinen keratektomia, suorien silmälihasten retropositio ja resektio, syvä sklerektomia, trabekulektomia, syklofoto/kryokoagulaatio, lasertrabekuloplastia, laseriridotomia ja -plastia, kaihi-leikkaus (fako, ECCE, ICCE), YAG- kapsulotomia, diabeettisen retinopatian ja muiden vaskulaaristen tautien laserhoito, makulan ikärappeuman laser- ja fotodynaaminen hoito, verkkokalvon reikien laserhoito. Eruklaatio ja eviskeraatio.

Koulutuksen sisältö on yksityiskohtaisemmin määritelty lokikirjassa.

Toimipaikkakoulutus

Koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja taidot silmätautien tutkimiseen ja hoidon eri osa-alueilla ja se tapahtuu silmätautien poliklinikalla, vuodeosastolla ja leikkaussalissa. Koulutusta 1. kohdan mukaisesti järjestetään syys- ja keuhkukausien aikana, syyskuusta toukokuuhun 4 tuntia viikoittain, jokaisen lukukauden ohjelma on saatavissa lukukauden alussa. Koulutus kohdissa 2. ja 3. jatkuvat vuoden ympäri.

Koulutukseen kuuluu:

1. Luennot, joissa käydään läpi silmätautien keskeiset alueet ja käsitellään niihin liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä, sekä käytännön perehdyttäminen erilaisiin tutkimus- ja hoitotoimenpiteisiin.
2. Ohjattu potilastyöskentely silmätautien eri osa-alueilla.
3. Vanhemman silmätautien erikoislääkärin antama henkilökohtainen ohjaus operaatioissa ja toimenpiteissä

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 80 tuntia

Perusopintoja syventävä, tiettyjä aihekokonaisuuksia käsittelevä opetus: omassa koulutuslinikassa vastuuhenkilön hyväksymänä seminaarisarjana 12 - 16 tuntia lukukausittain, jokaisen lukukauden ohjelma on saatavissa lukukauden alussa. Myös muitten yliopistojen järjestämät vastaavat koulutustilaisuudet hyväksytään teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen. Erikoistuva voi myös osallistua kansainvälisiin koulutustilaisuuksiin, joiden sisältö vastaa laajuudeltaan ja tasoltaan teoreettisen koulutuksen tavoitteita. Koulutustilaisuuksien hyväksymisestä päättää oppiaineen vastuuhenkilö.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina Kuopion yliopistollisessa sairaalassa (KYS) toimivat vastuuhenkilön lisäksi vanhemmat silmätautien erikoislääkärit. KYS:n silmätautien klinikassa on 3 erikoistuvan lääkärin virkaa.

Keskussairaalakoulutus KYS:n alueella:

- Keski-Suomen keskussairaalan silmäklinikka, Jyväskylä, kouluttaja ylilääkäri, Niko Setälä
- Pohjois-Karjalan keskussairaalan ja Savonlinnan keskussairaalan silmäklinikat Joensuu, Savonlinna, kouluttaja ylilääkäri, LT Matti Kontkanen,
- Etelä-Savon keskussairaalan silmäklinikka, Mikkeli, kouluttaja ylilääkäri, Kati Ranta
- Myös muitten kuin yllä mainittujen Suomen keskussairaaloitten silmäosaston koulutus voidaan hyväksyä, mikäli koulutussopimus tehdään keskussairaalan silmäosaston ylilääkärin kanssa, joka on koulutukseltaan vähintään silmätautien erikoislääkäri.

Keskussairaalan silmäosaston ylilääkäri ja vastuuhenkilö laativat koulutussopimuksen, jossa määritellään ne erikoisalalan perustavat taidot ja tiedot, jotka keskussairaalassa erikoistuvalla opetetaan.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Henkilökohtainen koulutussuunnitelma laaditaan lokikirjaan perustuen. Arviointi perustuu lokikirjan seurantaan. Lokikirja on käytössä keskussairaalapalvelusta alkaen. Joka lukukauden lopussa suoritetaan opetuksen ja tavoitteiden arviointi vastuuhenkilön ja henkilökohtaisen ohjaajan kanssa yliopistoklinikassa (tämä koskee myös keskussairaalan opetuksessa olevia). Lukukauden aikana tarvittaessa suoritetaan arvioita keskussairaalan ylilääkärin / yliopistosairaalan henkilökohtaisen ohjaajan kanssa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

SISÄTAUDIT

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Markku Laakso
KYS, Medisiininen keskus/Sisätaudit
PL 1777, 70211 Kuopio
puh. 017-172 151 tai 040 824 8780
fax: 017-173 993
s-posti: markku.laakso@kuh.fi

TAVOITTEET

Sisätautien 6 vuoden koulutusohjelman tavoitteena on tuottaa sisätautien erikoislääkäreitä, jotka kykenevät toimimaan alansa erikoislääkärin tehtävissä siten, että he

- hallitsevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiikan, hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen ja ehkäisyyn
- tuntevat sisätautien alaan kuuluvien sairauksien epidemiologian, syyt ja patogeenesisin
- kykenevät hoitamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien äkilliset sairaustapaukset
- kykenevät suorittamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet
- kykenevät toimimaan sisätautien erityiskysymysten opettajana terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksessa
- kykenevät jakamaan yleistä terveystietoutta
- ovat perehtyneitä terveydenhuollon hallintoon
- kykenevät johtamaan sisätautien yksikköä

KOULUTUKSEN RAKENNE

Sisätautien koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden keskuksen palvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveyskeskuspalvelu 9 kk:**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden keskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden keskuksen aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden keskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden keskuksen sisältö tulee selvittää terveystieteiden keskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden keskuksen suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveydenkeskuksen koulutusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden keskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden keskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden keskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden keskuksen koulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveyden ja kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen

- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso sisätautien yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Sisätautien eriytyvä koulutus suoritetaan pääosin yliopistollisissa keskussairaaloissa. Runkokoulutuksen tulee olla pääosin suoritettu ennen sisätautien eriytyvän koulutuksen aloittamista. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittaa koulutusohjelman vastuuhenkilö.

Sisätautien eriytyvään koulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada laaja-alaista sisätautien alan koulutusta paitsi sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy erityisesti päivystystilanteissa, myös sisätautien muilla eriytyvillä aloilla (endokrinologia, gastroenterologia, hematologia, infektiosairaudet, kardiologia, nefrologia, reumatologia). Erikoistuvalla lääkärillä tulee taata riittävä kierto sairaalan eri toimipisteissä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi. Jokaiselle koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma koulutusohjelman vastuuhenkilön tai hänen valtuuttamansa kouluttajan kanssa.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja -taidot sisätautien eri osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi kyvyn itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn sisätautien erikoistuvana. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 37 viikkona vuodessa (= työviikot ajanjaksona syyskuu-toukokuu) 4-5 tuntia viikossa. Koulutuksen muodot:

- luennot, seminaarit ja vastaavat koulutustilaisuudet, joissa käydään läpi vuosittain systemaattisesti sisätautien keskeiset alueet sekä käsitellään ajankohtaisia kysymyksiä. Viime mainitut tilaisuudet toimivat täydennyskoulutustilaisuuksina myös alueen erikoislääkäreille.
- potilasseminaarit ja kliinispatologiset yhteisseminaarit, joissa käsitellään tapauselostusten lisäksi myös aiheeseen liittyvää keskeistä kirjallisuutta
- kirjallisuusseminaarit
- röntgendemonstraatiot
- potilaskonsultaatiotilaisuudet
- opettajana toimivan lääkärin kierrot
- sisätautien eriytyvien alojen potilasseminaarit
- henkilökohtainen ohjaus potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä
- osastopalvelun ja poliklinikkapalvelun yhteydessä erikoislääkärin antama potilaiden tutkimukseen ja hoitoon liittyvä ohjaus.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 80 tuntia (40 + 40)

Sisätautien eriytyvän koulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta (runkokoulutuksen aikana 40 tuntia, katso sisätautien runkokoulutusvaatimukset).

Kurssimuotoinen koulutus on suositeltavaa suorittaa laajoina kokonaisuuksina sisätautiopin keskeisiltä alueilta.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT, KOULUTUSVIRAT JA KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi eri sisätautien eriytyvien alojen erikoislääkärit.

16 erikoistuvan lääkärin virkaa, KYS

7 erikoistuvan lääkärin virkaa, Keski-Suomen keskussairaala

5 erikoistuvan lääkärin virkaa, Etelä-Savon keskussairaala

5 erikoistuvan lääkärin virkaa, Pohjois-Karjalan keskussairaala

4 erikoistuvan lääkärin virkaa, Itä-Savon keskussairaala

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Kullekin erikoistumassa olevalle lääkärille nimetään henkilökohtainen tutor, joka on klinikan vakinaisessa virassa oleva seniori. Tutorin tehtävänä on opastaa erikoistumassa olevaa lääkärää ja seurata hänen edistymistään koko koulutuksen ajan vuosittaisissa kehityskeskusteluissa.

Sisätautien erikoislääkärin tulee kyetä suorittamaan sisätautien alaan kuuluvien sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet. Edistymistä tässä suhteessa seurataan lokikirjalla, johon on luetteloitu ne toimenpiteet, jotka erikoistumassa olevan lääkärin on välttämätöntä hallita.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä.

Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/amatillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

SYDÄN- JA RINTAELINKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Dosentti Mikko Hippeläinen
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: mikko.hippelainen@kuh.fi

TAVOITTEET

Sydän- ja rintaelinkirurgian koulutuksen tarkoituksena on kouluttaa itsenäiseen työhön kykenevä erikoislääkäri, joka hallitsee:

- alan diagnostiikan,
- leikkausindikaatiot ja kontraindikaatiot,
- leikkausmenetelmät ja potilaiden jatkohoidon.

Koulutuksen osa-alueita ovat sydämen ja verisuonten kirurgia, keuhkokirurgia, välikarsinan, pallean ja rinnanseinämän sekä ruokatorven kirurgia.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Sydän- ja rintaelinkirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden koulutusohjelmasta (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• Terveystieteiden koulutusohjelma 9 kk

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusohjelmassa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusohjelman aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutusohjelman sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusohjelman pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusohjelmaa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden koulutusohjelmaa suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutusohjelmissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutusohjelmassa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusohjelmassa 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** 3 vuotta sydän- ja rintaelinkirurgian palvelua yliopistosairaalassa. Muussa EU-maassa vastaavassa yksikössä suoritettu palvelu hyväksytään osaksi erikoislääkäritutkinnon kliinistä palvelua. Koulutuksen vastaavuuden ratkaisee koulutusohjelman vastuuhenkilö. Sama koskee muualla ulkomailla suoritettua palvelua.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2 - 5 tuntia viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Erikoistuvan tulee saada teoreettista kurssimuotoista koulutusta runkokoulutuksen aikana 60 tuntia ja eriytyvän koulutuksen aikana 60 tuntia. Koulutusta voivat antaa yliopistojen ohella erikoisalayhdistykset sekä Suomessa että ulkomailla ja muut ammatilliset järjestöt. Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen tulee olla koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä. Työajalla pidetyt klinikkakoulutukset eivät sisälly vaadittavaan teoreettiseen koulutukseen. (Ks. myös kirurgian runkokoulutuksen vaatimukset).

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitehtävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii vastuuhenkilö.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Yliopiston nimeämä vastuuhenkilö vastaa koulutusohjelman toteuttamisesta, tentistä ja nimeää kouluttajat. Kliinistä koulutusta varten kouluttaja nimeää erikoistuvalla henkilökohtaisen tutorin. Kouluttaja ja koulutuksen vastuuhenkilö vastaavat siitä, että erikoistuva saa riittävän kliinisen ja teoreettisen koulutuksen.

Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet:

Erikoistuva pitää lokikirjaa tekemistään leikkauksista ja leikkauksien assisterauksista sekä kliinisestä palvelustaan. Kouluttajan ja henkilökohtaisen ohjaajan antaman kuvauksen ja lokikirjan sisällön perusteella vastuuhenkilö tekee yhteenvedon koulutuksen sisällöstä ja huolehtii siitä, että erikoistuva saa riittävän kliinisen ja teoreettisen koulutuksen.

Erikoistuvan lääkärin osallistuminen oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin:

Koulutusohjelman alussa kouluttaja, henkilökohtainen ohjaaja ja erikoistuva laativat erikoistuvan lääkärin koulutusohjelman, joka sisältää riittävässä määrin koulutusohjelman eri osa-alueita. Sen toteutumista seurataan puolivuositain. Erikoistuva lääkäri toimii itse aloitteentekijänä ohjelman toteuttamisen seurannassa.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

SYÖPÄTAUDIT

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Vesa Kataja
KYS, Syöpäkeskus
Hallinto Rak 6, 7.krs
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. 044-717 4314
s-posti: vesa.kataja@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelman käytyään syöpätautien erikoislääkäri

- tuntee syöpäsairauksien etiologian, biologian ja kliininen käyttäytymisen
- on perillä syöpäsairauksien ehkäisystä ja varhaisdiagnostiikasta
- hallitsee syöpäsairauksiin liittyvän diagnostiikan, yleis- ja jatkohoidon
- hallitsee syöpäpotilaiden kuratiivisen ja palliatiivisen säde- ja lääkehoidon sekä saattohoidon
- hallitsee erityisesti sädehoidon käytön muidenkin kuin sairauksien kuin pahanlaatuisten kasvainten hoidossa
- hallitsee syöpäpotilaiden tavanomaiset akuutit ja krooniset sisämedisiiniset ongelmat, niiden diagnostiikan ja hoidon
- on perillä myös muilla erikoisaloilla annettavasta syövän hoidosta, erityisesti syöpäkirurgiasta
- kykenee johtamaan moniammatillista toimintayksikköään ja työryhmäänsä
- hallitsee perusteet yhteistyöhön ja konsultointiin eri erikoisalojen ja eri henkilöstöryhmien kanssa
- on perillä kasvainsairauksia koskevasta terveydenhuollon järjestelmästä ja hallinnosta
- on perillä syöpäsairauksiin liittyvästä kuntoutustoiminnasta sekä sosiaalisten ja yhteiskunnallisten tuki- ja avustusjärjestelmien toiminnasta
- pystyy toimimaan alansa erityiskysymysten asiantuntijana ja opettajana
- pystyy osallistumaan alansa tieteelliseen tutkimukseen, kehittämiseen ja suunnitteluun

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Syöpätautien erikoislääkärikoulutus on itsenäinen koulutusohjelma. Koulutus perustuu käytännön työskentelyyn syöpätautien yksikössä nimetyn tai nimettyjen erikoislääkäreiden ohjauksessa ja valvonnassa sekä kansainväliseen, valtakunnalliseen ja paikalliseen teoreettiseen kurssimuotoiseen opiskeluun. Erikoistumiskoulutuksen aikana tuleva erikoislääkäri oppii tekemään hoitopäätökset itsenäisesti. Hoitopäätösten perustaminen hyvään ja riittävään tieteelliseen näyttöön sekä tällaisen näytön etsiminen ja arviointi opetellaan koulutuksen aikana teoreettisesti ja käytännön harjoitteluna.

Koulutuksessa hankitaan erikoislääkäriltä edellytetyt tiedot ja taidot eri syöpäsairauksien kuvastamis-, laboratorio- ja patologisanatomisesta diagnostiikasta, hoidon suunnittelusta ja toteutuksesta. Koulutuksessa keskitytään syövän lääkehoitoon (solunsalpaajahoidot, hormonaaliset hoidot, biologiset hoitomuodot, muut hoitomuodot), sädehoitoon eri tekniikoin (ulkoinen, ontelonsisäinen, kudoksensisäinen, radioaktiiviset isotoopit) sekä oireenmukaiseen hoitoon, erityisesti kivun hoitoon. Tämän lisäksi erikoistuva lääkäri saa valmiudet vaikeiden asioiden kommunikaatioon, potilaan ja omaisten kohtaamiseen ja psykososiaaliseen tuen antamiseen.

Koulutuksen aikana opetellaan eri hoitomuotojen ja tekniikoiden yhdistäminen, hoitotulosten arviointi sekä niiden yhteydet kliiniseen toimintaan ja laadunvalvontaan, laadukkaan työskentelyn kehittämiseen ja tulokselliseen sekä taloudelliseen kliiniseen toimintaan.

Erikoistuva lääkäri hankkii koulutuksen aikana teoreettista ja käytännön kykyä pitää esitelmiä sekä opettaa ja arvioida opetusta.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Syöpätautien koulutusohjelman pituus on 5 vuotta, joka koostuu:

- **Terveyskeskuspalvelusta (9 kk)**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelujen hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

- **Erikoistumiskoulutuksesta (4 v 3 kk).** Tästä vähintään 3 v 9 kk on toimimista syöpätautien yksikön lääkärinä, josta vähintään 2 v yliopistollisessa syöpätautien klinikassa. Jos keskussairaalakoulutus on tapahtunut sellaisessa syöpätautien yksikössä, jossa on myös sädehoitoyksikkö ja koulutettava on saanut riittävästi koulutusta sekä syövän säde- että lääkehoitojen toteuttamisessa, voidaan tällaista koulutusta hyväksyä kouluttajan harkinnan mukaan korkeintaan 1 v 9 kk. Enintään yhteensä 6 kk voi olla toimimista muussa syöpätautien erikoislääkärin koulutuksen kannalta tarpeellisessa sairaalavirassa tai -toimessa esimerkiksi erikoislääkärijohtoisessa sisätautiyksikössä, syöpätauteja hoitavassa operatiivisessa yksikössä, hematologisessa yksikössä, kuvantamisyksikössä tai tieteellisessä tutkijan toimessa

Koulutuksen aikana erikoistuva lääkäri toimii tasapuolisesti ja riittävän pitkiä yhtenäisiä jaksoja sädehoitoyksikössä, syöpätautien vuodeosastolla sekä poliklinikalla siten, että hän oppii hallitsemaan itsenäisesti erityyppisten syöpien säde- ja lääkehoidon, ja hallitsee syöpäpotilaan kokonaishoidon mukaan lukien syövän hoitoon liittyvät psykososiaaliset näkökohdat.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla lääkärille riittävät perustiedot ja perustaidot syöpätautien eri osa-alueilta, jotta hän saavuttaisi itsenäiseen ja kriittiseen työskentelyyn vaadittavan pätevyyden. Toimipaikkakoulutusta annetaan ryhmätyö- tai luentomuotoisena yliopiston lukukausien aikana vähintään kaksi tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutukseen kuuluvat myös klinikan yhteiset potilasminaanarit sekä yhteiskokoukset muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa (mm. kirurgit, KNK-lääkärit, gynekologit, patologit, hematologit ja radiologit). Toimipaikkakoulutusta annetaan myös henkilökohtaisena ohjauksena potilastyöskentelyssä ja toimenpiteissä siten, että jokaisessa toimipisteessä erikoistuvalla lääkärillä on seniorilääkäri, joka ohjaa ja valvoo kyseisessä toimipisteessä tapahtuvaa toimintaa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 60 tuntia

Kurssimuotoista koulutusta järjestetään mm. valtakunnallisena yhteistyönä siten, että olennaisimmat alueet pyritään käymään läpi 3 - 4 vuoden jaksoin. Näiden lisäksi tai niitä korvaamassa voivat olla myös kansalliset ja kansainväliset kongressit ja symposiumit, jotka käsittelevät koulutuksen kannalta olennaisia erikoiskysymyksiä tai laajempia kokonaisuuksia. Teoreettista koulutusta on opiskelun aikana hankittava vähintään 60 tuntia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille sisältyy erikoislääkärin tutkintoon 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojo-moniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi kliininen opettaja ja syöpätautien klinikan erikoislääkärit.

3 erikoistuvan lääkärin virkaa ja yksi poolivirka, KYS

Koulutukseen hyväksytään myös toimiminen erikoislääkärin viran sijaisena, mikäli myös tänä aikana on järjestetty koulutuksen kannalta asianmukainen seniorilääkärin opastus ja konsultointimahdollisuus.

Muiden sairaaloiden kanssa sovitaan erillisten ohjeiden mukaisesti siellä tapahtuvasta koulutuksesta siten, että kyseisenä aikana taataan monipuolinen teoreettinen ja käytännön koulutus sekä riittävän pätevyyden omaava ohjaaja tai ohjaajat. Tällainen koulutussopimus voi olla koulutuspaikkakohtainen tai yhtä erikoistuvaa koskeva erillissopimus.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuksen toteutumisen seurantaan käytetään henkilökohtaista lokikirjaa, josta käy ilmi koulutuksen runko ja jonka avulla kouluttaja ja erikoistuva yhdessä tarkistavat suunnitelman toteutumisen. Lokikirjaan merkitään mm. suoritettavat alayksikkökohtaiset palvelut, suoritettavat erityiset vastuutehtävät ja niiden kesto, pidetyt esitelmät sekä mahdollisesti julkaistut artikkelit.

Kunkin koulutusjakson yhteydessä erikoistuva lääkäri arvioi ohjaajansa tai koulutuksen vastuuhenkilön kanssa, miten koulutus on täyttänyt tehtävänsä ja millaisiin asioihin erikoistuvan tulisi saada lisäopetusta. Tyypillisiä kysymyksiä, joita käydään läpi:

- Missä työpisteessä erikoistuva on toiminut ja mitkä tehtävät ovat olleet olennaisimpia kuluneen ajanjakson aikana?
- Missä erikoistuva on onnistunut ja missä on ollut eniten vaikeuksia tänä ajanjaksona?
- Mitä puutteita erikoistuva kokee olevan tiedoissaan ja taidoissaan ja miten tämä voitaisiin korjata jäljellä olevan tai seuraavan jakson aikana?
- Miten yhteistyö muiden lääkäreiden sekä muun henkilökunnan kanssa on sujunut ja mitä toivomuksia on esimiehille, kollegoille ja muulle henkilökunnalle?
- Mitkä ovat erikoistuvan lääkärin kannalta toiminnan, opetuksen ja ohjauksen keskeiset ongelmat ja miten niitä voidaan korjata?
- Miten erikoistuva on valmistautunut tai miten tulee valmistautumaan seuraavaa jaksoa tai jäljellä olevaa tätä koulutusjaksoa varten?

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

TERVEYDENHUOLTO

5 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö:

Prof. ma Pekka Mäntyselkä

Lääketieteen laitos

Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen yksikkö

PL 1627, 70211 KUOPIO

p. 040-3553858

s-posti: pekka.mantyselka@uef.fi

TAVOITTEET

Koulutusohjelma perehdyttää erikoistuvan lääkärin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimukseen sekä julkisten ja yksityisten palvelujärjestelmien toimintaan. Tavoitteena on tuottaa erikoislääkäritason asiantuntemusta tukemaan terveystieteiden sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen taloudellista ja tehokasta toimintaa väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sisältäen ennalta ehkäisevän toiminnan, sairauksien hoidon sekä kuntoutuksen.

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Lääketieteen ja terveydenhuollon teknologian nopea kehittyminen, kustannusten kasvu, väestön ikääntyminen, terveydenhuoltoon kohdistuvat vaatimukset sekä kansantalouden rajalliset resurssit asettavat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelulle ja johtamiselle suuremmat vaatimukset kuin koskaan aikaisemmin. Terveydenhuollon (public health) koulutusohjelmasta valmistuu terveydenhuollon erikoislääkäriksi, jonka erityisosaamista ovat sosiaali- ja terveydenhuollon johtaminen, suunnittelu, hallinto sekä kansanterveyden ja terveydenhuollon tutkimus ympäristöterveydenhuolto mukaan lukien.

Koulutusohjelman sisältö:

Koulutusohjelma muodostuu runkokoulutuksesta, joka suoritetaan terveydenhuoltojärjestelmän palveluksessa ja eriytyvästä koulutuksesta, joka suoritetaan yliopiston laitoksessa tai siihen verrattavissa olevassa tutkimuslaitoksessa sekä koulutukseen soveltuvassa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, suunnittelu-, hallinto- tai johtamistehtävissä.

Koulutusohjelmaan hyväksyminen ja koulutuksen suunnittelu:

Koulutusohjelmaan hyväksytään hakemuksesta Suomessa oikeuden tai luvan harjoittaa lääkärin ammattia saanut henkilö. Koulutusohjelmaan hyväksymisen yhteydessä erikoistuvalla nimetään ohjaaja (mentor). Erikoistuja laatii yhteistyössä ohjaajansa kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman (HOPS), jonka koulutusohjelman vastuhenkilö hyväksyy. Suunnitelmaan sisältyy yksityiskohtaiset tavoitteet, runkokoulutuksen ja eriytyvän koulutuksen palvelut sekä teoreettinen kurssimuotoinen koulutus.

KOULUTUKSEN RAKENNE

• Runkokoulutus

Runkokoulutuksen tavoitteena on perehdyttää koulutettava terveydenhuoltojärjestelmään. Koulutuksen pituus on 2 vuotta, josta vähintään 9 kk on suoritettava yliopiston hyväksymässä koulutusterveyskeskuksessa. Tutkimustyön hyväksymisessä runkokoulutuksen osittaiseen korvaamiseen noudatetaan valtakunnallista suositusta.

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen palvelujen hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta: http://www.uta.fi/tiedekunnat/laak/tutkinnot/uta_laaktdk_-_tutkinnot_eriklaak.html

- **Eriytyvä koulutus 3 v:**

Eriytyvä koulutus kestää 3 vuotta. Se suoritetaan terveydenhuollon erikoislääkärikoulutusohjelmasta vastaavassa yksikössä tai siihen verrattavassa tutkimuslaitoksessa sekä koulutukseen soveltuvassa terveydenhuollon tutkimus-, suunnittelu-, hallinto- tai johtamistehtävässä. Koulutuksesta vähintään 1 vuosi on suoritettava yliopiston laitoksessa tai siihen verrattavissa olevassa tutkimuslaitoksessa.

Toimipaikkakoulutus

Erikoistuva osallistuu toimipaikassaan järjestettävään toimipaikkakoulutukseen.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 200 t

Teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen laajuus on 200 tuntia. Erikoistuja laatii yhteistyössä ohjaajansa kanssa henkilökohtaisen suunnitelman, joka sisältää riittävästi opintoja kaikista alla mainituista erikoislääkäritutkintoon vaadittavista aihekokonaisuuksista.

Aihekokonaisuudet:

- Väestön terveys ja sen edistäminen: Väestön terveyden ja terveyteen vaikuttavien tekijöiden tutkimus, kansansairauksien esiintyvyys, ehkäisy ja hoito sekä terveyskasvatus ja muut terveyden edistämisen keinot.
- Kliininen lääketiede: Kansansairauksien tutkimus ja hoito, erityisesti tarttuvien tautien ehkäisy ja hoito sekä kroonisten kansansairauksien ehkäisy, hoito ja kuntoutus.
- Epidemiologia: Epidemiologisen tutkimuksen tieteelliset perusteet ja menetelmät sekä niiden soveltaminen terveyttä sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevissa tutkimuksissa.
- Terveydenhuoltotutkimus ja terveydenhuollon teknologiat: Terveyden ja terveydenhuollon tietojärjestelmät sekä terveydenhuollon toiminnan ja teknologian vaikuttavuuden, tehokkuuden ja laadun arviointi.
- Terveystaloustiede: Sosiaali- ja terveydenhuollon terveystaloustieteellinen arviointi erityisesti osana kuntataloutta sekä muuta julkista taloutta.
- Terveydenhuollon johtaminen ja hallinto: Yhteiskunnallisen päätöksenteon mekanismien ymmärtäminen ja perehtyminen vaikuttamisen keinoihin päätöksenteon eri tasoilla. Sosiaali- ja terveyslainsäädäntö sekä palvelujärjestelmät, sosiaali- ja terveyspalvelujen kansainvälinen vertailu sekä eri hallinnonalojen yhteistyö. Sosiaali- ja terveydenhuollon eri organisaatioiden erityispiirteet sekä niiden johtaminen, ryhmätyö ja verkottuminen.
- Terveys sosiologia ja terveystantropologia: Yhteisön toimintaa säätelevät tekijät (kulttuuri, arvot, normit, asenteet), terveyskulttuurit sekä sosiaali- ja terveydenhuolto sosiaalisena organisaationa (valta, professionalismismi, organisaatiokulttuurit).
- Ympäristöterveydenhuolto: Ympäristötieteiden ja ekologian peruskäsitteet sekä yleisimpien ympäristöriskien terveysvaikutukset. Ympäristötekijöiden merkitys väestön ja yksilöiden terveydelle, terveysviranomaisten ympäristöä koskevat tehtävät ja terveysvaarojen torjunta.
- Yhteisödiagnostiikka ja yhteisöllinen terveyden edistäminen: Yhdyskuntaprofiilin sekä väestön terveysprofiilin kartoittaminen. Väestön omatoimisuus, ns. kolmas sektori, sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttö sekä sosiaalisen tuen strategioiden tuntemus väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Koulutusvirkoja ovat Itä-Suomen yliopiston kansanterveystieteen assistentin ja yliassistentin virat sekä vastaavat koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymät virat ja tehtävät.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Erikoistujalle osoitetaan ohjaaja (mentor) koulutusohjelmaan hyväksymisen yhteydessä. Ohjaajalta edellytetään terveydenhuollon erikoislääkärin pätevyyttä sekä osallistumista yliopiston järjestämään ohjaajakoulutukseen.

Erikoistuja käy henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaansa perustuvan arviointikeskustelun koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa vähintään kerran vuodessa. Arvioinnissa käytetään EU:n ja yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan suosittamia periaatteita. Opiskelun edistymistä seurataan lokikirjan avulla. Lisäksi erikoistuja keskustelee ohjaajansa kanssa tarvittaessa koulutukseen liittyvistä asioista.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

TYÖTERVEYSHUOLTO

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö

Prof. Kimmo Räsänen
Itä-Suomen yliopisto
Kansanterveystieteen ja kliinisen
ravitsemustieteen yksikkö, Työterveyshuolto
PL 1627, 70211 KUOPIO
Puh. 040 7700 606
s-posti: kimmo.rasanen@uku.fi

TYÖTERVEYSHUOLTO

Kuuden (6) vuoden koulutusohjelma. Koulutusohjelman vastuhenkilö ja kuulustelija on yliopiston työterveyshuollon professori.

TYÖTERVEYSHUOLLON ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN TAVOITTEET

Koulutuksen tavoitteena on erikoislääkäri, joka:

- tuntee työn ja terveyden yhteydet
- tuntee työhön liittyvien terveyshaittojen ehkäisemisen mahdollisuudet
- hallitsee työkyvyn tukemisen mahdollisuudet ja työterveyshuollon hyvän sairaanhoitokäytännön
- hallitsee hyvän työterveyshuoltokäytännön
- kykenee moniammatilliseen ja -tieteiseen toimintaan
- kykenee laaja-alaiseen yhteistyöhön työpaikan ja yhteiskunnan palvelujärjestelmien kanssa

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusohjelmaan kuuluu kaksivuotinen runkokoulutus, neljä vuotta kestävä eriytyvä koulutus, teoreettinen kurssimuotoinen koulutus, johtamiskoulutus, koulutuksen ja oppimisen arviointi sekä valtakunnallinen kuulustelu.

Runkokoulutus 24 kk Yleislääketieteen erityiskoulutus tai työterveyshuollon oma runkokoulutus, joka sisältää 9-12 kk terveyskeskuspalvelua, 6 kk työterveyshuoltopalvelua ja 6-9 kk muuta palvelua.		Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 100 h	Johtamiskoulutus 10 op. (30 op. HV)	Arviointi: 6 kk välein ja aina kunkin palvelujakson päätyttyä
Eriytyvä koulutus 48 kk	Työterveyshuoltojakso 24 kk - toimipaikkakoulutus 2 h/vko (160 h) - henkilökohtainen ohjaus 2 h/vko			
	Kliiniset palvelujaksot muilla erikoisaloilla 12 kk - toimipaikkakoulutus 2 h/vko (80 h)			
	Työkyvyn arviointi ja kuntoutusjakso 6 kk			
	Työterveyslaitosjakso 6 kk			
Valtakunnallinen kirjallinen loppukuulustelu				

Kaavio 1: Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen yleiskuvaus

RUNKOKOULUTUS (24 kk)

Runkokoulutuksen vaihtoehtoiset suorittamistavat ovat yleislääketieteen erityiskoulutus tai työterveyshuollon oma runkokoulutus.

Oma runkokoulutus sisältää

- **9-12 kk terveyskeskuspalvelua**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveyskeskuksessa suoritettavaa palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala.

Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden keskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden keskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden keskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden keskuksenkoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden keskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden keskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden keskuksen palvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettavat palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden keskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **6 kk työterveyspalvelua** ja
- **6-9 kk muuta palvelua**, joksi hyväksytään sairaala-, päihdekuntoutus- ja kuntoutuspalvelu. Oppialan vastuuhenkilön päätöksellä muuksi palveluksi voidaan hyväksyä myös oppialalle sopiva kehittämis-, tutkimus- ja opetustyö sekä lääkärin hallinnolliset ja asiantuntijatehtävät.

Runkokoulutuksen tavoitteet

- oppia tuntemaan terveydenhuollon palvelujärjestelmä ja saumaton hoitoketjukäytäntö
- oppia työterveyshuollon perusteita
- kehittää lääkärin kliinisiä taitoja
- perehtyä moniammatilliseen yhteistyöhön
- hallita potilaiden yhdenvertainen kohtelu ja tuntee potilaan oikeudet

On suositeltavaa, että runkokoulutus on suoritettu ennen eriytyvää koulutusta.

ERIIKTYVÄ KOULUTUS (48 kk)

Palveluiden hyväksymisen edellytyksenä on, että erikoistuja käy yliopiston järjestämän starttiseminaarin ja laatii viimeistään työterveyshuoltojakson alussa yhdessä kouluttajansa kanssa henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman, joka toimitetaan koulutuksen vastuuhenkilölle.

Eriytyvä koulutus koostuu palveluista työterveyshuollon koulutuspaikassa, työkyvyn arviointia ja kuntoutusta toteuttavassa koulutuspaikassa, palveluista soveltuvilla kliinisillä erikoisaloilla sekä Työterveyslaitospalvelusta. Eriytyvään koulutukseen sisältyy henkilökohtaista ohjausta, toimipaikkakoulutusta, teoreettista kurssimuotoista koulutusta sekä oppimisen ja koulutuksen arviointi. Myös johtamiskoulutus voi sisältyä tähän jaksoon. Palvelujaksojen oppimistavoitteet ja –sisällöt kuvataan työterveyshuollon lokikirjassa.

Eriytyvän koulutuksen tavoitteet

Työterveyslääkärin tulee alansa asiantuntijana hallita työnsä eettinen, lainsäädännöllinen ja teoreettinen tausta sekä keskeiset, hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset menetelmät ja ammattikäytännöt seuraavilta alueilta:

- työkyvyn arviointi, seuranta ja varhainen tuki sekä työhön paluun tukeminen
- kuntoutustarpeen tunnistaminen, neuvonta ja ohjaaminen työikäisten lääkinnälliseen, ammatilliseen ja päihdekuntoutukseen
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot työterveyshuollon asiakkuuksissa
- työntekijöiden terveyden seuranta ja edistäminen työuran eri vaiheissa
- työhön liittyvien sairauksien ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja hoito
- työn kuormitus- ja vaaratekijöiden sekä työhön liittyvien terveyshaittojen arviointi ja hallinta yhdessä työpaikan kanssa
- työhyvinvoinnin edistäminen yksilö- ja työyhteisötasolla
- työyhteisön toiminnan edistämiseen ja työn kehittämiseen osallistuminen
- yhteiskunnan, elinkeinoelämän ja yritysten toimintaperiaatteet sekä työterveyshuollon toimintaympäristö ja lähtökohdat
- työterveyshuollon toiminnan johtaminen, suunnittelu, laadun kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi

Työterveyslääkärin tulee lisäksi hallita seuraavien työterveyshuoltoon liittyvien erityisalueiden perusteet ja soveltaa niitä työterveyslääkärin työssä: työlääkätiede, työhygieniä, työfysiologia, työpsykologia ja toksikologia, ergonomia, epidemiologia, terveystaloustiede ja johtaminen. Työterveyslääkärin tulee kyetä tutkimustiedon kriittiseen käyttöön sekä omata perusvalmiudet tieteellisen tutkimuksen tekoon.

A. Työterveyshuoltojakso (24 kk)

Jakson tavoitteena on kasvaminen työterveyslääkärin ammattiin. Jakson jälkeen erikoistujan tulee osata käyttää ja soveltaa työterveyshuollon teoreettista tietopohjaa ja hallita työterveyshuollon palveluprosessit ja moniammatillinen toiminta. Lisäksi hänellä on valmiudet toimia työterveyden asiantuntijana työpaikan ja muiden tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltojakso suoritetaan yliopiston hyväksymillä koulutustyöterveysasemilla. Koulutuspaikka osoittaa erikoistujalle henkilökohtaisen kouluttajan, työterveyshuollon erikoislääkärin, jolle yliopisto on myöntänyt kouluttajaoikeudet.

Kouluttaja vastaa koulutusohjelman toteutumisesta ja henkilökohtaisen ohjauksen antamisesta koulutuspaikassa. Koulutus toteutetaan koulutuspaikkasopimuksen, opinto-oppaan ja lokikirjan mukaisesti. Kouluttaja osallistuu erikoistuvan henkilökohtaisen erikoistumissuunnitelman tekoon ja seuraa sen toteutumista. Hän arvioi oppimisen edistymistä yhdessä erikoistujan kanssa ja ohjaa erikoistujan ammatillista kasvua kohti asiantuntijuutta. Työterveyshuoltojakson ajan kouluttaja antaa erikoistujalle henkilökohtaista ohjausta vähintään 2 tuntia viikossa.

Myös työterveyshuollon pätevöittävän lisäkoulutuksen tehtävien teko, virtuaaliyliopiston oppimateriaalin ja verkkokurssien sekä ammattilehtien ja tenttikirjallisuuden läpikäynti voidaan rinnastaa henkilökohtaiseksi ohjaukseksi, kun tehtävät on kouluttajan kanssa yhdessä käsitelty.

Toimipaikkakoulutus työterveyshuoltojaksolla

Toimipaikkakoulutus on osa erikoistuvan työtä. Edellä kuvatun henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi koulutuspaikka järjestää erikoistuvalla lääkäriille toimipaikkakoulutusta vähintään 160 tuntia kahden vuoden eriytyvän jakson aikana, mikä vastaa noin 2 tuntia viikossa. Toimipaikkakoulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja erikoislääkärikoulutuksen tavoitteita palvelevaa.

Toimipaikkakoulutusta voivat olla toimipaikan kliiniset ja moniammatilliset kokoukset, opintopiirit, seminaarit ja koulutustilaisuudet.

Myös sairaaloiden kliiniset kokoukset sekä Työterveyslaitoksen ja lääkäriyhdistysten järjestämä koulutus, joita ei ole hyväksytty teoreettiseksi kurssimuotoiseksi koulutukseksi, voidaan rinnastaa toimipaikkakoulutukseen.

B. Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso (6 kk)

Työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä koulutuspaikoissa. Koulutuspaikka osoittaa erikoistujalle henkilökohtaisen kouluttajan, erikoislääkärin, jonka yliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Kouluttaja vastaa koulutusohjelman toteutumisesta ja henkilökohtaisen ohjauksen antamisesta koulutuspaikassa. Koulutus toteutetaan koulutuspaikkasopimuksen, opinto-oppaan ja lokikirjan mukaisesti.

Soveltuvia koulutuspaikkoja ovat sairaaloiden kuntoutustutkimusyksiköt ja yliopiston hyväksymät kuntoutuslaitokset. Myös palvelu kliinisillä aloilla voidaan hyväksyä oppialan vastuuhenkilön päätöksellä, mikäli painopiste on työkyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa. Erityisestä syystä palvelu voidaan hyväksyä myös työterveyshuollossa suoritettuna. Edellytyksenä tällöin on, että tätä toimintaa varten on perustettu erillinen yksikkö tai että kyseessä on palvelu etukäteen suunnitellussa, määräaikaaisessa, työkyvyn arviointiin ja kuntoutukseen keskittyvässä projektissa.

C. Kliininen palvelu muilla erikoisaloilla (12 kk)

Kliinistä palvelua suoritetaan vähintään kolmella soveltuvalla erikoisalalla (ennen 1.8.2003 aloittaneilta erikoistujilta vähintään kahdella soveltuvalla erikoisalalla). Kultakin erikoisalalta tulee olla palvelua vähintään kolme kuukautta. Jaksojen aikana syvennetään tietoja tautiryhmistä, joissa esiintyy työperäisiä sairauksia ja ammattitauteja.

Soveltuvia erikoisaloja ovat fysiatria, ihotaudit, keuhkosairaudet, kirurgia, korva-, nenä- ja kurkkusairaudet, neurologia, psykiatria ja sisätaudit. Suositeltavaa on, että pääpaino on poliklinikkatyössä. Erityisistä perusteluista vastuuhenkilö voi hyväksyä myös muun erikoisalan kliinisen palvelun.

Kliinisen palvelun yhteydessä erikoistujalta edellytetään osallistumista toimipaikkakoulutukseen noin kaksi tuntia viikossa, yhteensä 80 tuntia vuodessa.

D. Työterveyslaitosjakso (6 kk)

Työterveyslaitosjakso suositellaan suoritettavaksi erikoistumisen lopussa. Jaksolla keskitytään työlääkätieteeseen, työterveyshuoltoa tukeviin tieteisiin ja niiden sovelluksiin työterveyshuollossa sekä tutustutaan tieteellisen tutkimuksen perusteisiin.

Jakson tavoitteina on:

- syventää tietoja ja taitoja työlääkätieteessä, ammattitautien ja työperäisten sairauksien tunnistamisessa, hoidossa ja kuntoutuksessa
- syventää tietoja työn terveydellisen merkityksen arvioinnista: vaara- ja kuormitustekijät, työn hyvinvointivaikutukset
- oppia käytännön moniammatillista vaikuttamista työoloihin työperäisiä sairauksia ehkäisevästi ja työn terveellisyyden edistämiseksi
- päivittää tietoja työterveyshuollosta ja sen uusista trendeistä
- perehtyä käytännössä työterveyshuoltoa tukeviin tieteenaloihin kuten työhygieniaan, työfysiologiaan ja työpsykologiaan, toksikologiaan, kognitiiviseen ergonomiaan ja epidemiologiaan
- perehtyä tieteellisen tutkimuksen tekoon ja tutkimustiedon kriittiseen arviointiin

Työterveyslaitosjakson voi suorittaa Työterveyslaitoksen erikoistumiseen tarkoitetuissa toimissa.

Työterveyslaitosjakson vaihtoehtoiset suorittamistavat

Helsingin Yliopiston moduulikoulutus

Työterveyslaitosjakson voi suorittaa myös moduulipohjaisessa koulutusohjelmassa, johon osallistuvat koulutustyöterveysasemat ovat tehneet sopimuksen sekä Helsingin yliopiston että Työterveyslaitoksen kanssa. Erikoistuvat toimivat 30 kk ajan Työterveyslaitoksella yhden päivän viikossa ja osallistuvat kuukausittain järjestettäviin seminaareihin. Muutoin he työskentelevät työterveyshuoltoyksikössään. Moduulipohjaisen erikoislääkärikoulutusohjelman tavoitteet ovat yhteneväiset työterveyshuollon erikoistumiskoulutusohjelman työterveyshuolto- ja työterveyslaitosjaksojen tavoitteiden kanssa.

Keskussairaalamalli

Eräillä keskussairaalapaikkakunnilla Työterveyslaitosjakson voi suorittaa keskussairaalan toimessa edellyttäen, että yliopisto on hyväksynyt tämän palvelun työterveyslaitosjaksoa korvaavaksi palveluksi. Hyväksytyt paikkakunnat 01.03.2011 -tilanteen mukaan ovat Rovaniemi, Joensuu, Jyväskylä, Seinäjoki ja Lappeenranta. Lisäksi Kajaanissa palvelun voi suorittaa Kainuun Työterveys –liikelaitoksessa.

Eriytyvän palvelun korvaaminen tutkimustyöllä

Tutkimustyöllä voi koulutuksen vastuuhenkilön päätöksellä korvata enintään 6 kk eriytyvän koulutuksen palvelua, lukuun ottamatta Työterveyslaitosjaksoa.

TEOREETTINEN KURSSIMUOTOINEN KOULUTUS (100 tuntia)

Yliopiston hyväksymää teoreettista kurssimuotoista koulutusta vaaditaan vähintään 100 tuntia. Tavoitteena on monipuolinen koulutusohjelman tavoitteisiin ja henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan perustuva koulutus, jonka edellytetään sisältävän työterveyshuoltoa, työlääkätiedettä, työhygieniää, työfysiologiaa ja työpsykologiaa, ergonomiää, toksikologiaa, työn sosiologiaa ja epidemiologiaa, terveyden filosofiaa ja näihin liittyviä tutkimusmenetelmiä ja asiakassuhteen kehittämismenetelmiä.

Työterveyshuollon 11 opintopisteen kurssista hyväksytään 40 tuntia teoreettisena kurssimuotoisena koulutuksena (sekä 5 tuntia 20 tunnin hallinnon koulutuksesta ennen 1.8.2009 erikoistumisensa aloittaneilla).

Teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen hyväksytään myös työterveyshuollon virtuaaliyliopistossa suoritettuja verkko- tai monimuotokursseja.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechävistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

ARVIOINTI

Erikoistuvan lääkärin tulee arvioida koulutustaan ja edistymistään yhdessä kouluttajan kanssa. Arviointi pohjautuu henkilökohtaiseen erikoistumissuunnitelmaan, lokikirjaan ja koulutusohjelman tavoitteisiin. Arviointi tulee tehdä kirjallisesti vähintään kahdesti vuodessa ja aina kunkin koulutusjakson päätyttyä. Arvioinnin tekemisessä tulee hyödyntää lokikirjaa. Tarkemmat ohjeet arvioinnista ovat työterveyshuollon virtuaaliyliopiston sivuilla www.tthvyo.fi.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja -paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

UROLOGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Dosentti Sirpa Aaltomaa
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: sirpa.aaltomaa@kuh.fi

TAVOITTEET

Koulutuksen tavoitteena on, että erikoistuva on koulutusohjelman päätyttyä ja valtakunnallisen tentin suoritettuaan omaksunut sellaiset teoreettiset tiedot ja käytännön taidot, että hän pystyy itsenäiseen työskentelyyn urologina.

Erikoistumisohjelman suorittanut:

- tuntee ja hallitsee urologisen diagnostiikan ja pystyy johtamaan sen toteutuksen yhteistyössä muiden erikoisalojen kanssa
- osaa laatia urologisen potilaan tutkimus-, hoito-, ja seurantasuunnitelman ja perustella ne potilaalle
- osaa valita tapauskohtaisesti soveltuvan konservatiivisen tai operatiivisen hoitomenetelmän
- pystyy itsenäisesti toteuttamaan elektiiviset ja päivystysluonteiset urologiset toimenpiteet erillisen lokikirjan vaatimusten mukaan
- hallitsee, osaa järjestää ja pystyy johtamaan postoperatiivisen hoidon ja ymmärtää tapauskohtaisesti jälkiseurannan tarpeen ja siinä käytettävät menetelmät
- pystyy yhteistyöhön eri erikoisalojen lääkäreiden kanssa
- osaa potilashallintoon ja kustannusseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston toiminnan oman yksikkönsä tarpeiden mukaan
- ymmärtää hoitotuloksia arvioivat tieteelliset menetelmät sekä osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin
- kykenee eri henkilöstöryhmiin kohdistuvaan urologiseen jatko- ja täydennyskoulutustoimintaan

KOULUTUKSEN RAKENNE

Urologian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden palvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveystieteiden palvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden palvelun aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa.

Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuksiteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** Kts. kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Urologian erikoiskirurgian koulutus suoritetaan työskentelemällä Kuopion yliopistollisen sairaalan kirurgian klinikan urologisessa osastoryhmässä. Palveluun voi kuulua yhteensä 6 kk työskentelyä urologiaa sivuavilla aloilla kuten 2 kk gynekologialla, 2 kk munuaissiirtoja suorittavassa yksikössä ja 2 kk lastenkirurgialla.

Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutuksen sisältö:

- päivittäiset kierrot osastolla
- viikoittaiset, säännölliset meetingit urologian alalta tiistaisin
- viikoittaiset röntgenmeetingit keski- ja loppuviikkoina
- joka toinen torstai pidettävät patologiameetingit
- viikoittaiset kirurgian klinikan yhteismeetingit auditoriossa
- sopivasti valiten osallistuminen muiden erikoisalojen meetingtoimintaan
- ohjattu viikoittainen leikkaustoiminta
- ohjattu viikoittainen poliklinikkatoiminta
- konsultaatiotoiminta
- työskentely urodynaamisessa laboratoriossa
- osallistuminen toimenpideyksikössä ESWL-toimintaan
- osallistuminen päivystykseen
- osallistuminen koulutustoimintaan esitelmöitsijänä

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia runkokoulutuksen aikana 60 tuntia ja eriytyvän koulutusjakson aikana vähintään 60 tuntia.

Erikoistuva osallistuu oman koulutusyksikön hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen kuten:

- tiedekunnan hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset koulutustilaisuudet, kurssi-, kongressi-, ja opintomatkat
- kotimaisia koulutustilaisuuksia ovat Suomen Urologiyhdistyksen järjestämät vuosi- ja talvikokoukset
- ulkomaisia koulutustilaisuuksia ovat esimerkiksi NUF:n (Nordisk Urologisk Föreningen) EAU:n (European Association of Urology), EBU:n (European Board of Urology), AUA:n (American Association of Urology) ja ICS:n (International Continency Society) koulutus- ja kongressitilaisuudet

Erikoistuva voi osallistua tieteelliseen tutkimustyöhön ja perehtyä erilaisiin tietokantoihin ja hakumenettelyihin.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi erl Arto Salonen ja erl Kari Tuhkanen.
1 koulutusvirka, KYS.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koulutuspaikassa erikoistuvalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna ratkottaessa erikoistumiseen liittyviä käytännön ongelmia ja jonka tulee seurata erikoistuvan kehittymistä ja edistymistä. Vastaavan kouluttajan kanssa tulee olla keskustelutilaisuus kahdesti vuodessa, jolloin tarkistetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Tapaamiset kirjataan erikoistujan opintonäyttekansioon.

Jokainen erikoistuja pitää erikoistumisjakson ajalta lokikirjaa, johon merkitään kaikki leikkaustoimenpiteet, joihin asianomainen on osallistunut.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

VERISUONIKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuuhenkilö: Dosentti Kimmo Mäkinen
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: kimmo.makinen@kuh.fi

TAVOITTEET

Verisuonikirurgisen koulutuksen tavoitteena on antaa erikoistuvalla tiedot ja taidot hoitaa itsenäisesti keskussairaalatason verisuonikirurgiaa. Koulutuksen tulee lisäksi antaa valmiuksia hoitaa myös perustason thoraxkirurgiaa keskussairaaloissa.

Itsenäistä toimintaa varten verisuonikirurgin tulee hallita

- verisuonisairauksien kliininen ja kliinifysiologinen tutkiminen sekä diagnostiikka
- verisuonisairauksien hoitovaihtoehdot, joita ovat
  - konservatiivinen hoito
  - endovaskulaarinen hoito pääpiirteittäin
  - kirurginen hoito ja verisuonikirurginen leikkaustekniikka
- potilaiden jälkiseuranta
- epätavallisten verisuonisairauksien alkuselvittely ja jatkohoitoon ohjaaminen
- yhteistyö angioradiologian ja muiden erikoisalojen kanssa

Verisuonikirurginen toiminta edellyttää riittävien tietojen hallintaa seuraavilla osa-alueilla

- veri- ja imusuoniston sairauksien etiologia ja patofysiologia
- riskitekijöiden tunnistaminen ja hoito
- verenkierron hemodynamiikka, patofysiologia ja farmakologia
- kardiiovaskulaariset taudit, joita ei hoideta kirurgisesti
- verisuonikirurgiaan liittyvät anestesiologiset erityispiirteet
- geriatrinen potilaiden erityispiirteet
- hyttymisjärjestelmän ja sen häiriöiden tuntemus ja hoito

KOULUTUSOHJELMAN YLEISKUVAUS

Verisuonikirurgia on kliininen lääketieteen ala, johon kuuluu verisuonisairauksien diagnoosi, hoito ja ennaltaehkäisy. Sillä tarkoitetaan kallon ulkopuolisten valtimoiden kirurgiaa (lukuunottamatta perfuusiota vaativaa sydän- ja aorttakirurgiaa) sekä laskimokirurgiaa ja imutiekirurgiaa.

KOULUTUKSEN RAKENNE

Verisuonikirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet, terveystieteiden koulutus (9 kk) mukaan lukien, tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

• **Terveystieteiden koulutus 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden koulutusta vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden koulutusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden koulutuksen sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Koulutuksen koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden koulutusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettujen koulutusten hyväksymisestä tapauskohtaisesti. Terveystieteiden koulutus suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden koulutuskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveystieteiden koulutuskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettujen koulutusten hyväksyntään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveystieteiden koulutuskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalla.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Verisuonikirurgiaa 30 - 36 kk, sisältäen mahdollisuuksien mukaan
  - kliinifysiologista diagnostiikkaa 1 - 3 kk
  - angioradiologista diagnostiikkaa ja interventioradiologiaa 3 - 6 kk
  - sydän- ja rintaelinkirurgiaa 3 - 6 kk joko runko- tai eriytyvän koulutuksen vaiheessa
  - plastiikkakirurgiaa 1 - 3 kk joko runko- tai eriytyvän koulutuksen vaiheessa

Verisuonikirurgian tehtäväkenttä ja koulutuksen sisältö on mainittu tarkemmin lokikirjassa.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Toimipaikkakoulutusta järjestetään 2 - 5 tuntia viikossa.

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Teoreettinen koulutus yhteensä 120 tuntia:

- runkokoulutuksen aikana 60 tuntia
- hyväksytyt ulkopuolinen verisuonikirurginen koulutus vähintään 60 tuntia
- kotimaiset kokoukset: Verisuonikirurginen yhdistys, Angiologiayhdistys
- ulkomaiset: esim. Charing Cross Symposium, European Society for Vascular Surgery, CIRSE, VEITH Symposium
- Katso myös kirurgian alojen runkokoulutusvaatimukset

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennakko- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta <http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT/KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajana KYSissä toimii dosentti Kimmo Mäkinen.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

- Kullekin erikoistuvalla nimetään henkilökohtainen ohjaaja (tutor) koulutusyksikön erikoislääkäreistä: vastuuhenkilö nimeää ohjaajan erikoistuvaa kuultuaan.
- Laaduntarkkailu ja oman toiminnan auditointi: oman yksikön rekisterin avulla.
- Tieteellinen tutkimustyö: kunkin erikoistuvan tulisi koulutusjakson aikana olla mukana vähintään yhdessä kliinisessä tai kokeellisessa tutkimustyössä
- Oppimisprosessin seuranta ja arvioinnin välineet: valtakunnallinen kuulustelu, kouluttajan ja koulutusyksikön evaluaatio, lokikirja (suosituksena 200 verisuonikirurgista toimenpidettä, osa itsenäisesti, osa seniorin ohjaamana)

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohmainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

YLEISKIRURGIA

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Professori Matti Eskelinen
KYS, Kirurgian klinikka
PL 1777, 70211 KUOPIO
p. (017) 173 311 (vaihde)
s-posti: matti.eskelinen@kuh.fi

TAVOITTEET

Erikoistumisohjelman suorittanut

- pystyy tarkkaan ja loogiseen potilaan kliiniseen tutkimiseen ja hallitsee alansa diagnostiset toimenpiteet,
- osaa laatia yleiskirurgisen potilaan tutkimus-, hoito- ja seurantasuunnitelmat sekä osaa valita oikeat konservatiiviset ja operatiiviset hoitomenetelmät,
- osaa hoitaa nopeita ratkaisuja vaativat akuutit vatsaontelon sairaudet ja akuutit traumatologiset tapaukset,
- osaa suorittaa itsenäisesti ja teknisesti oikein yleiskirurgian erikoisalaan kuuluvat toimenpiteet, jotka painottuvat traumatologiaan ja vatsaontelokirurgiaan,
- hallitsee ja osaa järjestää yleiskirurgisen potilaan postoperatiivisen hoidon, kuntoutuksen ja seurannan,
- pystyy yhteistyöhön muiden erikoisalojen lääkäreiden kanssa,
- osaa analysoida ja seurata hoitotuloksia tieteellisin keinoin,
- osaa potilashallintoon ja kustannuseurantaan liittyvät toimintaperiaatteet,
- osaa suunnitella ja johtaa vuodeosaston, poliklinikan ja leikkausosaston välistä yhteistyötä oman työyksikkönsä puitteissa

KOULUTUKSEN RAKENNE

Yleiskirurgian koulutusohjelman pituus on 6 vuotta. Koulutuksesta vähintään puolet terveystieteiden palvelu (9 kk) mukaan lukien tulee suorittaa yliopistosairaalan ulkopuolella.

- **Terveystieteiden palvelu 9 kk**

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen tulee sisältyä terveystieteiden palvelua vähintään yhdeksän (9) kuukautta. Terveystieteiden palvelun aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveystieteiden useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveystieteiden palvelun sisältö tulee selvittää terveystieteiden koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveystieteiden palvelun suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritetun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveystieteiden palvelu suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveystieteiden palveluissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatuvaatimukset:

- Terveystieteiden palveluissa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveystieteiden palvelun koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa

- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveystieteiden koulutusta 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritetut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvulle.html>

- **Runkokoulutus 2 v 3 kk:** katso kirurgian alojen yhteinen runkokoulutus.
Runkokoulutus järjestetään noudattaen niitä periaatteita, jotka on sovittu kaikille kirurgian erikoisaloille. Peruskirurgian jakso (kesto 2 v 3 kk) suoritetaan pääsääntöisesti toimimalla keskussairaaloissa erikoistuvan lääkärin viroissa. Poikkeuksellisesti kysymykseen koulutuspaikkoina tulevat aluesairaalat ja suurten kaupunkien kaupunginsairaalat, jotka kuuluvat perusterveydenhuoltoon.

Perusedellytys peruskirurgian koulutuspaikalle on se, että sairaalassa on kirurginen päivystystoiminta. Tavoitteena on antaa jokaiselle erikoisalan kirurgille valmius toimia sairaalapäivystäjänä. Jokaisen erikoistujan tulee hallita jokaisen kirurgian erikoisalojen päivystystoimenpiteiden leikkausindikaatiot.

Peruskirurgian koulutusyksikössä tulee olla säännöllinen viikoittainen meeting-ohjelma, hyväksyttävät kirjastopalvelut sekä mahdollisuus osallistua kohtuullisissa määrin ulkopuoliseen kurssimuotoiseen koulutukseen.

- **Eriytyvä koulutus 3 v:** Yleiskirurgian alalla erikoiskirurgian koulutus (kesto 3 vuotta) suoritetaan työskentelemällä pääsääntöisesti yliopistoklinikassa. Eriytyvään koulutukseen kuuluu yksi vuosi gastroenterologista kirurgiaa ja yksi vuosi ortopediaa ja traumatologiaa. Yksi vuosi on vapaavalintainen. Erikoiskirurgian koulutusta voidaan myös erillisen sopimuksen perusteella suorittaa niissä keskussairaaloissa, joissa on dosenttitasoinen kouluttaja. Tällöin esimerkiksi, jos kouluttaja on ortopedian ja traumatologian dosentti, voidaan yleiskirurgian koulutusta hyväksyä yksi vuosi. Sama pätee gastroenterologisen kirurgian dosenttuuriin.

Toimipaikkakoulutus

Opetusta järjestetään vähintään kolme tuntia viikossa ja se sisältää:

- ohjaajien säännölliset kliiniset opetuskierrot osastoilla,
- kaksi kertaa viikossa röntgenmeetingit,
- henkilökohtaisen, ohjatun potilastyöskentelyn ja toimenpiteiden suorituksen,
- henkilökohtaisen, ohjatun leikkaustoiminnan
- avustamisen toimenpiteissä ja leikkauksissa,
- osasto- ja polikliinisten potilaiden konsultaatiotilaisuudet,
- kirurgian klinikan viikoittaiset, yhteiset, meetingit

Teoreettinen kurssimuotoinen koulutus 120 tuntia (60 + 60)

Peruskirurgiajakson aikana tulee jokaisen erikoistujan suorittaa teoreettista kurssimuotoista koulutusta 60 tuntia. Erikoistuva osallistuu koulutusyksikön järjestämään tai hyväksymään alansa teoreettiseen kurssimuotoiseen koulutukseen, johon kuuluvat oman koulutusyksikön hyväksymät säännölliset opetusseminaarit, hallinnolliset, kurssit, kongressit ja opintomatkakokoukset.

- Operatiivisen murtumahoidon kurssi
- Kirurgiyhdistyksen kokouksen yhteydessä järjestettävä Helsingin yliopiston koordinoima erikoislääkärikoulutuspäivä kerran vuodessa.
- Kirurgipäivät

Erikoiskirurgian jakson aikana erikoistuvalla on mahdollisuus myös tieteelliseen tutkimustyöhön. Teoreettista kurssimuotoista koulutusta tulee hankkia erikoistumisjaksolla yhteensä 60 tuntia.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>)

KOULUTTAJAT JA KOULUTUSVIRAT / KOULUTUSPAIKAT

Kouluttajina KYSissä toimivat vastuuhenkilön lisäksi muut päätoimiset opettajat ja sairaalan erikoislääkärit.

Koulutusvirat ovat yhteisessä "virkapoolissa" ja käytetään tarpeen mukaan.

Koulutuspaikoista ja koulutukseen käytettävistä erikoistuvan lääkärin viroista yliopisto tekee sopimuksen kunkin sairaalalaitoksen kanssa erikseen.

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Jokainen erikoistuja ylläpitää lokikirjaa, johon merkitään suoritettut toimenpiteet. Jokaisella erikoistujalla pitää olla henkilökohtainen tutor, joka säännöllisesti seuraa ja tukee erikoistuvan toimintaa kyseisessä koulutusyksikössä. Yksikön ylilääkärin on vähintään kahdesti vuodessa seurattava erikoistuvan edistymistä ja tehtävä siitä kirjallinen merkintä erikoistujan lokikirjaan.

Koulutuspaikassa jokaisella erikoistuvalla on henkilökohtainen tutor, jonka tulee olla erikoistuvan apuna ratkottaessa erilaisia erikoistumiseen liittyviä käytännön ongelmia ja jonka tulee seurata säännöllisesti erikoistuvan kehitystä ja edistymistä. Ohjaavan kouluttajan kanssa tulee olla keskustelutilaisuus vähintään kahdesti vuodessa, jolloin tarkastetaan suunnitellun koulutuksen toteutuminen. Näistä tapaamisista on suorituskirjaukset kunkin erikoistujan lokikirjaan.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään koulutusyksiköiden yhteistyönä.

Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen. Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

YLEISLÄÄKETIEDE

6 vuoden koulutusohjelma

Koulutusohjelman vastuhenkilö: Prof. ma Pekka Mäntyselkä
Lääketieteen laitos
Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen
yksikkö, perusterveydenhuolto
PL 1627, 70211 KUOPIO
puh. 040-3553858
s-posti: pekka.mantyselka@uef.fi

Koulutusohjelman suorittaneella on:

- kyky eritellä ja tunnistaa yksilön ongelmia ja niiden vaikutusta hänen terveydentilaansa
- kyky ottaa huomioon perhe-, työ- tai muun lähiyhteisön merkitys yksilön sairauksien synnyssä ja hoidossa
- kyky ottaa huomioon asumis- ja muun ympäristön merkitys yksilön sairauksien ja toiminnanvajavuuksien hoidossa ja kuntoutuksessa
- laaja-alainen kyky tunnistaa sairauksia ja niiden riskejä, erityisesti maassamme yleisiä sairauksia, kroonistumiseen johtavia sairauksia, ensiapua ja -hoitoa vaativia tai vakavia seuraamuksia aiheuttavia sairauksia ja vammoja
- taito hyödyntää perusterveydenhuoltoon sovellettavia diagnostisia menetelmiä
- kyky yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa antaa potilaalle perusterveydenhuollossa mahdollinen hoito ja kuntoutus
- valmius ottaa kokonaisvaltainen vastuu potilaasta
- tieto muista käytettävissä olevista terveyden- ja sairaanhoidon menetelmistä sekä kyky ohjata potilas niiden piiriin
- kyky soveltaa terveystieteiden menetelmiä sekä yksilön ja yhteisön terveyden edistämiseen vaikuttavia työskentelytapoja ja keinoja
- kyky toimia terveysneuvontatyössä, erityisesti äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoiminnassa
- kyky ottaa huomioon elinympäristön muutosten vaikutus väestöön sekä sen sairauksien ehkäisyyn, diagnosointiin ja hoitoon
- kyky ja valmius toimia perusterveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana yhteisössä
- kyky hyvän, pitkäaikaisen potilas-lääkäri -suhteen muodostamiseen ja ylläpitämiseen
- kyky ymmärtää empatian merkitys ja empaattinen toimintatapa yleislääkärin työssä
- valmius auttaa potilasta itse ratkaisemaan ongelmiaan ja hoitamaan itseään
- kyky ymmärtää lääketieteen ja terveydenhuollon tieteellisen tutkimustyön perusteita sekä soveltaa näitä tutkimustuloksia ja -menetelmiä kriittisesti omassa työssä
- kyky ja valmius seurata oman erikoisalanan kehitystä ja valmius täydennyskoulutukseen sekä oman työn kriittiseen arviointiin
- hyvä suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sitä koskevan lainsäädännön tuntemus
- kyky osallistua terveydenhuollon suunnitteluun, päätöksentekoon, johtamiseen ja seurantaan
- kyky organisoida oman työyksikön toimintaa siten, että väestön terveystarpeet tyydytetään optimaalisella tavalla käytettävissä olevin voimavaroin

KOULUTUSOHJELMAN RAKENNE

Anomus opinto-oikeudesta lähetetään terveystieteiden tiedekunnalle. Koulutusohjelman vastuhenkilö päättää hakijan hyväksymisestä yleislääketieteen koulutusohjelmaan. Heti erikoistumisopintojen alkuvaiheessa erikoistujan on osallistuttava yleislääketieteen oppialan järjestämään starttiseminaariin. Lisäksi hänen tulee laatia starttiseminaarin yhteydessä alkavalla verkkokurssilla henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS).

• **Runkokoulutus 2 vuotta**

Yleislääketieteen erityiskoulutus tiedekunnan hyväksymässä terveyskeskuksessa ja sairaalassa muodostaa yleislääketieteen runkokoulutuksen. Runkokoulutukseen tulee sisältyä vähintään 9 kk palvelua terveyskeskuksessa ja vähintään 6 kk palvelua sairaalassa (ks. tarkemmin luku II Yleislääketieteen erityiskoulutus).

Terveyskeskusjakson aikana erikoistuvan lääkärin tulee tutustua monipuolisesti terveyskeskuksen useaan toiminta-alueeseen ohjaajan ohjauksessa. Terveyskeskuspalvelun sisältö tulee selvittää terveyskeskuksen koulutusvastaavan antamassa koulutustodistuksessa. Siinä tulee myös esittää koulutusjakson pituus ja viikkotuntimäärä. Palvelun koordinoi ja hyväksyy yleislääketieteen oppiala. Tullakseen hyväksytyksi opintosuorituksena tulee terveyskeskusjaksoa suorittavalla olla opinto-oikeus joko erikoislääkäritutkintoon tai yleislääketieteen erityiskoulutukseen. Yleislääketieteen vastuhenkilö voi päättää ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettun palvelun hyväksymisestä tapauskohtaisesti.

Terveyskeskusjakso suoritetaan yliopistojen hyväksymissä terveyskeskuksissa, jotka täyttävät yliopiston kanssa tehdyssä sopimuksessa määritellyt laatukriteerit:

- Terveyskeskuksessa on nimetty koulutusvastaava ja koulutettavilla on käytössään lokikirja
- Terveyskeskuksen koulutusvastaava nimittää jokaiselle koulutusta suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen ohjaajan, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään
- Ohjaukselle on työjärjestyksessä varattu riittävästi aikaa
- Terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kunnan vastuulla olevan kansanterveystyön sekä kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen
- Terveyskeskuksessa työskentely sisältää keskeiset perusterveydenhuollon tehtävät
- Terveyskeskuksessa on järjestettävä toimipaikkakoulutusta vuodessa vähintään 100 tuntia, josta osa tulee olla moniammatillista ja koulutettavilla tulee olla oikeus osallistua tähän koulutukseen
- Koulutettavalla on mahdollisuus vähintään kerran kuukaudessa päästä päiväksi ulkopuoliseen koulutukseen.

Yllä olevat kriteerit koskevat erikoistuvia lääkäreitä, jotka saavat tiedekunnalta opinto-oikeuden 1.8.2011 lähtien ja jotka suorittavat terveyskeskuspalvelua 1.8.2011 lähtien. Aiemmin suoritettut palvelut hyväksytään aiemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallinen luettelo perusterveydenhuollon lisäkoulutukseen ja erikoislääkärikoulutukseen hyväksytyistä kouluttajaterveyskeskuksista löytyy Tampereen yliopiston lääketieteen yksikön verkkosivulta, osoitteesta:

<http://www.uta.fi/med/opiskelu/jatko-opiskelu/erikoislaakarintutkinto/ohjeitaerikoistuvalle.html>

• **Eriytyvä koulutus 4 vuotta**

- 2 vuotta palvelua lääketieteellisen tiedekunnan hyväksymän opetusterveyskeskuksen koulutusvirassa tai opetusterveyskeskuksen muussa terveyskeskuslääkäriin virassa

- 2 vuotta palvelua kliinisen lääketieteen erikoisaloilla siten, että vähintään neljällä jäljempänä erikseen mainitusta erikoisaloista suoritetaan palvelua vähintään 3 kk kullakin.

Terveyskeskuspalvelu:

Erikoistujan on toimittava terveyskeskuslääkärin tehtävissä vähintään 2 vuoden ajan säännöllistä ohjausta (ks. jäljempänä) saaden seuraavilla terveyskeskustoiminnan osa-alueilla:

- lääkäriin vastaanotto- ja päivystystoiminta
- kotisairaanhoido
- äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolatoiminta
- lastenneuvolatoiminta
- koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Muita terveyskeskustoiminnan osa-alueita, joissa palvelua voidaan suorittaa, ovat työterveyshuolto, terveystarkastukset, nuorisoneuvonta, työikäisten neuvonta, vanhusten neuvonta, päiväsairaanhoido, vuodeosasto- ja sairaalatoiminta, vanhainkodin lääkäriin tehtävät, kuntoutus, ympäristöterveydenhuolto ja hallinto.

Palvelu kliinisillä erikoisaloilla:

Kliinisten erikoisalojen palvelua voidaan suorittaa keskussairaaloissa, aluesairaaloissa, yliopistollisissa sairaaloissa, terveyskeskusten erikoislääkärijohtoisissa sairaaloissa, psykiatrisissa sairaaloissa ja kuntoutuslaitoksissa toimimalla niissä lääkäriin viroissa tai tehtävissä, jotka yleislääketieteen koulutusohjelman vastuuhenkilö erikoistumiseen hyväksyy. Edellä mainituissa lääkäriin viroissa ja tehtävissä kouluttautuminen edellyttää viikoittaista osallistumista sairaalan toimipaikkakoulutukseen sekä sairaalan järjestämää henkilökohtaista ohjausta kliinisen palvelun aikana.

Erikoistujan tulee palvella neljällä seuraavista erikoisaloista (vähintään 3 kk kullakin): anesthesiologia, fysiatria, geriatria, ihotaudit ja allergologia, keuhkosairaudet ja allergologia, yleiskirurgia, korva-, nenä- ja kurkkutaudit, lastentaudit, naistentaudit ja synnytykset, neurologia, psykiatria, radiologia, sisätaudit sekä syöpätaudit. Palvelu kuntoutuslaitoksessa fysiatrian erikoislääkäriin ohjauksessa hyväksytään fysiatrian palveluksi.

Vapaavalintaisen osan kliinisten erikoisalojen palvelua (12 kk) erikoistuja voi suorittaa muillakin yleislääketieteen koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymillä erikoisaloilla.

Edellä mainittua vapaavalintaista kliinisten erikoisalojen palvelua voi korvata enintään 6 kk toimimalla erikoislääkäriin johtaman terveyskeskuksen vuodeosastolla tai muulla yleislääketieteen palvelulla esimerkiksi toimimalla yleislääketieteen opettajana tai tekemällä päätoimista yleislääketieteen tutkimustyötä koulutusohjelman vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Terveyskeskuksen vuodeosastotyöskentelyn tulee olla vähintään puolipäiväistä, jolloin edellä mainittu 6 kuukauden palvelu tulee suoritetuksi 12 kuukauden aikana.

Koulutussopimusten mukaisista koulutuspaikoista ja kouluttajista saa tietoja Itä-Suomen yliopiston perusterveydenhuollon yksiköstä, puh. (017) 174 980 tai 040 722 3278, koulutussihteeri Siku Kosonen, sähköposti: siku.kosonen@uef.fi.

Toimipaikkakoulutus

Yleislääketieteen erikoislääkärikoulutuksen suorituspaikoiksi hyväksytyissä terveyskeskuksissa, sairaaloissa ja muissa laitoksissa toimipaikkakoulutusta tulee järjestää niin, että erikoistuja voi osallistua siihen sekä terveyskeskuspalvelun että kliinisten erikoisalojen palvelun aikana vähintään kaksi tuntia viikossa lukuvuoden (syyskuu-toukokuu) aikana. Kliinisten erikoisalojen palvelujakson aikainen toimipaikkakoulutus voi olla sama kuin kyseisille erikoisaloille tarkoitettu. Siinä tulisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon yleislääketieteen koulutusohjelman erityistarpeet.

Toimipaikkakoulutuksen järjestämisuotoja voivat olla alustuksen ja keskustelun sisältävät meetingit (myös röntgenmeetingit), luennot, koulutuspalautteet, tapauselostukset, lääketieteellisen kirjallisuuden (kirjat ja aikakauslehdet) referoinnit, etukäteen suunniteltu työnohjaus ja potilaiden tutkiminen yhdessä konsultoivan erikoislääkärin kanssa. Terveyskeskuspalvelun aikana järjestetty toimipaikkakoulutus voi tapahtua omassa tai läheisessä terveyskeskuksessa tai läheisessä erikoislääkärijohtoisessa sairaalassa.

Teorettinen kurssimuotoinen koulutus 100 t

Yleislääketieteen koulutusohjelman suorittamiseksi vaaditaan vähintään 100 tuntia hyväksytyä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaista teoreettista kurssimuotoista koulutusta. Tästä koulutuksesta vähintään puolet on oltava yleislääketieteen koulutusyksikön järjestämää. Loppuosa voi olla jonkin muun tahon järjestämää koulutusta, jonka yleislääketieteen koulutusohjelman vastuuhenkilö on hyväksynyt. Kunkin koulutustapahtuman on oltava vähintään kolmen tunnin pituinen.

Moniammatillinen johtamiskoulutus 10 op

1.8.2009 alkaen opinto-oikeuden saaneille erikoistuville lääkäreille erikoislääkärin tutkintoon sisältyy 10 opintopisteen laajuinen moniammatillinen johtamiskoulutus. Koulutus muodostuu kahdeksasta ydinopetusteemojen mukaisesta lähiopetuspäivästä ja niihin liittyvistä ennako- ja/tai jälkitechäivistä sekä tutustumisesta aiheen mukaiseen kirjallisuuteen. Lisätietoja koulutuksesta (<http://www.uef.fi/laake/mojomoniammatillinen-johtamiskoulutus1>).

OPPIMISEN JA KOULUTUKSEN ARVIOINTI

Koko eriytyvän koulutuksen ajan erikoistujalla tulee olla ohjaaja (mentor), joka yhdessä erikoistujan kanssa on suunnitellut erikoistujan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS). Ohjaajan tulee olla yleislääketieteen koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä opetusterveyskeskuksessa toimiva yleislääketieteen erikoislääkäri, joka osallistuu määrääjain yleislääketieteen koulutusyksikön järjestämään tai vastuuhenkilön hyväksymään ohjaajakoulutukseen.

Ohjaajan tehtävänä on yhdessä erikoistujan kanssa huolehtia siitä, että erikoistujan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma myös käytännössä toteutuu. Ohjaaja tukee erikoistuvaa myös kliinisten palvelujen aikana. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamisen välineinä on erikoistujan lokikirja ja portfolio, johon erikoistuja kerää todistukset ja muut dokumentit suorittamistaan kliinisistä palveluista, saamastaan toimipaikkakoulutuksesta sekä hankkimastaan teorettisesta kurssimuotoisesta koulutuksesta.

VALTAKUNNALLINEN KUULUSTELU

Valtakunnallinen erikoisalakohtainen kuulustelu järjestetään yliopistojen koulutusyksiköiden yhteistyönä. Kuulusteluajankohdista ja paikoista ilmoitetaan erikseen.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

KIRURGIAN ALOJEN RUNKOKOULUTUS

Runkokoulutus seuraaville erikoisaloille

- gastroenterologinen kirurgia
- ortopedia ja traumatologia
- käsikirurgia
- lastenkirurgia
- plastiikkakirurgia
- sydän- ja rintaelinkirurgia
- urologia
- verisuonikirurgia
- yleiskirurgia

Koulutusvaiheen yhteisten osuuksien = runkokoulutus (peruskirurgia) pituus on kolme (3) vuotta; 9 kk perusterveydenhuollossa ja 2 v 3 kk eri kirurgian aloilla.

Runkokoulutuksen vastuhenkilö

Professori Matti Eskelinen

KYS//Kirurgian klinikka

PL 1777, 70211 Kuopio

puh. (017) 173 311 (vaihe)

email: matti.eskelinen@kuh.fi

Koulutusohjelman yleiskuvaus

Runkokoulutus on sovittu saman sisältöiseksi kaikilla edellä mainituilla kirurgian erikoistumisaloilla. Sen tavoitteena on antaa jokaisen erikoisalan kirurgille valmiudet toimia sairaalapäivystäjänä. Elektiivisen toiminnan valmius tähtää niiden kirurgisten sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon, jotka ovat tavallisia eivätkä edellytä erikoiskirurgista osaamista. Jokaisen tulee kuitenkin hallita erikoiskirurgisten toimenpiteiden indikaatiot sekä päivystyskirurgiassa että elektiivisessä kirurgiassa.

Sisällöllinen rakentuminen ja keskeiset toimintaympäristöt

Runkovaiheen koulutus annetaan pääsääntöisesti KYS:n ulkopuolisissa sairaaloissa, jotka ovat esittäneet hyväksyttävän koulutusohjelman Itä-Suomen yliopistolle. Tutkimustyötä voidaan hyväksyä korkeintaan kuuden (6) kuukauden jakso sisältyväksi erikoistumiskoulutukseen. Lisäksi vastuuhenkilön kanssa voidaan sopia ulkomailla tapahtunutta koulutusta hyväksyttäväksi kuuden (6) kuukauden aika. Jokaiselle erikoistuvalla lääkärille suunnitellaan samansisältöinen runkovaiheen koulutus niin kliinisen palvelun kuin teoreettisen koulutuksenkin suhteen.

Runkokoulutuksen laajuus ja rakentuminen, keskeiset teoreettiset ja kliiniset valmiudet

Kirurgian runkovaiheen koulutusta antavat yksiköt täyttävät Itä-Suomen yliopiston vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä ja usein alansa dosentteja. Koulutusyksiköillä on riittävän monipuolinen ja yliopistosairaalan toimintaa täydentävä potilasaineisto. Yksiköissä on erikoisalansa riittävän laaja kirjasto ja yhteydet tietoverkkoihin. Lisäksi kussakin yksikössä on 3 - 5 tuntia viikoittain säännöllistä meeting-ohjelmaa. Erikoistuvalla lääkärille pyritään lisäksi järjestämään evo-rahamurteen ulkopuolista koulutusta, joka lähtee lääkärin omista tarpeista.

Runkokoulutuksen tavoitteena on omaksua seuraavat tiedot, taidot (kliiniset ja tekniset) sekä asenteet

Kirurgian perusta on syvälinen anatomian, patologisen anatomian ja fysiologian tuntemus. Runkovaiheen koulutuksen tulee antaa toimintavalmiudet erilaisten kirurgisten potilaiden hoitotarpeen arviointiin ja tarvittavan ensihoidon antoon mukaan lukien yksinkertaiset kirurgiset toimenpiteet eri kirurgian aloilta.

Teoreettisen koulutuksen vähimmäispituus runkovaiheen aikana on 60 tuntia. Ainakin seuraavista aiheista tulee hankkia hyvät tiedot:

- kirurginen anatomia ja fysiologia; kudonvaurioiden syntymekanismit,
- metabolinen vaste ja hoitoperiaatteet; verenvuoto ja shokki; aseptiikka,
- kirurgisten potilaiden infektiot ja antibiootit; hyytyminen ja tromboosi; elvytys; preoperatiivinen hoito ja leikkauskelpoisuuden arviointi; nestehoito ja ravitsemus; postoperatiivinen hoito ja komplikaatiot; akuutti vatsa; traumatologian hoitoperiaatteet,
- luu-, lihas-, jänne- ja hermovammat,
- intra-abdominaaliset elimet,
- rintakehä- ja intrathorakaliset elimet,
- urogenitaaliset elimet sekä
- kallo- ja aivovammat; monivammat; termiset vammat; toiminnan periaatteet suuronnettomuudessa; syövän hoidon periaatteet; yleisanestesian periaatteet, paikallispuudutukset ja yksinkertaiset johtopuudutukset;
- kirurgia ja yhteiskunta,
- tautikirjot,
- ennaltaehkäisy, kuntoutus ja kustannusvaikuttavuus.

Käytännön koulutusta (taidot) tulee hankkia seuraavilta kirurgian eri kirurgian aloilta sekä eri kirurgian alueille erikoistuvan lääkärin tulee hallita runkokoulutusvaiheen jälkeen seuraavat leikkaukset:

Gastroenterologinen kirurgia (6 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- vatsaontelon tavalliset avaustekniikat ja sulut, sappirakon poisto, tavalliset suoli-resektiot ja vatsanpeitteiden tyrät, endoskopia: prokto-, rekto- ja fiberosigmoideoskopia

Päivystys ja traumatologia

- laparotomia, umpilisäkkeen poisto, ruuansulatuskanavan verenvuotojen ensihoito, puhjennun mahahaavan sulku, suolitukoksen hoito, akuutti anaalikirurgia, yksinkertaiset intra-abdominaaliset pistovammat, parenkyymielinten vammojen hoitoperiaatteet

Ortopedia- ja traumatologia (6 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- tavallisimmat muskuloskeletaaliset avaustekniikat, reiden, säären ja jalkaterän amputaatiot, lievien jalkaterädeformiteettien korjausleikkaukset; hallux- ja vasaravarvaskirurgia

Päivystys ja traumatologia

- tavallisimmat internit ja externit osteosynteesimenetelmät, esimerkiksi nilkan ja lonkan murtumat, kipsaustekniikka, luksaatioiden repositio, lihas- ja jännevammojen hoito ja ensileikkaukset, elvytys ja shokin hoito

Käsikirurgia (0 - 2 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- ganglion poisto, stenosoivan tendovaginiitin hoito, sormen kärkijäsenen artrodeesi

Päivystys ja traumatologia

- käden murtumien ja nivelten sulkeinen repositio, ojentajajänteen vamman hoito, peukalon kollateraalligamentin ompelu, sormen amputaatio, käden infektiot

Plastiikkakirurgia (0 - 3 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- ihokasvainten tavallisimmat leikkaukset, paikalliset ihokielekkeet, pienet palovammaleikkaukset

Päivystys ja traumatologia

- haavan revisio ja ompelu, kasvovammojen ja monikudosvammojen ensihoito, koko- ja osaihonsiirto, palovammapotilaan akuutin vaiheen hoito

Sydän- ja rintaelinkirurgia (0 - 3 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- thorakotomia

Päivystys ja traumatologia

- pleuradreenin asettaminen ja poisto (ilmarinnan hoito), perikardiotamponaation hoito, hätätorakotomia ja sen sulku (yksinkertaisen sydänhaavan ompelu), thoraxvamman hoitoperiaatteet

Urologia (2 - 6 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- uretrokystoskopia, circumcisio, frenuloplastia, hydroseelen kirurginen hoito, yksinkertainen orkiektomia

Päivystys ja traumatologia

- virtsarakon katetrointi, punktiokystostomia, avoin kystostomia, testistorsion hoito, priapismien konservatiivinen hoito, rakkoperforaation suturaatio ja rakkotamponaation hoito

Verisuonikirurgia (2 - 3 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- yksinkertainen laskimokirurgia, temporaaliarterian biopsia

Päivystys ja traumatologia

- akuutin alaraajaiskemian ensihoito, verisuonivamman diagnoosi ja ensihoito, valtimon revisio ja ompelu, embolektomia

Lastenkirurgia (1 - 3 kk)

Elektiiviset toimenpiteet

- kouluikäisten tavallisimmat tyrät, hydroseele

Päivystys ja traumatologia

- kouluikäisten akuutti vatsa, testistorsio, yksinkertaisten luunmurtumien ja nivelvammojen konservatiivinen hoito

Lisäksi

Haavan dreneeraus ja abskessin hoito, trakeostomia, rintarauhasen kirurgia; paikallinen koepalan otto, segmentin poisto, rinnan poisto, kainalon tyhjennys, yksinkertaisten kallovammojen hoito, epiduraalihakematooman hoito.

Kirurgiset erikoisalot edellyttävät erikoistuvalla teoreettisten tietojen ja käden taitojen lisäksi kykyä nopeisiin ratkaisuihin ja loogiseen päättelyyn perustuvia kykyjä hätätilanteissa tehdä oikeita ratkaisuja. Sairaalapäivystys on myös usein hyvää fyysistä kuntoa vaativaa ja useilla aloilla päivystysvelvollisuus jatkuu aina eläkeikään. Kirurgia ei kuitenkaan ole pelkkää leikkaamista, potilaille tulee tarkoin selvittää vaihtoehdot ja riskit. Hyvällä kirurgilla on myös hyvät sosiaaliset ja kommunikaatiotaidot.

Seuranta

Kirurgian erikoisalojen yhteistä runkovaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla. Oppimisprosessin seuranta perustuu erikoistuvan lääkärin pitämään kehittämiskansioon (portfolio) ja lokikirjaan. Erikoistuva lääkäri osallistuu oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Runkovaiheen kirurgia koostuu useammasta osiosta. Erikoistuvalla on eduksi asettaa kullekin osiolle omat oppimispäämäärät ja osion lopussa arvioida, onko hän saavuttanut asettamansa päämäärät.

Itä-Suomen yliopistossa ennen eriytyvän koulutuksen aloitusta suoritetaan erikoistuvan opetuksen ja oppimisen evaluaatio.

Ajanmukaiset kirjallisuusvaatimukset löytyvät linkistä:

http://www.med.helsinki.fi/ammattillinen_jatkokoulutus/erikoistumiskoulutus/kuulusteluvaatimukset.html

PSYKIATRIAN ALOJEN RUNKOKOULUTUS

(1 v 3 kk)

Runkokoulutus on yhteinen seuraaville erikoisaloille:

- lastenpsykiatria
- nuorisopsykiatria
- oikeuspsykiatria
- psykiatria

Runkokoulutuksen vastuhenkilö:

Professori Heimo Viinamäki

KYS / Psykiatrian klinikka

PL 1777, 70211 KUOPIO

puh. (017) 17 2970

fax. (017) 17 2966

s-posti: heimo.viinamaki@kuh.fi

Yleiskuvaus

Psykiatristen alojen runkokoulutuksen suoritettuaan erikoistuvalla on valmius toimia psykiatristen alojen päivystäjänä ja hän hallitsee väestössä esiintyvien yleisimpien psyykkisten häiriöiden tutkimuksen, diagnostiikan ja hoidon. Koulutus tapahtuu pääsääntöisesti yliopistosairaaloiden ulkopuolisissa yksiköissä, joiden tulee täyttää Kuopion yliopiston määrittelemät koulutuspaikkaehdot. Koulutuksesta vastaa paikallinen kouluttaja. Valinnan koulutukseen suorittavat vastuhenkilö ja paikallinen kouluttaja yhdessä. Sen jälkeen erikoistuva kirjoittautuu tiedekuntaan. Koulutus suoritetaan pääsääntöisesti ennen eriytyvän koulutusvaiheen aloittamista.

Tavoitteet

Runkokoulutuksen tavoitteena on:

- antaa valmiudet toimia psykiatristen alojen päivystäjänä
- antaa perustiedot psykiatristen häiriöiden kirjosta, diagnostiikasta ja epidemiologiasta
- hallita yleisimmät hoitomenetelmät
- antaa valmiudet psykiatrisen potilaan kliinisen tutkimuksen suorittamiseen, hoidolle tarpeellisen yhteistyösuhteen luomiseen, toimimiseen yhteistyössä omaisten ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa
- hallita psykiatrian alan lainsäädännön perusteet
- hankkia valmiudet yhteistoimintaan perusterveydenhuollon kanssa
- perehdyttää elämänkaaren perustekijöihin psyykkisen terveyden kannalta

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutusvaiheen kesto on 1 v 3 kk ja sen tulee sisältää

- korkeintaan 6 kk palvelusta voi olla mitä tahansa psykiatrian alan palvelua joko lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria, oikeuspsykiatria tai aikuispsykiatria tai psykiatria läheisesti sivuavilla aloilla kuten mm. päihdelääketieteen yksikössä
- loppu 9 kk palvelua on oltava sillä alalla mihin erikoistutaan

Toimipaikkakoulutuksen aiheet runkokoulutuksen aikana

Psykkisten häiriöiden kirjo (tautioppi ja diagnostiikka)

Psykkisten häiriöiden epidemiologia väestössä ja terveydenhuollossa ikäryhmittäin

Psykkisten häiriöiden kliininen tutkiminen sekä potilaan ja omaisten kohtaaminen

Psykiatriset ensiaputilanteet

Psykkisten häiriöiden hoitomuodot (lääkehoidon, muiden biologisten hoitojen, psykoterapioiden ja psykososiaalisten hoitokeinojen perusteet)

Hoitoon ohjaaminen

Tahdosta riippumattomaan hoitoon lähettäminen ja hoidon toteutus

Psykiatrian lainsäädäntö

Työryhmässä toimiminen ja työnohjauksen käyttö

Yhteistyö perusterveydenhuollon kanssa

Seuranta ja arviointi

Koulutuksen etenemistä seurataan ja sitä arvioidaan yhteistyössä erikoistuvan, kouluttajan ja ohjaajan välillä.

Erikoistuvan tulee saada opetusta seuraavista toimenpiteistä tai toiminnoista:

- potilaan ohjattu kliininen tutkiminen ja diagnostiikka
- psykiatriset ensiaputoimenpiteet
- psykoterapeuttiset ja psykososiaaliset interventiot akuuttipsykiatriassa (ks. lokikirja),
- tahdosta riippumattomaan hoitoon lähettäminen ja hoitopäätökset
- työryhmätyöskentelystä
- yhteistyöhön toteuttamisesta perusterveydenhuollon kanssa

Merkinnän runkokoulutuksen suorittamisesta antaa runkokoulutusvaiheen vastuhenkilö, professori Heimo Viinamäki.

SISÄTAUTIALOJEN RUNKOKOULUTUS

Runkokoulutus on yhteinen seuraaville sisätautien eriytyville aloille:

- endokrinologia
- gastroenterologia
- infektiosairaudet
- kardiologia
- kliininen hematologia
- nefrologia
- reumatologia
- sisätaudit

sekä seuraaville muille erikoisaloille:

- keuhkosairaudet ja allergologia
- kliininen farmakologia ja lääkehoito (ei Itä-Suomen yliopistossa)

Runkokoulutusvaihe sisältää 9 kk:n terveystieteiden palvelun ja 2 v 3 kk:n palvelun sisätautien alalla.

Runkokoulutuksen vastuhenkilö:

Professori Markku Laakso

KYS, Medisiininen keskus/Sisätaudit

PL 1777, 70211 Kuopio

puh. 017-172 151 tai 040 824 8780

fax: 017-173 993

s-posti: markku.laakso@kuh.fi

Yleiskuvaus

Valtaosa sisätautien runkokoulutuksesta (2 v 3 kk) tapahtuu yliopistosairaalan ulkopuolisissa tiedekunnan hyväksymissä koulutussairaaloissa, joissa koulutuksesta vastaa vastuuhenkilön nimeämä yliopistosairaalan ulkopuolinen kouluttaja, lähinnä sisätautien klinikan ylilääkäri.

9 kk:n terveystieteiden palvelu on kaikille pakollinen ja se tulee suorittaa koulutuksen alkuvaiheessa.

Runkokoulutukseen voidaan hyväksyä palvelua muilta sisätauteihin liittyviltä erikoisaloilta 3 kk vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Erikoistuvalla lääkärille nimetään henkilökohtainen ohjaaja.

Runkokoulutusvaihe on suositeltavaa suorittaa ennen sisätautien eriytyvää koulutusta. Erikoistuvien lääkäreiden valinnan koulutusohjelmaan suorittavat yhdessä sairaalan kouluttaja sekä runkokoulutuksen vastuuhenkilö. Erikoistuva lääkäri ilmoittautuu sisätautien 6 vuoden koulutusohjelmaan.

Sisätautien alan koulutusta antavien yksikköjen pitää täyttää koulutuspaikan vaatimukset. Kouluttajat ovat alansa erikoislääkäreitä.

Tavoitteet

Runkokoulutuksen suorittaneen tulee kyetä toimimaan sisätautien alalla lääkärintehtävissä siten, että hän

- hallitsee sairaalan päivystystoiminnassa tarvittavat perusvalmiudet sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla,
- hallitsee tärkeimpien sairauksien diagnostiikan ja hoidon sisätautien alalla ja siihen liittyvillä aloilla.

Koulutuksen sisältö

Runkokoulutukseen osallistuvien lääkäreiden tulee saada sisätautien alan koulutusta erityisesti sairauksissa, jotka ovat yleisiä ja joita esiintyy päivystystilanteissa (esim. sydän- ja verisuonisairaudet ja gastroenterologia). Koulutusta antavien yksikköjen on taattava erikoistuville lääkäreille riittävä kierto eri toimipisteiden välillä monipuolisen koulutuksen turvaamiseksi.

Runkokoulutusvaiheen koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan avulla, ja se toimii apuvälineenä laadunvarmistuksessa. Erikoistuva lääkäri osallistuu lisäksi oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen.

Runkokoulutusvaiheeseen ei liity kirjallista tenttiä. Suositeltavaa lukemista ovat Duodecimin kustantamat Meilahden akuuttihoito-opas sekä suomenkieliset alan oppikirjat endokrinologiasta, gastroenterologiasta, infektiosairauksista, hematologiasta, kardiologiasta, nefrologiasta ja reumasairauksista, Lisäksi suositeltavaa lukemista ovat erikoislääkärikuulusteluun sisältyvät julkaisusarjat, erityisesti Duodecim ja Suomen Lääkärilehti sekä British Medical Journal, Lancet ja New England Journal of Medicine (soveltuvin osin). Runkokoulutuksen aikana on suoritettava vähintään 40 tuntia teoreettista kurssimuotoista koulutusta, joka painottuu sisätautien alan akuuttien sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon. Johtamistaitoihin ja organisaatioiden toimintaan liittyvää koulutusta suositellaan suoritettavaksi 10 tuntia runkokoulutuksen aikana, mikäli koulutus ei toteudu moniammatillisen johtamiskoulutuksen puitteissa. Kouluttaja voi hyväksyä koulutustilaisuudet tällöin sisätautien hallinnolliseksi koulutukseksi, jota ei voi lukea em. alan ydinaineskoulutukseen.

Merkinnän runkokoulutuksen suorittamisesta antaa runkokoulutuksen vastuuhenkilö professori Markku Laakso.

Kouluttajat, koulutusvirat ja koulutuspaikat

Runkokoulutuksen kouluttajina toimivat sairaaloiden sisätautien ylilääkärit tai erikoislääkärit seuraavissa sairaaloissa (suluissa runkokoulutukseen hyväksyttävä palvelusaika):

- 7 erikoistuvan lääkärin virkaa, Keski-Suomen keskussairaala (2 v 3 kk)
- 5 erikoistuvan lääkärin virkaa, Etelä-Savon keskussairaala (2v 3 kk)
- 5 erikoistuvan lääkärin virkaa, Pohjois-Karjalan keskussairaala (2 v 3 kk)
- 4 erikoistuvan lääkärin virkaa, Itä-Savon keskussairaala (2 v 3 kk)
- 2 erikoistuvan lääkärin virkaa, Iisalmen sairaala (2 v)
- 2 erikoistuvan lääkärin virkaa, Varkauden sairaala (2 v)